UNIVERSITATEA *SPIRU HARET*

CICILIA IONESCU

CONTABILITATE

BAZELE TEORIEI ȘI PRACTICII CONTABILE

CUPRINS

Introducere 7

Capitolul 1. Definirea, statutul şi obiectivele contabilităţii 9
1.1. Definirea contabilităţii 9
1.2. Statutul contabilităţii 10
1.3. Contabilitatea financiară şi contabilitatea de gestiune – câmpuri informaţionale distincte, dar interdependente 16
1.4. Direcţii de dezvoltare a contabilităţii 18
1.5. Categorii specifice obiectului de studiu al contabilităţii 23
1.5.1. Structuri de activ 31
1.5.2. Structuri de pasiv 41
1.5.3. Tipuri de modificări patrimoniale 48
1.5.4. Exerciţii, probleme 59

Capitolul 2. Metoda contabilităţii 62
2.1. Definiţia şi trăsăturile metodei contabilităţii 62
2.2. Procedeele metodei contabilităţii 65
2.3. Exerciţiul financiar sau contabil 69
2.4. Conceptualizarea contabilităţii financiare 70
2.4.1. Necesitatea şi rolul teoriei în contabilitate 70
2.4.2. Cadrul conceptual al IASB, concept şi teorie în contabilitate 72
2.4.3. Postulatele şi principiile contabile, fundamente ale teoriei contabile 88

Capitolul 3. Documentaţia 102
3.1. Delimitări privind documentaţia 102
3.2. Definirea documentelor contabile 102
3.2.1. Documentele justificative 103
3.2.2. Registrele contabile 105
3.2.3. Documentele contabile de sinteză 108
3.3. Gestiunea documentelor 108
3.4. Verificarea şi corectarea documentelor 110

Capitolul 4. Evaluarea 112
4.1. Noțiunea și principiile evaluării în contabilitate 112
4.2. Formele evaluării patrimoniului în contabilitate 115
4.3. Reevaluarea în contabilitate 119

Capitolul 5. Contul – instrument de înregistrare, calcul și control ... 120
5.1. Definirea și rolul contului 120
5.2. Trăsături specifice conturilor 121
5.3. Structura contului 124
5.4. Reguli de funcționare a conturilor 129
5.5. Clasificarea conturilor 135
5.6. Planul de conturi general 143
5.7. Dubla înregistrare și corespondența conturilor 145
5.8. Analiza contabilă a tranzacțiilor. Formula și articolul contabil... 148
5.9. Tipuri de formule contabile 152

Capitolul 6. Delimitări și conturi de capitaluri 163
6.1. Delimitări și structuri privind capitalurile 163
6.2. Contabilitatea principalelor tranzacții privind constituirea capitalului 164
6.3. Contabilitatea principalelor tranzacții privind majorarea capitalului 172
6.4. Contabilitatea principalelor tranzacții privind diminuarea capitalului 176
6.5. Contabilitatea capitalului împrumutat 178
6.6. Exerciții, probleme 186

Capitolul 7. Delimitări și conturi de imobilizări corporale 187
7.1. Delimitări privind imobilizările corporale 187
7.2. Evaluarea imobilizărilor corporale 188
7.3. Reevaluarea imobilizărilor 191
7.3.1. Amortizarea: semnificație, durată de viață utilă 191
7.3.2. Metode de amortizare 192
7.4. Contabilitatea tranzacțiilor privind imobilizările corporale 194
7.5. Exerciții, probleme 203

Capitolul 8. Delimitări și conturi de stocuri 205
8.1. Delimitări privind stocurile și producția în curs de execuție 205
8.2. Evaluarea stocurilor și a producției în curs de execuție 207
8.3. Documente primare utilizate referitoare la stocuri 211
8.4. Contabilitatea principalelor tranzacții privind stocurile 212
8.5. Deprecierea stocurilor 224
8.6. Exerciții, probleme 225

Capitolul 9. Delimitări şi conturi de cheltuieli 227
9.1. Delimitări privind cheltuielile 227
9.2. Cheltuieli de exploatare privind consumul de stocuri aprovizionate de la terţi, lucrări şi servicii prestate de terţi 228
9.3. Cheltuieli de exploatare privind salariile personalului 232
9.4. Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor 240
9.5. Exerciţii, probleme 240

Capitolul 10. Delimitări şi conturi privind veniturile 242
10.1. Delimitări privind veniturile 242
10.2. Contabilitatea principalelor tranzacţii privind veniturile 244
10.2.1. Conturi de venituri privind producţia obţinută şi realizarea acesteia pe piaţă 245
10.2.2. Conturi de venituri privind vânzarea mărfurilor, executarea lucrărilor şi prestarea serviciilor 251
10.3. Exerciţii, probleme 254

Capitolul 11. Delimitări şi conturi privind taxa pe valoarea adăugată 255
11.1. Delimitări privind taxa pe valoarea adăugată 255
11.2. Sistemul conturilor privind taxa pe valoarea adăugată 256

Capitolul 12. Balanţa de verificare 261
12.1. Noţiunea, importanţa şi funcţiile balanţei de verificare 261
12.2. Clasificarea balanţelor de verificare 264
12.3. Întocmirea balanţelor de verificare 266
12.4. Balanţele de verificare a conturilor sintetice 273
12.4.1. Balanţa de verificare cu o serie de egalităţi 273
12.4.2. Balanţa de verificare cu două serii de egalităţi 276
12.4.3. Balanţa de verificare cu trei serii de egalităţi 277
12.4.4. Balanţa de verificare cu patru serii de egalităţi 280
12.5. Balanţele de verificare a conturilor analitice 281
12.6. Tipuri de erori relevate şi nerelevate de balanţa de verificare 283
12.7. Exerciţii, probleme 285

Bibliografie 287

BCU IAŞI

INTRODUCERE

Printre elementele esențiale ce contribuie la formarea unui viitor economist se numără și conținutul, structura, precum și modul de predare ale primului curs de contabilitate. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât tranziția spre un mediu social nou, spre economia de piață, ridică probleme noi și în fața specialiștilor din domeniul contabilității.

Procesul de modernizare a contabilității, început încă din anul 1994, o dată cu implementarea unui sistem contabil de o puternică inspirație franceză, continuă și astăzi. Ne aflăm, practic, în plin proces de desfășurare a celei de-a doua etape a reformei contabile românești (demarată în anul 2001, o dată cu apariția Ordinului Ministrului finanțelor nr. 94/2001 privind aprobarea Reglementărilor contabile armonizate cu prevederile Directivei a IV-a a CEE și cu Standardele Internaționale de Contabilitate), care marchează o adevărată cotitură în ceea ce privește dezvoltarea contabilității în România. Practic, normalizatorii români decid reorientarea doctrinei contabile spre un sistem contabil armonizat atât cu prevederile Directivei a IV-a a Uniunii Europene, cât și cu Standardele Internaționale de Contabilitate. Acest proces se circumscrie, de altfel, interesului european actual, acela de compatibilizare a reglementărilor contabile europene cu Standardele Internaționale de Contabilitate.

Lucrarea de față, prin conținutul său, se adresează tuturor celor interesați de studiul bazelor teoriei și practicii contabile, dar, în primul rând, studenților economiști. Ea se constituie într-un tot unitar, însă, din raționamente didactice, și nu numai, este structurată în două părți.

Prima parte tratează noțiunile teoretice absolut necesare înțelegerii mecanismelor înregistrării în contabilitate a tranzacțiilor, evenimentelor ce au loc într-o întreprindere. Un loc important în cadrul acestei părți îl ocupă contul, ca instrument de înregistrare, calcul și control în contabilitate, și, legat de acesta, problematica vizând analiza contabilă a evenimentelor și tranzacțiilor.

Partea a doua, cu un pronunțat caracter aplicativ, vizează punerea în practică a noțiunilor teoretice anterior tratate, prin înregistrarea cronologică și sistematică în contabilitate a principalelor evenimente, tranzacții ce au loc în cadrul unei întreprinderi. Tranzacțiile supuse înregistrării respectă circuitul firesc al activităților economice din cadrul unei întreprinderi: constituirea întreprinderii și, legat de aceasta, majorarea sau diminuarea capitalului; procurarea de imobilizări corporale și alte tranzacții legate de imobilizările corporale; aprovizionarea cu stocuri de la terți și alte tranzacții referitoare la stocuri; efectuarea de cheltuieli, realizarea de venituri și stabilirea rezultatului. Noțiunile legate de balanța de verificare, ca instrument de control al corectitudinii înregistrărilor efectuate, au fost tratate tot în cea de-a doua parte a lucrării.

La elaborarea lucrării s-au avut în vedere actualizările legislative, terminologice, noțiunile noi sau redefinirile unor concepte prin prisma prevederilor europene sau ale Standardelor Internaționale de Contabilitate.

Problemele abordate în prezenta lucrare pot constitui, sperăm, un suport de bază în cunoașterea și aprofundarea aspectelor teoretice și practice ale contabilității, fără a avea pretenția că aspectele prezentate epuizează întregul registru tematic posibil de tratat.

Mulțumim, pe această cale, tuturor celor care, direct sau indirect, au contribuit la apariția acestei lucrări.

Autorul

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

CAPITOLUL 1

DEFINIREA, STATUTUL ȘI OBIECTIVELE CONTABILITĂȚII

1.1. *Definirea contabilității*

Contabilitatea a apărut cu multe secole în urmă, încă din perioada Evului Mediu, odată cu dezvoltarea economiei monetare și apariția germenilor capitalismului.

Dezvoltarea afacerilor din marile orașe ale Italiei de Nord, ca și spiritul renascentist au făcut posibilă dezvoltarea practicilor contabile, astfel încât, încă din secolul al XV-lea, în această parte a lumii se utilizează contabilitatea după metoda venețiană.

Prima lucrare din literatura contabilă, care prezintă pentru întâia oară descrierea partidei duble în contabilitate, a apărut la Veneția, în anul 1494, intitulată *Tractatus de Computis et Scripturis*, adică *Tratat de Contabilitate în Partidă Dublă*, și aparține italianului Luca Pacilo.

În această lucrare, Luca Paciolo analizează contabilitatea ca un **ansamblu de principii și reguli privind înregistrarea în partidă dublă a averii ce aparține unui negustor, precum și toate afacerile acestuia, în ordinea în care au avut loc.**

În concepția sa, partida dublă este definită prin prisma ecuației de schimb dintre avere și capital (Avere = Capital). Fiecare tranzacție intervenită în masa averii, implicit a capitalului, este reprezentată ca un raport între „primire" și „dare", respectiv între **debitor**, cel care primește valoarea, și **creditor**, cel care o avansează. În acest fel, Luca Paciolo a formulat o judecată considerată ca fiind principiul fundamental al contabilității.

Tehnica partidei duble se răspândește apoi în secolele XVI-XVIII, îndeosebi în Europa Occidentală, unde se și conturează o literatură contabilă.

Creșterea numărului societăților pe acțiuni, revoluția industrială și apariția concurenței fac ca, începând cu a doua jumătate a secolului

al XIX-lea, să se contureze conținutul contabilității de gestiune, destinată conducerii societăților cu caracter secret, care se delimitează de contabilitatea generală, cea care produce informația bilanțieră.

Începând cu primele două decenii ale secolului XX, contabilitatea de întreprindere devine o practică socială normalizată, adică are la bază principii și norme după care își desfășoară activitatea.

Definirea contabilității s-a realizat în strânsă legătură cu stadiul dezvoltării cunoștințelor în acest domeniu și cu mediul social, economic și cultural în care au operat aceste cunoștințe. În timp, contabilitatea a fost considerată ca o artă, ca o tehnică, ca o știință, ca un limbaj specializat, ca un sistem de informații sau, pur și simplu, ca un joc social.

Multitudinea acestor abordări a generat dificultatea definirii contabilității ca știință.

Există autori care privesc contabilitatea ca „arta de a înregistra și sistematiza, într-un mod semnificativ, valoarea monetară a tranzacțiilor comerciale și evenimentelor cu caracter financiar, de a întocmi documentele contabile de sinteză și de a interpreta rezultatele"[1].

Alți autori abordează contabilitatea ca fiind *știința și arta ținerii conturilor*, iar alții[2] au găsit un punct de convergență între artă, privită în sens larg, și contabilitate, prin faptul că ambele sunt creații ale spiritului uman și constituie reprezentări abstracte ale unor fenomene concrete. Contabilitatea poate fi astfel considerată ca fiind arta reprezentării abstracte a realității economic.

1.2. *Statutul contabilității*

O parte însemnată a informațiilor vehiculate în mediul economic o reprezintă informația financiar-contabilă, iar procesele decizionale din cadrul companiilor nu pot fi concepute fără aportul esențial al acesteia.

În istoria omenirii, găsim izvoare care ne demonstrează că omul, ca ființă socială, a simțit nevoia apariției unui instrument care să-i

---

[1] Niculae Feleagă, Ion Ionașcu, *Tratat de contabilitate financiară*, vol. I, Ed. Economică, București, 1998

[2] Bernard Esnault, Christian Haurau, *Compatibilité financière*, PUF, 1995

permită cunoaşterea realităţilor economice şi sociale. Acest instrument a fost contabilitatea.

Privită la scara timpului, contabilitatea, la început bazată pe empirism şi cunoscută sub denumirea de contabilitate rudimentară, a realizat un salt deosebit în domeniul modelării vieţii economice, salt impus de însăşi evoluţia societăţii umane, de progresul realizat în domeniul cunoaşterii, în general. În epoca contemporană, contabilitatea a acumulat un astfel de volum de cunoştinţe în materie, încât s-a ajuns la noţiuni de maximă generalitate, la o adevărată teorie contabilă.

Este cunoscut faptul că întreprinderea ocupă o poziţie centrală în societăţile contemporane. Ea este agentul care elaborează şi distribuie produse materiale, efectuează prestaţii de servicii destinate să satisfacă nevoile economice individuale sau colective. Rolul său în viaţa economică şi socială face ca, oricare ar fi natura sistemului în care-şi desfăşoară activitatea, şi cu atât mai mult în contextul unei economii de piaţă, ea trebuie să dea socoteală despre sine diferiţilor săi parteneri, utilizatori interni (managerii întreprinderii) sau externi (finanţatorii, investitorii actuali sau potenţiali, creditorii, furnizorii, salariaţii şi sindicatele, puterea publică etc) ai informaţiei contabile. **Instrumentul prin intermediul căruia întreprinderea dă socoteală mediului său despre ceea ce face, despre poziţia sa financiară, despre performanţele sale, nu este altul decât contabilitatea financiară.**

Considerată adesea ca un simplu mecanism de tratare a informaţiei, bazat pe aplicarea cu rutină a principiului partidei duble şi a convenţiilor de tip debit şi credit, contabilitatea este, înainte de toate, o tehnică de reflectare, de modelare a întreprinderii, destinată să informeze partenerii asupra funcţionării sale, prin intermediul situaţiilor financiare (documentelor de sinteză).

Privită din acest punct de vedere, contabilitatea poate fi considerată o **disciplină informaţională**. Contabilitatea studiază efectele tranzacţiilor economice şi ale altor evenimente asupra situaţiei economice şi financiare, precum şi asupra performanţei unei întreprinderi, în scopul informării utilizatorilor externi şi interni.

Prin limbajul specific, prin sistemul propriu de concepte şi proceduri, contabilitatea este singura disciplină care poate furniza informaţii financiare despre o organizaţie. Aceste informaţii formează

baza pentru evaluarea organizației de către un ansamblu de utilizatori și din exteriorul organizației.

Analiza statutului contabilității se înscrie în perimetrul unei controverse: se va vedea că există argumente să considerăm contabilitatea fie artă, fie tehnică, fie știință, fie limbaj de comunicare.

• **Atunci când considerăm contabilitatea o artă**, avem în vedere ansamblul de reguli ce guvernează o profesie, o activitate. În acest sens, pot fi evidențiate două accepții:

➢ arta privită ca priceperea, măiestria contabilului de a identifica, măsura, înregistra, clasifica, interpreta și comunica datele exprimate valoric, date implicate de evenimentele ce afectează viața întreprinderilor. Măiestria și priceperea în contabilitate presupun, însă, prezența elementelor de judecată profesională în rezolvarea diferitelor probleme cu care aceștia se confruntă;

➢ arta privită ca utilizare rațională de metode, în vederea obținerii unui anumit rezultat. În acest sens, arta este opozabilă naturii, iar contabilitatea ca artă este o creație a omului, deoarece prin ea se reprezintă în mod abstract fenomene concrete.

• **Contabilitatea poate căpăta statutul de tehnică de înregistrare, prelucrare, clasificare, interpretare și comunicare a informațiilor** privind evenimentele și tranzacțiile ce au loc în viața întreprinderii, statut cel mai adesea invocat de specialiști. Contabilitatea este o tehnică ce nu poate fi concepută, însă, fără a o raporta la aplicarea de cunoștințe științifice, în vederea realizării unei producții de informații.

• **În calitate de știință**, contabilitatea și-a asumat, mai întâi, conceperea și interconectarea conturilor. Ezitările specialiștilor în domeniu în atribuirea contabilității a statutului de știință, chiar și în zilele noastre, par a fi întemeiate. Dacă au avut exigența de a considera știința ca un ansamblu de cunoștințe teoretice cu valoare universală, caracterizate printr-un obiect și o metodă proprie de cercetare, determinate și bazate pe relații obiective, exprimate prin legi, verificabile sau invalidabile, aceștia sunt îndreptățiți să nu

plaseze contabilitatea în câmpul științelor fizice și naturale, deoarece cunoștințele sale nu sunt universal valabile.

Alți autori încearcă să justifice statutul de știință al contabilității prin prezența postulatelor, principiilor și regulilor contabile, ca sistem de referință în contabilitate. Dar postulatele, principiile sau regulile contabile nu sunt legi științifice, deoarece ele nu se bucură de o anumită stabilitate. Acestea sunt izvorâte mai ales din activitatea contabilă și se modifică ori de câte ori mediul economic în care contabilitatea acționează se schimbă.

Profesorul Niculae Feleagă[3], citându-l pe Bernard Colasse, incită la o analogie între contabilitate și geografie, ca două componente ale științelor sociale. Pornind de la nevoia de corespondență spațiu real-spațiu deschis, autorul face o analogie între harta geografică și documentul contabil de sinteză, ca produs final al contabilității. Deși ambele „produse" sunt reprezentări ale realității (harta geografică reprezintă un spațiu geografic, iar contabilitatea reprezintă spațiul economic), ele pot face obiectul unor erori și, în anumite situații, mai ales în cazul contabilității, al unor manipulări.

În demersul său epistemologic, profesorul Ion Ionașcu[4], citându-l pe Thomas Kuhn, subliniază că statutul științific al contabilității este legat de existența uneia sau mai multor teorii în contabilitate. Teoriile sau paradigmele sunt acele realizări științifice universal recunoscute care, pentru o perioadă, oferă soluții model practicienilor în domeniu.

Ultimele cinci decenii au fost marcate de creșterea preocupărilor multor autori de a elabora și valida o teorie a contabilității, ceea ce a făcut ca, în timp, să se contureze existența mai multor paradigme în contabilitate. Astfel, profesorii Bernard Esnault și Christian Haurau, în anul 1994, au identificat *cinci paradigme (abordări) fundamentale în contabilitate*:

• **abordarea inductivă**: elaborarea teoriei contabile se face prin generalizarea observațiilor furnizate de practicile contabile;

---

[3] N. Feleagă și colectiv, *Bazele Contabilității*, Ed. Economică, București, 2002

[4] Ion Ionașcu, *Epistemologia contabilității*, Ed. Economică, București, 1998

• **abordarea deductivă**: presupune definirea prealabilă a obiectivelor din care sunt deduse postulatele, convenţiile şi regulile contabile;

• **abordarea predictivă**: constă în testarea metodelor şi regulilor contabile, în funcţie de capacitatea lor de predicţie a evenimentelor;

• **abordarea comportamentală sau psihologică**: studiază reacţiile utilizatorului individual în momentul publicării informaţiei contabile şi pune accentul pe pertinenţa informaţiei contabile în luarea deciziei;

• **abordarea economică**: apreciază informaţia contabilă ca un bun economic, supusă regulilor economiei de piaţă, respectiv, principiului cererii şi ofertei; natura şi cantitatea informaţiilor publicate depind de oferta producătorilor de informaţii contabile şi de cererea utilizatorilor. Deoarece se consideră că o piaţă total liberă a informaţiei contabile este ineficientă, s-a impus reglementarea pieţei, adică existenţa normalizării contabile, existenţa de postulate, principii şi norme contabile.

Însăşi existenţa paradigmelor în contabilitate, conducerea acesteia pe baza postulatelor, principiilor şi normelor contabile confirmă statutul ei de disciplină ştiinţifică.

Statutul de ştiinţă al contabilităţii este dat şi de impactul teoriilor ştiinţifice cu practicile contabile. Teoriile ştiinţifice reprezintă efortul cercetării contabile. Istoria contabilă arată că teoriile contabile anterioare secolului al XX-lea au fost create prin generalizarea practicilor contabile. Abia în secolul XX s-a dezvoltat cercetarea contabilă într-un cadru organizat, ceea ce a permis unirea eforturilor cercetătorilor din domeniul contabilităţii.

Astăzi, contabilităţii îi revin sarcini din ce în ce mai grele. Ea caută să-şi depăşească limitele, fiind pusă în situaţia de a descrie organizaţii din ce în ce mai complexe ce operează într-un mediu economic şi social în continuă mişcare şi transformare. Tocmai de aceea, contabilitatea trebuie studiată sub trei aspecte principale[5]:

• ca instrument de descriere, de modelare a întreprinderilor;

• ca instrument de prelucrare a informaţiilor necesare acestei prelucrări;

---

[5] N. Feleagă şi colectiv, *Bazele Contabilităţii*, Ed. Economică, Bucureşti, 2002

• ca practică, sau „joc social", înscrisă într-o rețea de restricții reglementare mai mult sau mai puțin stricte.

De mai bine de o jumătate de secol, marile școli și instituții de cercetare au dezvoltat o multitudine de abordări capabile să definească perimetrul și conținutul unei teorii generale și să permită validarea acestora, conducând, așa cum evocam anterior, la apariția mai multor paradigme și, implicit, a mai multor discursuri explicative în contabilitate. Adesea, acestea au îngreunat canalizarea eforturilor cercetătorilor în domeniul contabilității în direcția elaborării unei teorii general acceptate. Pe de altă parte, cele mai multe dintre cercetările cu caracter teoretic nu și-au găsit ecoul în practică.

Dezvoltarea contabilității este, în general, marcată de nevoia depășirii unor crize privind necesitățile de informare financiară, ceea ce conduce la căutarea unor noi soluții contabile, la uniformizarea practicilor contabile la nivel european și internațional, în măsură să asigure eliminarea principalelor obstacole în comparațiile internaționale. În acest sens, principala direcție de cercetare contabilă internațională o constituie „compatibilizarea reglementărilor contabile europene cu normele contabile internaționale"[6]. Este și motivul pentru care România, prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 94/2001, a ales calea de dezvoltare a sistemului său contabil prin asimilarea în cadrul acestuia atât a prevederilor *Directivei a IV-a a CEE*, cât și a *Standardelor Internaționale de Contabilitate*. În plus, în cazul țării noastre, ca, de altfel, și în cazul altor țări cu o economie în tranziție, criza contabilă are și o dimensiune structurală, pe fondul schimbării sistemului economic și politic ce marchează viața oamenilor, în general, și a profesioniștilor contabili, în special. În astfel de situații, cei mai în măsură să ofere noi variante de dezvoltare a sistemului contabil sunt cercetătorii și universitarii.

În ultimul deceniu, eforturile noastre au fost canalizate, cu predilecție, asupra studiului contabilității ca practică socială. În acest sens s-a vizat analiza naturii și intensității consensului care există între întreprinderi, specialiști contabili și utilizatori, consens regizat în maniere diferite de organismele de normalizare naționale.

---

[6] I. Ionașcu, *Epistemologia contabilității*, Ed. Economică, București, 1997.

Chiar dacă nu se poate da un răspuns precis şi definitiv în ce priveşte statutul contabilităţii, este cert că el face obiectul cercetărilor, cu scopul elaborării unei teorii contabile universale, capabilă să-i potenţeze bazele ştiinţifice.

• **Statutul de limbaj** (normalizat) al contabilităţii este unanim acceptat, contabilitatea fiind considerată, de altfel, limbajul universal al afacerilor. Limbajul contabil cuprinde un ansamblu de reguli, metode şi procedee utilizate pentru înregistrarea evenimentelor şi tranzacţiilor întreprinderii, pentru colectarea, prelucrarea şi clasificarea informaţiilor, pentru elaborarea, publicarea şi comunicarea documentelor de sinteză (situaţiilor financiare), precum şi pentru interpretarea acestora, pe baza simbolurilor care constituie **vocabularul contabil** (debitul, creditul, activele, datoriile, capitalurile proprii, cheltuielile, veniturile etc.). Lumea afacerilor este interesată de latura practică a vocabularului contabil în contextul comunicării informaţiei contabile în scopul folosirii ei de către diferiţii utilizatori. Limbajul contabil este unul normalizat, standardizat, precis, concis şi complet, iar existenţa unui vocabular şi a unor reguli universal acceptate asigură informaţiei transparenţa necesară comunicării între „actorii" informaţiei pieţei contabile.

1.3. *Contabilitatea financiară şi contabilitatea de gestiune – câmpuri informaţionale distincte, dar interdependente*

Definirea contabilităţii s-a realizat în strânsă legătură cu stadiul cunoştinţelor în acest domeniu şi cu mediul social, economic şi cultural în care s-a aflat.

Indiferent cum am privi-o – ca o artă, ca o tehnică sau ca o ştiinţă –,contabilitatea este „un joc social" ce are drept finalitate reprezentarea unei realităţi care este întreprinderea. Multitudinea nevoilor informaţionale ale diverşilor utilizatori de informaţie contabilă determină construirea a două reprezentări ale aceleiaşi realităţi: o reprezentare „internă" şi o reprezentare „externă".

Această reprezentare duală îşi găseşte exprimarea în existenţa a două componente informaţionale:

• o componentă informaţională, ce oferă imaginea firmei în exterior. Putem vorbi, în acest caz, de contabilitatea generală sau financiară;

• o componentă care descrie procesele interne ale întreprinderii. Vorbim, în acest caz, de contabilitatea de gestiune.

Acest mod de organizare a contabilității firmei în două circuite informaționale autonome, sau într-un singur circuit, a constituit un subiect de discuții și polemici încă de la începutul secolului XX și continuă să fie și în zilele noastre.

Contabilitatea generală sau financiară (*comptabilité générale, comptabilité financière, financial accounting*) are rolul de a înregistra tranzacțiile întreprinderii cu mediul extern, pentru determinarea periodică a situației patrimoniale și financiare și a rezultatului obținut.

Informațiile contabilității financiare au caracter retrospectiv și se fac publice prin intermediul conturilor anuale, denumite și situații financiare sau documente contabile de sinteză.

În cele mai multe țări, contabilitatea financiară este reglementată, adică se bazează pe principii și norme contabile, iar situațiile financiare constituie obiectul normalizării contabile atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

*Contabilitatea generală (financiară) îndeplinește mai multe **funcții***, și anume:

• funcția de înregistrare a tranzacțiilor întreprinderii, în scopul determinării periodice a situației patrimoniale și financiare și a rezultatului întreprinderii;

• funcția de comunicare financiară externă, având drept scop informarea diverselor categorii de utilizatori ai informației contabile (acționarii, furnizorii, clienții, statul etc.);

• funcția de instrument de verificare și probă, generată de rațiuni juridice și fiscale;

• funcția de furnizare a informațiilor necesare sintezelor macroeconomice, pentru calcularea conturilor naționale;

• funcția de satisfacere a cerințelor informaționale ale analizei financiare.

Contabilitatea financiară nu este opusă contabilității de gestiune. Ambele circuite informaționale sunt complementare pentru gestiunea întreprinderii.

Contabilitatea de gestiune. Apărută ca urmare a concurenței în mediul industrial, contabilitatea de gestiune a evoluat continuu, denu-

mindu-se succesiv: contabilitate industrială, contabilitatea costurilor, contabilitatea analitică, de exploatare, contabilitate de gestiune, contabilitate managerială (*comptabilité de gestion, management accounting*).

Contabilitatea de gestiune are rolul de a servi ca instrument în luarea deciziilor de către manageri.

De regulă, contabilitatea de gestiune nu este reglementată la nivel național, adică nu are la bază norme unitare și obligatorii. Multe firme își definesc proceduri stricte privind organizarea contabilității de gestiune, având în vedere specificul activității și nevoile interne de informare. Aceste norme nu sunt publicate în exterior, fiind deci secrete.

Contabilitatea de gestiune îndeplinește următoarele funcții:

- funcția de determinare a costurilor pe produs, activități și unități organizaționale (divizii, ramuri, departamente etc.);
- funcția de determinare a rezultatelor analitice pe produse sau activități;
- funcția de furnizare a informațiilor necesare bugetelor și conturilor previzionale;
- funcția de producere a informațiilor destinate măsurării performanțelor întreprinderii (rentabilitate, productivitate etc.) la nivelul produselor și al sectoarelor de activitate.

În toate țările există o distincție între contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune, chiar dacă frontiera dintre ele nu se definește în aceeași manieră, care este diferită de la o țară la alta. Problema care se pune este legată de gradul de autonomizare a celor două contabilități, de relațiile ce se stabilesc între ele.

Cu toată opoziția dintre contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune, între ele există, totuși, o legătură, în sensul că ambele se bazează pe aceleași date, preluate din documentele justificative. Astfel, contabilitatea de gestiune preia numeroase informații colectate de contabilitatea financiară, iar elaborarea documentelor contabile de sinteză se sprijină și pe aportul contabilității de gestiune.

1.4. *Direcții de dezvoltare a contabilității*

Lumea modernă are ca principală caracteristică faptul că între componentele sale există interdependențe, a căror intensitate se amplifică din ce în ce mai mult. Comunicarea este vitală, însă realizarea ei cu

eficiență aduce în discuție problema înțelegerii mesajelor care se transmit.

În contabilitate există prea multe limbaje, deoarece sistemele contabile s-au dezvoltat oarecum independent, în cadrul etanș al economiei naționale. În zilele noastre, comerțul internațional și circulația capitalurilor dincolo de granițele statelor de origine au luat proporții foarte mari. De exemplu, se consideră banală cumpărarea unor acțiuni japoneze de către investitori europeni. Apare totuși o problemă: pentru a investi, europeanul trebuie să facă comparații între diverse societăți japoneze sau între acestea și altele. El are nevoie de documente care să reflecte situația economică a firmelor și, cel mai important lucru, trebuie să înțeleagă exact informațiile pe care acele documente i le pun la dispoziție. Astfel, a apărut necesitatea aducerii tuturor sistemelor contabile la un numitor comun, efectuată cu ajutorul *normalizării contabile internaționale*, sau al *armonizării contabile pe plan internațional*, în scopul reducerii diferențelor dintre reglementările contabile naționale.

Schimbarea sistemului politic în România, după 1990, tranziția de la o economie excesiv centralizată spre o economie de piață au însemnat evenimente ce au condus și la o reformare a sistemului contabil. Către sfârșitul anilor '90, sub influența proceselor de mondializare a economiilor și de globalizare a piețelor financiare, în căutarea de investitori strategici capabili să susțină restructurările economice și financiare, România a adoptat un *Program de Dezvoltare a Sistemului său Contabil*.

Un atare program se constituie, astăzi, în **a doua etapă a reformei contabile**. Obiectivul lui este implementarea unui sistem contabil modelat pe baza filosofiei, reglementărilor și practicilor internaționale, regăsite într-un referențial contabil al cărui nucleu este reprezentat de *Standardele Internaționale de Contabilitate* și a elementelor de sorginte anglo-saxonă.

Radiografiind produsele reformei contabilității românești, se constată cele două atribute ale sale: *europenizarea* și *internaționalizarea*.

Europenizarea contabilității românești

O dimensiune a normalizării contabile internaționale este procesul de armonizare contabilă desfășurat în cadrul Uniunii Euro-

pene. Acest proces, început în anii '70, face parte din armonizarea dreptului societăților comerciale pentru țările membre ale Uniunii Europene și vizează armonizarea sistemelor contabile ale statelor membre, elaborând în acest sens directive ce vor trebui încorporate în legislația fiecărui stat membru. Astfel, Uniunea Europeană a elaborat:

• *Directiva a IV-a*, în 25 iulie 1978, privind coordonarea dispozițiilor naționale cu privire la structura și conținutul conturilor anuale și raportului de gestiune, modurile de evaluare și publicarea acestor documente, în special pentru societățile cu responsabilitate limitată și societățile pe acțiuni (78/660/CEE);

• *Directiva a VII-a*, în iunie 1983, privind armonizarea întocmirii conturilor consolidate (83/349/CEE);

• *Directiva a VIII-a*, în 10 aprilie 1984, privind calificarea profesională a experților contabili (84/253/CEE);

• *Directiva privind publicarea documentelor contabile ale sucursalelor* aparținând stabilimentelor de credit și stabilimentelor financiare (89/117/CEE);

• *Directiva privind conturile anuale și conturile consolidate ale băncilor (86/635/CEE);*

• *Directiva privind conturile anuale și conturile consolidate ale întreprinderilor de asigurări (91/674/CEE);*

• *Directiva a XI-a* privind publicitatea sucursalelor (89/666/-CEE).

Caracteristica directivelor contabile europene constă în aceea că elaborarea lor se face după schema unui proces legislativ și nu se bazează pe un cadru conceptual care să asigure coerența normelor. Directivele contabile europene prevăd foarte multe opțiuni care pot fi legiferate prin normele contabile naționale, fapt ce a determinat menținerea de importante diferențieri între normele contabile naționale. Aceste diferențieri se mențin și pentru faptul că procesul de euroarmonizare contabilă nu are la bază o doctrină unitară, ci două curente doctrinare, două abordări, și anume:

- *O abordare anglo-saxonă*, întâlnită în cadrul țărilor aflate sub influența dreptului cutumiar, ca Marea Britanie, Irlanda, Danemarca și Olanda.

Acest tip de abordare privilegiază informația furnizată investitorilor, de unde și primordialitatea acordată contului de profit și

pierdere, în raport cu bilanțul. Pentru evaluarea acțiunilor unei întreprinderi, adesea se utilizează metode care iau în calcul profitul net (*net profit after taxation*), ori profitul net după deducerea intereselor minoritarilor (*minority interest*), informații preluate din contul de profit și pierdere. Mai mult, pentru a răspunde nevoilor de capitaluri, acest tip de întreprinderi este interesat în furnizarea de informații financiare mereu mai cuprinzătoare, mai transparente, cuprinse într-un raport de mărime acceptabilă, adresat, în special, proprietarilor și furnizorilor de capitaluri. Transparența în comunicarea financiară poate fi pusă și pe seama faptului că acest tip de întreprinderi nu are motive de a-și ascunde profitul, știut fiind că, într-un astfel de sistem, contabilitatea este decuplată de fiscalitate. O cheltuială efectuată de întreprindere poate să fie deductibilă fiscal fără a fi contabilizată. Și nu în ultimul rând, contabilitatea anglo-saxonă acordă prioritate realității economice asupra formei juridice (*substance over form*), contrar contabilității franceze sau elvețiene, spre exemplu, unde primează secretul profesional și protecția creditorilor.

- ***O abordare continentală***, bazată pe principiul prudenței, care privilegiază protecția creditorilor întreprinderii și fiscul. O astfel de abordare o întâlnim în cadrul celorlalte țări ale Uniunii Europene (Franța, Germania, spre exemplu), aflate sub incidența dreptului roman. În astfel de țări în care nu se poate trasa o linie de demarcație între contabilitate și fiscalitate, rezultatul contabil servește ca bază pentru determinarea rezultatului fiscal, statul este utilizatorul principal al informației contabile, drept pentru care aprobarea normelor contabile se face pe cale legislativă. În cadrul unor astfel de țări, transparența în comunicarea financiară devine mai redusă, iar tehnicile de contabilitate creativă proliferează, în ideea diminuării rezultatului impozabil.

Prin urmare, Directivele contabile europene sunt un amestec de tradiții contabile ale lumii anglo-saxone și ale Europei continentale, care se intercorelează și intercondiționează reciproc. Un exemplu, în acest sens, este cel al Marii Britanii, care, deși a influențat procesul de normalizare contabilă la nivelul Uniunii Europene prin introducerea conceptului de „imagine fidelă", ca obiectiv al situațiilor financiare, a

adoptat, la rândul ei, aceste norme şi la ora actuală se apreciază că „situaţiile financiare întocmite de Marea Britanie, deşi marcate de concepţia anglo-saxonă, sunt mai aproape de acelea din Europa continentală cum nu au fost niciodată"[7].

Un rol deosebit din punctul de vedere al armonizării contabile la nivel european l-a avut *Directiva a IV-a.* Emisă de Consiliul de Miniştri la 25 iulie 1978, aceasta se bazează pe articolul 54(3)(g) al Tratatului de la Roma. Deşi foarte detaliat, documentul oferă posibilitatea alegerii între mai multe alternative de rezolvare a problemelor specifice şi acordă statelor membre opţiuni suplimentare în ceea ce priveşte implementarea sa.

Internaţionalizarea contabilităţii româneşti

Este susţinută de armonizarea sistemului contabil românesc cu elementele referenţialului contabil internaţional al Consiliului Comisiei Internaţionale a Standardelor Contabile, *IASB – International Accounting Standards Board*: un cadru contabil conceptual, un pachet flexibil de standarde contabile internaţionale şi un pachet flexibil de interpretări referitoare la unele dintre standardele internaţionale de contabilitate.

Înfiinţat în 1973, la Londra, IASC (denumit, în urma reformei din 2001, *Consiliul Internaţional al Standardelor Contabile – IASB International Accounting Standards Board)* are ca obiectiv elaborarea şi publicarea, în interesul publicului, de standarde (norme) contabile internaţionale ce au trebuit şi vor trebui să fie respectate cu ocazia prezentării situaţiilor financiare, precum şi să asigure acceptarea şi aplicarea acestor norme la nivel mondial. Caracteristica acestor norme este aceea că ele nu sunt impuse ţărilor şi pot fi utilizate de întreprinderile din întreaga lume în mai multe moduri[8]:

- ca fundament al reglementărilor contabile naţionale în multe ţări;
- ca tratament de bază de către anumite ţări care îşi îmbunătăţesc propriile reglementări (ţări industrializate, ţări cu o economie în dezvoltare – China, ţări din Asia, Europa Centrală şi fosta Uniune Sovietică);

---

[7] I. Ionaşcu, *Epistemologia contabilităţii*, Ed. Economică, Bucureşti, 1997, citându-l pe Walton (1996).

[8] *Standardele Internaţionale de Contabilitate* 2000.

• de către bursele de valori şi autorităţile de reglementare, care permit societăţilor externe şi celor interne să prezinte situaţiile financiare în conformitate cu *Standardele Internaţionale de Contabilitate*;

• de organismele supranaţionale, cum ar fi Comisia Europeană, care îşi declară totala încredere în capacitatea IASB de a obţine rezultate în măsură să satisfacă necesităţile pieţelor de capital;

• de un număr de societăţi aflate într-o continuă creştere.

Normele contabile internaţionale se impun, însă, prin calitatea lor şi prin spiritul de independenţă în care sunt elaborate. Calitatea normelor IASB este dată de procedura de elaborare a acestora, care, în toate cazurile, face apel la numeroase consultaţii, atât la nivel de grup consultativ, cât şi la nivelul membrilor IASB. Cât priveşte spiritul de independenţă, acesta este dat de procedura în care ele sunt elaborate.

În prezent, realizările IASB constau, în principal, în elaborarea unui *Cadru general pentru întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare*, denumit şi *Cadru conceptual*, aprobat de către IASB în aprilie 1999 şi publicat în iulie 1999, şi a unui număr de 41 de norme contabile internaţionale.

Elaborarea, de către IASB, a unui cadru conceptual s-a făcut din dorinţa de a exista un sistem de obiective şi principii fundamentale a căror aplicare să ducă la obţinerea de norme contabile coerente şi, în acelaşi timp, să asigure independenţa organismelor de normalizare. Dar, unul din scopurile[9], dacă nu chiar primul, al elaborării unui cadru conceptual de către IASB este *facilitarea procesului de normalizare contabilă la nivel internaţional*, care să conducă la creşterea relevanţei, fiabilităţii şi comparabilităţii situaţiilor financiare la nivel mondial.

1.5. *Categorii specifice obiectului de studiu al contabilităţii*

Ca disciplină ştiinţifică independentă, contabilitatea are un obiect propriu de cercetare, prin care se deosebeşte de celelalte ştiinţe. Diviziunea muncii şi autonomia gestionară a agenţilor participanţi la

---

[9] Vezi, în acest sens, şi N. Feleagă, *Îmblânzirea junglei contabilităţii – Concept şi normalizare în contabilitate*, Ed. Economică, Bucureşti, 1996, p. 261-262.

circuitul economic impun separarea patrimonială a resurselor economice ale societății și a rezultatelor obținute. Apare astfel patrimoniul ca structură economică și juridică de gestiune a valorilor materiale și bănești. Iar pentru ca un patrimoniu să existe, sunt necesare două elemente interdependente: o persoană fizică sau juridică, în calitate de subiect de drepturi și obligații, pe de o parte, și bunurile economice, ca obiect de drepturi și obligații, pe de altă parte.

Între obiectele de drepturi și obligații și drepturile și obligațiile ce iau naștere în urma gestionării acestor obiecte se interpune o persoană fizică sau juridică. **Patrimoniul reprezintă, deci, totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică, aparținând unei persoane fizice sau juridice, precum și bunurile economice la care acestea se referă.**

În literatura de specialitate se cunosc *trei concepții privind definirea și analiza patrimoniului* ca obiect de studiu al contabilității: concepția juridică, concepția economică și concepția economico-juridică a patrimoniului.

În *concepția juridică*, se apreciază că patrimoniul reprezintă toate drepturile și obligațiile cu conținut economic ale unui subiect de drept.

Potrivit *concepției economice*, patrimoniul este considerat ca totalitate a bunurilor economice exprimabile în bani, inclusiv rezultatele folosirii lor, ce aparțin unei persoane fizice sau juridice. Prin asocierea celor două concepții (a concepției juridice și a celei economice) s-a ajuns la definirea **economico-juridică** a patrimoniului. Potrivit acestei concepții, „patrimoniul este un complex de drepturi și obligațiuni, cu respectivele lor obiecte de drepturi și obiecte de obligațiuni evaluabile în bani"[10].

Din definiția patrimoniului reiese faptul că acesta este format din două elemente interdependente:

- persoana fizică sau juridică, ce poartă denumirea de subiect, titular de patrimoniu sau proprietar;
- relațiile de drepturi și obligații în cadrul cărora au fost procurate bunurile economice.

---

[10] Sp. Iacobescu, Al. Sorescu, *Curs de contabilitate comercială generală*, Biblioteca contabilă, ed. a II-a, vol. II, București, 1928, p. 12.

Bunurile economice, ca obiecte de drepturi şi obligaţii, constituie averea, substanţa materială, adică acea parte a patrimoniului cu conţinut concret, material. Fizic, în structura bunurilor economice sunt cuprinse:

a) bunuri materiale, sub formă de maşini, utilaje, instalaţii, clădiri, construcţii, mijloace de transport etc.;

b) servicii de diverse categorii;

c) avuţia spirituală disponibilă şi refolosibilă (stocul de ştiinţă şi tehnologie, cultură şi civilizaţie, stocul de informaţii);

d) alte bunuri atrase în circuitul economic (solul, zăcămintele, bogăţiile naturale etc.).

Bunurile economice, ca obiect de drepturi şi obligaţii, formează substanţa materială a patrimoniului. Ele au o determinare existenţială şi o determinare economică.

Determinarea existenţială a bunurilor economice evidenţiază faptul că bunurile au o formă concretă, fiind delimitate în bunuri materiale sau corporale (clădiri, maşini, mărfuri etc.) şi în bunuri nemateriale sau necorporale (creanţe, brevete, invenţii, concesiuni, mărci etc.).

Determinarea economică a bunurilor este conferită de utilitatea şi valoarea lor. *Utilitatea* unui bun reprezintă capacitatea acestuia de a satisface o anumită nevoie (cerinţa), prin folosirea sa în producţie sau în consum. *Valoarea* unui bun reprezintă capacitatea acestuia de a fi exprimat în bani, ceea ce creează posibilitatea de a putea fi schimbat în cadrul circuitului marfă-bani.

În ceea ce priveşte cel de-al doilea aspect sub care se reflectă patrimoniul – relaţiile de drepturi şi obligaţii –, acesta are următoarele semnificaţii:

• **Relaţiile de drepturi** au în vedere situaţia în care titularul de patrimoniu (proprietarul) îşi procură o parte din avere din resurse proprii, bunurile respective îi aparţin de drept, iar partea respectivă din patrimoniu poartă denumirea de **patrimoniu propriu**.

• **Relaţiile de obligaţii** vizează situaţia în care titularul de patrimoniu îşi procură o parte din avere din resurse aparţinând altor persoane fizice sau juridice, bunurile respective nu îi aparţin de drept, echivalentul valoric al acestora trebuie restituit proprietarilor. Partea corespunzătoare din patrimoniu poartă denumirea de **patrimoniu străin**.

Structura de ansamblu a patrimoniului se prezintă astfel (fig. 1.1.):

PATRIMONIU		
Averea (Bunuri economice)	Patrimoniu propriu (Drepturi)	
	Patrimoniu străin (Obligaţii)*	

Fig.1.1

Din punct de vedere contabil, patrimoniul trebuie considerat ca fiind o entitate ce cuprinde elementele materiale şi nemateriale ce pot fi exprimate valoric şi care îşi pierd individualitatea atunci când alcătuiesc o unitate indivizibilă.

Din punct de vedere juridic, prin noţiunea de persoană se înţelege oricine poate fi capabil să aibă drepturi şi obligaţii. Persoanele pot fi fizice şi juridice.

Patrimoniul persoanei fizice este format din bunurile dobândite în proprietate personală din veniturile obţinute din muncă renumerată.

Persoana juridică poate fi: o organizaţie economică, întreprindere sau instituţie publică de stat sau o întreprindere de tip asociativ, societăţi comerciale[11], asociaţii etc.

Patrimoniul unei persoane publice cuprinde bunurile repartizate din fondul unic de stat, atribuite acesteia în administrare directă, iar patrimoniul unei persoane asociate cuprinde bunuri care aparţin membrilor asociaţi, folosite în comun, în scopul desfăşurării unei activităţi şi obţinerii unui profit.

Întreg patrimoniul ţării se află în posesia diverselor persoane fizice sau juridice.

Principalele trăsături ale obiectului de studiu al contabilităţii sunt următoarele: contabilitatea studiază patrimoniul în expresie valorică; contabilitatea studiază modul de gestionare a patrimoniului; contabilitatea studiază echilibrul patrimoniului.

---

[11] Conform Legii Societăţilor Comerciale nr.31/1990, societăţile comerciale ce se pot constitui în România sunt: societăţi în nume colectiv, societate în comandită simplă, societăţi în comandită pe acţiuni, societăţi pe acţiuni şi societăţi cu răspundere limitată.

a) Contabilitatea studiază patrimoniul în **expresie valorică.** Contabilitatea înregistrează circuitul elementelor patrimoniale, măsoară şi calculează în expresie valorică mărimea elementelor patrimoniale şi dezvăluie, prin analiză şi control, în ce măsură se asigură integritatea materială şi gestionarea eficientă a acestor valori. Starea patrimoniului este reflectată în contabilitate prin stocurile şi soldurile valorilor componente, prin intermediul unor procedee specifice de lucru.

Mişcarea patrimoniului este reflectată de contabilitate prin operaţiile de intrări şi ieşiri în şi din patrimoniu, precum şi prin procesele economice interne prin care se transformă intrările în ieşiri.

b) Contabilitatea studiază modul în care se asigură **gestiunea patrimoniului.** Contabilitatea oferă informaţii care stau la baza fundamentării deciziilor referitoare la investiţia, finanţarea, utilizarea şi recuperarea valorilor patrimoniale. Totodată, prin contabilitate se efectuează controlul privind realizarea deciziilor, se asigură drepturi şi obligaţii, se stabilesc răspunderi cu privire la gospodărirea, integritatea şi dezvoltarea patrimoniului. De asemenea, în plan juridic, contabilitatea este folosită ca instrument de cunoaştere şi respectare a normelor referitoare la conservarea, administrarea şi dreptul de dispoziţie asupra patrimoniului.

c) Contabilitatea studiază **echilibrul global** al patrimoniului. Aşa cum s-a arătat, patrimoniul reprezintă, pe de o parte, bunurile economice, iar pe de altă parte, drepturile şi obligaţiile ce decurg din procurarea şi gestionarea bunurilor economice. În cadrul acestui tot, se creează un echilibru între bunurile economice şi drepturile şi obligaţiile cu valoare economică. Acest echilibru poate fi scris sub forma unei egalităţi, cunoscută sub denumirea de *ecuaţia de echilibru a patrimoniului*, astfel:

Bunuri economice = Drepturi + Obligaţii

(cu valoare economică)

Această ecuaţie este tradusă în plan contabil prin structurile calitative de ACTIV şi PASIV.

Deci, ecuaţia generală a contabilităţii generale este:

ACTIV = PASIV patrimonial patrimonial

sau

ACTIV = PASIV

Activul reprezintă elemente ale patrimoniului cu valoare economică pozitivă pentru întreprindere. De regulă, protagoniştii sociali ai contabilităţii percep activul sub forma bunurilor economice.

Pasivul reprezintă elemente ale patrimoniului cu valoare economică negativă pentru întreprindere, sau pasivul reprezintă sursele de finanţare a bunurilor economice delimitate ca active.

Faţă de interpretarea de mai sus, care este de esenţă juridică, în contabilitatea întreprinderii este folosită şi categoria de capital, ca o interpretare economică, potrivit căreia capitalul, privit ca valori economice acumulate, este reprezentat în contabilitate prin prisma ecuaţiei:

Utilizări = Resurse

În consecinţă, activul defineşte modul de alocare şi utilizare a capitalului (fix, circulant), iar pasivul defineşte resursele de constituire a capitalului (propriu sau străin).

Dacă se face recurs la contabilitatea anglo-saxonă (şi la *Standardele Internaţionale de Contabilitate*), se constată că aceasta are o determinare economică fără a apela la categoria de patrimoniu pentru fundamentarea structurilor calitative descrise şi evaluate în contabilitate. Aceasta operează direct cu structurile calitative de **activ**, **datorii**, **capital propriu**, **venituri** şi **cheltuieli**.

Conform *Standardelor Internaţionale de Contabilitate*:

• **Activul** reprezintă o resursă controlată de întreprindere ca rezultat al unor evenimente trecute şi de la care se aşteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere.

• **Datoria** este o obligaţie prezentă, provenită din evenimente trecute şi care la decontare (achitare, plată) determină un flux de beneficii dinspre întreprindere spre mediul exterior.

Se constată că, în contabilitatea anglo-saxonă, pasivul este circumscris numai la datoriile întreprinderii. În consecinţă, capitalul propriu figurează ca o structură calitativă distinctă.

• **Capitalul propriu** reprezintă dreptul acționarilor (interesul rezidual) în activele întreprinderii, după deducerea tuturor datoriilor acesteia, adică:

Capitalul propriu	=	Activul întreprinderii	–	Pasivul întreprinderii

Analiza prezentată mai sus conduce la ideea generală potrivit căreia **ecuația generală a contabilității europene** se exprimă prin egalitatea:

ACTIV = PASIV

iar cea a contabilității anglo-saxone se exprimă prin formula:

ACTIV = CAPITAL PROPRIU + PASIV

Pornind de la ecuația echilibrului patrimonial global, se pot determina patrimoniul net și patrimoniul străin, astfel:

Patrimoniul net = Bunuri economice – Obligații
(Drepturi) (Patrimoniul străin)

Patrimoniul străin = Bunuri economice – Drepturi
(Obligații) (Patrimoniul net)

Pentru determinarea gradului de autonomie financiară a titularului de patrimoniu, ecuația de echilibru patrimonial trebuie să ia forma unei inecuații, astfel:

Bunuri economice = Drepturi + Obligații
în care: Drepturi > Obligații

Numai în această situație, un titular de patrimoniu este independent din punct de vedere economic și financiar, adică are posibilitatea să-și onoreze din bunurile disponibile toate datoriile față de terți.

Contabilitatea studiază **echilibrul intern** al patrimoniului. În mod distinct, în cadrul patrimoniului este studiat și echilibrul specific proceselor sau activităților economice interne care produc transformări calitative și cantitative în volumul și structura patrimoniului. Efortul efectuat este măsurat de contabilitate prin noțiunea de **cheltuieli**, iar efectul obținut, prin noțiunea de **venituri**.

Echilibrul specific proceselor economice este oglindit la nivelul patrimoniului ca o relație între cheltuieli și venituri și, implicit, rezultatului obținut prin compararea veniturilor cu cheltuielile. Rezultatul net obținut poate fi profit (beneficiu), când veniturile sunt mai mari decât cheltuielile, sau pierdere, când veniturile sunt mai mici decât cheltuielile.

Prin urmare, **ecuația rezultatului** este de forma:

CHELTUIELI ± REZULTAT = VENITURI

Ecuația de mai sus mai poartă denumirea și de **ecuația echilibrului intern al patrimoniului**.

Din cele prezentate rezultă că, pentru cunoașterea și gestionarea patrimoniului, contabilitatea operează cu categorii specifice obiectului ei de studiu, ca: activul, pasivul, cheltuieli, venituri, rezultate. Activul și pasivul sunt structuri globale ale patrimoniului, specifice relațiilor de investire și finanțare a elementelor patrimoniale, iar categoriile de cheltuieli și venituri sunt specifice relațiilor de transformare a elementelor patrimoniale în cadrul proceselor economice interne din cadrul întreprinderilor titulare de patrimoniu.

În contabilitatea europeană, cele două structuri calitative ale patrimoniului – cheltuieli și venituri – sunt definite astfel:

Cheltuielile desemnează, în expresie monetară, utilizarea (consumul) de bogăție (resurse) care are ca efect micșorarea situației nete a patrimoniului, alta decât cea privind rambursarea capitalului propriu.

Veniturile desemnează, în expresie monetară, bogăția (resursele) obținută ca urmare a activității desfășurate sau a proprietății deținute și care are ca efect creșterea situației nete a patrimoniului, alta decât contribuția proprietarilor la capitalul propriu.

Ecuația utilizată, în contabilitatea europeană, pentru a dezvălui poziția financiară (care figurează și sub denumirea de situația patrimoniului) este:

SITUAȚIA NETĂ A PATRIMONIULUI = ACTIV – DATORII

În baza ecuației de mai sus este evidențiată capacitatea întreprinderii de a genera lichidități pentru a plăti datoriile față de creditori

şi de a remunera, sub formă de dividende, capitalul investit de către proprietar.

O întreprindere are o situaţie patrimonială (o poziţie financiară, în contabilitatea anglo-saxonă) pozitivă în cazul în care capitalul propriu este mai mare sau cel puţin egal cu datoriile.

1.5.1. Structuri de activ

Activul patrimonial cuprinde mijloacele economice, ca avere concretă, şi drepturile de creanţă ale unui agent economic.

Prin compoziţia sa, activul evidenţiază modul de valorificare şi gradul de lichiditate ale mijloacelor economice.

Modul de valorificare a mijloacelor economice se referă la felul în care ele participă la procesul de producţie, cum se consumă şi îşi transmit valoarea asupra produselor obţinute, inclusiv la felul cum se asigură reproducţia lor. Astfel, mijloacele economice pot fi de două categorii: unele care au o durată mare de funcţionare şi se consumă în mod treptat, pe parcursul mai multor cicluri de producţie (exemplu: activele imobilizate), şi altele care se consumă în cadrul unui singur ciclu de producţie, transmiţându-şi dintr-o dată valoarea asupra produselor obţinute (exemplu: activele circulante).

Lichiditatea reprezintă capacitatea fiecărui mijloc economic de a parcurge calea normală a ciclului de exploatare până la transformarea lui în bani.

Gradul de lichiditate reprezintă capacitatea unui bun de a se transforma în bani.

Din punct de vedere al criteriilor menţionate (valorificarea şi lichiditatea), se pot delimita următoarele **structuri de activ**:

A. **Active imobilizate**
B. **Active circulante**
C. **Cheltuieli în avans**

A. **ACTIVELE IMOBILIZATE** reprezintă bunurile şi valorile cu o durată de folosinţă îndelungată (mai mare de un an) în activitatea întreprinderii şi care nu se consumă la prima utilizare. Activele imobilizate cuprind:

I. Imobilizări necorporale

II. Imobilizări corporale
III. Imobilizări financiare

I. **Imobilizările necorporale** (numite şi active intangibile sau nemateriale) sunt imobilizări care nu se concretizează în bunuri, ci într-un document juridic sau comercial.

Reglementările introduse prin *Programul de Dezvoltare a Contabilităţii din România* **definesc** imobilizările necorporale ca fiind ***active identificabile nemonetare, fără suport corporal, care sunt deţinute pentru utilizare în procesul de producţie sau furnizare de bunuri şi servicii, pentru locaţie la terţi sau în scopuri administrative.***

Întreprinderile trebuie să recunoască un activ necorporal , dacă şi numai dacă acesta îndeplineşte ***criteriile de recunoaştere ale activelor***, şi anume:

a) să existe probabilitatea ca respectivele imobilizări să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere;

b) să poată fi măsurate în mod credibil.

Pentru imobilizările necorporale generate cu resurse proprii (de exemplu, costurile efectuate pentru un proiect de dezvoltare tehnologică), pe lângă respectarea celor două criterii generale, sunt prevăzute condiţii suplimentare de recunoaştere: fezabilitatea tehnică, intenţia de finalizare, capacitatea de a utiliza sau de a vinde activul necorporal, existenţa unei pieţe etc.

Valoarea amortizabilă a activelor necorporale trebuie alocată sistematic pe durata de viaţă utilă. Durata de viaţă utilă a unui activ necorporal este discutabilă, existând prezumţia rezonabilă şi justificabilă conform căreia durata de utilitate nu poate depăşi 20 de ani de la data când este pregătit pentru utilizare.

În structura imobilizărilor necorporale sunt incluse: (1) cheltuieli de constituire; (2) cheltuieli de dezvoltare; (3) concesiuni, brevete, licenţe, mărci, drepturi şi valori similare; (4) fondul comercial şi (5) avansuri şi imobilizări necorporale în curs.

1. ***Cheltuielile de constituire*** cuprind cheltuielile cu înfiinţarea, dezvoltarea şi fuziunea întreprinderii (taxe de înregistrare şi înmatriculare, cheltuieli privind emiterea şi vânzarea de acţiuni, cheltuieli

de prospectare a pieței și de publicitate) numai când reglementările permit imobilizarea acestora. Amortizarea acestor active se realizează sistematic pe parcursul unei perioade de maximum 5 ani.

2. ***Cheltuielile de dezvoltare*** sunt reprezentate de costurile efectuate pentru realizarea unor obiective strict individualizate, a căror fezabilitate tehnologică a fost demonstrată și care vor fi utilizate în întreprindere sau comercializate.

Aceste cheltuieli se amortizează sistematic pe durata utilă de viață.

3. ***Concesiunile, brevetele, licențele, mărcile, drepturile și valorile similare și alte imobilizări necorporale*** cuprind toate cheltuielile efectuate pentru achiziționarea drepturilor de exploatare a unui bun, activitate sau serviciu (în cazul concesiunilor), a unui brevet, a unui know-how, a unei licențe, a unei mărci și altor drepturi similare de proprietate industrială și intelectuală.

Alte imobilizări necorporale includ active nenominalizate în grupele menționate, cum ar fi: programele informatice create de întreprindere sau achiziționate de la terți în scopul utilizării pentru nevoile proprii etc.

Amortizarea acestor active se realizează sistematic pe perioada cât întreprinderea a achiziționat dreptul de exploatare sau utilizare a unor astfel de imobilizări.

4. ***Fondul comercial*** este recunoscut ca activ necorporal atunci când rezultă din achiziția unei alte întreprinderi al cărei cost de achiziție este superior valorii de piață a activelor nete dobândite (activele dobândite mai puțin datoriile preluate). Cauza existenței fondului comercial o constituie existența unor elemente necorporale generate de întreprindere care nu sunt recunoscute distinct în contabilitate (reputația, clientela, vadul comercial, firma etc.).

Fondul comercial este supus unei amortizări sistematice pe durata de utilizare, fără a depăși 20 de ani de la data achiziției.

5. ***Avansurile și imobilizările necorporale în curs de execuție*** sunt active imobilizate care nu au fost terminate până la sfârșitul exercițiului financiar, inclusiv sumele în bani achitate în contul activelor necorporale.

II. **Imobilizările corporale** cuprind bunurile cu conținut material (corporal).

Reglementările introduse prin *Programul de Dezvoltare a Contabilității din România* definesc imobilizările corporale ca fiind ***active deținute de o întreprindere pentru a fi utilizate în producția de bunuri sau în prestarea de servicii, în scopuri administrative sau pentru a fi date în locație terților, active care vor fi utilizate pe parcursul mai multor exerciții financiare.***

Caracteristica imobilizărilor corporale este aceea că acestea participă în procesul muncii cu întreaga lor valoare de utilitate, dar se consumă și își transmit, în mod treptat, valoarea asupra costurilor noilor produse. Ele participă la mai multe cicluri de exploatare, îndeplinindu-și funcția continuu și repetat, fără a se integra în conținutul material al bunurilor obținute. Ceea ce se transmite este numai valoarea lor. În aceste condiții, reproducția imobilizărilor corporale se realizează pe calea amortizării, adică prin includerea în cheltuieli a unor cote-părți din valoarea lor. Valoarea amortizabilă este alocată sistematic pe durata de viață utilă a activului corporal, prin alegerea unei metode de amortizare în măsură să reflecte ritmul în care beneficiile economice sunt consumate de către întreprindere (metoda lineară, metoda degresivă sau metoda accelerată).

Durata de viață utilă a unei imobilizări corporale este:

- fie perioada de timp în cursul căreia un activ se așteaptă a fi utilizat de către întreprindere;
- fie numărul unităților de producție sau al unităților similare ce se așteaptă a fi obținute de către întreprindere prin utilizarea activului.

În structura imobilizărilor corporale se includ:

1) terenuri și construcții;
2) instalații tehnice și mașini;
3) alte instalații, utilaje și mobilier;
4) avansuri și imobilizări corporale în curs de execuție.

1. *Terenuri și construcții*

Terenurile sunt urmărite în contabilitate pe două categorii: terenuri (propriu-zise) și amenajări de terenuri.

Terenurile au durată de utilizare nelimitată, fiind singurele elemente ale imobilizărilor corporale ce nu se amortizează. În schimb, investiţiile efectuate pentru amenajarea terenurilor şi alte lucrări similare sunt supuse amortizării.

Construcţiile sunt mijloace fixe reprezentate de clădiri achiziţionate de la terţi sau din producţie proprie. Acestea sunt supuse amortizării, deoarece au durată de viaţă limitată. Cu toate că o construcţie nu poate fi separată de terenul pe care îl ocupă, este important să se evidenţieze în contabilitate separat terenurile şi construcţiile.

2. ***Instalaţii tehnice şi maşini*** sunt mijloace fixe reprezentate de echipamente tehnologice (maşini, utilaje şi instalaţii de lucru), aparate şi instalaţii de măsurare, control şi reglare, mijloace de transport, animale şi plantaţii.

Potrivit legislaţiei din ţara noastră, sunt considerate mijloace obiectul singular sau complexul de obiecte care se utilizează ca atare şi îndeplineşte cumulativ următoarele două condiţii:

- are o valoare mai mare decât limita stabilită de lege (în prezent 8.000.000 lei);
- are o durată normală de utilizare mai mare de un an.

Pentru obiectele care sunt folosite în loturi, seturi sau formează un singur corp, la încadrarea lor ca mijloace fixe se are în vedere valoarea întregului lot, set sau corp.

Costul de achiziţie sau de producţie al mijloacelor fixe se include treptat în cheltuielile activităţii prin procesul amortizării. Amortizarea se determină pe baza unui plan de amortizare, de la data punerii acestora în funcţiune şi până la expirarea duratei utile de viaţă, ţinând seama de condiţiile specifice de utilizare a mijloacelor fixe.

3. ***Alte instalaţii, utilaj şi mobilier*** includ active nenominalizate în grupele mai sus menţionate, cum ar fi: mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecţie a valorilor umane şi materiale şi alte active corporale.

4. ***Avansurile şi imobilizările corporale în curs de execuţie*** includ imobilizările în curs de execuţie (care nu au fost terminate) pentru nevoile proprii efectuate de întreprindere sau de terţi, inclusiv sumele de bani achitate în contul activelor corporale.

III. **Imobilizările financiare**, denumite şi investiţii financiare pe termen lung, cuprind valorile financiare investite de întreprindere pe termen lung, sub formă de titluri şi creanţe financiare, în scopul obţinerii de venituri financiare sub forma dividendelor sau dobânzilor, prin creşterea valorii capitalizate sau prin realizarea de beneficii din comercializarea acestor investiţii.

Dobânzile, redevenţele, dividendele şi chiriile ataşate unei imobilizări financiare sunt considerate, de regulă, venituri, constituind performanţa investiţiei. În structura acestora sunt cuprinse: (1) titluri de participare sau interese de participare; (2) alte titluri imobilizate şi (3) creanţe imobilizate.

1. ***Titlurile de participare şi interesele de participare*** reprezintă drepturile sub formă de acţiuni sau alte titluri de valoare în capitalul altor întreprinderi, care asigură întreprinderii deţinătoare exercitarea controlului, respectiv a unei influenţe semnificative în gestiunea întreprinderii deţinătoare de titluri. Acestea nu pot fi deţinute din alte interese strategice.

2. ***Alte titluri imobilizate*** includ titlurile de valoare, altele decât categoriile menţionate, pe care întreprinderea le deţine şi nu are nici intenţia, nici posibilitatea să le revândă.

3. ***Creanţele imobilizate*** reprezintă creanţe legate de participaţii, împrumuturi acordate pe termen lung şi alte creanţe imobilizate.

Creanţele legate de participaţii sunt acele creanţe ale întreprinderii create cu ocazia acordării de împrumuturi întreprinderilor la care deţine titluri de participare.

Împrumuturile acordate pe termen lung sunt sumele acordate de întreprindere terţilor în baza unor contracte pentru care întreprinderea percepe dobânzi, potrivit normelor legale.

Alte creanţe imobilizate includ garanţiile şi cauţiunile depuse de întreprindere la terţi în vederea garantării bunei execuţii a unei obligaţii.

B. **ACTIVELE CIRCULANTE** (numite şi active curente) cuprind bunuri şi valori care se utilizează pe o perioadă scurtă în activitatea întreprinderii şi, în general, participă la un singur circuit economic.

Din punct de vedere economic şi financiar, activele circulante îşi schimbă continuu forma materială în cadrul circuitului economic. Astfel, în faza de aprovizionare, activele circulante sub formă de bani se transformă în stocuri de materii prime şi materiale; în faza de producţie, stocurile de materii prime şi materiale se consumă integral, rezultând stocuri de producţie în curs de execuţie, care, după operaţia de prelucrare, devin produse finite; în faza de desfacere, produsele finite sunt revândute clienţilor, transformându-se astfel în bani.

Din punct de vedere al lichidităţii, activele circulante se caracterizează prin faptul că durata ciclului de exploatare este mai mică de un an: ele intră şi ies, în şi din întreprindere, de mai multe ori în cursul unui exerciţiu financiar.

Reglementările introduse prin *Programul de Dezvoltare a Contabilităţii din România* definesc **activul curent** ca fiind o resursă care:

- se aşteaptă să fie realizată sau este deţinută pentru consum sau vânzare, în cursul normal al ciclului de exploatare, sau
- este deţinut, în principal, în scopul comercializării sau pe termen scurt şi se aşteaptă a fi realizat în termen de 12 luni de la data bilanţului, sau
- reprezintă numerar ori echivalente de numerar a căror utilizare nu este restricţionată.

În structura activelor circulante se includ:

I. Stocuri
II. Creanţe
III. Investiţii financiare pe termen scurt
IV. Casa şi conturi la bănci

I. **Stocurile** reprezintă ansamblul bunurilor şi serviciilor din cadrul întreprinderii deţinute fie pentru a fi vândute în aceeaşi stare sau după prelucrarea lor în procesul de producţie, fie pentru a fi consumate la prima lor utilizare.

În categoria stocurilor se includ: (1) Materii prime şi materiale consumabile; (2) Producţia în curs de execuţie; (3) Produse finite şi mărfuri; (4) Avansuri pentru cumpărări de stocuri.

1. **Materiile prime şi materialele consumabile** includ: materiile prime, materialele consumabile, materialele de natura obiectelor de inventar, stocurile aflate la terţi, ambalajele.

• ***Materiile prime*** sunt destinate utilizării în procesul de producție, participă direct la generarea produselor, regăsindu-se în produsul finit integral sau parțial, fie în starea lor inițială, fie transformată.

• ***Materialele consumabile*** (materiale auxiliare, combustibili, materiale pentru ambalat, piese de schimb, semințe și materiale de plantat, furaje și alte materiale consumabile) sunt destinate utilizării în procesul de producție și participă sau ajută la procesul de fabricație sau de exploatare fără a se regăsi, de regulă, în produsul finit.

• ***Materialele de natura obiectelor de inventar*** reprezintă bunurile cu o valoare mai mică decât limita prevăzută de lege pentru a fi considerate mijloace fixe, indiferent de durata lor de utilizare sau cu o durată mai mică de un an, indiferent de valoarea lor, precum și bunurile asimilate acestora (echipamentul de protecție, echipamentul de lucru, îmbrăcămintea specială, mecanismele, dispozitivele, verificatoarele, aparatele de măsură și control, matrițele folosite la executarea anumitor produse și alte obiecte similare).

• ***Stocurile aflate la terți*** reprezintă diversele bunuri de natura stocurilor aflate în proprietatea întreprinderii, dar care fizic se găsesc în custodie, prelucrare, consignație la terți.

• ***Ambalajele*** sunt bunurile utilizate în scopul protecției pe timpul transportului sau depozitării diverselor active.

2. ***Producția în curs de execuție*** reprezintă producția care nu a parcurs toate fazele (stadiile) de prelucrare prevăzute în procesul tehnologic, precum și produsele nesupuse probelor și recepției tehnice sau necompletate în întregime. În această categorie se mai includ lucrările sau serviciile în curs de execuție.

3. ***Produsele finite și mărfurile*** sunt bunurile reprezentate de semifabricate, produse finite, produse reziduale, animale și mărfuri.

Semifabricatele sunt bunurile al căror proces tehnologic a fost terminat într-o fază de fabricație și care urmează a trece în continuare în procesul tehnologic al altor faze de fabricație sau se livrează terților.

• ***Produsele finite*** sunt produsele care au parcurs toate fazele de fabricație prevăzute de procesul tehnologic al întreprinderii, fiind depozitate în vederea vânzării către terți.

• ***Produsele reziduale*** sunt produsele rezultate din procesul de fabricație: rebuturi, materiale recuperabile, deșeuri.

• ***Animalele*** includ animale și păsări născute sau cele tinere de orice fel (viței, miei, purcei, mânji și altele), crescute și folosite pentru reproducție, animale și păsări la îngrășat pentru a fi valorificate, colonii de albine, precum și animale pentru producția de lână, lapte și blană.

• ***Mărfurile*** sunt acele bunuri care au fost cumpărate de întreprindere în vederea revânzării.

4. ***Avansurile pentru cumpărări de stocuri*** reprezintă sume de bani plătite cu anticipație furnizorilor în contul aprovizionării cu stocuri.

II. **Creanțele** (numite și valori în curs de decontare) reprezintă valori economice avansate temporar de titularul de patrimoniu altor persoane fizice sau juridice, pentru care acesta urmează să primească un echivalent valoric.

Toate persoanele fizice sau juridice care au beneficiat de o valoare avansată și care urmează să dea un echivalent corespunzător se numesc generic ***debitori***. Debitorii întreprinderii sub forma creanțelor din vânzări sunt delimitați în contabilitate prin structurile de ***clienți și conturi asimilate.***

În structura creanțelor se includ: (1) Creanțe comerciale; (2) Creanțe în cadrul grupului; (3) Creanțe din interese de participare; (4) Alte creanțe; (5) Creanțe privind capitalul subscris și nevărsat.

1. ***Creanțele comerciale*** sunt cele mai semnificative, fiind compuse din creanțele față de clienți și efectele de primit.

Creanțele față de clienții includ creanțele rezultate din bunurile vândute, lucrările executate, serviciile prestate, a căror valoare urmează a se încasa ulterior.

Efectele de primit sunt titlurile negociabile sub formă de cambie, bilet la ordin etc., care atestă existența unei creanțe în cadrul relațiilor comerciale ce va fi încasată pe termen scurt, de obicei până la 90 de zile.

2. ***Creanțele în cadrul grupului*** sunt generate de relațiile de decontare între societatea-mamă (o întreprindere care are una sau mai multe filiale) și filialele ei (întreprinderi controlate de societatea-mamă).

3. *Creanțele din interese de participare* reprezintă creanțele generate de relațiile de decontare ale întreprinderii cu întreprinderile asociate (asupra cărora se exercită o influență semnificativă).

4. *Alte creanțe* sunt reprezentate de creanțele generate de relațiile de decontare ale întreprinderii cu personalul, bugetul statului, alte organisme publice, asigurările sociale, protecția socială, debitori diverși etc.

5. *Creanțele privind capitalul subscris și nevărsat* sunt reprezentate de creanțele generate de relațiile întreprinderii cu acționarii săi, referitoare la subscrierile de capital social, efectuate și nedepuse încă.

III. **Investițiile financiare pe termen scurt** (numite și titluri de plasament sau valori de trezorerie) reprezintă valorile financiare investite de întreprindere în vederea realizării unui câștig pe termen scurt.

În structura acestora se includ: (1) Acțiuni proprii; (2) Alte investiții financiare.

1. *Acțiunile proprii* sunt acțiunile proprii răscumpărate temporar de întreprindere în vederea distribuirii lor personalului propriu sau terților, regularizării cursului bursier sau reducerii capitalului social.

2. *Alte investiții financiare* sunt reprezentate de acțiuni cotate și necotate, obligațiuni emise și răscumpărate, obligațiuni cotate și necotate achiziționate de întreprindere în vederea obținerii de venituri financiare într-un termen scurt.

IV. **Casa și conturi la bănci** sunt reprezentate de valorile care îmbracă efectiv forma de bani, fiind separate disponibilitățile în devize de cele în lei.

În structura disponibilităților se includ: (1) Conturi la bănci; (2) Casa; (3) Acreditive; (4) Avansurile de trezorerie.

- *Conturile la bănci* se referă la disponibilitățile bănești în lei și devize aflate în conturile bancare, sumele în curs de decontare, cecuri de încasat.

▪ *Casa* delimitează disponibilitățile bănești în lei și devize aflate în casieria întreprinderii și alte valori, cum sunt: timbre fiscale și poștale, bilete de tratament și odihnă, tichete și bilete de călătorie.

▪ *Acreditivele* reprezintă lichidități păstrate la banca într-un cont distinct, la dispoziția unui furnizor, din care urmează a se efectua plățile către acesta pe măsura livrării bunurilor, prestării serviciilor, executării lucrărilor.

▪ *Avansurile de trezorerie* reprezintă sume virate la bănci sau sume în numerar, puse la dispoziția angajaților sau terților, persoane fizice sau juridice, pentru efectuarea unor plăți în numele întreprinderii.

C. CHELTUIELILE ÎN AVANS reprezintă valori care asigură alocarea asupra fiecărui exercițiu financiar numai a cheltuielilor care îi sunt proprii.

Cheltuielile înregistrate în avans sunt sume de bani achitate în cursul exercițiului curent, dar care se referă la servicii ce vor fi primite în cursul exercițiului următor (abonamente, chirii plătite in avans).

1.5.2. Structuri de pasiv

Pasivul, prin componența sa, reflectă modul de finanțare a mijloacelor economice și gradul de exigibilitate al surselor de finanțare(exigibilitatea reprezintă timpul de decontare a unei datorii).

Finanțarea mijloacelor economice se referă la modul de dobândire și susținere financiară a elementelor de activ.

Pentru procurarea bunurilor economice, o întreprindere recurge la finanțare proprie și finanțare străină.

• *Finanțarea proprie* este făcută direct, de către întreprindere, sub formă de capital social, rezerve, profit etc.

• *Finanțarea străină* a activului este asigurată de terțe persoane care-i împrumută întreprinderii capitaluri sub diverse forme, cum ar fi: credite bancare, împrumuturi pe bază de titluri și datorii în curs de decontare.

Corespunzător celor două categorii de finanțare, sursele de finanțare pot fi: surse de finanțare proprii și surse de finanțare străine.

▪ *Sursele de finanțare proprii* corespund finanțării proprii a mijloacelor economice. Din structura acestora fac parte: capitalul propriu; primele legate de capital; rezervele din reevaluare; rezervele; profitul etc.

▪ ***Sursele de finanțare străine***, denumite și datorii, obligații sau capital străin, exprimă fondurile sau capitalurile furnizate de terți, pentru care unitatea patrimonială trebuie să restituie un echivalent valoric sau să acorde o prestație. Acestea cuprind: împrumuturile acordate de bănci sau alte instituții financiar-bancare și datoriile create în cadrul relațiilor de decontare ale unității cu alte persoane fizice sau juridice (exemplu: furnizori, efecte de plătit etc.).

Normele contabile românești prevăd următoarea structură a pasivului, delimitată în patru categorii, în ordinea crescătoare a exigibilității acestora:

A. Capital și rezerve
B. Provizioane pentru riscuri și cheltuieli
C. Datorii
D. Venituri în avans

A. **CAPITALUL ȘI REZERVELE** (numite și capital propriu) reprezintă sursele de finanțare stabile de care dispune întreprinderea. Alături de creditele pe termen lung, capitalurile proprii fac parte din categoria ***capitalurilor permanente***.

În structura capitalurilor proprii se includ: (I) capital; (II) prime de capital; (III) rezerve din reevaluare; (IV) rezerve; (V) rezultatul reportat; (VI) rezultatul exercițiului.

I. **Capitalul** este reprezentat de aportul în bani și/sau bunuri în natură al proprietarilor. Capitalul se diferențiază în *capital subscris nevărsat* și *capital subscris vărsat*.

▪ ***Capitalul subscris nevărsat*** reprezintă capitalul pe care proprietarii s-au angajat să-l pună la dispoziția întreprinderii.

▪ ***Capitalul subscris vărsat*** reprezintă partea din capitalul subscris care a fost, fizic, depusă de către proprietari la dispoziția întreprinderii.

În funcție de tipul întreprinderii, capitalul se divide după cum urmează:

▪ *în acțiuni*, în cazul societăților pe acțiuni. Valoarea acțiunilor în momentul înființării întreprinderii se numește ***valoare nominală***;

▪ *în părți sociale*, în cazul societăților cu răspundere limitată.

Pe parcursul funcționării întreprinderii, *capitalul se poate majora* prin emisiunea de acțiuni noi, reprezentative, ca aporturi în bani și sau în natură și prin operațiuni interne (încorporarea de rezerve, capitalizarea profitului exercițiului precedent, transformarea de obligațiuni în acțiuni etc.).

Reducerea capitalului se efectuează prin rambursarea către acționari sau asociați a unei părți din acesta, atunci când societatea îl consideră prea mare în raport cu activitatea sa, sau atunci când reduce investițiile dintr-un sector sau ramură de activitate. De asemenea, reducerea de capital poate avea loc prin acoperirea de pierderi suferite în exercițiile financiare anterioare.

II. **Primele de capital** corespund capitalului adițional creat prin primele de emisiune, fuziune și aport în natură, care sunt determinate de operațiile de creștere a capitalului prin aporturi noi sau prin fuziune. În cazul aporturilor noi, primele de emisiune și cele privind aportul în natură se creează ca diferență între prețul de emisiune al noilor acțiuni (mai mare) și valoarea nominală a acțiunilor (mai mică). Primele de fuziune apar în cazul fuziunii a două sau mai multor societăți și reprezintă diferența dintre valoarea contabilă sau intrinsecă a acțiunilor și valoarea lor nominală.

III. **Rezervele din reevaluare** reprezintă plusurile create prin reevaluarea imobilizărilor corporale și a celor financiare. Cu ocazia reevaluării, valoarea acestor active crește față de valoarea contabilă anterioară, creșterea fiind considerată sigură și durabilă.

Exemplu: în urma reevaluării, valoarea imobilizărilor corporale crește de la 50.000.000 lei la 60.000.000 lei. Diferența de 10.000.000 lei este reprezentată ca un raport de schimb între creșterea corespunzătoare a valorii activelor imobilizate și creșterea capitalurilor proprii sub forma rezervelor din reevaluare.

Odată constituite, rezervele din reevaluare sunt menținute atât timp cât bunurile la care se referă nu au fost amortizate sau realizate prin vânzare. Pe măsura amortizării sau realizării bunurilor, plusvaloarea este utilizată, parțial sau total, pentru creșterea capitalului social sau transferată la rezerve, în raport cu prevederile legii.

IV. **Rezervele** sunt surse constituite anual din profitul întreprinderii, în limitele prevăzute de reglementările în vigoare, de statutele întreprinderilor sau conform deciziei adunării generale a acționarilor sau asociaților.

Structural, rezervele se împart în: rezerve legale, rezerve statutare, rezerve pentru acțiuni proprii și alte rezerve.

1. ***Rezervele legale*** se constituie anual, într-o anumită proporție, din profitul brut (în alte țări, din profitul net) sau din primele legate de capital, fiind destinate protejării capitalului, în cazul în care exercițiul financiar se încheie cu pierderi.

2. ***Rezervele statutare*** reprezintă acele fonduri a căror constituire din profitul net este stipulată în statutul societății sau prin clauze contractuale. Ele pot avea ca scop temperarea acționarilor în a pretinde dividende în dauna altor obligații mai mari și mai urgente ale întreprinderii, privind buna ei funcționare sau alte destinații stabilite prin statut.

3. ***Rezervele pentru acțiuni proprii*** se constituie în situația în care o societate pe acțiuni și-a răscumpărat propriile acțiuni, cu scopul de a-și menține nivelul capitalului propriu.

4. Prin poziția ***alte rezerve*** sunt delimitate fondurile create, de obicei, prin hotărârea adunării generale, din profitul net. Ele sunt destinate pentru finanțarea parțială sau totală a noilor investiții în imobilizări corporale, acordarea de dividende și în anii care activitatea se încheie cu pierderi, pentru răscumpărarea propriilor acțiuni de către societate, în vederea reducerii de capital etc.

V. **Rezultatul reportat** reprezintă fie rezultatul sub formă de profit realizat în exercițiul financiar anterior / anterioare și care, până la data închiderii exercițiului financiar precedent, nu a fost încă repartizat pe destinațiile prevăzute de lege, fie rezultatul sub formă de pierdere obținut în exercițiul financiar anterior / anterioare care, până la data închiderii exercițiului financiar anterior, nu a fost acoperită.

VI. **Rezultatul exercițiului** poate fi favorabil, caz în care reprezintă un profit, sau nefavorabil, caz în care reprezintă o pierdere pentru întreprindere.

Profitul net al exercițiului financiar încheiat figurează ca sursă proprie de finanțare până în momentul repartizării lui pe destinațiile

stabilite prin lege sau statutul societății comerciale. Rezultatele negative se iau în calcul cu semnul minus și, în consecință, diminuează capitalul propriu.

B. **PROVIZIOANELE PENTRU RISCURI ȘI CHELTUIELI** reprezintă datorii ale întreprinderii, constituite la închiderea exercițiului pe seama cheltuielilor, pentru acele elemente de patrimoniu a căror realizare sau plată este probabilă, ori pentru cheltuieli care devin exigibile în perioadele următoare. Cazurile tipice de provizioane pentru riscuri și cheltuieli sunt: litigii, amenzi și penalități, despăgubiri, daune și alte datorii incerte, cheltuieli legate de activitatea de service în perioada de garanție, cheltuieli cu reparațiile capitale eșalonate, potrivit programului, pe mai multe perioade etc.

Reglementările introduse prin *Programul de Dezvoltare a Contabilității din România* definesc provizioanele pentru riscuri și cheltuieli ca fiind datorii cu exigibilitate sau valoare incertă.

Recunoașterea unor astfel de provizioane se face numai în momentul în care sunt respectate, cumulativ, următoarele condiții:

- o întreprindere are o obligație curentă (legală sau implicită) generată de un eveniment anterior;
- este probabil ca o ieșire de resurse care să afecteze beneficiile economice viitoare să fie necesară pentru a stinge obligația respectivă;
- poate fi realizată o bună estimare a valorii obligației.

C. **DATORIILE** (numite și capital străin) sunt sursele de finanțare externe puse la dispoziția întreprinderii fie de bănci sau alte instituții financiare, fie de furnizori, fie de terți pentru care întreprinderea trebuie să acorde o prestație sau un echivalent valoric.

Reglementările introduse de *Programul de Dezvoltare a Contabilității din România* clasifică datoriile în datorii curente și datorii pe termen lung.

O datorie este ***curentă*** dacă:

- se așteaptă să fie achitată în cursul normal al ciclului de exploatare al întreprinderii sau
- este exigibilă în termen de 12 luni de la data bilanțului.

Toate celelalte datorii trebuie clasificate ca datorii pe termen lung.

Ciclul de exploatare al unei întreprinderi reprezintă perioada de timp dintre achiziționarea materiilor prime care intră într-un proces de producție și finalizarea sa în numerar sau sub forma unui instrument ușor convertibil în numerar.

Datoriile funcționează din momentul nașterii obligațiilor față de terți și până în momentul plății lor.

În structura datoriilor se includ: (1) împrumuturi și datorii asimilate; (2) datorii comerciale; (3) datorii în cadrul grupului; (4) datorii din interese de participare; (5) alte datorii.

1. ***Împrumuturile și datoriile asimilate*** reprezintă datoriile financiare ale întreprinderii privind: împrumuturi din emisiunea de obligațiuni; credite bancare pe termen lung primite de la bănci și alte instituții financiare.

- ***Împrumuturile din emisiunea de obligațiuni*** reprezintă surse financiare pe termen lung asigurate prin vânzarea de titluri de credit negociabile către public, de regulă, prin intermediul unor instituții financiare. Aceste împrumuturi sunt divizate în părți egale, numite obligațiuni, rambursabile la un anumit termen, numit scadență, sau eșalonat și purtătoare de dobânzi.
- ***Creditele primite de la bancă și alte instituții*** includ creditele pe termen lung și creditele pe termen scurt (credite de trezorerie). Aceste credite sunt generatoare de dobânzi și garantate cu activele întreprinderii.

2. ***Datoriile comerciale*** se creează în cadrul relațiilor de decontare cu furnizorii pentru aprovizionări de bunuri materiale, lucrări și servicii primite. Ele sunt delimitate sub forma furnizorilor și efectelor de plătit.

- ***Furnizorii*** reprezintă datoriile echivalente valorii bunurilor, lucrărilor și serviciilor primite de la terți.
- ***Efectele de plătit*** reprezintă titlurile de valoare care atestă obligația de plată a întreprinderii în cadrul relațiilor de decontare cu furnizorii.

3. ***Datoriile în cadrul grupului*** reprezintă obligațiile datorate societăților din cadrul grupului în relațiile de decontare ale societății-mamă cu filialele sale.

4. ***Datoriile din interese de participare*** reprezintă datoriile generate de relațiile de decontare ale întreprinderii cu societățile asociate.

5. ***Alte datorii*** sunt reprezentate de:

- *datoriile fiscale*, cu valoarea impozitelor și taxelor față de bugetul statului;
- *datoriile salariale*, cu valoarea salariilor și altor drepturi salariale față de personalul angajat;
- *datoriile sociale*, cu valoarea contribuțiilor la asigurările sociale față de bugetul asigurărilor sociale;
- *datoriile față de asociați*, cu valoarea capitalului de restituit și a dividendelor de plată;
- *datoriile față de creditorii diverși* ai întreprinderii.

Creditorii diverși cuprind toate obligațiile care prin natura lor nu se includ în categoriile prezentate mai sus. În această situație se află datoriile privind achiziționarea titlurilor de plasament, sumele încasate și necuvenite etc.

D. **VENITURILE ÎN AVANS** reprezintă valorile ce asigură alocarea pentru fiecare exercițiu financiar numai a veniturilor care îi sunt proprii. În structura lor se includ subvențiile pentru investiții și veniturile înregistrate în avans.

1. **Subvențiile pentru investiții** sunt surse de finanțare alocate de la bugetul de stat sau alte surse nerambursabile de care beneficiază o întreprindere, destinate achiziționării sau producerii de echipamente sau alte bunuri de natura imobilizărilor, dezvoltării unor activități pe termen lung sau pentru acoperirea unor cheltuieli de natura investițiilor.

2. **Veniturile înregistrate în avans** sunt sume încasate în timpul exercițiului financiar, în contul unor servicii care vor fi prestate în cursul exercițiului următor, când acestea vor fi recunoscute ca venituri. Exemplu: chirii încasate anticipat, abonamente încasate în avans etc.

1.5.3. Tipuri de modificări patrimoniale

În cadrul unei întreprinderi, de-a lungul unei perioade de gestiune (lună, trimestru, an), au loc numeroase tranzacţii, cum ar fi: aprovizionarea cu materii prime şi materiale de la furnizori; eliberarea din depozit de materii prime pentru a fi date în consum; obţinerea de produse finite din procesul de producţie; livrarea de mărfuri către terţi; restituirea unui credit bancar etc.

Aceste tranzacţii produc modificări în structura elementelor patrimoniale existente, la un moment dat, în întreprindere, prezentându-se fie sub formă de creşteri, fie sub formă de micşorări, dar menţinându-se în permanenţă egalitatea patrimonială, adică aceea dintre totalul activului şi totalul pasivului.

Există tranzacţii care produc modificări numai în structura activului, în sensul creşterii unui element de activ, concomitent şi cu aceeaşi valoare cu scăderea altui element de activ, fără ca totalul activului să se modifice. Alte tranzacţii produc modificări numai în structura pasivului, adică a surselor de finanţare, în sensul creşterii unui element de pasiv şi, concomitent şi cu aceeaşi sumă, se micşorează alt element de pasiv, fără ca totalul pasivului să se modifice. Alte tranzacţii produc modificări concomitent şi cu aceeaşi sumă atât în structura, cât şi în volumul activului şi pasivului, în sensul creşterii unui element de activ şi a unui element de pasiv, totalul patrimoniului modificându-se şi el în acelaşi sens, dar menţinându-se egalitatea patrimonială.

Indiferent cât de multe modificări se produc în structura elementelor patrimoniale existente la un moment dat în întreprindere, acestea pot fi încadrate în patru tipuri:

1. Modificări atât în activ, cât şi în pasiv, în sensul creşterii;
2. Modificări atât în activ, cât şi în pasiv, în sensul micşorării;
3. Modificări numai în activ;
4. Modificări numai în pasiv.

Pentru evidenţierea celor patru tipuri de modificări privind activul şi pasivul întreprinderii se porneşte de la un patrimoniu iniţial (tabelul. 1.1.):

Patrimoniul inițial

Tabelul 1.1

ACTIV	Solduri inițiale	PASIV	Solduri inițiale
Mijloace fixe	10.000.000	Capital social	9.000.000
		Rezerve	1.000.000
Materiale consumabile	2.000.000	Furnizori	1.000.000
Clienți	800.000	Creditori diverşi	2.800.000
Disponibil la bancă	1.000.000	Impozit pe profit	300.000
Casa	500.000	Credite bancare pe termen scurt	200.000
TOTAL	**14.300.000**	**TOTAL**	**14.300.000**

Se constată că totalul activului este egal cu totalul pasivului, adică se respectă ecuația dublei reprezentări a patrimoniului (Activ=Pasiv).

Presupunem că în perioada de gestiune au loc următoarele tranzacții:

Tranzacția I

Se primește un credit bancar pe termen scurt de la o bancă în valoare de 1.000.000 lei.

Tranzacția produce o creștere, în activul patrimonial, la elementul *Disponibil la bancă,* cu 1.000.000 lei (și anume, de la 1.000.000 lei la 2.000.000 lei), reprezentând creșterea disponibilităților din cadrul contului de la bancă, și, concomitent și cu aceeași sumă, o creștere în pasivul bilanțului la elementul *Credite bancare pe termen scurt* (și anume, de la 200.000 lei la 1.200.000 lei), reprezentând creșterea obligației față de bancă de a restitui creditul primit.

Situația patrimonială întocmită după efectuarea primei tranzacții se prezintă astfel (tabelul 1.2.):

Tabelul 1.2

Situația patrimoniului după efectuarea tranzacției I

ACTIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale	PASIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale
Mijloace fixe	10.000.000		10.000.000	Capital social Rezerve	9.000.000 1.000.000		9.000.000 1.000.000
Materiale consumabile	2.000.000		2.000.000	Furnizori	1.000.000		1.000.000
Clienți	800.000		800.000	Creditori diverși	2.800.000		2.800.000
Disponibil la bancă	1.000.000	+ 1.000.000	2.000.000	Impozit pe profit	300.000		300.000
Casa	500.000		500.000	Credite bancare pe termen scurt	200.000	+ 1.000.000	1.200.000
TOTAL	**14.300.000**	**+ 1.000.000**	**15.300.000**	**TOTAL**	**14.300.000**	**+ 1.000.000**	**15.300.000**

Se constată că, față de situația patrimonială precedentă, prima tranzacție a produs modificări în ambele părți ale patrimoniului, adică atât în activul, cât și în pasivul acestuia, în sensul creșterii concomitente și cu aceeași sumă a unui element de activ și a altuia de pasiv.

Dacă în ecuația dublei reprezentări, stabilită după înregistrarea tranzacției I, se introduc modificările determinate de influența tranzacției I, pe care le notăm cu x, se constată că egalitatea bilanțieră se menține astfel:

$$\boxed{A + x = P + x}$$

Înlocuind în această ecuație datele care au stat la baza tranzacției I, egalitatea patrimonială se prezintă astfel:

$$14.300.000 + 1.000.000 = 14.300.000 + 1.000.000$$

deci

$$15.300.000 = 15.300.000$$

Tranzacția II

Se plătește, din disponibilul de la bancă, obligația față de stat privind impozitul pe profit, în valoare de 300.000 lei.

Tranzacția produce o micșorare, în activul patrimonial, la elementul *Disponibil la bancă,* cu suma de 300.000 lei (și anume, de la 2.000.000 lei la 1.700.000 lei), reprezentând micșorarea disponibilităților bănești ale întreprinderii de la bancă și, concomitent și cu aceeași sumă, o micșorare în pasivul patrimonial la elementul *Impozit pe profit* (și anume, de la 300.000 lei la 0 lei), reprezentând scăderea obligației întreprinderii față de stat.

Situația patrimoniului după tranzacția II se prezintă astfel (tabelul. 1.3.):

Tabelul 1.3

Situația patrimoniului după efectuarea tranzacției II

ACTIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale	PASIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale
Mijloace fixe	10.000.000		10.000.000	Capital social	9.000.000		9.000.000
				Rezerve	1.000.000		1.000.000
Materiale consumabile	2.000.000		2.000.000	Furnizori	1.000.000		1.000.000
Clienți	800.000		800.000	Creditori diverşi	2.800.000		2.800.000
Disponibil la bancă	2.000.000	- 300.000	1.700.000	Impozit pe profit	300.000	- 300.000	0
Casa	500.000		500.000	Credite bancare pe termen scurt	1.200.000		1.200.000
TOTAL	**15.300.000**	**- 300.000**	**15.000.000**	**TOTAL**	**15.300.000**	**- 300.000**	**15.000.000**

Tranzacția II a produs modificări tot în ambele părți ale patrimoniului, adică atât în activul, cât și în pasivul patrimonial, dar în sensul scăderii concomitente și cu aceeași sumă a unui element de activ și a altuia de pasiv. În aceste condiții, totalul patrimonial, adică al activului și al pasivului, a scăzut cu aceeași sumă, modificându-se astfel volumul elementelor patrimoniale, dar menținându-se egalitatea bilanțieră.

Dacă în ecuația dublei reprezentări, stabilită după înregistrarea tranzacției I, se introduc modificările determinate de influența tranzacției II, pe care le notăm cu y, se constată că egalitatea bilanțieră se menține astfel:

$$\boxed{A - y = P - y}$$

Înlocuind în această ecuație datele din tranzacția II, egalitatea patrimonială se prezintă astfel:

$$15.300.000 - 300.000 = 15.300.000 - 300.000$$

deci:

$$15.000.000 = 15.000.000$$

Tranzacția III

Se încasează, în numerar, creanța de la un client, în valoare de 500.000 lei.

Tranzacția produce o creștere în activul patrimonial la elementul *Casa* cu suma de 500.000 lei (și anume, de la 500.000 lei la 1.000.000 lei), reprezentând creșterea numerarului din casierie și, concomitent și cu aceeași sumă, o micșorare tot în activul patrimonial la elementul *Clienți* (și anume, de la 800.000 lei la 300.000 lei), care reprezintă micșorarea dreptului de creanță al întreprinderii asupra clienților.

Situația patrimoniului după efectuarea și înregistrarea acestei tranzacții se prezintă astfel (tabelul 1.4.):

Tabelul 1.4

Situația patrimoniului după efectuarea tranzacției III

ACTIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale	PASIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale
Mijloace fixe	10.000.000		10.000.000	Capital social	9.000.000		9.000.000
				Rezerve	1.000.000		1.000.000
Materiale consumabile	2.000.000		2.000.000	Furnizori	1.000.000		1.000.000
Clienți	800.000	- 500.000	300.000	Creditori diverși	2.800.000		2.800.000
Disponibil la bancă	1.700.000		1.700.000	Impozit pe profit			
Casa	500.000	+ 500.000	1.000.000	Credite bancare pe termen scurt	1.200.000		1.200.000
TOTAL	**15.000.000**	**0**	**15.000.000**	**TOTAL**	**15.000.000**		**15.000.000**

Tranzacția a produs modificări numai în activ, pasivul rămânând neschimbat. Întrucât s-a mărit un post și, concomitent și cu aceeași sumă, s-a micșorat alt post, totalul activului și, deci, și cel al patrimoniului au rămas neschimbate.

Dacă în ecuația dublei reprezentări se introduc modificările determinate de tranzacția III, pe care o notăm cu z, se constată că egalitatea patrimonială se menține, așa cum rezultă din următoarea ecuație:

$$A + z - z = P$$

Înlocuind în această ecuație datele care au stat la baza tranzacției III, egalitatea patrimonială se prezintă astfel:

15.000.000 + 500.000 – 500.000 = 15.000.000

deci:

15.000.000 = 15.000.000

Tranzacția IV

Se înregistrează majorarea capitalului social cu 1.000.000 lei, pe seama rezervelor existente.

În urma tranzacției, se produce o creștere în pasivul patrimonial la elementul *Capital social* cu suma de 1.000.000 lei (și anume, de la 9.000.000 lei la 10.000.000 lei); reprezentând creșterea capitalului social și, concomitent și cu aceeași sumă, are loc o scădere la elementul *Rezerve* de la 1.000.000 lei la 0 lei, care reprezintă diminuarea rezervelor.

Situația patrimoniului după efectuarea și înregistrarea acestei tranzacții se prezintă astfel (tabelul 1.5.):

Tabelul 1.5

Situaţia patrimoniului după efectuarea tranzacţiei IV

ACTIV	Solduri iniţiale	Modificări (+, -)	Solduri finale	PASIV	Solduri iniţiale	Modificări (+, -)	Solduri finale
Mijloace fixe	10.000.000		10.000.000	Capital social	9.000.000	+1.000.000	10.000.000
				Rezerve	1.000.000	- 1.000.000	0
Materiale consumabile	2.000.000		2.000.000	Furnizori	1.000.000		1.000.000
Clienţi	300.000		300.000	Creditori diverşi	2.800.000		2.800.000
Disponibil la bancă	2.200.000		2.200.000	Impozit pe profit	0		0
Casa	500.000		500.000	Credite bancare pe termen scurt	1.200.000		1.200.000
TOTAL	**15.000.000**		**15.000.000**	**TOTAL**	**15.000.000**	**0**	**15.000.000**

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Față de situația patrimonială anterioară, tranzacția IV a produs modificări numai în pasiv, adică numai în structura surselor de finanțare, activul, respectiv, mijloacele economice, rămânând neschimbate. Deoarece s-a mărit un element de pasiv și, concomitent și cu aceeași sumă, s-a micșorat un alt element, tot din pasiv, totalul pasivului și, deci, și cel al patrimoniului au rămas nemodificate.

Dacă în ecuația dublei reprezentări se introduc modificările produse de tranzacția IV, pe care le notăm cu **v**, se constată că egalitatea patrimonială se menține:

$$\boxed{A = P + v - v}$$

Înlocuind în ecuația dublei reprezentări modificările produse de operația IV, rezultă:

15.000.000 = 15.000.000 + 1.000.000 –1.000.000

deci:

15.000.000 = 15.000.000

Exemplificarea tipurilor de modificări s-a făcut cu ajutorul unor tranzacții, care au produs modificări, de fiecare dată, concomitent și cu aceeași sumă, numai la două elemente din patrimoniu, fie numai în activ, fie numai în pasiv, fie unul în activ și celălalt în pasiv.

În activitatea curentă a întreprinderilor pot avea loc tranzacții cu un conținut complex ce determină modificarea concomitentă și cu aceeași sumă a mai mult de două elemente patrimoniale. Indiferent, însă, de complexitatea tranzacțiilor, acestea se pot descompune în mai multe tranzacții simple simple, iar modificările pe care le produc în activul și pasivul întreprinderilor se vor putea încadra într-unul din cele patru tipuri exemplificate anterior.

Situația patrimonială finală, întocmită după efectuarea și înregistrarea celor patru tipuri de modificări patrimoniale, se prezintă astfel (tabelul 1.6.):

Tabelul 1.6

Situația patrimonială finală

ACTIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale	PASIV	Solduri inițiale	Modificări (+, -)	Solduri finale
Mijloace fixe	10.000.000		10.000.000	Capital social	9.000.000	+1.000.000	10.000.000
				Rezerve	1.000.000	-1.000.000	0
Materiale consumabile	2.000.000		2.000.000	Furnizori	1.000.000		1.000.000
Clienți	800.000	- 500.000	300.000	Creditori diverși	2.800.000		2.800.000
Disponibil la bancă	1.000.000	+1.000.000 - 300.000	1.700.000	Impozit pe profit	300.000	- 300.000	0
Casa	500.000	+ 500.000	1.000.000	Credite bancare pe termen scurt	200.000	+1.000.000	1.200.000
TOTAL	**14.300.000**	**+ 700.000**	**15.000.000**	**TOTAL**	**14.300.000**	**+ 700.000**	**15.000.000**

Situația patrimonială finală cuprinde situația patrimonială inițială și modificările ce au avut loc în întreprindere, provocate de cele patru tranzacții desfășurate în timpul perioadei de gestiune. Se constată și se demonstrează menținerea permanentă a egalității patrimoniale.

1.5.4. Exerciții, probleme

1. Se consideră următorul inventar al întreprinderii „BETA":

– mii lei –

▪ Cheltuieli în avans	150.000
▪ Creditori diverși	55.000
▪ Capital social	6.500.000
▪ Cheltuieli de înregistrare și înmatriculare	150.000
▪ Disponibil în cont la bancă	175.000
▪ Furnizori	40.000
▪ Strunguri	3.000.000
▪ Cuie	25.000
▪ Furnizori-debitori	30.000
▪ Tablă zincată	70.000
▪ Clienți	45.000
▪ Felinare	60.000
▪ Titluri de participare	850.000
▪ Subvenții primite de stat pentru investiții	35.000
▪ Concesiuni, brevete, licențe, mărci	85.000
▪ Autocamioane	2.500.000
▪ Creanțe atașate participațiilor	30.000
▪ Prime de capital	475.000
▪ Raboteze	3.750.000
▪ Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni	1.250.000
▪ Terenuri	4.000.000
▪ Provizioane pentru reparații capitale	325.000
▪ Acreditive deschise la bancă	65.000
▪ Subvenții primite de la bugetul local	45.000
▪ Saci plastic	10.000
▪ Diferențe din reevaluare	2.500.000
▪ Avansuri de trezorerie acordate	55.000
▪ Rezerva legală	1.750.000

- Bilete de tratament şi odihnă 60.000
- Profit reportat din anii precedenţi 1.250.000
- Clădiri 3.500.000
- Venituri în avans 140.000
- Datorii privind contribuţia la asigurările sociale 40.000
- Timbre fiscale şi poştale 15.000
- Dividende de plată 40.000
- Salarii şi alte drepturi salariale 1.000.000
- Echipament de protecţie 5.000
- Impozite şi taxe datorate bugetului statului 170.000
- Credite de trezorerie primite 85.000

Se cere:

1) *Identificaţi, separat, elementele de activ cele de pasiv.*

2) *Clasificaţi, în funcţie de gradul de lichiditate, respectiv exigibilitate, structurile enumerate mai sus.*

3) *Pe baza informaţiilor prezentate, întocmiţi situaţia patrimonială, aşezând structurile activului şi ale pasivului în ordinea corespunzătoare creşterii lichidităţii, respectiv a creşterii exigibilităţii.*

4) *Pe baza aceloraşi informaţii, calculaţi capitalul permanent.*

2. În timpul exerciţiului financiar N, întreprinderea „ALFA" efectuează următoarele tranzacţii:

- Depune numerarul din casă, în valoare de 10.000.000 lei, în contul deschis la bancă.
- Pe baza hotărârii Adunării Generale a Acţionarilor, o parte din rezervele constituite, în valoare de 5.000.000 lei, se utilizează pentru mărirea capitalului social.
- Achiziţionează mărfuri de la furnizori în valoare de 4.000.000 lei.
- Restituie un credit bancar pe termen lung, în valoare de 50.000.000 lei, băncii finanţatoare.
- Încasează, în numerar, creanţa de la un client, în valoare de 3.000.000 lei.
- Acordă, prin bancă, un avans unui furnizor, în contul unor aprovizionări ulterioare de la acesta cu servicii. Valoarea avansului este de 7.000.000 lei.

- Acordă, în numerar, un avans unui salariat, în vederea cumpărării de rechizite de birou. Valoarea avansului este de 5.000.000 lei.
- La sfârşitul exerciţiului financiar, constituie un provizion, în valoare de 8.000.000 lei, privind valoarea estimativă a unui litigiu în curs.
- Înregistrează amortizarea unui mijloc fix, cu suma de 6.000.000 lei.
- Achită, în numerar, datoria faţă de stat privind impozitul pe profit, în valoare de 9.000.000 lei.

Se cere să se identifice elementele patrimoniale afectate de tranzacţiile de mai sus şi să se specifice în care tip de modificare patrimonială se încadrează fiecare dintre tranzacţiile menţionate.

BCU IAŞI CENTRUL UNIVERSITAR IAŞI

CAPITOLUL 2

METODA CONTABILITĂȚII

2.1. *Definiția și trăsăturile metodei contabilității*

Complexitatea obiectului de studiu al contabilității determină și complexitatea procesului cunoașterii acestuia. În aceste condiții, analiza elementelor componente ale obiectului contabilității necesită folosirea judicioasă a unor tehnici de lucru, procedee și metodologii de cercetare.

La modul general, **metoda** este o cale rațională de urmat, în vederea atingerii unui scop, iar **procedeul** reprezintă mijlocul prin care se realizează scopul urmărit.

Fiecare știință folosește o singură metodă de cercetare, în componența căreia se includ mai multe procedee tehnice de lucru.

***Metoda contabilității** cuprinde un ansamblu de procedee care acționează ca un tot unitar, în vederea stabilirii normelor și principiilor cu caracter special, cu ajutorul cărora contabilitatea cercetează starea și mișcarea tuturor elementelor patrimoniale, pentru a sesiza legăturile dintre acestea, iar pe această bază, pentru a calcula rezultatele finale ale activității și a analiza și controla activitatea desfășurată de unitățile patrimoniale respective.*

Pentru elucidarea obiectului ei de studiu, contabilitatea se bazează pe o serie de **trăsături caracteristice** ale acesteia, astfel:

1) Trăsătura principală a obiectului de studiu al contabilității constă în reflectarea patrimoniului întreprinderii atât sub aspectul utilității și funcționalității bunurilor economice care îl compun, adică al destinației economice a acestora (mașini, utilaje, instalații, clădiri, materiale, produse finite etc.), cât și sub aspectul relațiilor de proprietate, în cadrul cărora se dobândesc bunurile economice ca obiect de drepturi și obligații, adică al surselor de finanțare.

Altfel spus, este vorba de același patrimoniu al unității patrimoniale conceput ca un tot unitar, care, în contabilitate, este privit sub

un dublu aspect. **Această dublă reprezentare a stării şi mişcării patrimoniului întreprinderii constituie trăsătura esenţială care determină conţinutul metodei contabilităţii. Ea poate fi redată sintetic, sub forma unei ecuaţii, prin egalitatea dintre cele două componente ale patrimoniului**, adică:

Mijloacele economice = Surse de finanţare

ecuaţie cunoscută sub denumirea de **ecuaţia dublei reprezentări**.

2) Elementele patrimoniale ale întreprinderii se află într-o continuă mişcare şi transformare în fazele circuitului economic, rămânând, totuşi, într-un echilibru permanent în cadrul unităţii respective. Acest echilibru este evidenţiat în contabilitate printr-o altă trăsătură specifică contabilităţii, şi anume, dubla înregistrare.

Dubla înregistrare în conturi a tranzacţiilor evenimentelor este determinată, în primul rând, de dubla reprezentare a patrimoniului, prin faptul că, în timpul mişcării şi transformării lor, elementele patrimoniale sunt privite sub dublul lor aspect: al destinaţiei economice şi al surselor de finanţare. Această dublă abordare se reflectă, concomitent, ca un raport de echivalenţă între doi termeni: unul care evidenţiază mijloacele economice şi altul care evidenţiază sursele de finanţare.

În al doilea rând, dubla înregistrare este determinată de faptul că mişcarea şi transformarea mijloacelor economice în fazele circuitului economic generează operaţii de ieşire dintr-o fază şi intrare în alta, de transformare dintr-o formă în alta, dintr-o stare în alta, de trecere dintr-un loc de gestiune în altul. Astfel, activele circulante, sub formă de materii prime şi materiale, se transformă în active circulante, sub formă de semifabricate şi produse finite, care, la rândul lor, îşi schimbă forma în active circulante băneşti, iar acestea îşi schimbă forma în active circulante materiale. În acest circuit, în care contabilitatea înregistrează trecerea aceloraşi valori dintr-o stare sau formă în alta, înregistrarea valorii respective se face de două ori, deci, apare dubla înregistrare a operaţiilor respective, în sensul că vechea fază se transpune într-unul din termenii egalităţii, ce cuprinde ieşirile, micşorările, iar noua fază constituie cel de-al doilea termen al egalităţii, care cuprinde intrările, creşterile elementului patrimonial respectiv.

Potrivit acestei trăsături a metodei contabilității, orice operație economică sau financiară este încadrată și analizată sub un dublu aspect, în raport cu efectul pe care îl produce asupra elementelor ce stau la baza înfăptuirii ei.

Pornind de la relația generală de echilibru, proprie dublei reprezentări (Mijloace economice = Surse de finanțare), prin dubla înregistrare se creează cea de-a doua relație specifică metodei contabilității, și anume:

Creșterea mijloacelor economice + Micșorarea surselor economice = = Creșterea surselor economice + Micșorarea mijloacelor economice

ecuație cunoscută sub denumirea de **ecuația dublei înregistrări.**

Dubla înregistrare prezintă o importanță deosebită pentru contabilitate, atât pe linia sporirii proprietăților informatice ale datelor furnizate, cât și pentru faptul că dă posibilitatea efectuării unui control permanent asupra exactității înregistrărilor realizate cu privire la operațiile economice și financiare, asigurând astfel o exactitate maximă a datelor respective.

Atât dubla reprezentare a patrimoniului, cât și dubla înregistrare a operațiunilor în conturi sunt trăsături specifice numai metodei contabilității, fără a se mai întâlni la alte discipline economice. Tocmai de aceea, ele constituie principii de bază ale metodei contabilității.

3) O altă trăsătură a metodei contabilității este aceea a folosirii unor procedee care să permită **înregistrarea valorică** a existenței și mișcării patrimoniului întreprinderii, adică studierea acelor elemente care se pot exprima în bani. Acest lucru permite oglindirea concomitentă atât a laturii cantitative, cât și a celei calitative a obiectului ei de studiu, cunoașterea analitică a tuturor elementelor patrimoniale, iar prin gruparea și sistematizarea datelor contabile se oferă o imagine de ansamblu asupra patrimoniului întreprinderii.

4) De asemenea, metoda contabilității are ca trăsătură caracteristică reflectarea, cu ajutorul procedeelor sale de lucru, numai a operațiunilor valorice cu privire la fenomenele și procesele economice care au avut loc, făcându-se dovada înfăptuirii lor cu acte scrise.

Se poate conchide că metoda contabilității reprezintă totalitatea procedeelor interdependente pe care aceasta le folosește în scopul realizării obiectului ei de studiu. Dacă, prin obiectul său de studiu, contabilitatea urmărește căutarea răspunsurilor la întrebările: Ce fenomene și procese trebuie înregistrate? Când și unde au ele loc?, metoda, prin procedeele ei de lucru, răspunde la întrebările: Cum trebuie înregistrate acestea? De ce s-au produs? Care sunt cauza și geneza lor?

2.2. *Procedeele metodei contabilității*

În scopul realizării obiectului său, metoda contabilității folosește o serie de procedee ce permit furnizarea de informații cu privire la fenomenele și procesele economice care au loc în cadrul întreprinderii. Aceste procedee se împart în trei grupe:

1) procedee comune tuturor științelor;

2) procedee specifice metodei contabilității;

3) procedee ale metodei contabilității utilizate și de alte discipline economice.

1. **Dintre procedeele comune tuturor științelor**, metoda contabilității utilizează: observația, raționamentul, comparația, clasificarea, analiza și sinteza.

• ***Observația*** este faza inițială a cercetării obiectului de studiu al oricărei științe. Contabilitatea folosește observația pentru cunoașterea fenomenelor și proceselor economice care se pot exprima valoric și care, după ce au fost consemnate în documente, le reflectă cifric, numeric, cu ajutorul altor procedee specifice de lucru și cu respectarea normelor și principiilor contabile.

• ***Raționamentul*** se aplică de către metoda contabilității pentru ca, pe bază de judecăți logice, pornind de la fenomenele și procesele din cadrul obiectului său de studiu și care au fost deja observate, să se ajungă la concluzii noi ce permit stabilirea cu exactitate a modului de reflectare a acestora cu ajutorul diferitelor sale procedee. Astfel, pe bază de raționament s-a ajuns la concluzia că activul este egal cu pasivul, întrucât între mijloacele economice și sursele de finanțare a acestora există egalitate, fiind vorba de același patrimoniu privit sub

dublu aspect. Tot prin raționament s-a stabilit influența pe care o produc operațiile economice asupra activului și pasivului întreprinderii, regulile care stau la baza reflectării tranzacțiilor în conturi, conținutul unor indicatori furnizați de contabilitate etc.

• ***Comparația*** este folosită de metoda contabilității prin compararea a două sau mai multe fenomene sau procese economice care se pot exprima valoric, cu scopul de a stabili asemănările și deosebirile dintre ele, pentru ca pe această bază să se fixeze noțiuni, să se tragă anumite concluzii. În contabilitate, spre exemplu, se compară veniturile cu cheltuielile, pentru a se stabili rezultatele, se compară indicatorii realizați cu cei prestabiliți, pentru a se determina abaterile în vederea luării deciziilor corespunzătoare etc.

• ***Clasificarea*** reprezintă acțiunea de împărțire, distribuire, repartizare sistematică pe clase sau într-o anumită ordine a obiectelor sau fenomenelor, în funcție de asemănările și deosebirile dintre ele. Asemănările le apropie și le încadrează în aceeași clasă, deosebirile le diferențiază și le distribuie în clase diferite. Metoda contabilității folosește clasificarea atât în cadrul procedeelor sale specifice, cât și în cadrul celor comune altor discipline economice pentru studierea rațională, sub diferite aspecte, a patrimoniului.

• ***Analiza*** reprezintă procedeul științific de cercetare a unui întreg, a unui fenomen, pornind de la studierea sistematică a fiecărui element component în parte al acestuia. În contabilitate, analiza are un câmp foarte larg de aplicare. Astfel, analiza contabilă este folosită la înregistrarea corectă a operațiilor economice și financiare; analiza pe bază de bilanț este folosită pentru stabilirea situației economico-financiare a întreprinderii, pentru stabilirea cauzelor care au determinat-o și a deciziilor ce urmează a se adopta; analiza contului de rezultate este folosită pentru cunoașterea veniturilor și a cheltuielilor care au generat rezultatul respectiv etc.

• ***Sinteza*** este procedeul care se bazează pe trecerea de la particular la general, de la simplu la compus, pentru a se ajunge la generalizare. Sinteza este folosită de metoda contabilității în operațiile de grupare și centralizare a datelor, pentru a le face din ce în ce mai sintetice, în scopul generalizării concluziilor ce se desprind din analiza acestora.

2. **Procedee specifice metodei contabilității.** Procedeele specifice, utilizate de metoda contabilității pentru cercetarea și studierea obiectului său, sunt următoarele: bilanțul, contul și balanța de verificare.

• ***Bilanțul*** este cel mai reprezentativ procedeu specific metodei contabilității, prin care se înfăptuiește dubla reprezentare a patrimoniului întreprinderii. Cu ajutorul bilanțului se reprezintă, la un moment dat, în expresie valorică, patrimoniul întreprinderii sub dublul său aspect, și anume: pe de o parte, sub aspectul destinației economice a mijloacelor economice, pentru care contabilitatea folosește noțiunea de ACTIV și, pe de altă parte, sub aspectul surselor de finanțare a mijloacelor economice, pentru care contabilitatea folosește noțiunea de PASIV.

În același timp, prin bilanț se prezintă și rezultatele finale ale activității unității patrimoniale, la un moment dat, sub formă de profit sau pierdere.

Deoarece datele înscrise în bilanț reflectă situația statică, la un moment dat, a patrimoniului unității, furnizând informații generale cu privire la situația economică și financiară a unității și la relațiile ei economice cu terții, bilanțul este completat cu o serie de anexe prin care se explică și se detaliază anumite date înscrise în bilanț.

Întrucât bilanțul nu poate să reflecte mișcările survenite în cadrul unei perioade de timp pentru fiecare element patrimonial în parte, metoda contabilității utilizează, pentru atingerea acestui obiectiv, un alt procedeu specific numit cont.

• ***Contul*** este procedeul specific, metodei contabilității, care studiază atât starea inițială și mișcările intervenite pe parcursul unei anumite perioade de timp, cât și starea finală a fiecărui element patrimonial component al patrimoniului.

Deci, pentru fiecare element patrimonial, contabilitatea utilizează câte un cont distinct. Totalitatea conturilor utilizate de contabilitate în scopul realizării obiectivului său formează *sistemul conturilor.*

Contabilitatea dispune de un sistem de conturi în care reflectarea tuturor operațiilor rezultate din mișcarea și transformarea elementelor patrimoniale are la bază dubla înregistrare. Dubla înregistrare în conturi a operațiilor economice și financiare face posibilă existența și

menținerea unui echilibru permanent, necesar pentru verificarea datelor înregistrate în conturi.

Legătura dintre cont, care furnizează informațiile de detaliu referitoare la fiecare element patrimonial în parte, și bilanț, care furnizează informații generalizatoare asupra activității de ansamblu a întreprinderii, se realizează cu ajutorul altui procedeu specific metodei contabilității, denumit balanța de verificare.

• ***Balanța de verificare*** asigură respectarea în contabilitate a dublei înregistrări, oferind prin aceasta garanția exactității înregistrărilor efectuate în conturi, precum și a întocmirii unor bilanțuri reale și complete.

Cu ajutorul balanței de verificare se centralizează întreaga activitate economică a întreprinderii, reflectată distinct în conturi, pe parcursul perioadei de gestiune. Centralizarea datelor cu ajutorul balanței de verificare oferă conducerii întreprinderii posibilitatea de a cunoaște volumul modificărilor survenite în structura patrimoniului, atât pentru perioada curentă, cât și, cumulat, din perioadele precedente de gestiune. Datele înscrise în balanța de verificare, preluate din conturi, stau la baza întocmirii bilanțului contabil.

3. **Procedee ale metodei contabilității comune și altor discipline economice.** Dintre procedeele folosite și de alte discipline economice pentru studierea obiectului lor de studiu, metoda contabilității utilizează: documentația; evaluarea; calculația; inventarierea.

• ***Documentația*** constă în faptul că operațiile economice sau financiare privitoare la existența și mișcarea elementelor patrimoniale trebuie să fie consemnate, în momentul efectuării lor, în documente care fac dovada înfăptuirii acestora. Acest lucru este necesar atât pentru realizarea cerinței principale a contabilității, de fundamentare și justificare a tuturor datelor sale pe bază de acte scrise, cât și pentru faptul că datele înscrise în documente trebuie înregistrate în conturi. Înregistrarea datelor în conturi se poate face numai după ce operațiile au avut loc, iar una dintre cerințele contabilității o constituie fundamentarea și justificarea datelor pe bază de documente.

Documentele prezintă o importanță deosebită pentru contabilitate, deoarece, cu ajutorul lor, se asigură verificarea prealabilă a justeței și legalității tranzacțiilor, aceasta ducând la creșterea responsabilității pentru administrarea patrimoniului.

• *Evaluarea* este procedeul prin care datele din contabilitate sunt reprezentate printr-o singură unitate de măsură, dând posibilitatea centralizării lor, cu ajutorul balanțelor de verificare, și a generalizării, cu ajutorul bilanțului. Astfel, datele consemnate în documentele primare referitoare la evidența și mișcarea elementelor patrimoniale, exprimate în diferite unități de măsură (kg, m^2, m^3, to, l etc.), pentru a putea fi înregistrate în conturi, trebuie mai întâi evaluate prin intermediul etalonului monetar.

Evaluarea constă, deci, în transformarea unităților naturale în unități monetare, cu ajutorul prețurilor.

• *Calculația.* Noțiunea de calculație are o sferă largă de aplicabilitate în contabilitate. Ea include toate formele de calcul, începând cu simpla calculare a datelor consemnate în documentele primare, continuând cu calculul rulajelor conturilor, al sumelor și al soldurilor acestora, cu calculul valorii elementelor patrimoniale inventariate, cu calculul amortizării imobilizărilor, calculul provizoanelor etc. și terminând cu calculul tuturor indicatorilor economico-financiari care diagnostichează activitatea unității patrimoniale. Putem aprecia, deci, că acest procedeu care este calculația se află în strânsă interdependență cu evaluarea.

În contabilitate, acest procedeu se aplică, în special, în domeniul calculației costurilor de producție.

• *Inventarierea.* Pentru a cunoaște situația reală a patrimoniului, periodic, trebuie să se verifice existența faptică a tuturor elementelor patrimoniale înregistrate în contabilitate. În acest scop, contabilitatea se folosește de procedeul numit inventariere. Prin inventariere trebuie să se verifice existența faptică a tuturor elementelor patrimoniale, în scopul descoperirii neconcordanțelor dintre datele înregistrate în conturi și realitățile de pe teren. Pe baza constatărilor la care se ajunge în urma inventarierii, se fac rectificările necesare în conturi și se stabilesc responsabilități.

2.3. *Exercițiul financiar sau contabil*

Activitatea întreprinderilor are un caracter continuu. În aceste condiții, pentru stabilirea situației financiare și a rezultatelor obținute, se procedează la împărțirea timpului în perioade cu durată egală, de obicei un an. Aceste perioade sunt numite exerciții financiare sau exerciții contabile.

În țara noastră, exercițiul financiar coincide cu anul calendaristic.

În situația în care întreprinderea își încetează activitatea, prin dizolvare, comasare, fuziune etc., exercițiul financiar începe la data de 1 ianuarie și se încheie la data încetării activității, prin dizolvare, comasare, fuziune etc.

În alte țări, ca, de exemplu, în SUA, exercițiul financiar nu coincide cu anul calendaristic.

Segmentarea timpului pe exerciții financiare sau contabile și nevoia asigurării independenței financiare a exercițiului impun alegerea criteriului pentru delimitarea în timp a cheltuielilor și veniturilor. Contabilitatea face astfel recurs la principiul independenței exercițiilor, conform căruia veniturile și cheltuielile sunt contabilizate pe măsura generării sau ocazionării lor, și nu cu ocazia încasării sau plății lor. În consecință, pentru a determina rezultatul exercițiului, veniturile sunt înregistrate în contabilitate în momentul vânzării mărfurilor, produselor sau prestării serviciilor, iar cheltuielile sunt înregistrate în momentul primirii bunurilor sau prestării serviciilor de către terți.

2.4. *Conceptualizarea contabilității financiare*

2.4.1. Necesitatea și rolul teoriei în contabilitate

Datorită creșterii rolului contabilității în societate, în ultimii ani, aceasta a suferit, în opinia noastră, două mutații majore: normalizarea practicilor contabile la nivel național și internațional și sporirea preocupărilor pentru dezvoltarea pe baze științifice a contabilității.

În profesia contabilă contemporană, asistăm la o nouă orientare în ce privește maniera de a contabiliza, care se deplasează de la asimilarea și perfectarea unor proceduri contabile, mai mult sau mai puțin standardizate, către utilizarea mai evidentă a unor judecăți de valoare în materie de contabilitate, formulate în funcție de aparatul conceptual, experiența, viziunea asupra lumii afacerilor, normele morale și alte criterii ale producătorilor de informație contabilă.

Normele contabile care ghidează practica contabilă se bazează pe teorii care fundamentează actul de producere și difuzare a informației contabile.

În plan universitar, contabilitatea este privită astăzi ca o disciplină academică ce se studiază în toate şcolile de gestiune a afacerilor, iar cercetarea ştiinţifică îi alimentează, din plin, statutul de disciplină ştiinţifică.

Asupra existenţei, necesităţii şi rolului teoriei în contabilitate s-au aplecat, de-a lungul timpului, autori de renume. După Lauzon (1985), spre exemplu, un cadru teoretic al contabilităţii reprezintă o construcţie conceptuală ce constituie fundamentul practicii contabile, caracterizat prin următoarele elemente:

– este un ansamblu de ipoteze fundamentale şi de concepte, postulate, principii etc.;

– serveşte ca bază sau drept cadru de referinţă unei discipline sau unei ştiinţe;

– furnizează explicarea unui mare număr de fapte, fenomene sau comportamente;

– facilitează prevederea unor anumite evenimente, fenomene sau comportamente viitoare.

Bernard Colasse definea, în 1993, teoria contabilă, ca fiind „un ansamblu de idei, de concepte abstracte, mai mult sau mai puţin organizate, aplicate practicii contabile"[12], iar după Hendriksen (1982), teoria contabilităţii reprezintă un set de principii care furnizează un cadru general de referinţă prin care poate fi evaluată practica contabilă şi care ghidează dezvoltarea de noi practici şi proceduri contabile.

Din cele prezentate putem deduce *că elementul esenţial al teoriei contabilităţii îl constituie asigurarea unui set de principii ce se constituie într-un cadru general de referinţă pentru evaluarea şi dezvoltarea practicilor contabile.*

Ca domeniu ştiinţific, astăzi, contabilitatea dispune de mai multe teorii. Altfel spus, contabilitatea este considerată o disciplină ştiinţifică cu paradigme multiple. Acest statut căpătat de contabilitate a avut în vedere faptul că de la prima lucrare apărută în domeniul contabilităţii (ce aparţine lui Luca Paciolo: *Tractatus de computis et scripturis*) şi până în zilele noastre, istoria contabilităţii poate fi privită

[12] B. Colasse *Comptabilité générale*, 4 édition, Paris, 1993.

ca o istorie a curentelor de gândire contabilă sau, mai exact, ca o istorie a teoriilor contabilității.

Autori de renume[13] procedează, în lucrările lor, la clasificarea teoriilor contabile în funcție de anumite criterii. Indiferent de criteriul ales (importanța teoriilor pentru cunoașterea și practica contabilă actuală, modul de elaborare a teoriilor contabile etc), s-a ajuns la concluzia că *nici o teorie nu poate răspunde la toate problemele pe care le ridică contabilitatea.* Tocmai de aceea, contabilitatea, ca domeniu științific, trebuie să dispună de un cadru de cunoștințe care să explice și să analizeze domeniul considerat și care să reprezinte edificiul conceptual al contabilității.

La ora actuală, în lume, există două mari cadre conceptuale, cel american, elaborat de FASB, și cel internațional, elaborat de IASB. *Existența unor astfel de cadre conceptuale ne permite să afirmăm că disciplina de contabilitate dispune de un sistem ierarhic de cunoștințe și enunțuri teoretice, denumite „elemente conceptuale" și care pot fi clasificate, în funcție de gradul lor de generalitate, în postulate, principii și norme contabile.*

2.4.2. Cadrul conceptual al IASB, concept și teorie în contabilitate

Cadrul de întocmire și prezentare a situațiilor financiare, denumit și **cadrul contabil conceptual IASB,** reprezintă o încercare de sistematizare a elementelor teoretice ale contabilității într-o construcție coerentă, care să ghideze practica contabilă.

Procesul de elaborare a normelor contabile s-a desfășurat, pe o perioadă de aproape două decenii, în absența unui cadru conceptual care să stea la baza pregătirii situațiilor financiare. Din acest motiv, multe din standardele emise conțineau neclarități sau puncte ilogice. În plus, profesia contabilă simțea nevoia prezenței unui element de sprijin, care să o protejeze împotriva tentativelor puterii publice de a o deposeda de rolul său normalizator.

Pe de altă parte, întreprinderi din întreaga lume întocmesc situații financiare pentru a fi prezentate în special utilizatorilor externi ai informației financiare. Deși astfel de situații financiare pot părea

---

[13] A se vedea și I. Ionașcu, *Epistemologia contabilității,* Ed. Economică, București, 1997; B. Colasse, *Comptabilité générale*, Paris, 1993.

similare de la o țară la alta, între acestea există, totuși, diferențe ce pot fi cauzate, așa cum specificam anterior, de o varietate de factori sociali, economici și juridici.

Aceşti factori au condus la utilizarea de diverse definiții ale elementelor situațiilor financiare, au contribuit la utilizarea unor criterii diferite pentru recunoașterea structurilor situațiilor financiare și la utilizarea diferitelor baze de evaluare. Aria de aplicabilitate și informațiile prezentate în situațiile financiare au fost, de asemenea, influențate. Din această perspectivă, un factor important în munca organismelor care au activat în domeniul elaborării normelor contabile, încă din anii '70, l-a constituit elaborarea treptată a unor cadre conceptuale.

Definirea conceptelor financiar–contabile în perioada 1975-1985 realizată de FASB, organismul american al normalizării contabile, a constituit baza definițiilor adoptate ulterior de mai multe organisme de elaborare a standardelor, precum și de IASB.

Din necesitatea apropierii pozițiilor și a armonizării reglementărilor, a normelor contabile și a procedurilor legate de pregătirea și prezentarea situațiilor financiare, în anul 1989, IASB, elaborează și publică propriul său cadru conceptual, denumit și *Cadrul de pregătire și prezentare a situațiilor financiare (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements)*. Scopul acestuia este de a oferi o orientare membrilor IASB în activitatea de elaborare a standardelor, de a-i sprijini pe cei care întocmesc și auditează situații financiare în interpretarea standardelor sau în rezolvarea unor probleme la care nu se face referire în cadrul acestora.

Deși IASB este un organism care nu este abilitat din punct de vedere juridic să impună în mod direct sau să aplice aceste standarde, datorită cadrului său conceptual coerent, acesta a reușit să-și impună standardele ca un element valoros care a fost recunoscut de comunitatea internațională de afaceri.

Dacă membrii profesiei contabile aveau la îndemână, până la apariția unui cadru conceptual al contabilității, numai raționamentul și experiența, odată cu crearea cadrului conceptual, aceștia se pot baza pe un instrument de referință, capabil să îi asiste în lucrările lor. Dacă raționamentul și judecata profesională se dovedesc utile și suficiente în rezolvarea problemelor cunoscute, ele devin ineficiente în cazul

problemelor inedite ce apar pe fondul unor schimbări ale mediului economic şi social. Mai mult, un cadru conceptual reprezintă un „ecran de protecţie" între profesioniştii contabili şi puterea publică, tentată, adesea, să îi deposedeze de rolul lor normalizator.

2.4.2.1. *Obiectivele cadrului de pregătire şi prezentare a situaţiilor financiare*

IASB atribuie următoarele ***obiective*** cadrului său conceptual:[14]

- să sprijine IASB în elaborarea viitoarelor *Standarde Internaţionale de Contabilitate* (IAS) şi în revizuirea celor existente;
- să sprijine IASB în promovarea armonizării reglementărilor, standardelor şi procedurilor de contabilitate referitoare la prezentarea situaţiilor financiare prin realizarea unor concepte de bază care să reducă numărul tratamentelor contabile alternative permise de IAS;
- să sprijine organismele naţionale de elaborare a standardelor, în procesul de dezvoltare a standardelor naţionale;
- să sprijine pe cei ce întocmesc situaţii financiare conform IAS pentru a face faţă problemelor care nu se regăsesc în acestea;
- să sprijine auditorii în formarea unei opinii referitoare la conformitatea situaţiilor financiare cu IAS;
- să sprijine utilizatorii la interpretarea informaţiilor prezentate în situaţiile financiare elaborate în conformitate cu IAS;
- să furnizeze informaţii celor interesaţi de activitatea IASB privind modul de elaborare a standardelor.

IASB precizează că acest cadru nu este o normă contabilă internaţională şi, prin urmare, nu defineşte un standard de evaluare sau informare, iar în situaţia în care apare un conflict între cadru şi o normă internaţională, obligaţiile prevăzute de respectiva normă prevalează asupra acestui cadru.

2.4.2.2. *Arhitectura cadrului de pregătire şi prezentare a situaţiilor financiare*

Cadrul de pregătire şi prezentare a situaţiilor financiare al IASC prezintă, în debutul său, osatura cadrului conceptual, structurată pe paragrafe, astfel:

---

[14] Cadrul General IASB, paragraful 1

Componentele cadrului conceptual	Paragrafele
Prefaţa	
Introducere	1 - 11
- obiectivele şi statutul	1 - 4
- câmpul de aplicare	5 - 8
- utilizatorii şi necesităţile lor informaţionale	9 - 11
Obiectivul situaţiilor financiare	12 - 21
- situaţia financiară, performanţa şi evoluţia situaţiei financiare	15 - 21
- observaţii şi tablouri suplimentare	21
Ipoteze prealabile	22 - 23
- contabilitatea de angajamente	22
- continuitatea exploatării	23
Caracteristicile calitative ale situaţiilor financiare	24 - 46
Restricţiile care trebuie respectate pentru ca informaţiile financiare să fie relevante şi fiabile	43 - 45
Elementele situaţiilor financiare	47 - 81
Situaţia financiară	49 - 52
- activele	53 - 59
- pasivele	60 - 64
- capitalurile proprii	65 - 68
Performanţa	69 - 73
- veniturile	74 - 77
- cheltuielile	78 - 80
- ajustările de menţinere a capitalului	81
Recunoaşterea elementelor situaţiilor financiare	82 - 98
- probabilitatea avantajelor economice viitoare	85
- fiabilitatea evaluării	86 - 88
- recunoaşterea activelor	89 - 90
- recunoaşterea pasivelor	91
- recunoaşterea veniturilor	92 - 93
- recunoaşterea cheltuielilor	94 - 98
Evaluarea elementelor situaţiilor financiare	99 - 101
Conceptele de capital si menţinere de capital	102 - 110
- conceptul de capital	102 - 103
- conceptul de menţinere de capital	104 - 110

După cum se poate observa, acest cadru conceptual cuprinde o prefaţă şi 110 paragrafe, ce tratează următoarele probleme:

1. *Introducerea;*
2. *Obiectivul situațiilor financiare;*
3. *Principii de bază;*
4. *Caracteristicile calitative ale situațiilor financiare;*
5. *Elementele care compun situațiile financiare;*
6. *Recunoașterea (luarea în cont) elementelor situațiilor financiare;*
7. *Evaluarea elementelor situațiilor financiare;*
8. *Conceptele de capital și de menținere de capital.*

1. ***Obiectivul situațiilor financiare***, conform cadrului conceptual IASB, *paragraful 12*, constă în furnizarea de informații privind poziția financiară, performanțele și modificările poziției financiare a întreprinderii, utile unei sfere largi de utilizatori în luarea deciziilor lor economice.

Cadrul conceptual IASB precizează că situațiile financiare constituie pentru utilizatori numai un element, printre altele, din ansamblul informațiilor solicitate de aceștia, iar cadrul conceptual nu vizează prezentarea conturilor anuale în funcție de necesitățile specifice ale utilizatorilor. Pentru a se răspunde obiectivelor conturilor anuale, cadrul precizează că întocmirea acestora presupune luarea în calcul a două ipoteze: aplicarea unei contabilități de angajamente[15] și afirmarea stării de continuitate a activităților întreprinderii,[16] într-un viitor previzibil.

Cadrul conceptual structurează *utilizatorii situațiilor financiare* în 7 categorii, descriind și necesitățile lor informaționale, astfel:

- **Investitorii**, persoanele care aportează capitaluri, „ofertanții de capital și consultanții lor", solicită informații financiare pentru a se decide asupra momentului în care să cumpere, să conserve sau să

---

[15] Cadrul general IASB, paragraful 22: efectele tranzacțiilor și altor evenimente sunt recunoscute atunci când tranzacțiile și evenimentele se produc, și nu pe măsură ce numerarul sau echivalentul său este încasat sau plătit, și sunt înregistrate în evidențele contabile și raportate în situațiile financiare ale perioadelor aferente.

[16] Cadrul general IASB, paragraful 23: starea de continuitate presupune că o întreprindere nu are intenția și nici nevoia de a lichida sau reduce în mod semnificativ activitatea sa.

vândă acțiuni, precum și informații care să permită determinarea capacității întreprinderii de a plăti dividende.

- **Angajații** sunt interesați de informațiile cu privire la stabilitatea și rentabilitatea întreprinderii, precum și de informații care vizează nivelurile de salarizare, avantajele oferite de întreprindere în materie de pensionare, natura și mărimea oportunităților în privința angajării lor.
- **Creditorii financiari** sunt interesați de informațiile privind determinarea măsurii în care împrumuturile acordate și dobânzile aferente vor fi rambursate la scadență.
- **Furnizorii și alți creditori comerciali** sunt interesați de informații care le permit să determine dacă sumele ce le sunt datorate vor fi plătite la scadență, în măsura în care de acest lucru depinde continuitatea activităților lor.
- **Clienții** solicită informații despre continuitatea activității întreprinderii, în special în situația care au relații cu aceasta pe termen lung, sau când activitățile lor sunt dependente.
- **Guvernul și instituțiile sale** sunt interesate de informații privind activitatea de ansamblu a întreprinderilor, în vederea stabilirii politicii fiscale și a calculării venitului național și a altor indicatori statistici similari.
- **Publicul** solicită informații despre evoluția recentă și tendințele viitoare ale întreprinderii, despre contribuția acesteia la economia locală, îndeosebi în ceea ce privește ocuparea și formarea forței de muncă, dar și de taxele și impozitele vărsate de aceasta la bugetul local. Mișcările ecologiste și cele de protecția consumatorului sunt, de asemenea, interesate de consecințele activității desfășurate de întreprindere asupra mediului.

2. *Caracteristicile calitative ale situațiilor financiare*, atribute care determină utilitatea informației oferite de situațiile financiare, sunt: inteligibilitatea, relevanța, credibilitatea și comparabilitatea, susținute de o serie de calități anexe.

Inteligibilitatea

Presupune că situațiile financiare trebuie să fie înțelese imediat de utilizatori. Pentru aceasta, utilizatorii trebuie să dispună de

cunoştinţe economice suficiente, de noţiuni de contabilitate şi să manifeste interes în studierea informaţiilor prezentate.

Relevanţa (pertinenţa)

O informaţie este relevantă dacă aceasta influenţează deciziile econimice ale utilizatorilor, ajutându-i să evalueze evenimente trecute, prezente sau viitoare, confirmând sau corectând evaluările lor anterioare. Spre exemplu, informaţiile privind nivelul actual şi structura capitalurilor proprii au valoare pentru investitori atunci când aceştia încearcă să previzioneze capacitatea întreprinderii de a reacţiona la situaţii nefavorabile; aceleaşi informaţii au rolul de a confirma previziunile anterioare. De aici rezultă că cele două valori, cea predictivă şi cea retrospectivă, sunt dependente şi subordonate relevanţei. În acelaşi sens se pledează şi privitor la legătura dintre situaţia financiară şi performanţele trecute şi viitoare ale întreprinderii, în sensul că situaţia financiară şi performanţele trecute pot fi utilizate ca bază de previziune a situaţiei financiare şi a performanţelor viitoare, dar şi pentru previziunea altor domenii de mare interes pentru utilizatori, cum ar fi: plata salariilor şi a dividendelor, capacitatea întreprinderii de a face faţă angajamentelor la scadenţă etc.

Mărimea relevanţei unei informaţii este influenţată de natura şi importanţa sa. În anumite situaţii, natura informaţiei este suficientă pentru a asigura pertinenţa; spre exemplu, informaţia privind apariţia unui nou sector în cadrul întreprinderii este suficientă pentru a sesiza modificările şi riscurile cu care aceasta se confruntă, indiferent de mărimea rezultatelor obţinute în noul sector de activitate. În alte situaţii, numai natura operaţiei nu mai este suficientă pentru a asigura pertinenţa acesteia, trebuind să fie însoţită şi de importanţa ei; spre exemplu, natura capitalurilor unei întreprinderi trebuie însoţită şi de informaţia privind mărimea diferitelor categorii de capitaluri, proprii sau împrumutate.

Importanţa unei informaţii este apreciată prin consecinţele omisiunii sau inexactităţii sale asupra deciziilor economice ale utilizatorilor, luate pe baza situaţiilor financiare. Această apreciere conduce la noţiunile de *informaţie semnificativă* şi *prag de semnificaţie. Sunt considerate semnificative acele informaţii a căror omisiune sau declarare eronată ar putea influenţa, în mod semnificativ, deciziile luate pe baza lor, iar pragul de semnificaţie depinde de mărimea*

elementului sau a erorii, apreciată în împrejurările specifice ale omisiunii sau declarării eronate. Prin urmare, pragul de semnificație reprezintă mai degrabă o limită decât o însușire calitativă pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă.

Credibilitatea (fiabilitatea)

O informație este **credibilă** atunci când aceasta nu conține erori sau elemente care să conducă la interpretări eronate și, deci, utilizatorii pot avea încredere în ea. Dar, cum lucrurile nu pot fi prezentate numai în „alb și negru" și în privința credibilității unei informații pot apărea nuanțe. Astfel, o informație poate fi pertinentă, dar mai puțin fiabilă, prin natura sau prin modul ei de reprezentare, fiind invocat următorul exemplu: dacă, în virtutea unei acțiuni judiciare, validitatea și valoarea unei cereri de despăgubire, fac obiectul unei contestări serioase, luarea în cont a valorii totale a acestei informații ar putea conduce la erori. Într-un astfel de caz, ar fi mai adecvat să se furnizeze mărimea și circumstanțele cererii.

Cadrul conceptual IASB prezintă **limitele ce privesc informația relevantă și credibilă.**

1. O primă limită (restricție) se referă la *oportunitate,* adică la respectarea termenelor în prezentarea informației financiare. O informație neoportună poate conduce la pierderea pertinenței ei. Neoportunitatea unei informații se referă fie la prezentarea acesteia înaintea cunoașterii tuturor aspectelor legate de o anumită tranzacție sau eveniment, ceea ce dăunează fiabilității informației, fie la prezentarea acesteia cu o întârziere apreciabilă față de data în care a avut loc tranzacția, situație în care, deși fiabilitatea informației va fi crescută, utilitatea informației, în vederea luării deciziilor, va fi grav afectată. Prin urmare, se impune necesitatea unui echilibru între pertinență și fiabilitate, realizarea acestuia fiind, în mare măsură, determinată de satisfacerea necesităților utilizatorilor în materie de luare a deciziilor.

2. O a doua limită se referă la *echilibrul între avantaje și costuri (avantajul cost –beneficiu).* Pentru ca o informație să fie utilă în luarea deciziilor, avantajele obținute, ca urmare a utilizării informației, trebuie să fie superioare costului necesitat de producerea acesteia, cu toate că evaluarea avantajelor și a costurilor presupune o anumită doză de relativitate.

3. O altă limită se referă la *existența unui anumit echilibru între caracteristicile calitative ale informației financiare.* Obținerea acestui echilibru este necesară, în special, pentru satisfacerea obiectivelor situațiilor financiare, și este cu atât mai greu de obținut, cu cât importanța relativă a acestor caracteristici este rezultatul judecăților profesionale.

4. Și nu în ultimul rând, formula clasică de acceptabilitate a informației financiare cuprinsă în documentele de sinteză este aceea că *aceasta trebuie să ofere o imagine fidelă, sau să reprezinte fidel situația financiară, performanțele și evoluția situației financiare ale întreprinderii, prin realizarea principalelor caracteristici calitative și prin aplicarea de norme contabile pertinente.*

Comparabilitatea

Informația cuprinsă în situațiile financiare trebuie să fie comparabilă, în sensul că utilizatorii trebuie să poată compara situațiile financiare ale unei întreprinderi **în timp** pentru a identifica tendințele în poziția financiară și performanțele sale. Totodată, comparabilitatea informației financiare trebuie să fie asigurată și **în spațiu,** adică utilizatorii trebuie să poată compara situațiile financiare ale diferitelor întreprinderi, pentru a evalua poziția lor financiară, performanțele și modificările poziției financiare.

Una din implicațiile importante ale comparabilității este aceea că utilizatorii trebuie să fie informați asupra metodelor utilizate la întocmirea situațiilor financiare și asupra evoluției acestor metode, iar pentru asigurarea comparabilității în timp a situațiilor financiare, acestea trebuie să ofere și informații corespunzătoare perioadelor precedente.

Informațiile financiare prezentate prin conturile anuale se adresează atât unor utilizatori avizați, cât și altor utilizatori care nu au puterea, competența sau resursele necesare pentru interpretarea informațiilor și care solicită situațiile financiare pentru aprecierea activității economice a întreprinderii. Aceștia din urmă așteaptă ca informația financiară să fie utilă în luarea deciziilor lor. Informațiile furnizate își pierd, în schimb, orice utilitate, dacă ele nu posedă calitățile mai sus prezentate. De asemenea, ele nu pot poseda toate calitățile enumerate. Trebuie să ne imaginăm utilitatea informației financiare ca fiind o mixtură de caracteristici calitative, ce poate avea, la un moment dat, o pondere mai mare a pertinenței, spre exemplu,

față de o pondere mai mică a fiabilității, și invers. Asistăm, astfel, la apariția diferitelor stări conflictuale ale informațiilor financiare.

Pe de altă parte, modificarea în timp și în spațiu a necesităților informaționale ale utilizatorilor, determinată de schimbările ce apar în mediul afacerilor, face ca o informație, utilă într-un anumit moment și caracterizată de anumite ponderi ale calităților informației, să fie reconsiderată ca fiind utilă numai dacă ponderile calităților se schimbă.

3. *Elementele care compun situațiile financiare*

Cadrul conceptual IASB definește cinci elemente, denumite structuri ale situațiilor financiare, astfel:

- *pentru bilanț* sunt definite activele, datoriile și capitalurile proprii, elemente ce caracterizează poziția financiară a întreprinderii;
- *pentru contul de profit și pierdere* sunt definite veniturile și cheltuielile, elemente ce caracterizează performanța întreprinderii.

În viziunea cadrului conceptual IASB:

Un activ reprezintă o resursă controlată de întreprindere ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere;

O datorie reprezintă o obligație actuală a întreprinderii ce decurge din evenimente trecute și prin decontarea căreia se așteaptă să rezulte o ieșire de resurse care încorporează beneficiile economice;

Capitalul propriu reprezintă interesul rezidual al acționarilor în activele unei întreprinderi după deducerea tuturor datoriilor sale.

Din definițiile acestor structuri bilanțiere, se poate desprinde concluzia că, la stabilirea momentului în care un element satisface definiția activelor, datoriilor sau capitalurilor proprii, *trebuie acordată atenție substanței și realității economice a acestora, și nu numai formei lor juridice, lucru sugerat de sintagma „beneficii economice viitoare"*. Astfel, în cazul leasingului financiar, spre exemplu, deoarece locatarul achiziționează avantajele economice legate de utilizarea activului dat în leasing, pentru cea mai mare parte a duratei sale de viață utile, în contrapartida unei obligații de a plăti, pentru utilizarea acestui drept, respectivul activ va fi înregistrat în bilanț.

De altfel, referitor la active, avantajul economic viitor poate îmbrăca forme variate, mergând de la potențialul de producție, care

face parte din activitățile operaționale ale întreprinderii, la posibilitatea de conversie a respectivelor active în lichidități și echivalente de lichidități, prin vânzarea acestora către terți, și până la reducerea ieșirilor de fonduri, în situația în care un proces de producție nou conduce la reducerea costurilor de producție. Referitor la partea din definiția activelor conform căreia ele provin din evenimente trecute, aceasta se referă la faptul că întreprinderile obțin, în mod normal, active în urma cumpărărilor, din producție proprie, dar și din alte tranzacții sau evenimente ce pot genera active, cum ar fi, spre exemplu, bunurile primite cu titlu gratuit.

Privitor la datorii, una din caracteristicile esențiale ale acestora, desprinse chiar din definiție, este aceea că ele reprezintă obligații actuale ale întreprinderii, care, însă provin din evenimente trecute. Într-adevăr, o datorie prezentă provine din evenimente sau tranzacții ce au fost deja consumate. Mai mult, stingerea datoriei prezente presupune ca întreprinderea să cedeze din resursele care constituie avantaje economice cu scopul de a satisface dreptul celeilalte părți (prin diminuare de disponibilități, prin transferul altor active, prin prestarea de diverse servicii, prin înlocuirea prezentei obligații cu o altă obligație, prin conversia obligației în capital etc.).

Definițiile activelor și datoriilor sunt complementare, de vreme ce activele sunt resurse economice controlate de întreprindere, provenite din evenimente (tranzacții) trecute, de la care se așteaptă avantaje economice viitoare, iar datoriile sunt obligații actuale, provenite din tranzacții trecute ce transferă avantaje economice viitoare. Datorită acestei complementarități, putem deduce că activele pot fi utilizate pentru a deconta datorii, în timp ce unele active sunt obținute prin recursul la datorii. Identificarea unui activ poate conduce la identificarea unei datorii, și invers.

Cadrul conceptual IASB definește **veniturile** ca fiind creșteri ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub formă de intrări sau creșteri ale activelor sau descreșteri ale datoriilor, care se concretizează în creșteri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din contribuții ale acționarilor.

În viziunea cadrului conceptual IASB, veniturile înglobează atât veniturile ce provin din activități ordinare ale întreprinderii ca, de exemplu, vânzările, onorariile, dobânzile, dividendele și chiriile, cât și

celelalte venituri şi plusurile de valoare, indiferent că ele rezultă sau nu din activităţile ordinare ale întreprinderii şi indiferent că ele sunt realizate sau latente.

Cheltuielile constituie diminuări ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile, sub formă de ieşiri sau scăderi ale valorii activelor sau creşteri ale datoriilor, care se concretizează în reduceri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din distribuirea acestora către acţionari.

Acestea înglobează atât cheltuielile angajate în cursul normal al activităţilor ordinare ale întreprinderii, ca, de exemplu, costul vânzărilor, cheltuielile de personal, sau cheltuielile cu amortizările, cât şi pierderile şi minusurile de valoare, indiferent dacă acestea sunt degajate sau nu de activităţile ordinare ale întreprinderii şi indiferent dacă ele sunt latente sau realizate.

Definiţiile veniturilor şi cheltuielilor identifică trăsăturile lor esenţiale. Veniturile sunt identificate ca fiind creşteri ale activelor sub formă de lichidităţi, creanţe, bunuri şi servicii sau ca scăderi ale datoriilor, în timp ce cheltuielile sunt identificate ca scăderi ale activelor sau ca creşteri ale datoriilor. Prin urmare, fondul veniturilor şi al cheltuielilor este dependent de cel al activelor şi al datoriilor.

4. ***Recunoaşterea elementelor situaţiilor financiare***

Prezentarea elementelor componente ale situaţiilor financiare nu este suficientă pentru întocmirea bilanţului şi contului de profit şi pierdere. Pentru aceasta, elementele trebuie să satisfacă un concept de recunoaştere (constatare).

Conform IASB, criteriile de recunoaştere sunt satisfăcute dacă:

- este probabil ca avantajele economice viitoare, cuprinse în elemente (active, datorii, venituri, cheltuieli), referitoare la o întreprindere, să crească sau să scadă;
- există un sistem fiabil de măsurare.

Sensul termenului *probabil* este înconjurat de o oarecare nesiguranţă. Pentru unii, el indică un procent de probabilitate de 51%; alţii consideră că este necesar un prag mai ridicat de probabilitate pentru ca un element al situaţiilor financiare să fie recunoscut. Adesea, elementele nerecunoscute vor trebui prezentate în note.

Fiabilitatea evaluării reprezintă cel de-al doilea criteriu de recunoaştere a unui element al situaţiilor financiare. Potrivit acestuia, elementele ce compun situaţiile financiare trebuie să poată fi măsurate. Nu de puţine ori, însă, pentru a stabili valoarea unui element component al situaţiilor financiare, specialiştii apelează la estimări şi judecăţi profesionale. Totuşi, când nu se poate realiza o estimare raţională, elementul nu este luat în cont în situaţiile financiare în momentul respectiv.

Cadrul conceptual IASB oferă exemple privind recunoaşterea activelor, a pasivelor, a veniturilor şi a cheltuielilor cuprinse în situaţiile financiare. Astfel:

- **Un activ este recunoscut în bilanţ** atunci când este probabil ca el să genereze avantaje economice viitoare, în folosul întreprinderii, şi când activul are un cost sau o valoare care poate fi măsurată în mod credibil sau nu poate fi recunoscut în bilanţ, când este improbabil ca o plată efectuată să genereze avantaje economice viitoare, dincolo de perioada contabilă în curs.
- **O datorie este recunoscută în bilanţ** atunci când este probabil să genereze o pierdere reprezentativă de avantaje economice, ca urmare a decontării obligaţiei actuale şi atunci când mărimea acestei decontări poate fi măsurată în mod fiabil.
- **Veniturile sunt recunoscute în contul de profit şi pierdere** atunci când se produce o creştere de avantaje economice viitoare, generată de o creştere de active sau diminuare de pasive, şi atunci când această creştere de avantaje economice viitoare poate fi măsurată în mod credibil. Aceasta înseamnă că recunoaşterea unui venit are loc concomitent cu constatarea unei creşteri de active sau unei diminuări de pasive, cum ar fi, spre exemplu, creşterea netă de active rezultată dintr-o vânzare de bunuri sau diminuarea de pasive provenită dintr-o amânare a unei datorii.
- **Cheltuielile sunt recunoscute în contul de profit şi pierdere** atunci când s-a produs o diminuare a avantajelor economice viitoare, generată de o diminuare de activ sau creştere de pasiv, şi atunci când diminuarea de avantaje economice viitoare poate fi măsurată în mod credibil. Aceasta înseamnă că recunoaşterea cheltuielilor se efectuează concomitent cu luarea în cont a unui pasiv

suplimentar sau unei diminuări de activ, cum ar fi, spre exemplu, plata salariilor sau amortizarea bunurilor.

5. *Evaluarea elementelor situațiilor financiare*

Evaluarea este procedeul prin care se determină valorile la care structurile situațiilor financiare vor fi recunoscute în bilanț și contul de profit și pierdere.

Cadrul conceptual IASB este, din punct de vedere al sistemelor de măsurare, foarte flexibil, permițând întreprinderilor, în vederea măsurării elementelor componente ale situațiilor financiare, utilizarea de diverse baze de evaluare, în combinații diferite. Astfel, sistemele de măsurare recomandate de cadrul conceptual IASB se referă la:

a) *Costul istoric*, conform căruia activele sunt înregistrate la suma plătită în numerar sau echivalent al numerarului sau la valoarea justă[17] din momentul cumpărării lor, iar datoriile sunt înregistrate la valoarea echivalentelor obținute în schimbul obligației sau, în anumite împrejurări (cum ar fi, spre exemplu, impozitul pe profit), la valoarea ce se așteaptă să fie plătită în numerar sau echivalent al numerarului pentru a stinge datoriile, potrivit cursului normal al afacerilor.

---

[17] IASB introduce noțiunea de „valoare justă" în anul 1995, prin IAS 32 referitoare la instrumentele financiare, în care se precizează: „Valoarea justă reprezintă prețul la care un activ ar putea fi tranzacționat sau decontată o datorie între două părți competente, neavând nici o legătură de dependență între ele și care acționează în deplină libertate". În același timp, valoarea justă corespunde și „valorii de piață care desemnează prețul pe care ar putea să-l obțină vînzătorul (sau pe care ar accepta să-l plătească cumpărătorul) pentru un instrument financiar tranzacționat pe o piață activă (bursă de valori, bursă de mărfuri etc.)". Valoarea justă a fost introdusă și în normele contabile românești prin OMF nr. 94/2001 pentru aprobarea *Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a CEE* și cu *Standardele Internaționale de Contabilitate*. În capitolul V, intitulat *Explicarea unor termeni utilizați și colaterali acestora* , valoarea justă este definită ca fiind „suma la care poate fi tranzacționat un activ sau decontată o datorie , de bunăvoie, între părțile aflate în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții în care prețul este determinat obiectiv".

Multe alte norme internaționale fac referire la „valoarea justă"(vezi și IAS 1, IAS 35, IAS 36, IAS 37, IAS 38, IAS 39, IAS 21, IAS 12, IAS 16; IAS 22, IAS 10).

b) *Costul curent*, potrivit căruia activele sunt înregistrate la valoarea în numerar sau echivalent al numerarului care ar trebui plătită dacă același activ sau unul asemănător ar fi achiziționat în prezent, iar datoriile sunt înregistrate la valoarea neactualizată în numerar sau echivalent al numerarului, necesară pentru a deconta în prezent obligația.

c) *Valoarea realizabilă (de decontare a obligației)*, potrivit căreia activele sunt înregistrate la valoarea în numerar sau echivalent al numerarului, care poate fi obținută în prezent prin vânzarea normală a activelor, iar datoriile sunt înregistrate la valoarea lor de decontare, adică valoarea neactualizată care trebuie plătită pentru a achita datoriile, potrivit cursului normal al afacerilor.

d) *Valoarea actualizată*, potrivit căreia activele sunt înregistrate la valoarea actualizată a viitoarelor intrări nete de numerar, care urmează a fi generate în derularea normală a activității întreprinderii, iar datoriile sunt înregistrate la valoarea actualizată a viitoarelor ieșiri de numerar, care se așteaptă să fie necesare pentru a deconta datoriile, potrivit cursului normal al afacerilor.

IASB nu privilegiază nici una din bazele de evaluare menționate mai sus, cu toate că, în cadrul *paragrafului 101*, se specifică: „Baza de evaluare cel mai curent adoptată de întreprinderi în vederea întocmirii situațiilor lor financiare, este costul istoric", cu toate că acesta este, în mod obișnuit, combinat cu alte baze de evaluare.

6. ***Conceptele de capital și de menținere a nivelului capitalului***

Conceptul financiar de capital și conceptul fizic de capital, precum și conceptele de menținere a capitalului financiar și menținere a capitalului fizic sunt prezentate în *paragrafele 102-110* ale cadrului conceptual IASB.

Astfel, în *paragraful 102* se menționează că:

a) În conformitate cu **conceptul financiar de capital**, precum „banii investiți" sau „puterea de cumpărare investită", capitalul este sinonim cu activul net sau capitalurile proprii ale întreprinderii;

b) În conformitate cu **conceptul fizic de capital**, precum „capacitatea operațională", capitalul este considerat capacitatea productivă a întreprinderii, bazată, spre exemplu, pe unitățile produse zilnice.

Alegerea de către întreprinderi a unuia sau altuia dintre cele două concepte de capital are la bază necesitățile informaționale ale utilizatorilor situațiilor financiare.

Întreprinderile adoptă conceptul financiar al capitalului în cazul în care utilizatorii sunt preocupați, în primul rând, de menținerea capitalului nominal investit și conceptul fizic al capitalului dacă principala preocupare a utilizatorilor o reprezintă capacitatea de exploatare a întreprinderii.

Conceptele de *menținere a capitalului* sunt prezentate în *paragraful 104*. Astfel:

- **Menținerea capitalului financiar** presupune că un profit este obținut numai atunci când mărimea financiară a activelor nete, la sfârșitul perioadei, este mai mare decât aceeași mărime la începutul perioadei, după excluderea oricărei distribuiri în favoarea proprietarilor și a oricărei contribuții din partea acestora, în cursul perioadei. Astfel, creșterile prețurilor activelor, de-a lungul perioadei de gestiune, cunoscute sub denumirea de „câștiguri din deținerea de active", reprezintă profit pentru întreprindere. În situația în care conceptul menținerii capitalului financiar este definit în termenii unităților de putere constantă de cumpărare, profitul reprezintă creșterea puterii de cumpărare investite în cursul perioadei.

Conceptul de menținere a capitalului financiar nu solicită nici o bază specială de evaluare, acesta putând fi măsurat (după cum s-a putut constata) în unități monetare nominale sau unități de putere de cumpărare constantă, în funcție de tipul capitalului financiar pe care întreprinderea dorește să îl mențină.

- **Menținerea capitalului fizic** presupune că un profit nu este obținut decât în situația în care capacitatea de producție fizică a întreprinderii, la sfârșitul perioadei, este mai mare decât capacitatea de producție fizică de la începutul perioadei, după excluderea oricărei distribuiri în favoarea proprietarilor și a oricărei contribuții din partea lor, în cursul perioadei. Toate modificările de prețuri care afectează activele și datoriile întreprinderii sunt privite ca modificări în măsurarea capacității productive fizice a întreprinderii, fiind tratate ca ajustări de menținere a nivelului capitalului, și nu ca profit.

Conceptul de menținere a capitalului fizic face legătura între conceptul de capital și cel de beneficiu, deoarece indică punctul de

referință pentru măsurarea profitului. Acest concept solicită adoptarea costurilor actuale, ca bază de evaluare.

Atingerea unui optim în ceea ce privește măsurarea, atât a poziției financiare, cât și a performanțelor întreprinderii, nu este posibilă decât în condițiile aplicării restricției de menținere a capitalului.

Diferența între cele două concepte de menținere a capitalului, fizic și financiar, constă în modul de prelucrare a efectelor schimbărilor de prețuri ale activelor și pasivelor întreprinderii.

Se poate aprecia că o întreprindere a menținut capitalul său, dacă aceasta posedă, la sfârșitul perioadei, tot atât capital cât avea și la începutul perioadei, și *orice mărime excedentară, dincolo de cea pretinsă pentru menținerea capitalului, reprezintă un profit (paragraful 107).*

2.4.3. Postulatele și principiile contabile, fundamente ale teoriei contabile

Unele organisme normalizatoare consideră că în cadrul exprimat de noțiunea de principii contabile se găsesc, de fapt, două concepte diferite din punct de vedere al gradului de abstractizare: postulatele contabile și principiile contabile propriu-zise.

În viziunea IASC, **postulatele** reprezintă concepte fundamentale sau convenții contabile de bază, iar **principiile** sunt reguli generale care pot fi puse în aplicare în mai multe moduri, fapt ce dă naștere mai multor norme.

La baza edificiului conceptual al contabilității se află postulatele contabile.

După profesorul N. Feleagă[18], **un postulat contabil** reprezintă o propoziție a cărei acceptare este cerută pentru a realiza o demonstrație și se bazează pe observațiile făcute asupra mediului economic, politic, juridic și social, având drept scop identificarea utilizatorilor de informații financiare, a necesităților lor informaționale, precum și stabilirea obiectivelor informării financiare. De aici, deducem că postulatele contabile sunt enunțuri rezultate din cunoașterea directă a faptelor ce conduc la obținerea unor alte adevăruri (principii și apoi norme contabile) care constituie edificiul conceptual al contabilității.

---

[18]N. Feleagă, *Îmblânzire junglei contabilității*, Ed. Economică, București, 1996.

Același autor[19] apreciază că **principiile contabile** sunt „elemente conceptuale care ghidează normalizatorul în elaborarea normelor contabile, plecând de la postulatele contabile". Deși acestea prezintă un grad de generalitate mai redus decât postulatele contabile, împreună constituie „schema teoretică a contabilității" care, după Lauzon (1990), prezintă următoarele caracteristici:

- nu reprezintă legi de necombătut sau perfect obiective;
- nu se bazează pe legi naturale sau abstracte;
- nu sunt imuabile;
- nu au o sferă imuabilă de cuprindere;
- nu sunt, în mod necesar, toate adevărate;
- sunt mai mult sau mai puțin organizate;
- sunt acceptate fără a fi demonstrate;
- nu decurg dintr-o acceptare unanimă, ci sunt rezultatul consensului și, adesea, al compromisului.

Conceptul de principiu contabil pune în evidență gradul de libertate de care s-au bucurat contabilii de-a lungul timpului în întocmirea propriilor reguli. Contabilității britanice și americane le este specifică implicarea foarte redusă a statului în procesul normalizator. Dacă reprezentanții profesiei contabile, ca grup, doresc să modifice principiile, sunt liberi să o facă.

Deși în țările blocului anglo-american există acte normative, cum ar fi Legea societăților comerciale și legile fiscale, care conțin prevederi referitoare la natura informației contabile ce trebuie dezvăluită acționarilor sau statului, nici parlamentul, nici organismele guvernamentale nu au emis și nu emit directive pentru profesia contabilă cu privire la principiile ce trebuie respectate. În Franța, în schimb, există o cu totul altă situație. Aici, politicul are o influență foarte mare asupra normalizării contabile, iar contabililor li se cere să respecte anumite principii și practici profesionale expuse în legislația contabilă și detaliate în planul contabil.

Principiile contabile sunt concepte a căror formulare și cizelare se datorează grupurilor profesionale contabile din țările care au aplicat contabilitatea în sistem anglo-american, acest fapt fiind o consecință a deplasării centrului de greutate în domeniul deciziei contabile, din

[19] *Idem.*

zona autorității statale spre cea a profesiei contabile. Rațiunea atitudinii pasive a organismului statal, relativ la domeniul contabil în aceste țări, este legată de ponderea relativ redusă pe care autoritatea guvernamentală o deține în categoria utilizatorilor de informații financiare. În astfel de țări, utilizatorii principali sunt investitorii și acționarii.

Dimpotrivă, în țările din sistemul contabil continental, reprezentate de Franța, guvernul și instituțiile creditoare puternice, de genul băncilor, sunt principalele puncte spre care este îndreptată informația financiară. Aceasta se datorează rolului fiscalității și sistemului de creditare a societăților comerciale orientat tradițional spre bănci.

Deși principiile contabile nu au fost supuse unei atenții speciale de-a lungul timpului în țările cu contabilitate continentală, s-a recunoscut faptul că, și aici, reprezentanții profesiei le-au aplicat, implicit, în practică. Ulterior, principiile contabile au fost definite expres, ca piloni ai contabilității în toate statele.

În literatura de specialitate, clasificarea principiilor contabile este extrem de variată, situație explicată și prin faptul că domeniul contabilității reprezintă, prin simboluri și cifre, mediul social-economic, care este diferit de la o țară la alta. Cu toate acestea, în țări asemănătoare din punct de vedere al mediului social, economic și politic (cum sunt, spre exemplu, SUA, Canada, Marea Britanie, Australia), putem sesiza o categorisire relativ similară a principiilor contabile, deoarece acestea nu constituie decât directive foarte generale asupra modului de contabilizare, măsurare, prezentare și interpretare a informației financiare.

Pe aceeași linie se înscriu Uniunea Europeană și Directivele sale contabile, cu toate că deosebirile de cultură sunt mult mai evidente în spațiul bătrânului continent.

În lucrarea de față nu vom proceda la studiul clasificărilor principiilor contabile, deoarece, în opinia noastră, acestea acționează într-un mediu economic aflat într-o continuă mișcare și transformare, schimbări ce determină reclasificări periodice ale acestora, până mai ieri în vigoare. Mai mult, considerăm că principiile contabile trebuie privite ca un ansamblu de enunțuri teoretice ce se aplică contabilității, în ansamblul ei, în scopul reprezentării unei realități economice de ansamblu și nu doar a unor segmente de informație contabilă, reprezentate de câte o situație financiară, în mod izolat. Aceasta, cu

atât mai mult, cu cât validarea ştiinţifică a acestor enunţuri conceptuale este determinată mai ales de modul în care aplicarea lor asigură o reprezentare cât mai fidelă a realităţii, în totalitatea ei, reflectată de contabilitate cu ajutorul situaţiilor financiare, în totalitatea lor.

2.4.3.1. *Relaţia principii contabile – imagine fidelă*

Paternitatea conceptului de imagine fidelă este atribuită practicii şi culturii contabile anglo-saxone. Acest concept a fost formulat încă din anul 1948, în Marea Britanie, prin secţiunea 49 a Legii Societăţilor (*Companies Act*), sub sintagma *true and fair view*, în care se menţiona: „Fiecare bilanţ al societăţii trebuie să dea o imagine adevărată şi corectă (fidelă) a situaţiei financiare şi patrimoniale a societăţii la sfârşitul exerciţiului, şi fiecare cont de rezultate al unei societăţi trebuie să dea o imagine adevărată şi corectă (fidelă) a profitului sau pierderii societăţii din exerciţiul financiar".

În timp, în astfel de ţări, presiunile exercitate pe piaţa de capital au determinat întreprinderile să-şi sporească transparenţa, în scopul atragerii de investitori şi să reducă, astfel, costul finanţării. În acest context, *obiectivul situaţiilor financiare devine acela de a furniza informaţii utile pentru luarea deciziei de a investi.* Drept urmare, contabilitatea din ţările anglo-saxone urmăreşte furnizarea celei mai realiste imagini a situaţiei economice înregistrată de întreprinderi, obiectiv cunoscut şi sub sintagma de *fair prezentation* (reprezentare justă), în SUA, şi *true and fair view* (imagine adevărată şi corectă), în Regatul Unit. În Marea Britanie, spre exemplu, principiile contabile ce vor fi aplicate în vederea obţinerii imaginii fidele se referă la:[20] principiul continuităţii exploatării (*going concern concept*); principiul permanenţei metodelor (*consistency concept*); principiul independenţei exerciţiilor şi conectarea cheltuielilor cu veniturile (*Accruals – Matghing concept*), principiul prudenţei (*prudence concept*); principiul necompensării (*non – agregation concept*); principiul importanţei relative (*materiality concept*); principiul nominalismului (*historical cost concept*); principiul preeminenţei realităţii asupra aparenţei

[20] Principii prevăzute de norma SSAP 2 şi Legea Societăţilor Comerciale (CA).

(*substance over form concept*); principiul intangibilității bilanțului de deschidere (*all inclusive concept*).

În SUA, organismele contabile profesionale s-au lansat în lucrări ample, ce s-au concretizat în așezarea pe baze doctrinare a conceptului de „imagine fidelă". În această țară, cercetările referitoare la principiile contabilității sunt considerate de pionierat. De altfel, în lumea contabilă americană, asistăm, de-a lungul timpului, la o abundență de principii și postulate ce guvernează contabilitatea. Detalierea și interpretarea acestora au fost tratate, pe larg, de autori de prestigiu din țara noastră[21]. Tot în SUA s-a elaborat, pentru prima dată, un cadru conceptual al contabilității, iar profesia contabilă are rolul determinant în procesul de elaborare a normelor contabile.

Cu toate că obiectivul de imagine fidelă nu este prevăzut ca atare de cadrul conceptual, în cuprinsul acestuia se face referire la faptul că principiile fundamentale sunt concepte prealabile ale contabilității, concepte ce ne ghidează în selectarea evenimentelor ce urmează a fi contabilizate, precum și în alegerea mijloacelor prin care acestea vor fi comunicate persoanelor interesate.

În legătură cu relația *principii contabile-imagine fidelă*, autori precum Jean Michel Matt și Alain Micol (într-un studiu intitulat *Imaginea fidelă, doctrina și legea*) consideră că între fidelitate și principiile contabile general admise pot exista raporturi de următoarea factură: „Conturile pot să fie fidele și în acord cu principiile general admise, deoarece ele sunt în acord cu aceste principii, în măsura în care aceste principii sunt general admise, oricare ar fi principiul admis", iar rețeta lineară a imaginii fidele ar fi ca ea să rezulte ca rod al aplicării principiilor contabile fundamentale.

Imaginea fidelă a devenit un concept european în anul 1978, fiind introdusă, pentru toate țările membre ale fostei Comunități Economice Europene (CEE), la propunerea Marii Britanii, prin Directiva a IV-a, care prevede: „*Conturile anuale trebuie să dea o*

---

[21] A se vedea și N. Feleagă, *Sisteme contabile comparate – Contabilitățile anglo-saxone*, Vol. *I*, Ed. Economică, București, 1999; I. Ionașcu, *Epistemologia contabilității*, Ed. Economică, București, 1997.

imagine fidelă a patrimoniului, a situației financiare precum și a rezultatelor societății"[22].

Introducerea conceptului de „imagine fidelă" în cadrul CEE s-a făcut, în primul rând, din rațiuni de normalizare a contabilității la nivel european, aceasta constituindu-se ca un liant în armonizarea practicilor contabile ale țărilor membre ale UE.

De remarcat este faptul că armonizarea practicilor contabile ale țărilor membre ale UE nu s-a realizat în mod brutal, ci pornind de la realitatea că fiecare țară are o anumită tradiție contabilă. În acest sens, Directiva a IV-a nu a impus o soluție unică pentru tratarea evenimentelor sau tranzacțiilor identice, ci a ales sistemul opțiunilor, statele membre dispunând de posibilitatea alegerii opțiunii care să reflecte cât mai fidel realitatea.

Referitor la acest aspect, considerăm că sistemul opțiunilor poate justifica, într-o anumită măsură, și lipsa unei definiții clare în ceea ce privește *imaginea fidelă*, precum și faptul că semnificația conceptului de *imagine fidelă* diferă de la țară la țară. Spre exemplu: germanii (care pun accentul, în special, pe fidelitatea informației), înțeleg prin *imagine fidelă* o imagine „clară". Conturile lor anuale trebuie să ofere imaginea „cea mai sigură posibil"; francezii înțeleg prin *imaginea fidelă* acea imagine „sinceră și conformă cu regulile"; în țările în care contabilitatea financiară a servit și servește încă unor scopuri de natură fiscală, imaginea va fi considerată fidelă dacă conturile anuale respectă, în special, reglementările fiscale.

O atitudine curentă în Franța, preluată și de legislația contabilă românească, este aceea de a se considera că respectarea principiilor contabile, a regulilor și metodelor de evaluare, este suficientă pentru obținerea imaginii fidele. Se merge uneori chiar mai departe, afirmându-se că noțiunea de imagine fidelă trebuie să fie similară respectării principiilor contabile, prin aceasta punându-se în evidență relația dintre respectarea regulilor, sinceritate și imagine fidelă (adică: respectarea regulilor + sinceritate = imagine fidelă), considerându-se că, în mod obișnuit, aplicarea strictă a regulilor însoțită de sinceritatea producătorului de conturi, satisface integral obiectivul de imagine fidelă. De aici ar rezulta că, pentru redarea imaginii fidele, ar fi

[22] Directiva a IV-a a CEE, art. 2, paragraful 3.

suficiente doar noțiunile de regularitate (respectarea regulilor) și sinceritate. În realitate, însă, simpla respectare a regulilor și sinceritatea profesioniștilor contabili nu sunt suficiente pentru reflectarea situației reale a unei întreprinderi. Înseși directivele europene au avut în vedere și situațiile în care, după stabilirea conturilor anuale în conformitate cu dispozițiile specifice conținute de ele, informațiile reunite în conturi să fie insuficiente pentru satisfacerea cerinței de imagine fidelă. În acest caz, se recomandă preparatorilor de conturi să ofere date suplimentare în anexă.

În cazurile extrem de rare, în care, chiar prin oferirea de informații suplimentare, imaginea fidelă nu poate fi asigurată, directivele au prevăzut și posibilitatea derogării de la prevederile lor. Legat de acest ultim aspect, nu putem scăpa din vedere faptul că însăși normalizatorii sunt, în fapt, cei care stabilesc cazurile normale și cele excepționale cu care se confruntă întreprinderile. În realitate, apar situații în care cazurile normale vizate de legiuitor apar doar excepțional, în timp ce acelea excepționale apar în mod normal. Aceasta conduce la situația în care respectarea strictă a prescripțiilor contabile conduce, nu de puține ori, la obținerea unei imagini infidele a realității. Din cele prezentate rezultă că fidelitatea ar putea fi obținută printr-o aplicare și apreciere rațională a principiilor contabile, însoțită de buna-credință a preparatorului de conturi. Prin urmare, conceptul de „imagine fidelă" impune elaborarea și prezentarea conturilor anuale pe baza principiilor contabile (regularitate), utilizarea, pe cât posibil, de cifre exacte (sinceritate), pentru a prezenta o imagine cât mai obiectivă a realității, fără deformarea intenționată, manipularea sau omisiunea faptelor semnificative.

Organismul internațional de normalizare contabilă, IASB, în legătură cu imaginea fidelă, face următoarele aprecieri: „Situațiile financiare trebuie să prezinte fidel poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de numerar ale unei întreprinderi"[23].

În general, anglo-saxonii înțeleg prin imagine fidelă reflectarea realității economice prin conturile anuale, în sensul de adevărat și loial, cinstit (*true and fair view*). În astfel de țări, informația contabilă este construită în special pentru investitori, categoria privilegiată de

[23] IAS 1, paragraful 10.

utilizatori ai informației contabile. O imagine fidelă sau o prezentare fidelă a informației se obține, însă, prin realizarea principalelor caracteristici calitative ale informației financiare: inteligibilitatea, pertinența (relevanța), fiabilitatea și comparabilitatea. În acest sens, referitor la credibilitatea informațiilor cuprinse în situațiile financiare, în *Cadrul general privind întocmirea și prezentarea situațiilor financiare*[24] se specifică: „Pentru a fi credibilă, informația trebuie să prezinte cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente pe care aceasta și-a propus să le reprezinte". Cum, oare, pot fi reprezentate cu fidelitate aceste evenimente sau tranzacții altfel decât prin aplicarea principiilor contabile? Însăși norma contabilă internațională IAS 1 specifică faptul că în întocmirea situațiilor financiare trebuie să se aplice principiul continuității activității, al contabilității de angajamente și al consecvenței prezentării. Prezentarea acestor principii face obiectul paragrafelor 23-27 din normă.

Tot în ideea unei prezentări fidele (*fair presentation*) a realității, informațiile furnizate, în mod complementar celor cerute prin normele internaționale, trebuie să satisfacă și ele acest obiectiv. Descrierea în anexă a unei metode neconform utilizate de întreprindere nu este suficientă pentru justificarea utilizării sale. De asemenea, în absența unei norme pentru tratarea unei anumite categorii de operații, este indicat să se aleagă o metodă contabilă și să se prezinte valorile ce rezultă din aplicarea acesteia, astfel încât să se asigure informații financiare pertinente, fiabile, comparabile și inteligibile.

Întrebarea dacă contabilitatea reușește să răspundă diversității așteptărilor utilizatorilor, adesea contradictorii, doar prin simpla aplicare a principiilor contabile ce acționează într-un anumit timp și la anumite nivele informaționale diferite a fost și va rămâne de mare actualitate. Fără îndoială că producerea de informații în scopul satisfacerii necesităților utilizatorilor constituie obiectivul contabilității. Reușește, însă, contabilitatea să rămână echidistantă față de aceste categorii de utilizatori? Răspunsul la această întrebare poate fi găsit în afirmațiile profesorului I. Ionașcu: „...Contabilitatea nu este social-mente neutră. Un exemplu foarte semnificativ este adoptarea normelor

---

[24] *Cadrul general privind întocmirea și prezentarea situațiilor financiare al IASC*, paragraful 33.

contabile, ca proces de dialog şi compromis între diferiţii actori care participă la normalizarea contabilităţii, deoarece normele au consecinţe sociale favorizând unul sau mai multe grupuri sociale"[25].

După anul 1994, în vederea redării unei imagini fidele a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor obţinute, şi România, prin sistemul contabil inspirat din contabilitatea franceză, a asimilat şase principii contabile cu titlu explicit: principiul continuităţii activităţii, principiul permanenţei metodelor, principiul prudenţei, principiul independenţei exerciţiului, principiul intangibilităţii bilanţului de deschidere şi principiul necompensării. Lista acestora se măreşte în anul 2001, o dată cu apariţia OMF nr. 94/20.02.2001 privind aprobarea *Reglementărilor contabile armonizate cu prevederile Directivei a IV-a a CEE* şi cu *Standardele Internaţionale de Contabilitate*, când România adoptă spre aplicare alte trei noi principii contabile: principiul evaluării separate a elementelor de activ şi de pasiv (inspirat din *Directiva a IV-a europeană*), principiul prevalenţei economicului asupra juridicului şi principiul pragului de semnificaţie (ambele inspirate din *Standardele Internaţionale de Contabilitate*).

În esenţă, cele nouă principii contabile se referă la:

Principiul continuităţii activităţii presupune că întreprinderea îşi continuă în mod normal funcţionarea într-un viitor previzibil, fără a intra în imposibilitatea continuării activităţii sau fără reducerea semnificativă a acesteia. Dacă administratorii întreprinderii deţin informaţii potrivit cărora există elemente de nesiguranţă ce pot conduce la incapacitatea întreprinderii de a-şi continua activitatea, aceste elemente vor trebuie prezentate în notele explicative.

De asemenea, în situaţia în care situaţiile financiare nu vor fi întocmite în baza acestui principiu, această informaţie va trebui prezentată, împreună cu explicaţii privind modul de întocmire a raportării financiare respective, în notele ce stau la baza deciziei conform căreia întreprinderea nu îşi mai poate continua activitatea.

Principiul permanenţei metodelor presupune continuitatea aplicării aceloraşi reguli şi norme privind evaluarea, înregistrarea şi

[25] I. Ionaşcu, *Epistemologia contabilităţii*, Ed. Economică, Bucureşti, 1997.

prezentarea elementelor patrimoniale și a rezultatelor, ceea ce conduce la asigurarea comparabilității în timp a informațiilor financiare. Întreprinderile pot modifica politicile lor contabile doar dacă o astfel de modificare este cerută expres, printr-un act normativ, de un standard contabil sau dacă o nouă politică contabilă duce la obținerea unor informații mai relevante sau mai credibile. Într-un astfel de caz, modificarea politicii contabile va trebui menționată în notele explicative, astfel încât utilizatorii informației financiare să poată aprecia dacă noua politică contabilă a fost aleasă în mod adecvat și pentru a estima efectul modificării asupra rezultatelor raportate, precum și tendința reală a rezultatelor întreprinderii.

Principiul prudenței impune ca valoarea oricărui element să fie determinată ținând cont, în mod special, de următoarele aspecte:

– luarea în considerare, în cadrul situațiilor financiare, numai a profiturilor recunoscute până la data închiderii exercițiului financiar;

– se va ține seama de toate obligațiile previzibile și de pierderile potențiale care iau naștere în cursul exercițiului încheiat sau pe parcursul unui exercițiu anterior, chiar dacă asemenea obligații sau pierderi apar între data închiderii exercițiului și data întocmirii bilanțului contabil;

– luarea în considerare a tuturor ajustărilor de valoare datorate deprecierilor, indiferent dacă exercițiul financiar se încheie cu profit sau pierdere.

Principiul independenței exercițiului presupune utilizarea de către întreprinderi a unei contabilități de angajamente, în sensul că întreprinderile vor lua în considerare toate veniturile și cheltuielile corespunzătoare exercițiului financiar pentru care se face raportarea, fără a se ține seama de data încasării veniturilor sau a efectuării plății cheltuielilor.

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de pasiv face precizări în legătură cu modalitatea în care trebuie stabilită valoarea totală corespunzătoare unei poziții în bilanț, și anume, prin determinarea separată a valorii aferente fiecărui element individual de activ sau de pasiv.

Conform principiului intangibilității bilanțului de deschidere, bilanțul de deschidere al unui exercițiu trebuie să corespundă cu

bilanțul de închidere al exercițiului precedent, cu excepția corecțiilor impuse de aplicarea normei IAS 8 „Profitul net sau pierderea netă a perioadei, erori fundamentale și modificări ale politicilor contabile".

Principiul necompensării interzice întreprinderilor să efectueze compensări între valorile elementelor ce reprezintă active cu cele ale elementelor ce reprezintă pasive, cu excepția compensărilor între activele și pasivele admise de *Standardele Internaționale de Contabilitate*. Aceeași restricție se menține și în legătură cu compensarea valorii veniturilor cu cele ale cheltuielilor.

Principiul prevalenței economicului asupra juridicului presupune ca informațiile prezentate în situațiile financiare să reflecte realitatea economică a evenimentelor sau a tranzacțiilor, și nu numai forma lor juridică.

Principiul pragului de semnificație presupune că orice element care are o valoare semnificativă pentru întreprindere să fie prezentat distinct în cadrul situațiilor financiare. Numai elementele cu valori nesemnificative, care au aceeași natură sau care prezintă funcții similare, vor fi prezentate prin însumare, și nu separat în cadrul situațiilor financiare.

De remarcat este faptul că aplicarea în practică a principiilor contabile mai sus enunțate trebuie să aibă loc atât în actul de producere (deoarece legături între diversele structuri informaționale se stabilesc pe tot parcursul procesului de prelucrare a informației financiare), cât și în cel de difuzare a informației financiare, care se finalizează cu întocmirea, auditarea și publicarea situațiilor financiare. Toate aceste situații financiare (bilanțul, contul de profit și pierdere, tabloul fluxurilor de trezorerie, situația modificării capitalurilor proprii, politici contabile și note informative), privite împreună, reprezintă o construcție intelectuală (elaborată plecând de la aceste principii contabile, privite ca ipoteze de lucru) ce trebuie să reflecte (fidel) o realitate.

Prin urmare, principiile contabile vor viza întregul complex de situații financiare și nu numai câte un document contabil de sinteză, în mod izolat. Aceasta, deoarece, după cum se cunoaște, întregul proces de prelucrare contabilă se finalizează cu un „nod informațional", bilanțul, ce reprezintă o imagine instantanee a întreprinderii, dar care este legat,

din punct de vedere informațional, de celelalte situații financiare. Astfel, legătura cu contul de profit și pierdere se face prin informația privind rezultatul exercițiului: bilanțul constată mărimea rezultatului, contul de profit și pierdere explică formarea acestuia. Mai mult, interdependența dintre bilanț și contul de profit și pierdere se realizează și în cazul în care un element ce corespunde definiției și îndeplinește criteriile de recunoaștere pentru a fi un activ în bilanț este automat recunoscut ca fiind venit în contul de profit și pierdere. De asemenea, între bilanț și tabloul fluxurilor de trezorerie legătura are loc prin intermediul informației privind lichiditățile întreprinderii: bilanțul indică mărimea acestora, tabloul fluxurilor de trezorerie prezintă formarea fluxurilor de lichidități în cursul exercițiului. Informațiile din anexă sunt completări sau detalieri ale celor din bilanț sau ale celor din celelalte situații financiare etc. Simpla căutare a imaginii fidele, în opinia noastră, nu este suficientă pentru descoperirea adevărului contabil, deoarece pentru aceeași întreprindere imaginea fidelă a acționarilor nu se va regăsi , în mod necesar, în cea a băncii, a salariaților ori a statului.

Pe de altă parte, dacă, la nivel global, postulatele și principiile contabile se constituie (cel puțin teoretic) ca un sistem coerent de enunțuri generale (coerență care asigură inteligibilitatea acestora), analizate în mod individual, unele dintre acestea se pot situa pe o poziție conflictuală față de alte postulate și principii care compun ansamblul. Astfel:

- *Conflictul dintre principiul prudenței și principiul independenței exercițiului* se manifestă ca o permanență, reprezentativ fiind cazul cheltuielilor activate. În timp ce principiul prudenței solicită ca astfel de cheltuieli să fie înregistrate în momentul producerii lor, în exercițiul curent, principiul independenței exercițiului solicită, pentru a realiza o conectare a cheltuielilor la venituri, eșalonarea acestor cheltuieli pe mai multe exerciții.
- *Conflictul dintre principiul prudenței și principiul costului istoric* se manifestă, în special, în momentul evaluării la inventariere a patrimoniului, etapă premergătoare închiderii exercițiului financiar. În timp ce principiul costului istoric prevede conservarea valorii de achiziție sau, după caz, de producție a stocurilor, principiul prudenței impune, ca regulă de evaluare a acestora, cea mai mică valoare dintre cost și prețul pieței.

• *Conflictul dintre principiul continuității exploatării, principiul prudenței și celelalte principii contabile.*

În baza principiului continuității exploatării, viața întreprinderii este împărțită în exerciții financiare și, ca atare, anumite cheltuieli (cheltuielile capitalizate, spre exemplu) vor afecta mai multe exerciții financiare, situație ce determină o încetinire a deprecierilor. Aplicarea principiului prudenței duce, din contră, la o accelerare a acestor deprecieri.

Luând în discuție principiul continuității exploatării, vom observa, în general, o stare neconflictuală între acesta și celelalte principii contabile, însă, dacă planează incertitudinea asupra acestei continuități, putem observa anumite efecte ce se transmit asupra celorlalte principii contabile sau asupra evaluării activelor și pasivelor. În aceste condiții, principiul permanenței metodelor nu mai poate fi respectat, deoarece valorile lichidative sunt, de cele mai multe ori, diferite de costurile istorice, iar activele și pasivele latente vor fi afectate direct de încetarea activității. Nici principiul independenței exercițiului nu mai poate fi respectat, deoarece trebuie pus în evidență ansamblul de evenimente viitoare iminente: concedierea, impozitele generate de lichidarea întreprinderii, abandonarea contractelor etc.

Altfel spus, în practică, nu pot fi respectate, în același timp, toate principiile contabile.

Pentru a ieși din această contradicție, în literatura de specialitate, unii autori[26] prezintă *soluții* ca:

• aplicarea tuturor principiilor contabile, dar cu o aplicare parțială a fiecăruia dintre ele, pentru a elimina, astfel, elementele contradictorii aflate în enunțul unor principii contabile, în raport cu alte principii contabile;

• stabilirea unor ierarhii între principii și aplicarea lor succesivă;

• clasificarea ansamblului de principii contabile în clase omogene, compatibile între ele.

Anumite *stări conflictuale pot fi puse în evidență și în ceea ce privește reprezentarea fidelă a realității economice și unele principii*

---

[26] I. Ionașcu, *Epistemologia contabilității*, Ed. Economică, București, 1997.

contabile ca: principiul prudenței, al costului istoric, permanenței metodelor, continuității activității etc. Astfel:

• *Costul istoric*, în condițiile unei realități economice ce se confruntă cu efectele inflației, nu mai poate constitui o bază de reprezentare a acestei realități. A însuma elemente ale activului și pasivului, exprimate în unități monetare datând din perioade diferite, nu constituie, în sine, o greșeală. Însă, când trebuie să interpretăm o anumită situație sau să luăm o decizie , costul istoric nu ne mai poate ajuta.

• Inflația, acest flagel al lumii contemporane, nu lasă neatins nici *principiul permanenței metodelor*. Dacă, la un moment dat, un mediu economic stabil este, pentru o lungă perioadă de timp, „tulburat" de inflație și de efectele pe care ea le propagă, se impune schimbarea anumitor metode contabile. Astfel, dacă pentru evaluarea la ieșire a stocurilor s-a folosit metoda FIFO, în perioade de inflație se impune folosirea metodei LIFO, pentru a limita efectele acesteia. Menținerea aceloraşi metode contabile, în condiții de inflație, nu va reuși să asigure reflectarea reală a economicului concret. Într-un astfel de sens pledează și profesorul I. Ionașcu când afirmă: „Contabilitatea este un model de reprezentare a realității, dar realitatea economică, juridică și de altă natură, care formează întreprinderea sau orice altă organizație, se modifică permanent. De aceea este necesar ca nici principiile contabile să nu fie ridicate la rang de dogme, ci să fie luate în calcul ca un ansamblu teoretic evolutiv".[27]

Cum era de așteptat, OMF nr. 94/20.02.2001 face referire și la necesitatea prezentării unei imagini fidele cu ajutorul situațiilor financiare: „Situațiile financiare anuale trebuie să ofere o imagine fidelă a poziției financiare, performanței, modificării capitalului propriu și fluxurilor de trezorerie ale întreprinderii pentru respectivul exercițiu financiar"[28]. Tocmai de aceea, abaterile de la principiile generale (ca garanți ai asigurării imaginii fidele) vor fi permise numai în cazuri excepționale. Asemenea abateri se vor prezenta, în notele explicative, împreună cu motivele producerii acestora și cu o evaluare a producerii lor asupra activelor, datoriilor, poziției financiare și profitului sau pierderii întreprinderii[29].

---

[27] I. Ionașcu, *Epistemologia contabilității*, Ed. Economică, București, 1997.
[28] OMF nr. 94/20.02.2001, Cap. I, Secțiunea a 2-a, art. 3.3
[29] OMF nr. 94/20.02.2001, Cap. I, Secțiunea a 5-a, art. 5.12

CAPITOLUL 3

DOCUMENTAȚIA

3.1. *Delimitări privind documentația*

Orice tranzacție, pentru a putea fi înregistrată în conturi, trebuie mai întâi consemnată în documente care să ateste înfăptuirea ei. Aceasta, deoarece înregistrarea în conturi se face numai după ce acestea au avut loc, iar una din cerințele contabilității o constituie fundamentarea și justificarea tuturor datelor sale pe bază de documente.

Culegerea și consemnarea în documente a informației contabile se pot face manual sau cu mijloace tehnice moderne.

Documentele prezintă o importanță deosebită pentru mersul normal al lucrărilor în contabilitate, deoarece, cu ajutorul lor, se asigură verificarea prealabilă a justeței și legalității operațiilor economice, controlul gestionar asupra mijloacelor materiale și băneşti, respectarea disciplinei financiare, contribuind prin aceasta la întărirea responsabilității pentru administrarea patrimoniului fiecărei întreprinderi.

Totalitatea documentelor, ca purtători materiali de informații, constituie documentația unității patrimoniale.

Practic, noțiunea de documentație cuprinde toate documentele care intervin de-a lungul întregului ciclu contabil, atât documentele primare, cât și cele care constituie instrumente specifice metodei contabilității: jurnalul, contul, balanța de verificare, bilanțul.

3.2. *Definirea documentelor contabile*

Datele și informațiile proprii circuitului economic al patrimoniului sunt consemnate în cadrul documentelor contabile. Prin intermediul acestor documente se exprimă în scris și se organizează material

procesele de culegere, prelucrare, stocare şi transmitere a datelor. Formularele folosite ca document contabil pot fi tipizate şi netipizate.

Formularele tipizate sunt suporturi tehnice de informaţii în care conţinutul, forma şi formatul sunt prestabilite şi imprimate.

• ***Conţinutul formularelor*** este definit de informaţiile consemnate în ele. Aceste informaţii sunt grupate în două categorii: fixe şi variabile. Informaţiile fixe au un caracter repetitiv de la un formular la altul şi sunt, de regulă, tipărite. Informaţiile variabile sunt specifice condiţiilor concrete în care se produc operaţiile economice şi financiare.

• ***Structura formularului*** se caracterizează prin gruparea şi aşezarea informaţiilor fixe, precum şi a spaţiilor pentru informaţiile variabile care urmează să se completeze de utilizatori. În aceste condiţii, formularul poate avea fie formă tabelară (exemplu: statele de salarii), fie formă de grupare pe zone (exemplu: factura) etc.

• ***Formatul formularului*** exprimă mărimea suportului de hârtie sau carton, folosindu-se în acest scop dimensiuni standardizate.

Formularele netipizate sunt suporturi de informaţii în care conţinutul, forma şi formatul nu sunt prestabilite şi imprimate, iar folosirea lor este la latitudinea întreprinderii.

În raport cu modul de întocmire şi cu rolul lor în cadrul sistemului informaţional, documentele contabile pot fi: documente justificative, registre contabile şi documente de sinteză şi raportare.

3.2.1. Documentele justificative

Operaţiile economice şi financiare se consemnează, în momentul efectuării, în documente, numite documente justificative. Legea contabilităţii nr. 82/1991 prevede: „Orice operaţie patrimonială se consemnează în momentul efectuării ei într-un înscris care stă la baza înregistrărilor în contabilitate, dobândind astfel calitatea de document justificativ".

Standardele de contabilitate internaţionale, implementate în contabilitatea românească în anul 2001, prin cadrul general de armonizare a *Reglementărilor contabile cu Directiva a IV-a a CEE şi cu Standardele Internaţionale de Contabilitate*, definesc documentele justificative ca fiind *documente primare care probează legal o operaţiune*.

Conținutul documentelor justificative este dat de existența următoarelor elemente principale:

- denumirea documentului;
- numărul și data documentului;
- denumirea și sediul întreprinderii, al serviciului sau al sectorului, după caz, care a întocmit documentul;
- menționarea părților care participă la efectuarea operației, dacă este cazul;
- conținutul operației economice sau financiare;
- temeiul legal al efectuării operației (acolo unde este cazul);
- datele cantitative și/sau valorile aferente operației economice și financiare efectuate;
- semnăturile persoanelor care răspund de efectuarea operației, ale celor care avizează și ale celor în drept să aprobe operația respectivă, precum și alte elemente menite să asigure consemnarea completă a operațiilor în documentele justificative.

De regulă, documentele justificative se întocmesc la locul de muncă în cadrul căruia se produce operația economică sau financiară respectivă.

Întocmirea documentelor justificative se face pe formulare tipizate sau netipizate, după caz, iar completarea se face manual sau automatizat.

După întocmire (completare), documentele justificative sunt supuse operației de ***prelucrare.*** Aceasta constă în sortarea documentelor pe operații, dacă este cazul, în precontabilizarea lor prin cumularea mai multor documente justificative și obținerea de documente centralizatoare. Se procedează apoi la verificarea de formă, aritmetică și de fond (pentru a se constata legalitatea, realitatea, oportunitatea, necesitatea și economicitatea operațiilor consemnate în documente), iar în final, ***înregistrarea în contabilitate*** a datelor înscrise în documentele justificative.

În vederea înregistrării în contabilitate, se procedează la ***contarea documentelor justificative,*** prin înscrierea simbolurilor conturilor în care urmează să se încadreze operația consemnată în acestea.

Înregistrările în contabilitate se fac fie document cu document, fie din documentele centralizatoare, care cuprind mai multe documente justificative, al căror conținut se referă la operații de aceeași natură și din aceeași perioadă.

3.2.2. Registrele contabile

Datele consemnate în documentele justificative sunt înregistrate în ordine cronologică şi grupate în registrele contabile. Acestea se prezintă sub forma unor registre legate, fişe şi situaţii ale căror conţinut şi formă corespund scopului pentru care se ţin.

Principalele registre ce se folosesc, obligatoriu, în contabilitate sunt: registrul-jurnal, „Cartea-mare" şi registrul-inventar.

• **Registrul-jurnal** este documentul contabil obligatoriu în care se înregistrează, prin articole contabile, în mod cronologic, operaţiile patrimoniale, prin respectarea succesiunii documentelor, după data de întocmire sau intrare a acestora în unitate.

Operaţiile de aceeaşi natură, privind acelaşi loc de activitate, pot fi recapitulate, într-un document centralizator, care stă la baza înregistrării în registrul-jurnal.

Registrul-jurnal se prezintă fie sub formă de registru-jurnal general, fie sub forma unor registre-jurnal auxiliare pentru operaţii patrimoniale de aceeaşi natură (de exemplu: registru privind aprovizionările, vânzările, trezoreria, operaţiile diverse etc.).

Periodic, de regulă lunar, totalurile jurnalelor auxiliare se centralizează în registrul-jurnal general.

În activitatea practică, registrul-jurnal se poate întâlni şi sub forma denumită „notă de contabilitate".

Forma registrului-jurnal general se prezintă astfel (tabelul 3.1):

Tabelul 3.1

Unitatea.....

Registru-jurnal

Numărul înregistrării	Data înregistrării	Documentul			Explicaţia	Simboluri conturi		Suma	
		Felul	Numărul	Data		D	C	D	C
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

• **Registrul „Cartea-mare”** este un document contabil obligatoriu în care se înscriu lunar, direct sau prin regrupare pe conturi corespondente, înregistrările efectuate în registrul-jurnal, stabilindu-se situația fiecărui cont, respectiv soldul inițial, rulajele debitoare, rulajele creditoare și soldurile finale.

Formularele folosite drept registru „Cartea-mare” pot îmbrăca diverse forme, cum ar fi: fișe de cont pentru operațiuni diverse, fișe de cont șah sau pe conturi corespondente, forma „Cartea-mare” centralizatoare.

a) Fișe de cont pentru operațiuni diverse (tabelul 3.2).

Tabelul 3.2

Unitatea.....

FIȘA DE CONT Contul					Simbol cont			Pag.
Data	Document		Explicații	Simbol cont corespondent	Rulaj		D/C	Sold
	Felul	Nr.			Debitor	Creditor		

b) Fișe de cont șah sau pe conturi corespondente (tabelul 3.3.):

Tabelul 3.3

Unitatea.....

CARTEA MARE (ȘAH) Denumirea contului			Simbol cont	Debit / Credit		Pag.
Nr. din registrul jurnal	Data operației	Suma	Conturi corespondente			

c) Forma „Cartea-mare" centralizatoare (tabelul 3.4.):

Tabelul 3.4

Unitatea .....

Cartea-mare

CONTUL								
Lunile	Conturi corespondente creditoare				Total rulaj debitor	Total rulaj creditor	Sold	
	Cont... jurnal	Cont... jurnal	Cont... jurnal	Cont... jurnal	La 1 ianuarie		D	C
Ianuarie								
Februarie								
Martie								
TOTAL TRIM. I								
⋮								
Octombrie								
Noiembrie								
Decembrie								
TOTAL GENERAL								

Tipurile de registre prezentate se folosesc în cadrul tuturor tehnicilor de prelucrare şi înregistrare a datelor. Ceea ce diferenţiază un registru de altul, în condiţiile folosirii unor tehnici de prelucrare diferite, este forma pe care o îmbracă, conţinutul rămânând acelaşi.

• **Registrul-inventar** este documentul contabil în care se înregistrează toate elementele de activ şi de pasiv, grupate în funcţie de natura lor, conform posturilor din bilanţul contabil, inventariate potrivit normelor legale. Elementele patrimoniale înscrise în Registrul-inventar au la bază listele de inventariere sau alte documente care justifică conţinutul fiecărui post din bilanţul contabil.

Registrul-inventar cuprinde două părţi: listele de inventariere şi recapitulaţia inventarului. În cadrul recapitulaţiei, datele preluate din listele de inventariere sunt grupate pe structurile patrimoniale de activ şi pasiv.

Modelul Registrului-inventar se prezintă astfel (tabelul 3.5):

Tabelul 3.5

Registrul inventar

Unitatea.....

Nr. crt.	Recapitulația elementelor inventariate	Valoarea		Diferențe din evaluare (de înregistrat)	
		Contabilă	De inventar	Valoare	Cauze diferențe
1	2	3	4	5	6

3.2.3. **Documentele contabile de sinteză**

Pentru ca datele contabilității să poată fi folosite în mod eficient în procesul de conducere, pentru luarea celor mai bune decizii manageriale, se impun centralizarea și sintetizarea lor periodică. Acestei cerințe de centralizare și sintetizare îi corespund documentele contabile de sinteză (situațiile financiare sau conturile anuale).

Prin intermediul acestora, datele înregistrate în conturi sunt centralizate și prezentate ca un tot unitar sub forma indicatorilor economico-financiari. Privite din acest punct de vedere, documentele contabile de sinteză reprezintă un sistem de indicatori economico-financiari ce caracterizează situația patrimoniului și rezultatele obținute.

Documentele contabile de sinteză cuprind:

- Bilanțul
- Contul de profit și pierdere
- Note explicative

3.3. *Gestiunea documentelor*

În cadrul întreprinderilor, documentele contabile utilizate trebuie să constituie un sistem unitar și rațional, care să aibă la bază reguli precise cu privire la întocmirea, folosirea, circulația și evidența fiecărui document.

Problemele ce formează obiectul gestiunii documentelor se referă la organizarea circulației documentelor, utilizarea și evidența acestora, reconstituirea și păstrarea (arhivarea) lor.

1. ***Organizarea circulației documentelor*** presupune stabilirea unui traseu optim de mișcare a documentelor în cadrul diverselor compartimente ale întreprinderii, respectându-se o anumită ordine în circulația acestora, care să preîntâmpine reținerile inutile în cadrul diverselor compartimente și să ducă la rezolvarea completă și la timp a operațiilor economice sau financiare cuprinse în acestea.

Modelul orientativ care se poate folosi ca grafic de circulație a documentelor se prezintă astfel:

Nr. crt.	Lucrarea sau operația	Termen	Executant	Compartimentul la care se transmit
0	1	2	3	4

2. ***Utilizarea și evidența documentelor contabile*** ridică probleme cu privire la gestionarea lor. Astfel, pentru formularele folosite ca documente se organizează atât o evidență operativă, cât și una contabilă, potrivit aceleiași metodologii ce stă la baza organizării evidenței bunurilor materiale.

O problemă deosebită pe linia evidenței o ridică documentele contabile ce intră sub incidența formularelor cu regim special. În această categorie se includ documentele contabile, în care sunt consemnate operații economico-financiare, care afectează patrimoniul unității.

Pentru acest tip de formulare se organizează o evidență operativă distinctă. De asemenea, formularele cu regim special, înainte de a fi date în folosință sunt înseriate și numerotate, iar darea lor în folosință se face numai pe bază de acte distincte întocmite în acest scop.

Foile volante sunt parafate sau prevăzute cu sigiliu sec, registrele sunt șnuruite, sigilate și certificate cu semnăturile autorizate, iar carnetele sunt ștampilate, datate, sunt certificate cu semnăturile autorizate.

3. ***Reconstituirea documentelor contabile*** se efectuează în cazul în care acestea sunt pierdute, distruse ori sustrase. Operaţia de reconstituire are loc în termen de 30 de zile de la data pierderii, distrugerii ori sustragerii acestora, cu respectarea normelor prevăzute de legislaţia în vigoare. Pentru reconstituire se întocmeşte, pentru fiecare caz în parte, câte un dosar distinct.

În situaţia în care documentul care trebuie reconstituit provine de la altă întreprindere, reconstituirea se face de către întreprinderea emitentă, la cererea scrisă a conducătorului întreprinderii solicitante. Întreprinderea emitentă va trimite, în termen de cel mult 10 zile de la primirea cererii, documentul reconstituit, unităţii solicitante.

În cazul găsirii ulterioare a originalului documentului pierdut, documentul reconstituit se anulează, pe baza unui proces-verbal, împreună cu care se ataşează la dosarul de reconstituire.

4. ***Păstrarea (arhivarea) documentelor contabile.*** În cursul exerciţiului financiar, documentele contabile se păstrează în cadrul compartimentului financiar-contabil. După expirarea anului, documentele contabile se predau la arhiva generală a unităţii.

Legislaţia fiecărei ţări reglementează termenul de arhivare a documentelor contabile. Pentru ţara noastră, termenul de păstrare (arhivare) a registrelor contabile şi a documentelor justificative, care au calitatea de forţă probantă în raporturile cu terţii, este de 10 ani. Celelalte documente justificative se păstrează 5 ani, cu excepţia ştatelor de salarii, care se păstrează 50 ani.

3.4. *Verificarea şi corectarea documentelor*

Verificarea documentelor de evidenţă este operaţia premergătoare înregistrării operaţiilor în conturi şi constă în controlul respectării condiţiilor de formă şi de fond, pe care acestea trebuie să le îndeplinească, în scopul reflectării în contabilitate a realităţii.

Documentele contabile sunt supuse atât reverificării de formă, cât şi verificării de fond.

• ***Verificarea, din punct de vedere al formei***, se referă la: folosirea modelului de document corespunzător naturii operaţiei consemnate; completarea tuturor elementelor cerute de document; existenţa

semnăturilor persoanelor responsabile de întocmirea documentelor şi efectuarea calculelor, iar pentru cele întocmite în mai multe exemplare, existenţa aceluiaşi număr de ordine pe fiecare exemplar.

Documentele de evidenţă sunt supuse apoi unei verificări a exactităţii datelor cifrice înscrise în ele, prelucrării corecte a cantităţilor şi preţurilor, precum şi corectitudinii calculelor efectuate.

• ***Verificarea de fond*** a documentelor vizează legalitatea, necesitatea, realitatea, oportunitatea şi economicitatea operaţiilor consemnate.

Legalitatea operaţiei se apreciază prin raportarea la actele normative care reglementează genul respectiv de operaţii.

Necesitatea operaţiei presupune raportarea acesteia la cerinţele activităţii întreprinderii, deoarece nu orice operaţie care este legală este şi necesară unităţii.

Realitatea. Datele consemnate în documente trebuie să exprime realitatea economică, adică să aibă la bază alte documente care să certifice corectitudinea operaţiilor înscrise.

Economicitatea operaţiei are în vedere faptul că ea trebuie să se realizeze cu cheltuieli minime. De exemplu, efectuarea de reparaţii ale unei clădiri este mai economic să se realizeze în sezonul cald, care influenţează pozitiv atât calitatea lucrărilor, cât şi costul acestora, decât în sezonul rece.

În general, verificarea documentelor se efectuează de către alte persoane decât cele care le-au întocmit sau prelucrat. După verificare, pe documentele corect întocmite se înscriu conturile în care urmează a se înregistra operaţiile economice şi financiare. Documentele care, în urma verificării, se constată că nu corespund cerinţelor, se înapoiază compartimentelor de unde provin, pentru a fi corectate.

Corectarea erorilor din documente se efectuează cu respectarea unor reguli care să permită recunoaşterea momentului când s-a produs greşeala (la întocmire sau la prelucrare). Corectarea se face prin tăierea cu o linie a textului sau a sumei greşite şi apoi înscrierea lor corectă. Datele corecte trebuie să fie certificate prin semnăturile persoanelor care au întocmit sau corectat documentul.

Documentele referitoare la mijloace băneşti (chitanţa, cecul etc.) greşit întocmite nu se pot corecta. Acestea se anulează şi rămân în carnetele respective, fără a fi detaşate de la carnet.

CAPITOLUL 4

EVALUAREA

4.1. *Noțiunea și principiile evaluării în contabilitate*

Evaluarea este procedeul metodei contabilității care asigură exprimarea valorică a componentelor patrimoniului.

Ca procedeu al metodei contabilității, evaluarea reprezintă cuantificarea și măsurarea, în expresie bănească, a mărimii mijloacelor materiale, a creanțelor, plasamentelor, angajamentelor, cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor obținute.

Calcularea indicatorilor economici și financiari, ca expresie concentrată și rezultat al funcției de informare a contabilității, presupune exprimarea acestora în unități valorice, deci evaluarea lor.

Evaluarea are în vedere următoarele componente: obiectul evaluării, etalonul monetar ca unitate de măsură și prețul.

- **Obiectul evaluării** îl constituie structurile proprii patrimoniului, și anume: activele, pasivele, cheltuielile, veniturile, rezultatele, precum și operațiile economice și financiare privind circuitul acestor structuri.
- **Etalonul monetar** se identifică cu banii, în funcția lor de măsură a valorii. În mod concret, funcția banilor ca unitate de măsură a valorii se realizează prin semnul monetar propriu fiecărei țări. În România, semnul monetar este leul.
- **Prețul** este rezultatul măsurării și comparării obiectului evaluat cu banul, în calitatea sa de unitate de măsură a valorii. Prin intermediul banului, valoarea elementelor patrimoniale se exprimă ca preț. Astfel, prețul reprezintă un raport între valorile economice supuse evaluării și bani ca măsură a valorii.

Se măsoară astfel cantitatea de putere de cumpărare disponibilă a banului pentru a obține bunuri, lucrări și servicii.

Evaluarea presupune respectarea unei serii de principii, de reguli, care influenţează întreaga metodologie a evaluării, şi anume: principiul stabilirii obiectului evaluării; principiul evaluării elementelor patrimoniale la un preţ care să exprime valoarea lor reală; principiul alegerii formei de evaluare corespunzătoare scopului urmărit; principiul stabilităţii unităţii monetare; principiul costului istoric; principiul prudenţei.

▪ **Principiul stabilirii obiectului evaluării.** Potrivit acestui principiu, se pune în mod diferit problema evaluării diferitelor categorii de bunuri. Într-un mod se pune problema evaluării imobilizărilor corporale, care pot şi trebuie evaluate după metoda analitică, individual, pe fiecare fel de imobilizare în parte, şi într-un alt mod se pune problema evaluării activelor circulante materiale, la care se impune metoda sintetică, ce presupune gruparea mijloacelor cu caracteristici asemănătoare şi estimarea lor o singură dată.

De asemenea, în mod diferit se pune problema evaluării bunurilor materiale ce se vând terţilor, la care cuantificarea şi exprimarea băneasca se realizează prin intermediul preţurilor, faţă de bunurile aflate în cadrul fluxurilor interne, unde evaluarea se realizează prin intermediul costurilor.

▪ **Principiul evaluării elementelor patrimoniale** la un preţ care să exprime valoarea lor reală. Acest principiu se întâlneşte, în mod deosebit, în contabilitate, în cadrul lucrărilor de întocmire a situaţiilor financiare.

▪ **Principiul alegerii formei de evaluare corespunzătoare scopului urmărit**. Forma de evaluare aleasă trebuie să corespundă scopului urmărit, în sensul că, dacă scopul evaluării este numai de a determina mărirea reală a patrimoniului, se vor utiliza preţurile efective, iar dacă scopul evaluării este urmărirea abaterilor preţurilor efective de la cele standard, se impune utilizarea unor preţuri constante.

▪ **Principiul stabilităţii unităţii monetare.** În contabilitate, etalonul monetar ales ca unitate de măsură a elementelor patrimoniale are un caracter instabil, determinat de variaţia puterii de cumpărare a monedei şi a preţurilor. Pentru a depăşi această limită, moneda, ca unitate de măsură a valorii, este considerată constantă. În plan teoretic

s-au întreprins multe eforturi în căutarea unei unități de măsură stabile, care să se poată substitui etalonului monetar. Demersurile, în acest sens, au rămas fără rezultat și, prin urmare, unitatea de măsură rămâne în continuare cea monetară, căreia i se atribuie calitatea de stabilitate. Și pentru a diminua efectele inflației asupra unității monetare, conturile anuale privind situația patrimoniului și rezultatele obținute sunt ajustate cu efectele inflației. În acest scop, se pot folosi două metode: metoda costului istoric retratat, în funcție de indicele inflației, și metoda retratării conturilor, în funcție de valoarea actuală.

• *Potrivit metodei costului istoric retratat, în funcție de indicele inflației,* valoarea conturilor anuale actualizată la inflație se obține ca un produs între valoarea la cost istoric a unui element patrimonial și indicele de inflație. Indicele de inflație se calculează ca un raport procentual între indicele creșterii prețurilor de consum din luna decembrie și indicele prețurilor de consum din luna când a avut loc intrarea în patrimoniu a elementului patrimonial respectiv. Să presupunem, spre exemplu, că în luna iunie a anului în curs a intrat în patrimoniu un mijloc fix, având o valoare de intrare (valoare la cost istoric) de 10.000.000 lei. Indicele prețurilor de consum în luna iunie a fost de 130.5%. Indicele creșterii prețurilor de consum din luna decembrie este de 180,8%.

În aceste condiții:

$$\text{Indicele de inflație} = \frac{180,8}{130,5} \cdot 100 = 138,6\%$$

Valoarea actualizată la inflație = 10.000.000 lei x 138,5% = 13.850.000 lei

• *Metoda valorii actuale* constă în evaluarea elementelor patrimoniale, în funcție de valoarea actuală estimată cu ocazia inventarierii patrimoniului sau în urma reevaluării activelor.

▪ **Principiul costului istoric** constă în evaluarea elementelor patrimoniale la costul de origine sau de intrare stabilit pe baza documentelor justificative. Opțiunea pentru costul istoric, ca principiu al evaluării, se întemeiază pe raționamentul că acesta este singurul cost care are la bază documente justificative și are, deci, un caracter verificabil.

Costul istoric reflectă valoarea reală a elementelor patrimoniale la data intrării lor în gestiunea întreprinderii. Ulterior, orice schimbare semnificativă în valoarea bunurilor tinde să facă costul istoric o mărime înşelătoare, în scopul luării deciziilor. De aceea, în practică, costul istoric nu este aplicat în forma sa pură. Astfel, cu ocazia întocmirii bilanţului, pe baza datelor inventarierii, se produc unele derogări de la acest principiu, cum ar fi:

– lichiditățile în devize, creanţele şi datoriile în valută se evaluează la cursul de schimb al valutei din ultima zi a anului;

– în cazul stocurilor, atunci când este cazul, costul istoric este înlocuit cu preţul activelor depreciate;

– imobilizările sunt, în general, evaluate la costul istoric diminuat cu amortismentele calculate, iar în unele cazuri sunt reevaluate;

– în unele cazuri, se impune necesitatea de a înregistra riscul de nerecuperare a creanţelor.

▪ **Principiul prudenţei.** Privit prin prisma evaluării, acest principiu impune estimarea cu precauţie a elementelor patrimoniale, astfel încât să se prevină supraevaluarea activelor şi a veniturilor, respectiv, subevaluarea pasivelor şi a cheltuielilor. În felul acesta, se evită stabilirea nejustificată de rezultate financiare supradimensionate, care pot să genereze o decapitalizare a întreprinderii, prin sarcini fiscale mari şi distribuirea de dividende fictive.

Şi principiul prudenţei, aplicat în evaluare, poate fi discutabil. Partizanii acestui principiu apreciază că determinarea rezultatului este influenţată şi de factori aleatori. Tocmai de aceea, consideră ei, este mai bine să se declare profit minim pentru a menţine şi a reconstitui capitalul întreprinderii. În schimb, adversarii acestui principiu apreciază că prudenţa duce la o distorsionare a datelor contabile, cu efecte nedorite în aprecierea situaţiei financiare şi în luarea deciziilor.

4.2. *Formele evaluării patrimoniului în contabilitate*

În contabilitate, evaluarea are loc atât în mod curent, pentru reflectarea evenimentelor şi a tranzacţiilor care au loc în cursul perioadei de gestiune şi care modifică mărimea valorică a elementelor patrimoniale, cât şi în mod periodic, cu ocazia inventarierii elemen-

telor patrimoniale şi a elaborării documentelor contabile de sinteză. Rezultă că evaluarea în contabilitate este prezentă în toate momentele rotaţiei capitalului, precum şi în momentele de raportare şi analiză a situaţiei financiare şi a rezultatelor obţinute.

Momentele evaluării sunt: evaluarea la intrare sau la prima înregistrare; evaluarea la ieşirea din patrimoniu a elementelor patrimoniale; evaluarea la inventariere; evaluarea la bilanţ.

1) **Evaluarea la data intrării în întreprindere (sau la prima înregistrare în contabilitate)** a elementelor are la bază costul istoric, care, în raport de natura elementelor patrimoniale şi a operaţiilor economice şi financiare, capătă următoarele semnificaţii concrete:

a) ***Valoarea de utilitate*** - pentru bunurile intrate în patrimoniu prin aport în natură, obţinute cu titlu gratuit sau prin donaţie.

Valoarea de utilitate se stabileşte în funcţie de preţul pieţei, utilitatea bunului pentru întreprindere, gradul de uzură şi amplasarea acestuia (în ţară sau în străinătate, intravilan sau extravilan etc.).

b) ***Costul de achiziţie*** – pentru bunurile procurate cu titlu oneros (pe baza contractelor de vânzare-cumpărare). Acesta este format din:

- preţul de cumpărare (achiziţie) (+);
- cheltuielile de transport-aprovizionare (+);
- taxele nerecuperabile (+);
- alte cheltuieli accesorii necesare pentru punerea în stare de utilitate sau intrarea în gestiune a bunului respectiv (+);
- reducerile comerciale primite (rabaturi, remize şi risturne) (–).

c) ***Costul de producţie*** – utilizat pentru bunurile produse în întreprindere. Acesta este compus din:

- costul de achiziţie al materiilor prime consumate (+);
- alte cheltuieli directe de producţie (exemplu: salarii directe acordate muncitorilor de bază) (+);
- o cotă parte din cheltuielile indirecte de producţie, determinate raţional ca fiind legate de fabricaţia bunului respectiv (+);
- dobânzile la creditele bancare contractate pentru producţia cu ciclu lung de fabricaţie, aferente perioadei pentru care se calculează costul de producţie (+).

Față de cele trei categorii de costuri prezentate, în evaluare intervin și unele cazuri particulare. Astfel:

– Pentru *titlurile de valoare*, valoarea de achiziție este egală cu prețul de cumpărare la care acestea au fost dobândite. Cheltuielile accesorii se exclud din valoarea de achiziție (costul de achiziție), ele fiind înscrise direct în cheltuielile de exploatare ale exercițiului.

– *Creanțele și datoriile* se evaluează la valoarea nominală, egală cu suma de lichidități sau echivalente de lichidități ce se vor încasa, respectiv plăti, în schimbul lor.

– *Cheltuielile și veniturile* se evaluează prin asocierea acestora cu elementele de activ și pasiv cu care intră în corespondență. Astfel, cheltuielile sunt evaluate, după caz, ca o creștere a pasivului (în cazul angajamentelor) sau ca o diminuare de activ (în cazul consumurilor stocate). Veniturile sunt evaluate, după caz, în același timp, ca o creștere de activ (deci, cu valoarea creanței sau lichidității, în cazul vânzărilor, și costul de producție al stocurilor sau imobilizărilor) sau ca o diminuare de pasiv.

Bunurile intrate, exprimate în monedă străină, sunt evaluate în lei la cursul zilei când a avut loc intrarea acestora.

2) **Evaluarea la ieșirea din întreprindere (la data încetării recunoașterii în contabilitate)** se face, în principiu, la valoarea de intrare (valoarea contabilă sau valoarea la cost istoric).

Dacă bunurile similare de natura stocurilor sau titlurilor de valoare au valori de intrare diferite și nu există posibilitatea identificării valorii lor de intrare, evaluarea la ieșirea din patrimoniu se poate face utilizând una din metodele:

- metoda costului mediu ponderat (CPM);
- metoda primului lot intrat – primului lot ieșit (FIFO);
- metoda ultimului lot intrat – primului lot ieșit (LIFO);

Alegerea uneia sau alteia dintre aceste metode se face în funcție de interesele economice, financiare sau fiscale ale unității patrimoniale. Într-o economie hiperinflaționistă, spre exemplu, se recomandă utilizarea metodei LIFO. Aceasta asigură o estimare apropiată de realitate a rezultatului obținut.

3) **Evaluarea la inventar** are loc în momentul inventarierii elementelor patrimoniale, cel puţin o dată pe an, când se constată faptic existenţa valorii activelor şi pasivelor patrimoniului.

Valoarea atribuită elementelor patrimoniale inventariate poartă denumirea de ***valoare de inventar***. Aceasta este expresia valorii actuale şi se estimează în funcţie de preţul pieţei, utilitatea bunului în întreprindere, starea (gradul de uzură) şi amplasamentul acestuia. Tocmai de aceea, în unele lucrări de specialitate, valoarea de inventar o mai regăsim şi sub denumirea de ***valoare de întrebuinţare***.

Pentru stabilirea valorii de inventar se utilizează anumite referinţe, cum ar fi: preţurile de piaţă, baremurile, indicii generali şi specifici de preţuri.

În raport cu natura şi caracteristicile unor elemente patrimoniale, valoarea de inventar capătă unele semnificaţii concrete, astfel:

a) pentru imobilizările necorporale, valoarea de inventar este egală cu valoarea contabilă de intrare minus amortizarea cumulată;

b) pentru stocuri, valoarea de inventar este egală, în general, cu valoarea ultimului lot intrat în stoc;

c) valoarea de inventar a creanţelor şi a datoriilor, exclusiv TVA deductibilă, este egală cu termenii clauzelor din contract (dobânzi sau disconturi);

d) pentru lichidităţile în valută, creanţe sau datorii exprimate în valută, valoarea de inventar se stabileşte în funcţie de cursul de schimb existent la sfârşitul exerciţiului financiar;

e) pentru efectele comerciale negociate public, precum şi pentru titlurile imobilizate şi titlurile de plasament, valoarea de inventar se stabileşte în funcţie de cotaţia de pe piaţă de la sfârşitul exerciţiului financiar;

f) valoarea de inventar a disponibilităţilor băneşti este egală cu valoarea contabilă de intrare;

g) valoarea de inventar a creanţelor şi datoriilor incerte şi în litigiu se stabileşte în funcţie de valoarea lor probabilă de încasat, respectiv de plată.

4) **Evaluarea la închiderea exerciţiului.** Pornind de la valoarea contabilă (de intrare sau la cost istoric) şi de la valoarea de inventar, aplicând principiul prudenţei, putem stabili valoarea la bilanţ a

elementelor patrimoniale. Aceasta presupune compararea valorii contabile cu valoarea de inventar şi reţinerea în evaluare a uneia dintre următoarele valori:

• Pentru elementele patrimoniale de activ, diferenţele constatate în plus, între valoarea de inventar şi valoarea contabilă, nu se înregistrează în contabilitate, elementul patrimonial menţinându-se la valoarea lui de intrare. Diferenţele constatate în minus între valoarea de inventar şi valoarea contabilă se înregistrează pe seama cheltuielilor, prin intermediul amortizărilor (în cazul activelor amortizabile, deoarece deprecierea este ireversibilă), şi pe calea provizioanelor pentru deprecieri, în cazul activelor neamortizabile (deoarece deprecierea este reversibilă).

• Pentru elementele de pasiv, diferenţele constatate în minus, între valoarea de inventar şi valoarea contabilă, nu se înregistrează în contabilitate, acestea menţinându-se la valoarea de intrare. Diferenţele constatate în plus se înregistrează în contabilitate pe seama cheltuielilor prin constituirea de provizioane pentru creşteri reversibile privind valoarea pasivelor.

4.3. *Reevaluarea în contabilitate*

Ca noţiune contabilă, reevaluarea constă în modificarea şi substituirea valorilor de intrare (contabile, la cost istoric) ale elementelor patrimoniale cu valoarea lor actuală (curentă).

Potrivit reglementărilor în domeniu, reevaluarea se poate efectua numai în baza unei dispoziţii legale, emisă de organele în drept. Pot face obiectul reevaluării elementele patrimoniale de activ sub formă de imobilizări corporale şi financiare.

Plusvaloarea rezultată în urma reevaluării acestor elemente patrimoniale de activ se reflectă, ca un element patrimonial de pasiv, în cadrul capitalurilor proprii, denumit „Rezerve din reevaluare".

Revalorizările sau devalorizările ulterioare se calculează pornind de la valoarea rezultată în urma ultimei reevaluări.

De asemenea, rezervele din reevaluare îşi propagă efectele fie asupra capitalului social, fie asupra rezervelor unităţii, conform dispoziţiilor legale.

CAPITOLUL 5

CONTUL – INSTRUMENT DE ÎNREGISTRARE, CALCUL ŞI CONTROL

5.1. *Definirea şi rolul contului*

Într-o accepţiune generală, contul este procedeul specific metodei contabilităţii, cu ajutorul căruia se reflectă existenţa şi mişcarea fiecărui element patrimonial în parte, ca urmare a modificărilor produse de tranzacţiile ce au loc în întreprindere într-o perioadă de gestiune.

Pentru înţelegerea rolului contului, să ne imaginăm că o întreprindere dispune de disponibilităţi în cont în valoare de 10.000.000 lei. Tranzacţiile ulterioare pot afecta această sumă în două moduri: o pot creşte sau o pot scădea. În loc să majorăm sau să micşorăm elementul *Conturi la bănci*, prin ştergerea vechii sume şi introducerea celei noi după fiecare tranzacţie ce afectează disponibilul din cont, vom putea scuti un efort considerabil dacă adunăm la un loc toate majorările, respectiv, toate micşorările şi calculăm modificarea netă a disponibilităţilor din cont ce rezultă în urma acestor tranzacţii.

Cum putem efectua acest lucru?

La suma iniţială vom aduna suma tuturor creşterilor şi vom scădea suma micşorărilor. Diferenţa reprezintă noul sold al elementului *Conturi la bănci.*

Care este instrumentul cu ajutorul căruia putem realiza acest lucru?

Evident, acesta este **contul.**

Prin urmare, cu ajutorul contului se pot urmări atât starea iniţială, mişcările intervenite într-o anumită perioadă de gestiune, cât şi starea finală a fiecărui element patrimonial în parte.

În acest scop, pentru fiecare element patrimonial se deschide câte un cont distinct în contabilitatea curentă, cu ajutorul căruia se înregistrează, pe bază de documente şi în etalon valoric, existentul la

începutul perioadei de gestiune al elementului pentru care s-a deschis contul, modificările survenite în cadrul acestui element, generate de tranzacțiile din timpul perioadei de gestiune, determinându-se și existentul final din cadrul elementului patrimonial respectiv.

Orice cont deschis în contabilitatea curentă are un anumit conținut economic, determinat de însuși conținutul economic al elementului patrimonial respectiv și care poate să reprezinte:

- un mijloc economic, ca, de exemplu: terenuri, construcții, mijloace de transport, materii prime, mărfuri etc.;
- un proces economic, pentru a cărui desfășurare se consumă mijloace economice, ca, de exemplu: aprovizionarea cu materii prime, materiale consumabile etc.; fabricarea de produse, executarea de lucrări, prestarea de servicii; desfacerea de produse, semifabricate, mărfuri etc.;
- o sursă sau o grupă de surse de finanțare, în funcție de modul de procurare a mijloacelor economice, cum ar fi: capital social, rezerve, credite bancare, furnizori etc.;
- un rezultat financiar, care se prezintă sub formă de profit sau pierdere, evidențiate de genurile de activități care le generează (de exploatare, financiară, excepțională).

De remarcat este că, pentru anumite elemente patrimoniale, cum ar fi, de exemplu, stocurile, la înregistrarea în conturi a acestora se utilizează, alături de etalonul valoric, și etalonul natural.

5.2. *Trăsături specifice conturilor*

1) Înregistrarea prin cont a situației și mișcării patrimoniului se face în expresie valorică, prin folosirea etalonului monetar, iar pentru bunurile materiale, și a etalonului natural. Definit prin această prismă, ***contul reprezintă un model de evidență și calcul în expresie valorică.***

2) Pentru a delimita în timp situația și mișcarea elementelor patrimoniale, înregistrarea prin cont se efectuează în ordine cronologică. Deci, ***contul este un model de înregistrare cronologică a evoluției patrimoniului.***

3) ***Contul reprezintă un model de individualizare și grupare a situației și mișcării elementelor patrimoniale.***

Individualizarea elementelor patrimoniale se face în funcție de trăsăturile lor specifice, iar gruparea, în raport de caracteristicile lor comune

De exemplu, cu ajutorul contului *Materii prime* se evidențiază, într-o formă distinctă, și se grupează toate stocurile de materii prime existente în gestiunea unei întreprinderi, precum și operațiile economice privind intrările și ieșirile de materii prime. Gruparea elementelor înregistrate se face începând cu treapta cea mai analitică și se continuă cu diverse trepte de sintetizare.

4) ***Contul constituie un model de sistematizare a existențelor și modificărilor de sens contrar,*** intervenite în masa elementelor patrimoniale înregistrate.

Pentru a înregistra, calcula și controla existentul și modificările de sens contrar (creșteri, micșorări) ale fiecărui element patrimonial, pe o anumită perioadă de timp, vom folosi instrumentul denumit **cont**. Din acest punct de vedere, forma contului este cea bilanțieră, adică a unui tablou cu două serii de calcule: starea inițială și creșterile, pe de o parte, micșorările și starea finală, pe de altă parte.

▪ Schematic, **forma bilanțieră** a contului poate fi imaginată sub forma literei **T**, care indică posibilitatea practică de separare și înregistrare, într-o parte, a creșterilor pe măsură ce acestea au loc și, în partea opusă, a micșorărilor, care, de asemenea, se adună pe măsură ce au loc în cursul exercițiului financiar, ca în figura de mai jos:

Contul „i"

• SITUAȚIA INIȚIALĂ	• MICȘORĂRI
• CREȘTERI	• SITUAȚIA FINALĂ

Contul „j"

• MICȘORĂRI	• SITUAȚIA INIȚIALĂ
• SITUAȚIA FINALĂ	• CREȘTERI

BCU IAȘI

În aceste condiții, ecuația proprie contului este de forma:

Situația inițială + Creșteri = Micșorări + Situația finală

Forma bilanțieră a contului a fost determinată și de necesități informative. Alături de furnizarea de informații cu privire la natura și mărimea elementelor patrimoniale, contul a fost conceput și din necesitatea cunoașterii distincte a modificărilor de sens contrar intervenite în masa acestor elemente. Fiecare categorie de modificare, creștere sau micșorare reprezintă un indicator contabil cu o anumită semnificație în procesul de cunoaștere și gestiune. De exemplu, pentru contul „Materii prime", creșterile reprezintă intrările de materii prime, iar micșorările, ieșirile de materii prime.

Consecință a acestei forme a contului, orice scădere se face tot prin adunare. Pentru a scădea o mărime în cadrul contului, ea trebuie trecută în partea opusă celei unde se ține pentru adunare.

Pe lângă forma bilaterală (bilanțieră) a contului, în activitatea practică există și alte forme de prezentare a contului, cum ar fi: forma unilaterală, forma șah, forma contului cu duble valori etc.

- **Forma unilaterală** a contului se caracterizează prin aceea că într-o parte a contului există o singură serie de coloane pentru numărul curent, data și explicația operației economice sau financiare care se înregistrează, indiferent dacă sunt creșteri sau micșorări, iar coloanele de sume debitoare, sume creditoare și de sold sunt alăturate.

Modelul unei astfel de forme de prezentare este redat în continuare:

Contul „Materii prime"

Nr. crt.	Data	Explicația	Sume		Sold (debitor)
			Debitoare	Creditoare	
1.	5.I.1999	Sold inițial	-	-	1.100.000
2.	7.I.1999	Furnizori	1.000.000	-	2.100.00
3.	9.I.1999	Cheltuieli cu materiile prime	-	1.300.000	800.000
4.	12.I.1999	Furnizori	500.000	-	1.300.000
5.	15.I.1999	Cheltuieli cu materiile prime	-	700.000	600.000

În această formă a contului, soldul se stabileşte după fiecare operaţie economică sau financiară înregistrată.

- **Forma şah a contului** se caracterizează prin aceea că atât pentru debit, cât şi pentru credit se deschide câte o fişă distinctă, în care debitul apare în corespondenţă cu conturile creditoare, iar creditul, în corespondenţă cu conturile debitoare.

- **Forma contului cu duble valori** se caracterizează prin aceea că, indiferent de modelul sub care se prezintă contul respectiv (bilateral, unilateral, şah etc.), acesta are coloane pentru înscrierea sumelor atât în moneda naţională, cât şi în monedă străină. Astfel de conturi se folosesc de către întreprinderile cu activitate de comerţ exterior.

5) O altă trăsătură specifică a contului este aceea că el ***constituie un model de calcul al mărimii situaţiei sau stării şi mişcărilor intervenite în masa bunurilor economice, surselor de finanţare, cheltuielilor, veniturilor, rezultatelor.***

Sintetizând trăsăturile prezentate mai sus cu privire la cont, acesta poate fi definit ca un model de înregistrare cronologică, grupare, sistematizare şi calcul în expresie valorică şi, uneori, şi cantitativ, a situaţiei şi mişcării elementelor patrimoniale.

5.3. *Structura contului*

Elementele care definesc structura contului sunt: titlul sau denumirea contului; debitul şi creditul contului; mişcarea sau rulajul contului; totalul sumelor (debitoare sau creditoare); soldul contului; explicaţia descriptivă a tranzacţiilor înregistrate în cont.

1) Titlul (denumirea) şi simbolul contului

Titlul contului exprimă conţinutul economic al elementului a cărui evidenţă se ţine cu ajutorul contului respectiv.

De exemplu, contul asociat clienţilor poartă denumirea de „Clienţi"; contul asociat materiilor prime poartă denumirea „Materii prime" etc.

În general, denumirea unui cont reflectă obiectul înregistrat în contul respectiv. Când întâlnim o denumire de cont pe care nu o recunoaştem, încercăm să examinăm contextul titlului şi să observăm dacă se încadrează în categoria activelor, datoriilor, capitalurilor proprii, veniturilor sau cheltuielilor. Prin urmare, nu poate exista un cont fără titlu, întrucât nu se poate stabili elementul patrimonial a cărui evidenţă o ţine şi, totodată, contul nu ar putea îndeplini funcţia contabilă corespunzătoare.

Titlurile conturilor sunt însoţite şi de simbolurile cifrice corespunzătoare. Exemplu: 101 *Capital,* 212 *Construcţii,* 371 *Mărfuri,* 401 *Furnizori,* 411 *Clienţi,* 121 *Profit şi pierdere* etc. Simbolurile derivă din poziţia pe care o ocupă contul respectiv în structura planului de conturi. Acestea facilitează identificarea conturilor şi, respectiv, activitatea practică de contabilitate, atât în sistemul manual, cât şi în cel informatic. În ţara noastră, titlul şi simbolul conturilor se stabilesc în mod unitar, prin planul de conturi general elaborat pe întreaga economie. Cu toate acestea, conturile se pot dezvolta şi aplica în funcţie de specificul activităţii şi de nevoile concrete de informare ale întreprinderilor.

2) **Debitul şi creditul contului** reprezintă denumirile celor două părţi opuse ale acestuia ce permit separarea celor două tipuri de modificări (creşteri şi micşorări), pe care le determină operaţiile economice şi financiare ce se înregistrează cu ajutorul conturilor.

Convenţional, s-a stabilit ca partea stângă a contului să poarte denumirea de **debit,** iar partea dreaptă, de **credit.** Sumele trecute în partea stângă a contului se numesc *debitoare,* iar cele din partea dreaptă, *creditoare.*

A debita un cont înseamnă a înregistra o sumă în partea stângă a contului. Analog, *a credita* un cont înseamnă a înregistra o sumă în partea dreaptă a contului. Acesta este singurul sens dat în contabilitate verbelor *a debita* şi *a credita.*

Semnificaţia debitului şi creditului unui cont trebuie însă înţeleasă în raport de conţinutul său economic, care determină funcţia contabilă a contului respectiv. De aceea, nu la toate conturile debitul şi creditul au aceeaşi semnificaţie. Spre exemplu, în cazul conturilor de bunuri economice, în debit, respectiv în partea stângă a contului, se

înregistrează existentul inițial și creșterile elementului patrimonial, iar în cazul conturilor de surse de finanțare, se înregistrează micșorările elementului patrimonial urmărit. În ceea ce privește creditul, respectiv în partea dreaptă a contului, situația se prezintă invers, în sensul că, în cazul conturilor de bunuri economice, se înregistrează scăderile, micșorările, iar în cazul celor de surse, se înregistrează existentul, creșterile (măririle).

În munca practică de contabilitate, cele două părți opuse ale contului, debitul și creditul, se abreviază cu **D**, respectiv **C**.

3) **Rulajul contului** reprezintă mișcarea sau totalul sumelor înregistrate într-o perioadă de gestiune în debitul sau creditul unui cont, ca urmare a măririlor și micșorărilor determinate de tranzacțiile (evenimentele) ce se produc în volumul și structura elementului patrimonial pentru care s-a deschis contul respectiv. Acesta este de două feluri: rulaj debitor și rulaj creditor.

- ***Rulajul debitor*** (abreviat, de regulă, cu **RD**) reprezintă totalitatea înregistrărilor efectuate în debitul unui cont într-o perioadă de gestiune.
- ***Rulajul creditor*** (abreviat, de regulă, cu **RC**) reprezintă totalitatea înregistrărilor efectuate în creditul unui cont într-o perioadă de gestiune.

4) **Total sume**

Totalul sumelor unui cont este de două feluri:

- ***Total sume debitoare*** (abreviat, de regulă, cu **TSD**). Se obține prin adunarea tuturor sumelor înregistrate în debitul contului.
- ***Total sume creditoare*** (abreviat, de regulă, cu **TSC**). Se obține prin adunarea tuturor sumelor înregistrate în creditul contului.

Totalul sumelor cuprinde existentul inițial și rulajul elementului patrimonial urmărit cu ajutorul contului.

5) **Soldul contului** exprimă existentul valoric la un moment dat al elementului patrimonial urmărit cu ajutorul contului respectiv.

Soldul contului se stabilește ca diferență între totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare, preluând semnul totalului mai mare.

Astfel:

- Dacă totalul sumelor debitoare este mai mare decât totalul sumelor creditoare, contul prezintă sold debitor (**SD**).
- În situația inversă, când totalul sumelor creditoare este mai mare decât totalul sumelor debitoare, contul prezintă sold creditor (**SC**).
- Atunci când totalul sumelor debitoare este egal cu totalul sumelor creditoare, soldul acestuia este zero, deci, contul nu mai prezintă sold și poartă denumirea de **cont soldat sau balansat.**

Prin urmare, soldul contului se stabilește pe baza relațiilor:

1. **TSD – TSC = SD, când TSD> TSC**
2. **TSC – TSD = SC, când TSC > TSD**
3. **TSD – TSC = 0, când TSD = TSC**

Soldul stabilit în ultima zi a perioadei de gestiune se numește **sold final (Sf)** și apare ca **sold inițial (Si)** la începutul perioadei de gestiune următoare.

La sfârșitul exercițiului financiar, cu ocazia întocmirii lucrărilor contabile de sinteză, conturile se închid. Aceasta presupune trecerea soldului lor final în partea opusă aceleia din care a provenit, adică în partea cu totalul sumelor mai mic, astfel încât, adunat la acest total, cele două părți ale contului să se afle în echilibru. Astfel, contul care are sold final debitor (**Sfd**) se închide prin trecerea acestuia în credit, unde se adună la totalul sumelor creditoare, iar rezultatul trebuie să fie egal cu totalul sumelor debitoare. Contul care are sold final creditor (**Sfc**) se închide prin trecerea acestuia în debit, unde se adună la totalul sumelor debitoare, rezultatul fiind egal cu totalul sumelor creditoare.

Pentru exemplificare, presupunem contul *Materii prime* cu următoarea structură:

– sold inițial debitor: 1.000.000 lei;
– rulaj debitor, obținut din intrări succesive, 2.500.000 lei;
– total sume debitoare: 3.500.000 lei;
– rulaj creditor, obținut din ieșiri succesive, 1.500.000 lei;
– total sume creditoare: 1.500.000 lei;
– sold final debitor: 2.000.000 lei (adică 3.500.000 – 1.5000.000 = 2.000.000).

Soldul final debitor, de 2.000.000 lei, s-a trecut, pentru închiderea contului, în creditul contului, unde, adunat cu totalul sumelor creditoare de 1.500.000 lei, s-a obținut un total de 3.500.000 lei, cât este și în debit.

Schematic, contul *Materii prime* închis se prezintă astfel:

Contul ***Materii prime***

D **C**

Nr. crt.	Data	Explicația	Sume	Nr. crt.	Data	Explicația	Sume
1.	01.I.1999	Sold inițial	1.000.000	3.	06.I.1999	Cheltuieli cu materiile prime	500.000
2.	05.I.1999	Furnizori	500.000	5.	21.I.1999	Cheltuieli cu materiile prime	1.000.000
4.	20.I.1999	Furnizori	1.000.000				
6.	25.I.1999	Furnizori	1.000.000				
		RD	2.500.000			**RC**	1.500.000
		TSD	3.500.000			**TSC**	1.500.000
						Sfd	2.000.000
						TOTAL	**3.500.000**

Prin închiderea conturilor se respectă relația:

Sold inițial + Intrări = Sold final + Ieșiri

La începutul exercițiului financiar următor, conturile se redeschid prin înscrierea soldurilor lor finale, din perioada precedentă, în aceeași parte din care au provenit, ca solduri inițiale pentru noua perioadă.

6) **Explicația tranzacțiilor înregistrate în cont** are drept scop cunoașterea anumitor date în legătură cu operația respectivă, în vederea identificării ei cu ușurință, a înțelegerii sensului și conținutului acesteia. După forma de prezentare, distingem: explicație descriptivă și explicație contabilă.

- ***Explicația descriptivă*** constă în explicarea pe scurt a operației economice sau financiare cu indicarea documentului justificativ care a stat la baza operației și a datei în care a avut loc;
- ***Explicația contabilă*** constă în indicarea debitului sau creditului contului utilizat la înregistrarea operației respective, precum și a denumirii celuilalt cont corespondent ce participă la înregistrarea operației, potrivit cerințelor dublei înregistrări.

5.4. *Reguli de funcționare a conturilor*

Condiția de bază privind înregistrarea corectă a operațiilor, evenimentelor, tranzacțiilor în conturi o constituie cunoașterea regulilor de funcționare a acestora.

Pentru stabilirea regulilor de funcționare a conturilor se ia ca punct de plecare patrimoniul, cu structurile sale de activ și pasiv (active, datorii, capitaluri) și cele două principii de bază ale contabilității: dubla reprezentare și dubla înregistrare.

Anterior s-a arătat că activele sunt dispuse în partea stângă a patrimoniului. Astfel, activele pot fi gândite ca *părți de stânga,* iar pasivele pot fi gândite ca *părți de dreapta.* Poziția opusă a celor două categorii al patrimoniului (activ și pasiv) face ca regulile de funcționare a celor două feluri de conturi să fie de sens opus.

Pentru demonstrarea regulilor de funcționare ale conturilor se pornește de la o situație inițială a patrimoniului (la începutul anului), pe baza căreia, potrivit celor menționate mai sus, pentru fiecare element se deschide câte un cont în contabilitatea curentă.

În schema combinată care urmează se prezintă atât deschiderea conturilor, cât și înregistrarea tranzacțiilor, închiderea conturilor și prezentarea situației patrimoniale la sfârșitul perioadei de gestiune, adică întregul ciclu informațional contabil.

Patrimoniul inițial (la începutul anului)

ACTIV PASIV

Mijloace economice	Sume	Surse de finanțare	Sume
– Mijloace fixe	4.000.000	– Capital	5.600.000
– Titluri de participare	1.500.000	– Rezerve	250.000
– Materii prime	1.800.000	– Credite bancare pe termen scurt	300.000
– Efecte de primit	450.000	– Furnizori	1.400.000
– Disponibil la bănci în lei	550.000	– Dividende de plată	750.000
TOTAL ACTIV	**8.300.000**	**TOTAL PASIV**	**8.300.000**

Deschiderea conturilor în contabilitate curentă

Conturi de activ

Mijloace fixe

D Sold inițial= 4.000.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD = 4.000.000	TSC = 0
	Sfd = 4.000.000

Titluri de participare

D Sold inițial = 1.500.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD = 1.500.000	TSC = 0
	Sfd = 1.500.000

Materii prime

D Sold inițial =1.800.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD = 1.800.000	TSC = 0
	Sfd = 1.800.000

Efecte de primit

D Sold inițial = 450.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD= 450.000	TSC = 0
	Sfd = 450.000

Disponibil la bănci în lei

D Sold inițial = 550.000 C	
Primit sume = 1.000.000	Plăți furnizori = 800.000
RD = 1.000.000	RC = 800.000
TSD = 1.550.000	TSC = 800.000 Sfd = 750.000

Conturi de pasiv

Capital

D Sold inițial = 5.600.000 C	
RdD = 0	RC = 0
TSD = 0	TSC = 5.600.000
Sfc = 5.600.000	

Rezerve

D Sold inițial = 250.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD = 0	TSC = 250.000
Sfc = 250.000	

Credite bancare pe termen scurt

D Sold inițial = 300.000 C	
RD = 0	RC = 1.000.000
TSD = 0	TSC = 300.000
Sfc = 300.000	

Furnizori

D Sold inițial = 1.400.000 C	
Scădere obligații = 800.000	
RD = 800.000	RC = 0
TSD = 800.000	TSC = 1.400.000
Sfc = 600.000	

Dividende de plată

D Sold inițial = 750.000 C	
RD = 0	RC = 0
TSD = 0 Sfc = 750.000	TSD = 750.000

Întocmirea situației patrimoniale finale

ACTIV PASIV

Mijloace economice	Sume	Surse de finanțare	Sume
Mijloace fixe	4.000.000	Capital	5.600.000
Titluri de participare	1.500.000	Rezerve	250.000
Materii prime	1.800.000	Credite bancare pe termen scurt	1.300.000
Efecte de primit	450.000	Furnizori	600.000
Disponibil la bănci în lei	750.000	Dividende de plată	750.000
TOTAL ACTIV	**8.500.000**	**TOTAL PASIV**	**8.500.000**

Din schema prezentată rezultă că toate conturile deschise pe baza elementelor din activ sunt conturi de activ, iar cele care se deschid pe baza elementelor de pasiv sunt conturi de pasiv.

De asemenea, potrivit circulației valorilor în sens unic, existențele inițiale de activ s-au înscris în stânga (debitul) conturilor de activ, iar existențele inițiale de pasiv s-au înscris în dreapta (creditul) conturilor de pasiv.

De aici putem deduce prima regulă de funcționare a conturilor, și anume:

1) **Conturile de activ încep să funcționeze prin a se debita și se debitează cu existențele de activ, iar conturile de pasiv încep să funcționeze prin a se credita și se creditează cu existențele de pasiv.**

Dar tranzacțiile care au loc în timpul perioadei de gestiune produc modificări (creșteri și micșorări) în structura și volumul atât ale mijloacelor economice, cât și ale surselor de finanțare.

Pentru a ilustra cum se înregistrează creșterile elementelor patrimoniale de activ și pasiv, presupunem următorul *exemplu:*

Societatea comercială primește un credit bancar pe termen scurt în sumă de 1.000.000 lei.

Tranzacția determină, pe de o parte, o creștere a elementului de activ *Disponibil la bănci* (care reprezintă creșterea disponibilităților în

contul de disponibil al întreprinderii cu 1.000.000 lei, de la 550.000 lei la 1.550.000 lei), iar pe de altă parte, concomitent şi cu aceeaşi sumă, se produce o creştere a elementului patrimonial de pasiv *Credite bancare pe termen scurt* (care reprezintă creşterea obligaţiei întreprinderii faţă de bancă de la 300.000 lei la 1.300.000 lei).

Pentru înregistrarea acestei operaţii se utilizează conturile *Disponibil la bănci în lei* şi, respectiv, *Credite bancare pe termen scurt.*

Înregistrarea creşterii de activ de 1.000.000 lei se va face în debitul contului *Disponibil la bănci în lei*, adică în aceeaşi parte a contului în care s-a înregistrat şi existentul iniţial; înregistrarea creşterii de pasiv de 1.000.000 lei se va face în creditul contului *Credite bancare pe termen scurt* , adică în aceeaşi parte a contului în care s-a înregistrat şi existentul iniţial.

Din acest exemplu putem deduce cea de-a doua regulă de funcţionare a conturilor, şi anume:

2) **Conturile de activ se mai debitează cu majorările, creşterile elementelor patrimoniale de activ, iar conturile de pasiv se mai creditează cu majorările, creşterile elementelor patrimoniale de pasiv.**

Pentru a demonstra modul cum se înregistrează micşorările elementelor de activ şi de pasiv, presupunem **următorul exemplu**:

Se plătesc, din disponibilul existent în cont la bancă, obligaţiile faţă de furnizori, în valoare de 800.000 lei.

Operaţia determină, pe de o parte, o scădere de activ la elementul *Disponibil la bănci în lei*, care reprezintă micşorarea disponibilităţilor existente în cont la bancă cu 800.000 lei, iar pe de altă parte, concomitent şi cu aceeaşi sumă, o scădere de pasiv la elementul patrimonial *Furnizori*, care reprezintă micşorarea obligaţiei întreprinderii faţă de furnizorii săi.

Pentru înregistrarea acestei operaţii economice se utilizează conturile *Disponibil la bănci în lei* şi, respectiv, *Furnizori.*

Înregistrarea scăderii de activ de 800.000 lei se face în creditul contului de activ *Disponibil la bănci în lei*, adică în partea opusă celei în care s-au înregistrat existentul iniţial şi creşterile (debit); înregistrarea diminuării de pasiv, tot în valoare de 800.000 lei, se va face în

debitul contului de pasiv *Furnizori* , adică în partea opusă celei în care s-au înregistrat existentul inițial și creșterile (credit).

Ca și în cazul primului exemplu, debitarea și creditarea conturilor respective se operează în conturile deschise anterior.

Din acest exemplu, deducem cea de-a treia regulă de funcționare a conturilor:

3) **Conturile de activ se creditează cu micșorările, diminuările elementelor patrimoniale de activ, iar conturile de pasiv se debitează cu micșorările, diminuările elementelor patrimoniale de pasiv.**

După înregistrarea exemplelor de tranzacții de mai sus, precum și a altor tranzacții care ar mai putea avea loc în cursul lunii, se poate stabili soldul final al conturilor, ca diferență între totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare. Acesta va putea fi debitor, pentru contul de activ *Disponibil la bănci în lei*, și creditor, pentru conturile *Credite bancare pe termen scurt* și *Furnizori*.

În activitatea practică însă, totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare pot fi și egale, ceea ce înseamnă că acele conturi nu prezintă sold final. De asemenea, totalul ieșirilor (micșorărilor) nu poate fi mai mare decât existentul inițial și creșterile (intrările), întrucât nu se poate diminua ceva mai mult decât există.

Pe baza celor mai sus menționate, se poate deduce cea de-a patra regulă de funcționare a conturilor, și anume:

4) **Conturile de activ prezintă întotdeauna sold final debitor sau sunt soldate, iar conturile de pasiv prezintă întotdeauna sold final creditor sau sunt soldate.**

Dacă avem în vedere împărțirea conturilor în conturi de activ și conturi de pasiv, cele patru reguli de funcționare a conturilor pot fi reduse la numai două, și anume:

I. **Conturile de activ încep să funcționeze prin a se debita, și se debitează cu existentul inițial și cu creșterile (majorările, intrările) elementelor patrimoniale de activ, se creditează cu micșorările (diminuările, ieșirile) de activ și prezintă sold final debitor sau sunt soldate.**

II. **Conturile de pasiv încep să funcţioneze prin a se credita, şi se creditează cu existentul iniţial de pasiv şi cu creşterile (majorările, intrările) de activ, se debitează cu micşorările (diminuările, ieşirile) de pasiv şi prezintă sold final creditor sau sunt soldate.**

Aşa cum se poate observa, conţinutul economic diametral opus al conturilor de activ şi de pasiv determină şi caracterul opus al regulilor de funcţionare.

Schematic, regulile de funcţionare a conturilor se prezintă astfel:

Conturi de activ		*Conturi de pasiv*	
D	**C**	**D**	**C**
Existentul de activ Majorări de activ	Micşorări de activ Sold final debitor	Micşorări de pasiv Sold final creditor	Existentul de pasiv Majorări de pasiv

Având în vedere soldul pe care îl prezintă la un moment dat, conturile sunt de două feluri: conturi monofuncţionale şi conturi bifuncţionale.

- ***Conturile monofuncţionale*** sunt acelea care, la sfârşitul perioadei de gestiune, prezintă un singur fel de sold, fie numai debitor, fie numai creditor. Acestea funcţionează, deci, fie numai după regula de funcţionare a conturilor de activ, fie numai după regula de funcţionare a conturilor de pasiv. Ele sunt, deci, întotdeauna, numai conturi de activ sau numai conturi de pasiv.

- ***Conturile bifuncţionale*** sunt acele conturi care pot prezenta, la un moment dat, fie sold debitor, fie sold creditor. Acestea funcţionează în anumite cazuri după regula de funcţionare a conturilor de activ, iar în altele, după aceea a conturilor de pasiv. Deci, aceste conturi nu au întotdeauna acelaşi fel de sold (adică numai debitor sau numai creditor), ci oscilează de la o perioadă la alta, având uneori caracterul de conturi de activ, alteori caracterul de conturi de pasiv. Totuşi, acest gen de conturi nu formează o a treia grupă de conturi, cu ocazia întocmirii bilanţului contabil, ci, după soldul pe care îl prezintă la sfârşitul perioadei de gestiune, ele se încadrează în categoria conturilor de activ, dacă prezintă sold final debitor, sau a celor de pasiv, dacă prezintă sold final creditor.

5.5. *Clasificarea conturilor*

Clasificarea conturilor constă în sistematizarea conturilor, potrivit caracteristicilor comune şi specifice ale acestora, prin încadrarea lor în clase, grupe şi subgrupe de conturi, după anumite criterii, cu scopul de a realiza o ordine în mulţimea conturilor folosite de contabilitatea curentă.

Aceasta prezintă o importanţă deosebită, deoarece:

– oferă posibilitatea studierii sistematice şi generalizate a conturilor, asigurând legăturile reciproce dintre ele;

– permite asimilarea cu uşurinţă a conţinutului economic şi a funcţiei contabile a conturilor;

– ajută la înţelegerea structurii planului de conturi;

– constituie un mijloc eficient de cunoaştere a obiectului de studiu al contabilităţii.

Clasificarea conturilor poate fi realizată după mai multe criterii, fiecare dintre acestea caracterizând sistemul conturilor dintr-un anumit punct de vedere. Astfel, criteriile după care se clasifică conturile sunt următoarele: conţinutul economic al contului; funcţia contabilă; sfera de cuprindere; finalitatea informaţiilor pe care le furnizează.

1) **După conţinutul economic al contului,** distingem: conturi de mijloace economice, conturi de surse de finanţare, conturi de procese şi conturi de rezultate.

Din acest punct de vedere, conturile se împart în următoarele clase:

– clasa conturilor mijloacelor economice;

– clasa conturilor surselor de finanţare;

– clasa conturilor proceselor economice;

– clasa conturilor în afara bilanţului.

Aceste clase de conturi pun în evidenţă, prin conţinutul lor, toate componentele obiectului contabilităţii.

2) **După funcţia contabilă,** conturile se împart în două clase:

– clasa conturilor de activ;

– clasa conturilor de pasiv.

Clasificarea după acest criteriu este considerată a fi cea mai cuprinzătoare clasificare, permiţând încadrarea tuturor conturilor în

conturi de activ şi conturi de pasiv. Această împărţire decurge din cele două părţi opuse ale bilanţului (activ şi pasiv), cu excepţia conturilor în afara bilanţului.

3) **După sfera de cuprindere,** se disting două clase de conturi:
– clasa conturilor sintetice;
– clasa conturilor analitice.

În funcţie de etalonul de evidenţă folosit, clasa conturilor analitice se împarte, la rândul ei, în două grupe:
– grupa conturilor analitice valorice;
– grupa conturilor analitice cantitativ-valorice.

4) **Din punct de vedere al finalităţii informaţiilor pe care le furnizează,** conturile se împart în două clase:
– clasa conturilor de gestiune externă. Aceasta cuprinde toate conturile care furnizează informaţiile din bilanţ;
– clasa conturilor de gestiune internă, ce cuprinde conturile care furnizează informaţiile pentru întocmirea contului de rezultate (conturile de venituri şi cheltuieli).

Pornind de la aceste criterii de clasificare, conturile se împart în clase, grupe şi subgrupe, menţinând în cadrul fiecărei subdiviziuni acelaşi criteriu care permite o delimitare strictă a conturilor respective pe subdiviziunile clasificării.

Schema simplificată de clasificare a conturilor se prezintă astfel:

Clasa	Grupa	Subgrupa	Conturi sintetice	Funcţia contabilă
0	1	2	3	4
1. Conturi de bilanţ	1.1. Conturi de active imobilizate	A. După criteriul conţinutului economico-financiar		
		1.1.1. Conturi de imobilizări necorporale	201 „Cheltuieli de constituire”	A
			203 „Cheltuieli de dezvoltare”	A
			205 „Concesiuni, brevete şi alte drepturi”	A
			207 „Fond comercial”	A
			233 „Imobilizări necorporale în curs”	A
			234 „Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale”	A

		1.1.2. Conturi de imobilizări corporale	211 „Terenuri şi amenajări de terenuri”	A
			213 „Instalaţii tehnice, mijloace de transport şi plantaţii”	A
			214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecţie”	A
			231 „Imobilizări corporale în curs”	A
			232 „Avansuri acordate pentru imobilizări corporale”	A
		1.1.3. Conturi de imobilizări financiare	261 „Titluri de participare deţinute la filialele din cadrul grupului”	A
			262 „Titluri de participare deţinute la filialele din afara grupului”	A
			263 „Imobilizări financiare sub formă de interese de participare”	A
			264 „Titluri puse în echivalenţă”	A
			265 „Alte titluri imobilizate”	A
			267 „Creanţe imobilizate”	A
			269 „Vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare”	A
	1.2. Conturi de active circulante	1.2.1. Conturi de stocuri	301 „Materii prime”	A
			302 „Materiale consumabile”	A
			331 „Produse în curs de execuţie”	A
			332 „Lucrări şi servicii în curs de execuţie”	A
			341 „Semifabricate”	A
			345 „Produse finite”	A
			346 „Produse reziduale”	A
			348 „Diferenţe de preţ la produse”	A
			371 „Mărfuri”	A
		1.2.2. Conturi de creanţe	411 „Clienţi”	A
			413 „Efecte de primit”	A
			445 „Subvenţii”	A
			456 „Decontări cu asociaţii privind capitalul”	B
			461 „Debitori diverşi”	A
		1.2.3. Conturi de plasamente şi disponibilităţi băneşti	503 „Acţiuni”	A
			506 „Obligaţiuni”	A
			511 „Valori de încasat”	A
			512 „Conturi curente la bănci”	B

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

			531 „Casa”	A
			541 „Acreditive”	A
	1.3. Conturi de capitaluri proprii	–	101 „Capital ”	P
			104 „Prime de capital”	P
			105 „Rezerve din reevaluare”	P
			106 „Rezerve”	P
			117 „Rezultatul reportat”	B
			121 „Rezultatul exercițiului”	B
			131 „Subvenții pentru investiții”	P
	1.4. Conturi de provizioane pentru riscuri și cheltuieli	–	151 „Provizioane pentru riscuri și cheltuieli”	P
	1.5. Conturi de datorii	–	161 „Împrumuturi din emisiuni de obligațiuni”	P
			162 „Credite bancare pe termen lung ”	P
			164 „Datorii privind concesiunile și alte datorii asimilate”	P
			168 „Dobânzi aferente împrumuturilor și datoriilor asimilate”	P
			401 „Furnizori”	P
			403 „Efecte de plătit”	P
			404 „Furnizori de imobilizări”	P
			421 „Personal – salarii datorate”	P
			431 „Asigurări sociale”	P
			437 „Ajutor de șomaj”	P
			441 „Impozitul pe profit”	P
			444 „Impozitul pe salarii”	P
			462 „Creditori diverși”	P
	1.6. Conturi de regularizare	–	471 „Cheltuieli înregistrate în avans”	A
			472 „Venituri înregistrate în avans”	P
			169 „Prime privind rambursarea obligațiunilor”	P
	1.7. Conturi rectificative	1.7.1. Conturi rectificative privind activele imobilizate	280 „Amortizări privind imobilizările necorporale”	P
			281 „Amortizări privind imobilizările corporale”	P

BCU IAȘI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

			290 „Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale"	P
			291 „Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale"	P
			293 „Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs"	P
			296 „Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor financiare"	P
		1.7.2. Conturi rectificative privind activele circulante	391 „Provizioane pentru deprecierea materiilor prime"	P
			392 „Provizioane pentru deprecierea materialelor"	P
			393 „Provizioane pentru deprecierea producției în curs de execuție"	P
			394 „Provizioane pentru deprecierea produselor"	P
			397 „Provizioane pentru deprecierea mărfurilor"	P
			491 „Provizioane pentru deprecierea creanțelor-clienți"	P
			496 „Provizioane pentru deprecierea creanțelor-debitori diverși"	P
			590 „Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament"	P
2. Conturi de rezultate (procese)	2.1. Conturi de cheltuieli	2.1.1. Conturi de cheltuieli de exploatare	601 „Cheltuieli cu materiile prime"	A
			602 „Cheltuieli cu materialele consumabile"	A
			605 „Cheltuieli privind energia și apa "	A
			607 „Cheltuieli privind mărfurile"	A
			608 „Cheltuieli privind ambalajele"	A
			611 „Cheltuieli cu întreținerea și reparațiile"	A
			612 „Cheltuieli cu redevențe, locații de gestiune și chirii"	A
			613 „Cheltuieli cu primele de asigurare"	A
			614 „Cheltuieli cu studiile și cercetările"	A

BCU IAȘI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

			621 „Cheltuieli cu colaboratorii”	A
			622 „Cheltuieli cu onorariile şi comisioanele”	A
			623 „Cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate”	A
			624 „Cheltuieli cu transportul de bunuri şi persoane”	A
			625 „Cheltuieli cu deplasări, detaşări şi transferări”	A
			626 „Cheltuieli poştale şi taxe de telecomunicaţii”	A
			627 „Cheltuieli cu serviciile bancare şi asimilate	A
			628 „Alte cheltuieli cu serviciile executate de terţi”	A
			635 „Alte cheltuieli cu serviciile executate de terţi”	A
			641 „Cheltuieli cu salariile personalului”	A
			645 „Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială”	A
			654 „Pierderi din creanţe şi debitori diverşi”	A
			658 „Alte cheltuieli de exploatare”	A
			681 „Cheltuieli de exploatare privind amortizările şi provizioanele”	A
		2.1.2. Conturi de cheltuieli financiare	665 „Cheltuieli din diferenţe de curs valutar”	A
			666 „Cheltuieli privind dobânzile”	A
			667 „Cheltuieli privind sconturile acordate”	A
			686 „Cheltuieli financiare privind amortizările şi provizioanele”	A
			688 „Cheltuieli din ajustarea la inflaţie”	A
		2.1.3. Conturi de cheltuieli extraordinare	671 „Cheltuieli privind calamităţile şi alte evenimente extraordinare”	A

BCU IAŞI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

	2.2.Conturi de venituri	2.2.1. Conturi de venituri din exploatare	701 „Venituri din vânzarea produselor finite"	P
			702 „Venituri din vânzarea semifabricatelor"	P
			703 „Venituri din vânzarea produselor reziduale"	P
			704 „Venituri din lucrări executate şi servicii prestate"	P
			705 „Venituri din studii şi cercetări"	P
			706 „Venituri din redevenţe, locaţii de gestiune, chirii"	P
			707 „Venituri din vânzarea mărfurilor"	P
			708 „Venituri din activităţi diverse"	P
			711 „Variaţia stocurilor"	P
			721 „Venituri din producţia de imobilizări necorporale"	P
			722 „Venituri din producţia de imobilizări corporale"	P
			741 „Venituri din subvenţii de exploatare"	P
			754 „Venituri din creanţe reactivate şi debitori diverşi"	P
			758 „Alte venituri din exploatare"	P
			781 „Venituri din provizioane privind activitatea de exploatare"	P
		2.2.2. Conturi de venituri financiare	761 „Venituri din imobilizări financiare	P
			762 „Venituri din investiţii financiare pe termen scurt"	P
			763 „Venituri din creanţe imobilizate"	P
			764 „Venituri din creanţe financiare cedate"	P
			765 „Venituri din diferenţe de curs valutar"	P
			766 „Venituri din dobânzi"	P
			767 „Venituri din sconturi obţinute"	P
			786 „Venituri financiare din provizioane"	P
			788 „Venituri financiare din ajustarea la inflaţie"	P

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

		2.2.3. Conturi de venituri extraordinare	771 „Venituri din subvenţii pentru extraordinare şi altele similare”	P
3. Conturi speciale	3.1. Conturi în afara bilanţului		801 „Angajamente acordate” 802 „Angajamente primite” 8031 „Mijloace luate cu chirie” 8032 „Valori materiale primite spre prelucrare sau reparare” 8033 „Valori materiale primite în păstrare sau custodie” 8034 „Debitori scoşi din activ urmăriţi în continuare” 8035 „Debitori din amenzi şi penalităţi pretinse” 8036 „Redevenţe, locaţii de gestiune, chirii şi datorii asimilate” 8037 „Efecte scontate neajunse la scadenţă” 8038 „Alte valori în afara bilanţului”	
4. Conturi de gestiune	4.1. Conturi de decontări interne		901 „Decontări interne privind cheltuielile” 902 „Decontări interne privind producţia obţinută” 903 „Decontări interne privind diferenţele de preţ”	B B A
	4.2. Conturi de calculaţie		921 „Cheltuielile activităţii de bază” 922 „Cheltuielile activităţilor auxiliare” 923 „Cheltuieli indirecte de producţie” 924 „Cheltuieli generale de administraţie” 925 „Cheltuieli de desfacere”	A A A A A
	4.3. Conturi privind producţia obţinută		931 „Costul producţiei obţinute” 933 „Costul producţiei în curs de execuţie”	A A
1. Conturi de activ	B. *După criteriul funcţiei contabile*			
2. Conturi de pasiv	Conturile menţionate			

3. Conturi de activ-pasiv sau bifuncţionale			
1. Conturi sintetice	C. *După criteriul sferei de cuprindere* Conturile menţionate mai sus		
2. Conturi analitice	2.1. Conturi analitice valorice		
	2.2. Conturi analitice cantitativ valorice		

5.6. *Planul de conturi general*

Planul de conturi general reprezintă matricea întregului sistem de conturi, în cadrul căreia fiecare cont este delimitat printr-o denumire şi un simbol cifric, fiind încadrat într-o clasă şi grupă, în raport cu un anumit criteriu de clasificare.

În acelaşi timp, prin planul de conturi se definesc, pentru fiecare cont sintetic, conţinutul economic, funcţia contabilă şi corespondenţa cu alte conturi.

Planul de conturi asigură uniformitatea şi unitatea de conţinut, funcţie, denumire şi simbolizare a conturilor şi facilitează procesul de culegere, prelucrare şi transmitere a datelor după criterii unitare.

În cadrul planului de conturi, conturile sunt clasificate şi ierarhizate, conform criteriului bilanţier şi celui funcţional sau procesual.

Criteriul bilanţier presupune clasificarea şi ierarhizarea conturilor în raport cu structurile de activ şi pasiv, cheltuieli şi venituri.

Criteriul funcţional sau procesual presupune ordonarea claselor, grupelor şi conturilor în raport cu fluxul normal al valorilor în cadrul fazelor circuitului economic (exemplu: constituirea capitalului, aprovizionarea, producţia, desfacerea şi repartiţia rezultatului).

Codificarea sau simbolizarea cifrică a conturilor are la bază sistemul zecimal de codificare, potrivit căruia conturile folosite într-un sector de activitate al economiei naţionale se împart în nouă clase, fiecare clasă poate cuprinde maximum 9 grupe de conturi, fiecare

grupă poate cuprinde 9 conturi sintetice de gradul I, fiecare cont sintetic de gradul I se poate desfăşura pe 9 conturi sintetice de gradul II sau subconturi, fiecare cont sintetic de gradul II se poate desfăşura pe 9 conturi de gradul III etc., în funcţie de necesităţile de detaliere a informaţiilor furnizate de conturi.

Clasele de conturi sunt simbolizate cu o singură cifră, de la 0 la 9. Planul de conturi cuprinde 9 clase, astfel:

Clasa 1 – Conturi de capitaluri
Clasa 2 – Conturi de active imobilizate
Clasa 3 – Conturi de stocuri şi producţie în curs de execuţie
Clasa 4 – Conturi de terţi
Clasa 5 – Conturi de trezorerie
Clasa 6 – Conturi de cheltuieli
Clasa 7 – Conturi de venituri
Clasa 8 – Conturi speciale
Clasa 9 – Conturi de gestiune

Grupele de conturi din cadrul fiecărei clase sunt simbolizate cu două cifre: prima cifră reprezintă simbolul clasei, iar a doua, simbolul grupei.

Conturile sintetice sunt simbolizate cu trei cifre, primele două cifre reprezentând simbolul grupei şi a treia cifră reprezentând simbolul contului sintetic de gradul I.

Subconturile sunt simbolizate cu patru cifre, primele 3 cifre reprezentând simbolul contului sintetic, iar a patra cifră reprezentând simbolul subcontului.

Schema de simbolizare a conturilor se prezintă astfel:

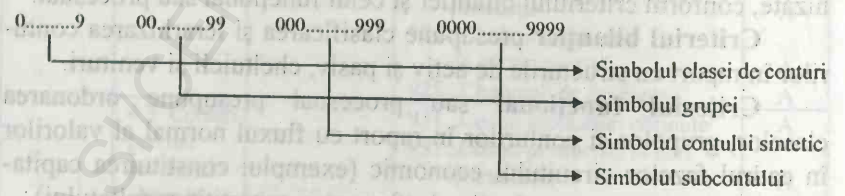

Astfel, conturile care fac parte din aceeaşi clasă sunt recunoscute după cifra iniţială, grupele sunt recunoscute prin a doua cifră a simbolului, conturile sintetice după cifra a treia, iar subconturile după a patra cifră a simbolului.

De exemplu, clasa conturilor de capitaluri a primit simbolul 1. Prima grupă din clasa 1 a primit simbolul 0, prin urmare grupa 10 a fost denumită ***Capital şi rezerve***. Primul cont sintetic a primit simbolul 1, prin urmare contul 101 a fost numit ***Capital***. Primul subcont (cont sintetic de gradul doi) a primit simbolul 1, prin urmare subcontul 1011 a fost numit ***Capital subscris nevărsat***. Astfel, identificarea contului sintetic de gradul doi, *Capital subscris nevărsat*, se va face prin următorul cod şi următoarea denumire: **1011** ***Capital subscris nevărsat***.

5.7. *Dubla înregistrare şi corespondenţa conturilor*

După cum s-a menţionat, operaţiile economice şi financiare, consemnate în momentul efectuării lor în documente justificative, produc modificări în structura elementelor existente la un moment dat în patrimoniu.

Întrucât elementelor patrimoniale le corespund în contabilitatea curentă conturile, aceasta înseamnă că reflectarea operaţiilor respective în contabilitatea curentă se va face cu ajutorul a cel puţin două conturi, fie de activ, fie de pasiv, fie unul de activ şi celălalt de pasiv. Deci, orice tranzacţie ce provoacă o dublă modificare în patrimoniu se va reflecta în contabilitatea curentă printr-o dublă înregistrare în conturi, concomitent şi cu aceeaşi sumă.

Rezultă că ***dubla înregistrare constă în înregistrarea concomitentă şi cu aceeaşi sumă a unei operaţii economice sau financiare în două conturi, şi anume, în debitul unui cont şi în creditul altui cont.***

Exemplu:

5121	=	519	1.000.000 lei
Conturi la bănci în lei		*Credite bancare pe termen scurt*	

Înregistrarea tuturor tranzacţiilor în contabilitatea curentă, pe baza dublei înregistrări, determină o legătură strânsă între conturile utilizate de aceasta, reunindu-le pe toate într-un sistem coerent, creându-se posibilitatea reflectării integrale şi ca un tot unitar a obiectului său de studiu.

De asemenea, reflectarea tuturor acestor tranzacţii în conturi, pe baza dublei înregistrări, oferă posibilitatea verificării exactităţii înregistrărilor efectuate, cu ajutorul balanţei de verificare.

Dubla înregistrare în conturi a tranzacţiilor reprezintă o trăsătură esenţială a metodei contabilităţii şi nu se mai regăseşte la alte discipline ale sistemului informaţional economic.

Legătura reciprocă dintre debitul unui cont şi creditul altui cont, stabilită cu ocazia înregistrării tranzacţiilor în contabilitatea curentă, pe baza dublei înregistrări, poartă denumirea de corespondenţa conturilor.

Conturile între care se stabileşte o astfel de legătură se numesc ***conturi corespondente.***

În exemplul evocat anterior, contul *Disponibil la bănci în lei* este corespondentul contului *Credite bancare pe termen scurt.*

Pentru a demonstra dubla înregistrare şi corespondenţa conturilor, se iau spre exemplificare tranzacţii ce produc cele patru tipuri de modificări patrimoniale, pornind de la situaţia iniţială a patrimoniului, utilizată la explicarea regulilor de funcţionare a conturilor.

Tranzacţia 1

Întreprinderea achiziţionează un mijloc fix de la un furnizor, al cărui cost de achiziţie este de 10.700.000 lei.

Această tranzacţie determină o creştere de activ, la elementul *Mijloace fixe*, reprezentând creşterea contravalorii mijloacelor fixe aparţinând întreprinderii, care se va înregistra, potrivit regulilor de funcţionare a conturilor, în debitul contului cu acelaşi nume, şi totodată o creştere de pasiv la elementul *Furnizori de imobilizări*, reprezentând creşterea obligaţiilor (datoriilor comerciale) întreprinderii faţă de aceştia, care se va reflecta în creditul contului corespondent respectiv, astfel:

Mijloace fixe

D		C
Sold iniţial	4.000.000	
Furnizori de imobilizări	10.700.000	

Furnizori de imobilizări

D		C
	Sold iniţial	0
	Mijloace fixe	10.700.000

După cum se observă, în această înregistrare s-a stabilit corespondența între debitul contului *Mijloace fixe* și creditul contului *Furnizori de imobilizări*, în care s-a înregistrat aceeași sumă, (10.700.000 lei), adică s-a efectuat o dublă înregistrare.

Tranzacția 2

Se plătesc dividende acționarilor, din disponibilul din cont, în valoare de 500.000 lei.

Operația de plată a dividendelor determină o micșorare de activ la elementul *Disponibil la bănci în lei*, reprezentând disponibilul întreprinderii din contul deschis la bancă, care se va reflecta (conform regulilor de funcționare a conturilor) în creditul contului cu același nume, și, concomitent, o scădere de pasiv, la elementul *Dividende de plată*, reprezentând scăderea obligației (datoriei) față de acționari, care se va înregistra (conform regulilor de funcționare a conturilor), în debitul contului corespondent cu aceeași denumire, astfel:

Disponibil la bănci în lei

D	C
Sold inițial 500.000	*Dividende de plată* 500.000

Dividende de plată

D	C
Disponibil la bănci în lei 500.000	Sold inițial 750.000

Și în acest caz, s-a produs o dublă înregistrare, întrucât, potrivit conținutului economic al operației de mai sus, s-a stabilit o corespondență între creditul contului *Disponibil la bănci în lei* și debitul contului *Dividende de plată*, concomitent și cu aceeași sumă.

Tranzacția 3

Se ridică de la bancă suma de 50.000 lei, necesară pentru efectuarea unor plăți în numerar.

Tranzacția determină o creștere de activ la elementul patrimonial *Casa*, reprezentând creșterea numerarului din casieria întreprinderii, care se înregistrează, potrivit regulilor de funcționare a conturilor, în debitul contului cu același nume, și, concomitent, o micșorare de activ la elementul *Conturi la bănci în lei*, care reprezintă scăderea disponibilităților bănești ale întreprinderii, care se va oglindi, conform

regulilor de funcționare a conturilor, în creditul contului cu același nume, astfel:

Casa			*Conturi la bănci în lei*		
D		C	D		C
Sold inițial	0		Sold inițial	550.000	*Casa* 50.000
Conturi la bănci în lei	50.000				

La înregistrarea acestei operații s-a stabilit corespondența între debitul contului *Casa* și creditul contului *Conturi la bănci în lei*, fiind vorba de înregistrarea aceleiași sume, adică de o dublă înregistrare.

Tranzacția 4

Întreprinderea decide majorarea capitalului, pe seama rezervelor, cu suma de 250.000 lei.

Tranzacția provoacă o creștere de pasiv la elementul *Capital*, reprezentând contribuția acționarilor/asociaților la constituirea societății, care, potrivit regulilor de funcționare a conturilor, se va reflecta în creditul contului cu aceeași denumire, și, concomitent, și cu aceeași sumă, o scădere de pasiv la elementul patrimonial *Rezerve*, reprezentând scăderea rezervelor întreprinderii, care, potrivit regulilor de funcționare a conturilor, se evidențiază în debitul contului cu aceeași denumire, astfel:

Capital			*Rezerve*		
D		C	D		C
	Sold inițial	5.600.000	*Capital*	250.000	
	Rezerve	250.000			

5.8. *Analiza contabilă a tranzacțiilor. Formula și articolul contabil*

În general, analiza reprezintă o metodă de cercetare a unui întreg, a unui fenomen, prin descompunerea acestuia în părțile sale componente și prin examinarea sistematică a fiecăreia în parte.

Analiza, după cum am văzut, reprezintă unul din procedeele metodei contabilității, comun și altor discipline științifice. Contabilitatea folosește acest procedeu în cercetarea obiectului său de studiu, la înregistrarea în conturi a tranzacțiilor, evenimentelor, operațiilor economice sau financiare. Acest gen de analiză, utilizat de contabilitate, îl putem numi analiză contabilă.

Analiza contabilă reprezintă un proces logic de cercetare a fiecărei tranzacții în parte, în vederea înregistrării corecte a acestora în contabilitate.

Altfel spus, analiza contabilă are drept scop stabilirea corectă a conturilor corespondente în care urmează să se încadreze tranzacția supusă analizei, precum și partea acestora (debit sau credit) în care urmează să se înregistreze tranzacția în cauză.

Analiza contabilă constă în cercetarea, pe bază de documente, a fiecărei tranzacții în parte, prin descompunerea ei în elementele componente, în scopul stabilirii conturilor corespondente și a părții acestora – debit sau credit – în care urmează să se înregistreze tranzacția respectivă, concomitent și cu aceeași sumă.

Analiza contabilă presupune parcurgerea următoarelor **etape**:

1) ***Stabilirea naturii*** și, respectiv, a conținutului tranzacției supuse analizei. Aceasta înseamnă a răspunde la anumite întrebări, cum ar fi: Ce se înțelege prin tranzacția în cauză? La ce se referă ea (aprovizionare, plată, încasare, consum etc.)?

2) ***Determinarea modificărilor*** pe care le produce respectiva tranzacție în structura elementelor patrimoniale, precum și determinarea sensurilor acestor modificări (creșteri sau micșorări de activ sau de pasiv).

3) ***Stabilirea, pe baza elementelor patrimoniale modificate***, a conturilor corespondente în care urmează să se înregistreze tranzacția analizată.

4) ***Aplicarea regulilor de funcționare a conturilor***, în vederea stabilirii părții conturilor corespondente – debit sau credit – în care urmează să se înregistreze tranzacția analizată, adică stabilirea formulei contabile.

Rezultă că *scopul final al analizei contabile a fiecărei operații economice sau financiare îl constituie stabilirea corectă, rațională a formulei contabile.*

Exemplu:

Întreprinderea restituie un credit pe termen scurt în sumă de 3.000.000 lei, din disponibilul existent în cont la bancă.

Parcurgând etapele analizei contabile a acestei, tranzacții, rezultă următoarele:

1) **natura tranzacției** reprezintă restituirea unui credit pe termen scurt primit de la bancă;

2) tranzacția produce **modificări în ambele părți ale patrimoniului**:

- scădere în activ la elementul *Disponibil la bănci în lei*, care reprezintă o micșorare a disponibilului existent în contul întreprinderii la bancă în sumă de 3.000.000 lei și, concomitent și cu aceeași sumă,
- o micșorare în pasiv la elementul *Credite bancare pe termen scurt*, care reprezintă o micșorare a obligațiilor întreprinderii față de bancă privind creditele pe termen scurt acordate;

3) **conturile corespondente**, în care urmează să se înregistreze tranzacția analizată, vor fi:

- pentru micșorarea de activ, contul de activ *Disponibil la bănci în lei*;
- pentru micșorarea de pasiv, contul *Credite bancare pe termen scurt;*

4) conform **regulilor de funcționare a conturilor**, contul *Disponibil la bănci în lei*, fiind de activ și având de înregistrat o scădere de activ, se va credita cu 3.000.000 lei, iar contul *Credite bancare pe termen scurt*, fiind de pasiv și având de înregistrat o scădere de pasiv, se va debita cu 3.000.000 lei.

Prin urmare, potrivit particularității dublei înregistrări, se stabilește corespondența între debitul contului *Credite bancare pe termen scurt* și creditul contului *Disponibil la bănci în lei*, care se concretizează în următoarea **formulă contabilă**:

Credite bancare pe termen scurt	=	*Disponibil la bănci în lei*	3.000.000 lei

Parcurgând etapele analizei contabile pentru tranzacţia de mai sus, am ajuns să stabilim corect formula contabilă şi astfel să o putem defini.

Formula contabilă reprezintă modalitatea de prezentare a unei operaţii economice sau financiare prin încadrarea acesteia în debitul unui cont şi în creditul altui cont, sub formă de egalitate valorică.

Aceasta este formată din următoarele **părţi componente**:

- denumirea contului corespondent debitor;
- denumirea contului corespondent creditor;
- suma care face obiectul înregistrării;
- semnul =, care arată interdependenţa şi corelaţia reciprocă dintre conturile corespondente;
- semnul **%**, utilizat în înţelesul de **următoarele**, atunci când în formula contabilă intră în corespondenţă mai mult de două conturi.

În formula contabilă, contul care se debitează se aşază în stânga semnului egalităţii, deoarece debitul este partea stângă a unui cont, iar contul care se creditează se aşază în partea dreaptă a semnului egalităţii, deoarece creditul este partea dreaptă a unui cont.

Pentru reflectarea cronologică a tranzacţiilor în conturi, pe baza dublei înregistrări, se utilizează articolul contabil. Acesta se obţine prin adăugarea la elementele formulei contabile a explicaţiei descriptive a tranzacţiei în cauză, a documentului justificativ care atestă înfăptuirea ei, precum şi a datei când operaţia a avut loc.

Astfel, **articolul contabil** pentru formula contabilă menţionată mai sus se prezintă astfel:

---

27 septembrie 2003

Credite bancare pe termen scurt = Disponibil la bănci în lei 3.000.000

Restituit creditul bancar pe termen scurt, conform Extrasului de cont nr.....

Înregistrarea tranzacţiilor consemnate în documente, în ordinea în care acestea au avut loc, sub formă de articole contabile, se numeşte

înregistrare cronologică. În practică, această înregistrare se realizează cu ajutorul documentului de contabilitate denumit **Registrul – jurnal.**

După înregistrarea cronologică, operațiile economice sau financiare sunt grupate pe conturi distincte, după natura lor, și se **înregistrează sistematic** în documentul de contabilitate denumit registrul **Cartea-mare.**

5.9. *Tipuri de formule contabile*

A. **În raport cu numărul conturilor corespondente** din care este formată, formula contabilă poate fi de două feluri: simplă și compusă.

A1. ***Formula contabilă simplă*** este aceea în care corespondența se stabilește între un singur cont debitor și un singur cont creditor și este specifică acelor operații economice și financiare care modifică, concomitent, numai două elemente patrimoniale. Modelul este de forma:

Cont debitor = Cont creditor Suma

Când se analizează o tranzacție, chiar și un începător își dă seama că o jumătate din formula contabilă este relativ evidentă. Dacă am urmărit cu atenție totul până acum, vom fi capabili să înregistrăm corect, rațional, științific, tranzacțiile în contabilitate, și nu în mod intuitiv, mecanicist.

Să ne obișnuim cu mecanismul contabil urmărind câteva exemple.

Tranzacția I. Se constituie o întreprindere cu un capital de 20.000.000 lei. Un număr de cinci persoane subscriu să cumpere cele 1.000 de acțiuni emise, în valoare nominală de 20.000 lei.

Pentru a înregistra tranzacția I, efectuăm analiza contabilă astfel:

1. ***Natura tranzacției***: subscrierea capitalului pentru înființarea întreprinderii.

2. ***Modificările patrimoniale***: recunoaștem o creștere a dreptului de creanță al întreprinderii asupra acționarilor, element de activ, și, simultan, o creștere (prin constituire) a capitalului subscris nevărsat,

element de pasiv. Tranzacția supusă analizei se încadrează astfel în modificarea patrimonială de tipul:

A	+	x	=	P	+	x
		↓				↓
		20.000.000				20.000.000
		Acționari				Capital subscris

3. ***Conturi corespondente***: pentru elementele patrimoniale modificate sunt destinate conturile: 456 *Decontări cu asociații privind capitalul* și 1011 *Capital subscris nevărsat*.

- 456 *Decontări cu asociații privind capitalul*, cont bifuncțional, cu funcție contabilă de activ, în cazul nostru (deoarece urmărește o creanță) având de înregistrat o creștere, se debitează;
- 1011 *Capital subscris nevărsat*, cont de pasiv, având de înregistrat o creștere, se creditează.

4. ***Formula contabilă***: să ne reamintim elementele structurale și nu ne rămâne decât să întocmim formula contabilă. Aceasta va fi:

456	=	1011	20.000.000 lei
Decontări cu asociații privind capitalul		*Capital subscris nevărsat*	

Tranzacția II. Întreprinderea se aprovizionează cu materii prime de la un furnizor, în valoare de 1.000.000 lei.

1. ***Natura tranzacției***: aprovizionare cu materii prime de la un furnizor.

2. ***Modificările patrimoniale***: recunoaștem o creștere a valorii materiilor prime din cadrul întreprinderii, element de activ, și, simultan, o creștere (a datoriei față de furnizor, element de pasiv. Tranzacția supusă analizei se încadrează în modificarea patrimonială de tipul:

A	+	x	=	P	+	X
		↓				↓
		1.000.000				1.000.000
		Materii prime				Furnizori

3. ***Conturi corespondente***: pentru elementele patrimoniale modificate sunt destinate conturile: 301 *Materii prime* şi 401 *Furnizori*.

- contul 301 *Materii prime*, cu funcţie contabilă de activ, având de înregistrat o creştere, se debitează;
- 401 *Furnizori*, cont de pasiv, având de înregistrat o creştere, se creditează.

4. ***Formula contabilă***: să ne reamintim elementele structurale şi nu ne rămâne decât să întocmim formula contabilă. Aceasta va fi:

301	=	401	1.000.000 lei
Materii prime		*Furnizori*	

Tranzacţia III. Întreprinderea achită, în numerar, datoria faţă de furnizor, în valoare de 1.000.000 lei.

Pentru a înregistra tranzacţia III, efectuăm analiza contabilă astfel:

1. ***Natura tranzacţiei***: plată furnizor în numerar.

2. ***Modificările patrimoniale***: recunoaştem o scădere a datoriei faţă de furnizor, element de pasiv, şi, simultan, o diminuare a numeralului din casierie, element de activ. Dacă am urmărit totul până acum, vom observa că tranzacţia supusă analizei se încadrează în modificarea patrimonială de tipul:

A − x	=	P − x
↓		↓
1.000.000		1.000.000
Numerar		Furnizori

3. ***Conturi corespondente***: pentru elementele patrimoniale modificate sunt destinate conturile: 5311 *Casa în lei* şi 401 *Furnizori*.

- 5311 *Casa în lei*, cu funcţie contabilă de activ, având de înregistrat o scădere, se creditează;
- 401 *Furnizori*, cont de pasiv, având de înregistrat o scădere, se debitează.

4. ***Formula contabilă***: să ne reamintim elementele structurale şi nu ne rămâne decât să întocmim formula contabilă. Aceasta va fi:

401	=	5311	1.000.000 lei
Furnizori		*Casa în lei*	

Tranzacția IV. Întreprinderea majorează capitalul cu suma de 3.000.000 lei, prin încorporarea de rezerve.

Pentru a înregistra tranzacția IV, efectuăm analiza contabilă astfel:

1. ***Natura tranzacției***: majorare capital subscris vărsat.

2. ***Modificările patrimoniale***: recunoaștem o majorare a capitalului subscris vărsat, element de pasiv, și, simultan, o diminuare a rezervelor, element tot de pasiv. Dacă am urmărit totul până acum, vom observa că tranzacția supusă analizei se încadrează în modificarea patrimonială de tipul:

A	=	P	+	x	−	x
				↓		↓
				3.000.000		3.000.000
				Capital subscris vărsat		Rezerve

3. ***Conturi corespondente***: pentru elementele patrimoniale modificate sunt destinate conturile: 1012 *Capital subscris vărsat* și 106 *Rezerve*.

- 1012 *Capital subscris vărsat*, cu funcție contabilă de pasiv, având de înregistrat o creștere, se creditează;
- 106 *Rezerve*, cont de pasiv, având de înregistrat o scădere, se debitează.

4. ***Formula contabilă***: să ne reamintim elementele structurale și nu ne rămâne decât să întocmim formula contabilă. Aceasta va fi:

106	=	1012	3.000.000 lei
Rezerve		*Capital subscris vărsat*	

Atenție!!! Vom prezenta o altă modalitate de deducere a formulei contabile fără a mai urma, în mod expres, etapele generale ale analizei contabile. Această modalitate presupune:

- cunoașterea încadrării corecte a elementelor în structurile de activ (A) și pasiv (P), respectiv în conturile prevăzute în planul de conturi general și
- cunoașterea regulilor de funcționare a conturilor.

Pentru a susține această variantă, reluăm **tranzacția I** și stabilim formula contabilă astfel:

- subscrierea capitalului
- 456 *Decontări cu asociații privind capitalul*, A +→ D
- 1011 Capital subscris nevărsat, P +→ C

456	=	1011	20.000.000 lei
Decontări cu asociații privind capitalul		*Capital subscris nevărsat*	

Să luăm un alt exemplu:

Tranzacția V. Acționarii depun (varsă, aportează) suma de 20.000.000 lei în contul deschis la bancă, reprezentând valoarea capitalului subscris.

Analiza contabilă: această tranzacție reprezintă scăderea creanței întreprinderii față de acționari și, în același timp, creșterea disponibilităților din contul de la bancă. Stabilim formula contabilă pentru tranzacția 2:

- vărsarea capitalului subscris
- 456 Decontări cu asociații privind capitalul. A – → C
- 5121 Conturi la bănci în lei, A + → D

5121	=	456	20.000.000 lei
Conturi la bănci în lei		*Decontări cu asociații privind capitalul*	

A2. ***Formula contabilă compusă*** (*specifică tranzacțiilor care modifică, concomitent, mai mult de două elemente patrimoniale*) este acea formulă în care corespondența se stabilește între:

2.1. Un singur cont debitor și mai multe conturi creditoare, sau între

2.2. Mai multe conturi debitoare și un singur cont creditor.

2.1. *Un singur cont debitor și două sau mai multe conturi creditoare.*

Modelul este de forma:

Cont debitor	=	**% Conturi creditoare**	**Suma**

BCU IAȘI

Tranzacţia VI. La sfârşitul unei zile, întreprinderea a realizat încasări în numerar în sumă de 8.000.000 lei, astfel: a încasat creanţa de la un client în sumă de 5.000.000 lei şi creanţa de la un debitor în sumă de 3.000.000 lei.

Analiza contabilă: tranzacţia produce, pe de o parte, creşterea numerarului din casieria întreprinderii iar pe de altă parte, scăderea creanţei atât asupra clienţilor, cât şi asupra debitorilor.

- încasări în numerar
- 5311 *Casa în lei*, A + → D
- 411 *Clienţi*, A – → C
- 461 *Debitori diverşi*, A – → C

Formula contabilă:

5311 *Casa în lei* =	%	8.000.000 lei
	411 *Clienţi*	5.000.000 lei
	461 *Debitori diverşi*	3.000.000 lei

2.2. *Mai multe conturi debitoare şi un singur cont creditor*

Modelul este de forma:

%	=	Cont	Suma
Conturi debitoare		creditor	

Tranzacţia VII. Întreprinderea se aprovizionează cu materii prime şi mărfuri în valoare de 5.000.000 lei, respectiv 5.000.000 lei, conform facturii furnizorului.

Analiza contabilă: tranzacţia de aprovizionare conduce, în mod evident, la creşterea valorii stocurilor de materii prime şi mărfuri în întreprindere şi, în acelaşi timp, la creşterea datoriei întreprinderii faţă de furnizori.

Formula contabilă va fi:

- aprovizionare cu materii prime şi mărfuri
- 301 *Materii prime*, A + → D
- 371 *Mărfuri*, A + → D
- 401 *Furnizori*, P + → C

Formula contabilă:

%	=	401 *Furnizori*	13.000.000 lei
301 *Materii prime*			8.000.000 lei
371 *Mărfuri*			5.000.000 lei

Tranzacţia VIII. Întreprinderea plăteşte, prin cont, suma de 10.000.000 lei, reprezentând: 4.000.000 lei datoria către bugetul statului privind impozitul pe salarii, iar 6.000.000 lei datoria faţă de un creditor divers.

Analiza contabilă: Tranzacţia conduce, pe de o parte, la scăderea disponibilităţilor din contul de la bancă, iar pe de altă parte, la scăderea datoriilor întreprinderii faţă de stat cu impozitul pe salarii, respectiv faţă de creditorul divers. Nu ne rămâne decât să stabilim formula contabilă pentru înregistrarea în contabilitate a tranzacţiei V.

- plată datorii prin bancă
- 5121 Conturi la bănci în lei, A – → C
- 444 Impozit pe salarii, P – → D
- 462 Creditori diverşi, P – → D

%	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	10.000.000 lei
444 *Impozit pe salarii*			6.000.000 lei
462 *Creditori diverşi*			4.000.000 lei

B. **În funcţie de scopul pentru care se întocmesc**, formulele contabile sunt de două feluri: de înregistrare curentă şi de stornare.

b1) ***Formulele contabile de înregistrare curentă*** sunt acele formule contabile ce se întocmesc pentru înregistrarea operaţiilor economice care au loc în mod obişnuit, curent, şi care au cea mai mare frecvenţă în practica de contabilitate. Înscrierea sumelor în cadrul acestor formule contabile se face în negru. Sumele respective se adună între ele, atât în debitul, cât şi în creditul contului.

Toate formulele contabile de mai sus au fost formule de înregistrare curentă.

b2) ***Formulele contabile de stornare*** se utilizează pentru corectarea unor erori efectuate anterior cu ocazia înregistrării în conturi a

sumelor din tranzacţiile care au avut loc. Se procedează la utilizarea acestor formule contabile, deoarece înregistrările în contabilitate nu pot fi corectate prin ştergere sau tăiere.

După modul de înscriere a sumei în formulele contabile de stornare, acestea pot fi de două feluri: (i) formule contabile de stornare în negru şi (ii) formule contabile de stornare în roşu.

(i) ***Formulele contabile de tornare în negru*** constau în anularea înregistrării efectuate anterior greşit, prin inversarea conturilor corespondente din formula contabilă anterior greşită (suma se înscrie tot în negru) şi apoi întocmirea şi înregistrarea formulei contabile corecte.

Pentru exemplificare, presupunem următoarea situaţie:

Tranzacţia IX. Întreprinderea se aprovizionează cu materii prime în sumă de 1.000.000 lei, conform facturii furnizorului.

Formula contabilă a acestei tranzacţii s-a stabilit greşit, astfel:

1) 301 *Materii prime* = *462 Creditori diverşi* 1.000.000 lei

Ulterior, printr-o analiză contabilă atentă, se observă că formula contabilă este incorect întocmită. Cum procedăm pentru a anula formula contabilă înregistrată eronat prin *stornarea în negru*? Vom inversa conturile corespondente din formula de mai sus, adică:

2) 462 *Creditori diverşi* = 301 *Materii prime* 1.000.000 lei

Se reprezintă cele două înregistrări în formă *sistematică* în conturile de mai jos, se calculează soldurile conturilor, din care rezultă că sumele înregistrate anterior au fost anulate (conturile nu mai prezintă sold).

D	301 *Materii prime*	C
(1)	1.000.000	
	1.000.000	(2)
RD	1.000.000	RC 1.000.000
TSD	1.000.000	TSC 1.000.000
	Sfd	0

D	462 *Creditori diverşi*	C
		1.000.000 (1)
(2)	1.000.000	
RD	1.000.000	RC 1.000.000
TSD	1.000.000	TSC 1.000.000
Sfc	0	

După anularea înregistrării efectuate greşit, se procedează la întocmirea formulei contabil corecte, astfel:

3) 301 *Materii prime* = 401 *Furnizori* 1.000.000 lei

În formă sistematică, această înregistrare se prezintă astfel:

D	301 *Materii prime*	C
(3)	1.000.000	

D	401 *Furnizori*	C
	1.000.000	(3)

(ii) ***Formulele contabile de stornare în roşu*** constau în anularea unei formule contabile efectuate anterior greşit, prin întocmirea şi înregistrarea unei noi formule contabile, similară cu cea eronată, însă cu suma înscrisă în roşu (sau în negru, dar încadrată în chenar). Înscrierea unei sume în roşu are semnificaţia, în contabilitate, a unor valori cu semnul „minus", având ca efect anularea sumei înscrise anterior în mod eronat.

Pentru exemplificare, se porneşte de la aceeaşi formulă contabilă efectuată anterior greşit, adică:

1) 301 *Materii prime* = 462 *Creditori diverşi* 1.000.000 lei

Pentru corectarea formulei contabile, se procedează la *stornarea în roşu*, astfel:

2) 301 *Materii prime* = 462 *Creditori diverşi* 1.000.000 lei

Ambele formule contabile se înregistrează în formă *sistematică* în conturile deschise mai jos, iar pentru a constata dacă înregistrarea efectuată anterior greşit a fost anulată, se stabileşte soldul conturilor, care trebuie să fie zero.

D	301 *Materii prime*	C
(1)	1.000.000	
(2)	1.000.000	
RD	0	RC 0
TSD	0	TSC 0
		Sfd 0

D	462 *Creditori diverşi*	C
	1.000.000	(1)
	1.000.000	(2)
RD	0	RC 0
TSD	0	TSC 0
Sfc	0	

Se procedează apoi la întocmirea formulei contabile corecte, astfel:

3) 301 *Materii prime* = 401 *Furnizori* 1.000.000 lei

Înregistrarea sistematică a acestei formule contabile (corecte) va fi următoarea:

D	301 *Materii prime*	C
(3)	1.000.000	

D	401 *Furnizori*	C
	1.000.000	(3)

NOTĂ

În practică, se utilizează ambele formule contabile de stornare. Dar trebuie ținut cont de faptul că:

- stornarea în negru conduce la denaturarea rulajului conturilor, pe care le mărește artificial cu sume care, în realitate, nu corespund tranzacțiilor în cauză. Aceste sume corespund unor operații de corectare, așa cum este cazul conturilor *Materii prime* și *Creditori diverși*, care prezintă atât rulaj debitor, cât și rulaj creditor de 1.000.000 lei, deși, în realitate, rulajul lor este zero;
- stornarea în negru mai prezintă dezavantajul că duce, în anumite cazuri, la stabilirea unor corespondențe ireale între conturi.

Observăm, spre exemplu, la contul 462 *Creditori diverși* (în cazul stornării în negru), un rulaj debitor de 1.000.000 lei, ce corespunde, de regulă, unei stingeri de obligații către un debitor divers de 1.000.000 lei. De asemenea, observăm la același cont și un rulaj creditor de aceeași mărime, ce exprimă, în general, o constituire de obligații către un creditor divers. Tranzacția VI. 1) și 2) , în realitate, nu a determinat acest lucru. Rulajele debitoare și creditoare ale contului 462, de 1.000.000 lei fiecare, provin din operații de corectare, și nu din tranzacții efective.

Pentru aceste motive, recomandăm stornarea în roșu, care, după cum se poate observa, nu modifică rulajele conturilor ce participă la stornare.

Din cele menționate rezultă că numai printr-o analiză contabilă atentă se poate ajunge la întocmirea unor formule contabile corecte și, deci, la înregistrarea tranzacțiilor în conturi cu exactitate, astfel încât informațiile furnizate de contabilitate să exprime realitatea, iar deciziile pe baza lor să fie fundamentate științific.

În activitatea practică însă, modelul general al analizei contabile, cu parcurgerea celor patru etape prezentate anterior, este valabil numai

pentru tranzacțiile care implică înregistrarea în conturi de mijloace economice și surse de finanțare și numai în parte înregistrarea în conturi de procese economice. În același timp, în activitatea practică, pe lângă astfel de cazuri, există operații cu mijloace economice la a căror înregistrare se folosesc unele conturi intermediare, impuse de necesitățile practice de rezolvare a unor cazuri, precum și operații privind procesele economice care se reflectă în conturi, ce nu apar în patrimoniu.

În prima situație se încadrează unele conturi rectificative de mijloace economice, cum sunt: *Amortizări privind imobilizările, Uzura obiectelor de inventar, Diferențe de preț la produse* etc.

În cea de-a doua situație se încadrează conturile de cheltuieli și venituri, care, de regulă, se închid la sfârșitul exercițiului financiar și nu apar ca elemente patrimoniale. În aceste cazuri, înregistrarea corectă a tranzacțiilor în conturi necesită efectuarea unei analize contabile diferite de modelul general, care să aibă în vedere particularitățile fiecărei tranzacții în parte. O astfel de analiză contabilă, al cărei model se particularizează de la caz la caz, necesită cunoașterea conținutului economic, a funcției economice și a celei contabile a fiecărui cont în parte.

De remarcat este faptul că, atunci când asupra unei operații tranzacții acționează unul dintre principiile contabile general acceptate, cel care are prioritate în stabilirea formulei contabile este principiul respectiv, și nu analiza contabilă.

CAPITOLUL 6

DELIMITĂRI ŞI CONTURI DE CAPITALURI

6.1. *Delimitări şi structuri privind capitalurile*

Contabilitatea operează cu două noţiuni în legătură cu capitalul unei întreprinderi: capitalul propriu şi capitalul străin.

Capitalul propriu reprezintă interesul rezidual al acţionarilor în activele unei întreprinderi după deducerea tuturor datoriilor acesteia.

Din definiţia de mai sus se observă că mărimea capitalului, în ansamblul său, este dependentă de evaluarea activelor şi a datoriilor.

Capitalul propriu este partea de capital pusă la dispoziţia întreprinderii de către proprietari (întreprinzători individuali, asociaţi sau acţionari). Acesta aparţine de drept proprietarilor, deci nu este exigibil (rambursabil).

În structura capitalului propriu se includ următoarele elemente:

- capital subscris (nevărsat, vărsat)
- prime de capital
- rezerve din reevaluare
- rezerve (legale, pentru acţiuni proprii, statutare sau contractuale, alte rezerve)
- rezultatul reportat
- rezultatul exerciţiului

Capitalul străin este partea din capital care provine de la terţe persoane în raport cu întreprinderea şi care este rambursabil la un anumit termen, ce poate fi lung sau scurt.

În structura capitalului străin (împrumutat) se cuprind următoarele elemente:

- împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni
- credite bancare pe termen lung

- datorii legate de imobilizările financiare
- alte împrumuturi şi datorii
- dobânzi aferente împrumuturilor şi datoriilor asimilate

Capitalul propriu împreună cu capitalul străin pe termen lung formează **capitalul permanent** al întreprinderii.

6.2. *Contabilitatea principalelor tranzacţii privind constituirea capitalului*

Capitalul se formează din aporturi ale asociaţilor/acţionarilor. Aportul reprezintă valoarea pe care aceştia se angajează să o aducă în întreprindere şi este de două feluri: în bani şi în natură, sub forma diferitelor categorii de active imobilizate sau de active circulante.

Capitalul este divizat în părţi egale numite *acţiuni*, în cazul societăţilor de capitaluri, şi *părţi sociale*, în cazul societăţilor de persoane.

Acţiunile sunt hârtii de valoare care dau dreptul persoanelor fizice sau juridice de a participa la formarea capitalului unei societăţi.

Mărimea acţiunilor/părţilor sociale se stabileşte la înfiinţarea societăţilor comerciale, prin statutul acestora, şi poartă denumirea de *valoare nominală*. Aceasta reprezintă o fracţiune din capitalul unei societăţi şi serveşte la calcularea capitalului social, astfel:

C = Nr. A x VN sau C = Nr. PS x VN, unde:

C = capital
Nr. A = numărul de acţiuni
Nr. PS = numărul de părţi sociale
VN = valoarea nominală a acţiunilor sau părţilor sociale

Cumpărătorul acţiunilor, respectiv posesorul acestora, devine coproprietar al întreprinderii respective, acţiunile pe care le posedă constituind titluri de proprietate. Proprietarii acţiunilor (denumiţi *acţionari*) primesc anual o cotă parte din profitul societăţii sub formă de dividend, nivelul acestuia fiind stabilit după închiderea exerciţiului financiar, în funcţie de profitul net obţinut de societate şi repartizat în acest scop. Încasarea dividendelor de către posesorii de acţiuni se face pe baza cupoanelor de dividend ataşate acţiunilor.

După emisiune, acțiunile pot fi vândute-cumpărate fie prin operațiuni de plasament, fie prin operațiuni de speculații.

Operațiunile de plasament au loc atunci când o anumită persoană fizică sau juridică investește (plasează) o anumită sumă de bani în acțiuni, pe o perioadă mai lungă de timp, în scopul obținerii, anual, a unui avantaj material sub formă de dividend.

Operațiunile de speculații au loc atunci când acțiunile sunt cumpărate pentru a fi revândute, cu scopul de a obține un avantaj imediat, din diferența dintre prețul de vânzare (mai mare) și cel de cumpărare (mai mic).

Vânzarea-cumpărarea acțiunilor se face prin intermediul unei instituții specializate, numită *Bursă de Valori*. Aceasta stabilește valoarea reală a acțiunilor supuse tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, în funcție de mecanismele de funcționare a economiei libere de piață, adică în funcție de jocul dintre cererea și oferta de astfel de valori. Valoarea reală poate fi, deci, mai mare decât valoarea nominală a acțiunilor, diferența dintre acestea purtând denumirea de *primă de emisiune*, sau mai mică decât valoarea nominală, diferența în minus purtând denumirea de *diferență de emisiune*.

Principalele operațiuni privind constituirea capitalului social sunt:

a) emisiunea și subscrierea acțiunilor;

b) vărsarea (depunerea, aportul) capitalului social.

a) *Emisiunea acțiunilor* și lansarea acestora pentru subscriere se fac pe baza prospectului de emisiune. Subscrierea acțiunilor de către acționari reprezintă angajamentul în scris al acestora de a participa, în calitate de acționari, la formarea capitalului. Altfel spus, subscrierea capitalului este operația prin care o persoană fizică sau juridică, numită subscriptor, declară și semnează, pentru o anumită sumă în bani și / sau valoarea bunurilor cu care se angajează să participe la constituirea societății comerciale.

O societate comercială se poate constitui numai după subscrierea capitalului social. Aportul în natură trebuie subscris integral la constituirea societății comerciale, iar cel în bani poate fi subscris parțial, la constituire, și în mai multe tranșe ulterioare, fără a depăși cinci ani.

Subscrierea (angajamentul acționarilor) se reflectă în contabilitate ca o creanță față de acționarii respectivi, de la care urmează să se

încaseze, în bani şi eventual în natură, contravaloarea acţiunilor subscrise.

b) *Vărsarea capitalului* subscris reprezintă operaţiunea prin care subscriptorii depun la dispoziţia societăţii aporturile subscrise în natură şi/sau în numerar. Deci, capitalul social al unei societăţi se constituie din lichidităţi şi eventual bunuri (aport în natură), proporţia fiind, pentru societăţi comerciale, de maximum 60% şi, respectiv, 40%.

Conturile utilizate de contabilitate pentru înregistrarea celor două tipuri de operaţii legate de subscrierea şi vărsarea capitalului social sunt:

- 456 *Decontări cu asociaţii privind capitalul*
- 101 *Capital*
- Conturi de mijloace economice (211 *Terenuri şi amenajări de terenuri*, 213 *Mijloace fixe*, 301 *Materii prime*, 371 *Mărfuri*)
- Conturi de trezorerie (5121 *Conturi la bănci în lei*, 5311 *Casa în lei*)

Contul 456 *Decontări cu asociaţii privind capitalul se* utilizează pentru a reflecta relaţiile societăţii cu proprietarii, relaţii generate de constituirea capitalului social la înfiinţarea societăţii şi de restituirea de capital social pe parcursul activităţii. După conţinutul economic, este cont de creanţe, sub forma angajamentelor de participare la capitalul social al societăţii comerciale. În cazul constituirii sau al majorării capitalului unei societăţi comerciale, acest cont are funcţia contabilă de activ. Având în vedere că, în cazul retragerilor de capital de către acţionari sau asociaţi, în acest cont se va înregistra iniţial o datorie faţă de acţionar/asociaţi, am preferat să prezentăm contul 456 *Decontări cu asociaţii privind capitalul* drept cont bifuncţional.

În *debitul* acestui cont sunt reflectate:

- în cazul constituirii societăţii, aporturile în bani şi în natură subscrise (promise) de acţionari sau asociaţi;
- în cazul retragerii capitalului de către acţionari/asociaţi sau al încetării activităţii, sumele achitate acţionarilor/asociaţilor.

În *creditul* acestui cont sunt reflectate:

- în cazul constituirii societăţii, depunerea aportului subscris;
- în cazul retragerii capitalului sau al încetării activităţii, capitalul social retras.

Soldul contului poate fi:

- debitor, caz în care reflectă aporturi în bani şi în natură subscrise, dar nedepuse încă în societate, sau
- creditor, caz în care reflectă o datorie fată de acţionari/asociaţi neachitată încă.

Contul 101 *Capital* se utilizează pentru a reflecta valoarea capitalului social subscris şi vărsat în natură şi / sau în numerar de către acţionarii sau asociaţii societăţii, precum şi valoarea măririi sau reducerii capitalului social.

Corespunzător celor două ipostaze, subscrierea, respectiv vărsarea capitalului social, contul 101 se dezvoltă pe două subconturi:

– subcont 1011 Capitalul subscris nevărsat;

– subcont 1012 Capitalul subscris vărsat.

După conţinutul economic, contul 101 este un cont de surse proprii de finanţare, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Creditul acestui cont reflectă: capitalul social subscris de acţionari sau asociaţi în bani şi / sau în natură; rezervele destinate creşterii capitalului; profitul net realizat în exerciţiile precedente, destinat măririi capitalului ; primele de fuziune şi de aport legate de capital, încorporate la capitalul social.

Debitul acestui cont reflectă: capitalul retras de acţionari sau asociaţi; pierderile realizate în exerciţiile precedente care reduc capitalul; valoarea acţiunilor proprii anulate.

Prezintă sold creditor şi reprezintă capitalul existent.

Contul 5121 *Conturi la bănci în lei* este utilizat pentru a înregistra disponibilităţile existente la bănci în lei, la începutul exerciţiului financiar, dar şi operaţiunile de încasări şi plăţi efectuate prin acest cont, pe parcursul exerciţiului financiar.

După conţinutul economic, este un cont de mijloace circulante băneşti (cont de trezorerie), iar după funcţia contabilă, este un cont bifuncţional.

Se debitează cu disponibilităţile existente în conturi la începutul exerciţiului financiar şi cu toate operaţiunile de încasări efectuate prin conturile deschise în lei la bănci, cum ar fi: încasarea creanţelor de la clienţi şi debitori; sume primite sub formă de credite bancare; avansuri

primite de la clienți; aporturi în bani la capitalul social; sume depuse din casierie în cont la bancă etc.

Se creditează cu toate operațiunile de plăți în lei prin conturile de la bancă, cum ar fi: datorii către furnizori și creditori; rambursarea de credite către bănci; restituirea de capital, în bani, către acționari sau asociați; acordarea de împrumuturi către alte societăți comerciale; sume ridicate din conturile din bănci pentru alimentarea casieriei.

Prezintă fie *sold debitor*, care reprezintă disponibilitățile în lei existente în conturile deschise la bănci, fie *sold creditor*, reprezentând creditele primite din partea băncii.

Contul 5311 *Casa în lei* ține evidența numerarului (în lei) existent în casieria întreprinderii, precum și a mișcării acestuia, ca urmare a încasărilor și plăților efectuate prin casă, pe parcursul perioadei de gestiune.

După conținutul economic, este un cont de trezorerie (de lichidități bănești), iar după funcția contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu existentul aflat în casieria unității, precum și cu încasările în numerar efectuate pe parcursul exercițiului financiar, cum ar fi: creanțe de la clienți; sume ridicate din conturile de la bănci pentru alimentarea casieriei; sumele împrumutate în numerar de la diversele persoane fizice sau juridice; sumele depuse în numerar ca aport la capitalul social; sumele încasate în numerar de la diverși debitori; sumele restituite în numerar din avansuri de trezorerie, neutilizate; valoarea mărfurilor vândute în numerar; diferențele de curs valutar favorabile, aferente disponibilităților în devize sau operațiunilor efectuate în numerar etc.

Se creditează cu toate plățile efectuate în numerar pe parcursul exercițiului financiar, cum ar fi: depunerile de numerar la bănci; plățile efectuate către furnizori în numerar; valoarea avansurilor acordate pentru livrări de bunuri, prestări de servicii sau executări de lucrări; remunerațiile achitate personalului; ajutoarele materiale acordate, sub formă de numerar, personalului unității; avansurile acordate personalului; plățile în numerar către diverși creditori; avansurile de trezorerie acordate în numerar etc.

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă numerarul existent în casieria unității.

Contul 211 *Terenuri şi amenajări de terenuri* reflectă valoarea terenurilor existente în întreprindere la începutul exerciţiului financiar, dar şi operaţiile de cumpărare (intrări) şi vânzare (ieşiri) de terenuri în cursul exerciţiului financiar.

După conţinutul economic, este cont de active fixe (imobilizări corporale), iar după funcţia contabilă, este cont de activ.

Se debitează cu: valoarea terenurilor achiziţionate; valoarea terenurilor primite cu titlu gratuit; valoarea la cost de producţie a amenajărilor de terenuri realizate pe cont propriu; valoarea terenurilor aduse de acţionari / asociaţi ca aport la capital.

Se creditează cu: valoarea terenurilor ieşite din patrimoniu sub formă de restituire de capital către acţionari / asociaţi; valoarea terenurilor vândute sau scoase din activ.

Prezintă *sold debitor* şi reprezintă valoarea terenurilor existente în întreprindere.

Contul 371 *Mărfuri* reflectă valoarea stocurilor de mărfuri existente în gestiune la începutul exerciţiului financiar, dar şi toate operaţiile de intrare şi de ieşire, în şi din întreprindere, de mărfuri, pe parcursul exerciţiului financiar.

După conţinutul economic, este un cont de active circulante materiale, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu: valoarea la preţ de înregistrare a mărfurilor achiziţionate de la furnizori sau din avansuri de trezorerie; valoarea mărfurilor privind aportul în natură al întreprinzătorului individual ori al acţionarilor sau asociaţilor, la capitalul social; valoarea mărfurilor aduse de la terţi; valoarea la preţ de înregistrare a materiilor prime, materialelor consumabile, obiectelor de inventar şi a altor valori de natura stocurilor vândute ca atare; valoarea la preţ de înregistrare a produselor finite livrate prin magazinele proprii de desfacere; valoarea la preţ de înregistrare a mărfurilor constatate în plus la inventar, precum şi a celor primite cu titlu gratuit; valoarea adaosului comercial şi a taxei pe valoarea adăugată neexigibilă, în situaţia în care evidenţa mărfurilor se ţine la preţ cu amănuntul.

Se creditează cu: valoarea mărfurilor ieşite din gestiune (la preţ de înregistrare) prin vânzare, precum şi a lipsurilor de inventar; valoarea la preţ de înregistrare a mărfurilor trimise în custodie sau în

consignație la terți; valoarea mărfurilor restituite din capitalul social ca aport în natură către întreprinzătorul individual ori către acționari / asociați; valoarea adaosului comercial și a taxei pe valoarea adăugată neexigibilă, aferente mărfurilor vândute, în situația în care evidența mărfurilor se ține la preț cu amănuntul; valoarea donațiilor și a pierderilor din calamități constatate la mărfuri.

Prezintă *sold debitor* și reprezintă valoarea la preț de înregistrare a mărfurilor existente.

Tranzacția 1

Se înființează o întreprindere care emite și subscrie 40.000 de acțiuni cu o valoare nominală de 8000 lei / acțiune. Capitalul în valoare de 320.000.000 lei este subscris de 100 de subscriitori.

1.1. **Se înregistrează capitalul subscris:**

Analiza: operația de subscriere a capitalului produce o creștere a dreptului de creanță al întreprinderii asupra subscriptorilor, reflectat cu ajutorul contului 456 *Decontări cu asociații privind capitalul,* și, concomitent, o creștere a capitalului subscris, dar nevărsat, reflectat cu ajutorul contului 1011 *Capital subscris nevărsat.* Asistăm, deci, atât la o creștere de activ, cât și la o creștere de pasiv, cu aceeași sumă de 320.000.000 lei.

Ținând cont de etapele analizei contabile a tranzacției în cauză, formula contabilă va fi:

(+A)		(+P)	
456 *Decontări cu asociații privind capitalul*	= 1011	*Capital subscris nevărsat*	320.000.000 lei

1.2. **Se înregistrează depunerea aporturilor subscrise:**

Capitalul subscris de 320.000.000 lei este format din valoarea a 16.000 de acțiuni (40%), ca aport în natură, și valoarea a 24.000 de acțiuni (60%), ca aport în bani, în contul de la bancă.

Aportul în natură constă în următoarele bunuri economice: un autocamion, apreciat la valoarea de 64.000.000 lei, un teren evaluat la 40.000.000 lei, materii prime în valoare de 8.000.000 lei, mărfuri în valoare de 16.000.000 lei.

Pentru calcularea numărului de acțiuni ce trebuie atribuite pentru aporturile în natură, se împarte valoarea aporturilor la valoarea nominală a unei acțiuni, astfel:

– 1 autocamion	64.000.000 lei:	8000 lei/acțiune =	8.000 acțiuni
– terenul	40.000.000 lei:	8000 lei/acțiune =	5.000 acțiuni
– materiile prime	8.000.000 lei:	8000 lei/acțiune =	1.000 acțiuni
– mărfurile	16.000.000 lei:	8000 lei/acțiune =	2.000 acțiuni
TOTAL	**128.000.000 lei:**	**8000 lei/acțiune =**	**16.000 acțiuni**

Depunerea aporturilor subscrise produce, pe de o parte, creșterea valorii elementelor de imobilizări corporale (mijloace de transport, terenuri), materii prime, mărfuri și de disponibilități bănești, iar pe de altă parte, micșorarea dreptului de creanță asupra subscriptorilor. Tranzacția duce, deci, la creșterea a 5 elemente de activ și la scăderea unui element tot de activ.

Creșterile de activ se vor înregistra în debitul conturilor 213 *Mijloace fixe*, 211 *Terenuri*, 301 *Materii prime*, 371 *Mărfuri*, 5121 *Conturi la bănci în lei*, iar scăderea de activ se va înregistra în creditul contului 456 *Decontări cu asociații privind capitalul.*

Formula contabilă va fi următoarea:

		(-A)	
%	=	456 *Decontări cu asociații privind capitalul*	320.000.000 lei
(+A) 212 *Mijloace fixe*			64.000.000 lei
(+A) 211 *Terenuri și amenajări de terenuri*			40.000.000 lei
(+A) 301 *Materii prime*			8.000.000 lei
(+A) 371 *Mărfuri*			16.000.000 lei
(+A) 5121 *Conturi la bănci în lei*			192.000.000 lei

1.3. **Se înregistrează transformarea capitalului din categoria *Capital subscris nevărsat* în categoria *Capital subscris vărsat.*** Operația produce o diminuare în pasiv la elementul capital subscris nevărsat și, concomitent și cu aceeași sumă, o majorare tot în pasiv, la elementul capital subscris vărsat. Diminuarea de pasiv se va reflecta în debitul contului 1011 *Capital subscris nevărsat,* iar majorarea de pasiv se va reflecta în creditul contului 1012 *Capital subscris vărsat.*

Formula contabilă:

(-P)		(+P)	
1011 *Capital subscris nevărsat*	=	1012 *Capital subscris vărsat*	320.000.000 lei

După înființarea societății comerciale, *situația patrimonială inițială* se prezintă astfel:

ACTIV PASIV

Mijloace economice	Sume	Surse de finanțare	Sume
Terenuri	40.000.000	Capital subscris vărsat	320.000.000
Mijloace fixe	64.000.000		
Materii prime	8.000.000		
Mărfuri	16.000.000		
Conturi la bănci în lei	192.000.000		
TOTAL	**320.000.000**	**TOTAL**	**320.000.000**

6.3. *Contabilitatea principalelor tranzacții privind majorarea capitalului*

Capitalul unei societăți comerciale se poate majora, pe baza hotărârii adunării generale a acționarilor/asociaților, prin mai multe căi, cele mai importante fiind:

1) emisiunea de noi acțiuni;
2) capitalizarea unei părți din profitul exercițiilor financiare anterioare;
3) convertirea obligațiunilor în acțiuni.

1. ***Majorarea capitalului social prin emisiunea de noi acțiuni***

Decizia de majorare a capitalului social este luată de adunarea generală a acționarilor, putându-se realiza fie prin emiterea și subscrierea de noi acțiuni, procesul de emisiune al acțiunilor fiind stabilit de aceasta, fie prin creșterea valorii nominale a acțiunilor existente.

În cazul în care majorarea de capital se realizează prin emisiunea de noi acțiuni, acțiunile noi pot fi destinate fie exclusiv vechilor acționari (numiți acționari fondatori), fie, parțial, și altor acționari, noi. În cazul în care acțiunile sunt destinate și altor acționari decât celor fondatori, emisiunea acțiunilor se face la valoarea de emisiuni, care, de regulă, este mai mare decât valoarea nominală a acțiunilor. Dar, întrucât capitalul social se modifică numai cu valoarea nominală a acțiunilor, diferența până la valoarea de emisiune a acțiunilor se reflectă în contabilitate distinct, cu ajutorul contului 104 *Prime de capital.*

Contul 104 *Prime de capital* ține evidența primelor de emisiune, de fuziune și de aport la capital. După conținutul economic, este un cont de capitaluri proprii, iar după funcția contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea primelor stabilite cu ocazia emisiunii, fuziunii sau aportului la capital și *se debitează* cu valoarea primelor de fuziune și de aport legate de capital, încorporate la capital, precum și cu valoarea primelor de emisiune transferată la rezerve.

Soldul creditor al contului reprezintă primele de emisiune, de fuziune sau de aport la capital, neîncorporate la capitalul social sau la rezerve.

Tranzacția 2

După 2 ani de la înființare, întreprinderea decide emiterea și subscrierea a 3000 de acțiuni noi, valoarea de emisiune 9000 lei / acțiune, valoarea nominală 8000 lei / acțiune.

Analiza: tranzacția produce, pe de o parte, creșterea dreptului de creanță față de subscriptori, iar pe de altă parte, creșterea capitalului subscris nevărsat (cu valoarea nominală a acțiunilor) și creșterea valorii primelor de emisiune (cu diferența dintre valoarea de emisiune a acțiunilor și valoarea nominală a acestora). Tranzacția duce, deci, la creșterea unui element de activ și, concomitent, la creșterea a două elemente de pasiv.

Creșterea de activ se va înregistra în debitul contului 456 *Decontări cu asociații privind capitalul,* iar creșterile de pasiv se vor înregistra în creditul conturilor 1011 *Capital subscris nevărsat* și 104 *Prime de capital.*

Formula contabilă:

	(+A)		
456 *Decontări cu asociații privind capitalul*	=	%	27.000.000 lei
		(+P)	(3000 acț. x 9000 lei/acț.)
		1011 *Capital subscris nevărsat*	24.000.000 lei
			(3000 acț.x 8000 lei/acț.)
		(+P)	
		104 *Prime de capital*	3.000.000 lei

Tranzacția 3

Se aportează (se varsă) capitalul social subscris, în contul de la bancă.

Analiza: tranzacția determină, pe de o parte, creșterea disponibilului din cont, iar pe de altă parte, diminuarea creanței față de subscriptori (datorită faptului că aceștia au vărsat capitalul social cu care s-au angajat).

Tranzacția duce, deci, la creșterea unui element de activ, urmărit cu contul 5121 *Conturi la bănci în lei*, și, concomitent, la scăderea altui element de activ, urmărit cu contul 456 *Decontări cu asociații privind capitalul*.

Formula contabilă:

	(+A)		(-A)	
5121 *Conturi la bănci în lei*	=	456 *Decontări cu asociații privind capitalul*		27.000.000 lei

Tranzacția 4

Concomitent cu vărsarea capitalului se înregistrează și transformarea capitalului subscris nevărsat în capital subscris vărsat (vezi explicațiile de la exemplul privind constituirea capitalului social).

Formula contabilă:

	(-P)		(+P)	
1011 Capital subscris nevărsat	=	1012 Capital subscris vărsat		24.000.000 lei

2. ***Capitalizarea unei părți din profitul exercițiilor anterioare***

Profitul obținut în exercițiul / exercițiile financiare anterioare reprezintă un element de capitaluri proprii, urmărit cu contul

117 *Rezultatul reportat*, care, prin diminuarea lui, cu ocazia repartizării la capital, se debitează, creditându-se, în acelaşi timp, contul 1012 *Capital social vărsat.*

Formula contabilă:

(-P)		(+P)
117*Rezultatul reportat*	=	101*Capital subscris vărsat*

3. ***Majorarea capitalului social prin conversia obligaţiunilor în acţiuni***

În cazul împrumuturilor pe termen lung din emisiuni de obligaţiuni convertibile, se poate prevedea, încă de la lansarea acestora, posibilitatea preschimbării lor în acţiuni, la o anumită dată, într-un anumit interval de timp şi în anumite condiţii bine determinate. Conversia obligaţiunilor în acţiuni poate avea loc la aceeaşi valoare nominală, sau la o valoare nominală mai mare, fapt care atrage după sine folosirea contului 104 *Prime de capital.*

Tranzacţia 5

Pentru majorarea capitalului, o întreprindere retrage de pe piaţă 1000 de obligaţiuni la valoarea nominală de 10.000 lei/obligaţiune şi le înlocuieşte cu 1000 acţiuni la valoarea nominală de 10.000 lei/acţiune.

Formula contabilă:

(-P)		(+P)	
161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni*	=	1012 *Capital subscris vărsat*	10.000.000 lei

Tranzacţia 6

Întreprinderea decide conversia a 1000 de obligaţiuni cu o valoare nominală de 10.000 lei, contra a 4.000 acţiuni noi, fiecare obligaţiune dând dreptul la 4 acţiuni cu o valoare nominală de 2.000 lei.

Reducerea împrumutului: 1.000 obligaţiuni x 10.000 lei/buc. = 10.000.000 lei. Creşterea capitalului cu 4.000 (4x1.000) acţiuni noi.

Valoarea nominală a acţiunilor = 8.000.000 lei (4.000 buc. x 2.000 lei/buc)

Prima de emisiune este de 2.000.000 lei (10.000.000 lei – 8.000.000 lei).

Formula contabilă:

(-P) 161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni*	=	%	10.000.000 lei
		(+P) 1012 *Capital subscris vărsat*	8.000.000 lei
		(+P) 104 *Prime de capital*	2.000.000 lei

6.4. *Contabilitatea principalelor tranzacţii privind diminuarea capitalului*

Întreprinderile pot proceda la reducerea capitalului în următoarele moduri:

1) restituire de capital către acţionari sau asociaţi;
2) anularea de acţiuni proprii răscumpărate;
3) acoperirea pierderilor înregistrate în exerciţiile financiare anterioare.

1. ***Restituirea de capital către unul sau mai mulţi acţionari / asociaţi***

Pe parcursul activităţii, la solicitarea unor acţionari şi cu aprobarea adunării generale a acţionarilor sau asociaţilor, se poate restitui, acestora, integral sau parţial (în bani şi/sau în natură), capitalul solicitat.

În contabilitate, restituirea de capital se reflectă mai întâi cu valoarea capitalului de restituit, ca o obligaţie faţă de acţionar, obligaţie care se stinge în momentul restituirii propriu-zise a capitalului.

Tranzacţia 7

Se restituie capitalul către un acţionar, în valoare de 30.000.000 lei, astfel: 20.000.000 lei reprezintă valoarea unui teren, iar 10.000.000 lei reprezintă bani în numerar.

Analiza: aşa cum am văzut, se constituie mai întâi obligaţia faţă de acţionar de a-i restitui capitalul cu care a participat la constituirea societăţii, obligaţie urmărită în contabilitate cu contul 456 *Decontări cu asociaţii privind capitalul*, prin creditarea acestui cont, şi, concomitent, prin debitarea contului 1012 *Capital subscris vărsat*, care reprezintă diminuarea capitalului cu valoarea retragerii de capital de către respectivul acţionar.

Formula contabilă:

	(+P)		(+P)	
1012	*Capital subscris vărsat*	=	456 *Decontări cu asociații privind capitalul*	30.000.000 lei

Se stinge apoi obligația către acționar, cu restituirea propriu-zisă a capitalului solicitat, în valoare de 30.000.000 lei.

Tranzacția produce o diminuare a obligației față de acționar, urmărită în contabilitate cu contul 456 *Decontări cu asociații privind capitalul*, care se debitează, și, concomitent, o diminuare a activelor întreprinderii cu valoarea terenului de 10.000.000 lei, urmărit cu contul 211 *Terenuri* și cu valoarea numerarului, urmărit cu contul 5311 *Casa în lei*, care se creditează.

Formula contabilă:

	(-P)			
456	*Decontări cu asociații privind capitalul*	=	%	30.000.000 lei
			(-A) 211 *Terenuri*	20.000.000 lei
			(-A) 5311 *Casa în lei*	10.000.000 lei

2. ***Anularea de acțiuni proprii răscumpărate***

Întreprinderile își pot diminua capitalul și prin răscumpărarea propriilor acțiuni, pe care le anulează, ceea ce duce la diminuarea capitalului subscris vărsat.

Tranzacția 8

Se răscumpără acțiuni proprii la prețul de răscumpărare de 5.000.000 lei, din casă.

Analiza: tranzacția determină modificarea a două elemente din activ, respectiv creșterea valorii acțiunilor proprii și, concomitent, scăderea, cu aceeași valoare, a numerarului din casieria întreprinderii.

Acțiunile proprii se urmăresc în contabilitate cu contul de activ *502 Acțiuni proprii*, care, prin majorare, se debitează. Numerarul din casierie se urmărește în contabilitate cu contul 5311 *Casa în lei*, care, prin diminuare, se creditează.

Formula contabilă:

(+A)		(-A)	
502 *Acțiuni proprii*	=	5311 *Casa în lei*	5.000.000 lei

Tranzacția 9

Se anulează acțiunile proprii răscumpărate și cu contravaloarea acestora se diminuează capitalul.

Tranzacția modifică două elemente: unul de activ, acțiuni proprii, urmărit în contabilitate cu contul 502 *Acțiuni proprii*, care, prin anulare, se creditează, și altul de pasiv – capital subscris vărsat, urmărit în contabilitate cu contul 1012 *Capital subscris vărsat*, care prin diminuare se debitează.

Formula contabilă va fi:

(-P)		(-A)	
1012 *Capital subscris vărsat*	=	502 *Acțiuni proprii*	5.000.000 lei

3. ***Acoperirea pierderilor înregistrate în exercițiile financiare anterioare***

Pierderile înregistrate în exercițiile financiare anterioare se înregistrează în debitul Contului 117 *Rezultatul reportat*, prin creditarea contului 121 *Profit și pierdere*, astfel:

(+A)		(+P)	
117 *Rezultatul reportat*	=	121 *Profit și pierdere*	(cu valoarea pierderii)

În anumite situații, aceste pierderi pot diminua capitalul social.

Formula contabilă va fi:

(-P)		(-A)	
1012 *Capital subscris vărsat*	=	117 *Rezultatul reportat*	(cu valoarea pierderii)

6.5. *Contabilitatea capitalului împrumutat*

După cum s-a menționat în paragrafele anterioare, capitalurile proprii și capitalurile străine pe termen lung constituie capitalurile permanente ale întreprinderii.

Opțiunea societăților comerciale între finanțarea cu fonduri proprii și finanțarea cu surse străine, pe termen lung, a unor proiecte importante de investiții, este una din problemele fundamentale ale strategiei financiare.

În cursul de față ne vom ocupa de studierea contabilității a două dintre categoriile de împrumuturi pe termen lung, și anume:

I. Contabilitatea împrumuturilor din emisiunea de obligațiuni.

II. Contabilitatea creditelor bancare pe termen lung și mediu.

I. Contabilitatea împrumuturilor din emisiunea de obligațiuni

Împrumuturile din emisiunea de obligațiuni sunt datorii pe termen lung, de valori mari, divizate în părți egale reprezentate prin titluri de valoare, denumite *obligațiuni*, și care urmează a se rambursa la un anumit termen stabilit (la o anumită scadență), plătindu-se și o dobândă aferentă deținătorilor de obligațiuni, numită *cupon*.

Emiterea de obligațiuni prezintă anumite avantaje față de emiterea de acțiuni, atât pentru societatea comercială emitentă, cât și pentru cumpărătorii de obligațiuni. Astfel, pentru emitent, emiterea de obligațiuni permite atragerea unor sume importante ce nu ar putea fi acordate de către o instituție finanțatoare, iar impozitul pe profitul obținut în urma acestei operații se determină după ce se deduc din venituri dobânzile datorate pentru obligațiunile emise și vândute. De asemenea, emiterea de obligațiuni prezintă avantaje și pentru subscriptorii obligațiunilor, întrucât ei pot încasa o dobândă mai mare decât suma dividendelor încasate de pe urma deținerii de acțiuni. Un alt avantaj pe care îl conferă deținerea de obligațiuni îl constituie faptul că acestea prezintă un grad de lichiditate ridicat și oferă posibilitatea preschimbării lor în acțiuni, la o anumită dată.

Obținerea obligațiunilor se reflectă în contabilitate prin următoarele operații:

1. Subscrierea obligațiunilor din partea persoanelor fizice sau juridice care doresc să cumpere obligațiuni. Aceasta se face pe exemplarul prospectului de emisiune, iar valoarea lor trebuie să fie integral vărsată anterior sau în momentul subscrierii.

2. Încasarea propriu-zisă a valorii obligațiunilor subscrise, la valoarea lor nominală.

3. Calcularea, de către întreprinderea emitentă, a dobânzii anuale pe care aceasta o datorează deținătorilor de obligațiuni.

Pe perioada deținerii împrumutului din emisiunea de obligațiuni, întreprinderea emitentă calculează și plătește deținătorilor de obligațiuni o anumită dobândă.

Dobânzile se pot calcula la diferite perioade, de regulă anual, dar și la termene mai mici (lunar, trimestrial, semestrial), prin formula dobânzii simple sau compuse, astfel:

$$\text{Dobânda simplă} = \frac{\text{Valoarea împrumutului} \times \text{Rata dobânzii} \times \text{Timpul}}{100 \times 360}$$

Dobânda compusă = $I_f - I_i$, unde:

I_f = împrumut final

I_i = împrumut inițial.

iar $If = Ii \times \left(1 + \frac{Rd}{100}\right)^r$, unde

Rd = rata dobânzii anuale

r = numărul de perioade de calcul al dobânzii.

Dobânda astfel calculată reprezintă pentru întreprinderea emitentă o datorie și, în același timp, o cheltuială financiară.

4. Plata efectivă a dobânzii către deținătorii de obligațiuni (de regulă, anual).

5. Rambursarea, la anumită scadență, sau eșalonat, în mai multe tranșe, a împrumutului deținătorilor de obligațiuni.

Pentru înregistrarea în contabilitate a tranzacțiilor privind împrumuturile din emisiunea de obligațiuni, se utilizează următoarele conturi:

- 161 *Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni*
- 1681 *Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiunea de obligațiuni*
- 461 *Debitori diverși*
- 666 *Cheltuieli financiare*
- 5121 *Conturi la bănci în lei*

Contul 161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni* se utilizează pentru a reflecta capitalul împrumutat de o societate comercială sub formă de împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni. După conţinutul economic, este cont de datorii financiare pe termen lung, iar după funcţia contabilă, este cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea împrumuturilor obţinute, la valoarea de rambursare a obligaţiunilor, şi *se debitează* cu valoarea împrumuturilor rambursate, precum şi cu valoarea obligaţiunilor răscumpărate şi anulate şi a celor convertite în acţiuni proprii.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni nerambursate încă.

Contul 1681 *Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni* ţine evidenţa dobânzilor calculate şi datorate deţinătorilor de obligaţiuni. După conţinutul economic, este un cont de datorii financiare, iar după funcţia contabilă este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea dobânzilor datorate deţinătorilor de obligaţiuni şi *se debitează* cu valoarea dobânzilor plătite deţinătorilor de obligaţiuni.

Soldul său creditor reflectă valoarea dobânzilor calculate şi neachitate încă.

Contul 461 *Debitori diverşi* se utilizează pentru înregistrarea distinctă în contabilitate a tranzacţiei de subscriere a obligaţiunilor, precum şi a celei de încasare a preţului de emisiune a obligaţiunilor de la subscriptori, denumiţi şi obligatori. După conţinutul economic, este un cont de creanţe, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu valoarea obligaţiunilor subscrise şi *se creditează* cu sumele încasate de la subscriptori.

Soldul său debitor reflectă valoarea obligaţiunilor subscrise şi neîncasate încă.

Tranzacţia 10

O societate pe acţiuni emite un împrumut din emisiunea de obligaţiuni în valoare de 50.000.000 lei, divizat în 5000 de titluri. Valoarea nominală este de 10.000 lei / obligaţiune; valoarea de

rambursare 10.000 lei / obligaţiune; termen de rambursare 5 ani; dobânda 20% /an.

1.1. *Emiterea şi subscrierea obligaţiunilor*

Analiza: tranzacţia produce o creştere a dreptului de creanţă asupra subscriptorilor (element de activ) şi, concomitent şi cu aceeaşi sumă, o creştere a valorii datoriilor sub forma împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni (element de pasiv).

Dreptul de creanţă asupra subscriptorilor se urmăreşte în contabilitate cu contul de activ 461 *Debitori diverşi*, care, prin majorare, se debitează, iar datoriile faţă de subscriptori se urmăresc în contabilitate cu ajutorul contului 161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni*, care, cu creşterile, se creditează.

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
461 *Debitori diverşi*	=	161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni*	50.000.000 lei

1.2. *Încasarea propriu-zisă a valorii obligaţiunilor de la subscriptori, prin contul deschis la bancă, în valoare de 50.000.000 lei.*

Tranzacţia produce o scădere a dreptului de creanţă asupra subscriptorilor, urmărit în contabilitate cu contul 461 *Debitori diverşi*, care se creditează, şi, concomitent şi cu aceeaşi sumă, o creştere a disponibilităţilor din cont, urmărite în contabilitate cu contul 5121 *Conturi la bănci în lei*, care se debitează.

Formula contabilă va fi:

(+A)		(-A)	
5121 *Conturi la bănci în lei*	=	461 *Debitori diverşi*	50.000.000 lei

1.3. *Se calculează şi se înregistrează, la sfârşitul primului an, dobânda cuvenită subscriptorilor (după formula dobânzii simple), astfel:*

$$\text{Dobânda} = \frac{50.000.000 \times 20}{100} = 10.000.000 \text{ lei}$$

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
666 *Cheltuieli privind dobânzile*	=	1681 *Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni*	10.000.000 lei

Formula contabilă de mai sus se va repeta şi în următorii ani, până în anul al cincilea, inclusiv.

1.4. *Se achită, la sfârşitul primului an, dobânda, subscriptorilor, din contul deschis la bancă.*

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
1681 Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	10.000.000 lei

De asemenea, formula contabilă de mai sus se va repeta şi în următorii ani, până în anul al cincilea, inclusiv.

1.5. *Se efectuează rambursarea împrumutului, la sfârşitul celui de-al cincilea an, către deţinătorii de obligaţiuni, la valoarea de rambursare a creditului, din contul de la bancă.*

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
161 *Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	50.000.000 lei

II. Contabilitatea creditelor bancare pe termen lung şi mediu

Creditele bancare pe termen lung şi mediu sunt datorii financiare, contractate de pe piaţa internă sau externă, de la bănci sau de la alte instituţii financiare, în anumite condiţii prevăzute în contractul de credit încheiat între parteneri. Aceste credite sunt garantate la plată cu valoarea diferitelor bunuri imobile şi valori mobiliare, prevăzute, după caz, în contractul de gaj, contractul de ipotecă sau contractul de cesiune de creanţe.

Contractele de credit cuprind: părţile contractante, volumul creditu-lui şi modul de acordare şi rambursare (integral, la o anumită scadenţă sau în anumite tranşe), modalitatea de garantare a creditului, modul de calcul al dobânzii (dobândă simplă sau dobândă compusă), dobânzile la creditele restante, organul abilitat să rezolve litigiile între părţi etc.

Pentru contabilitate, tranzacţia de obţinere a unui credit bancar, pe termen lung şi mediu, presupune parcurgerea următoarelor etape:

1) contractarea şi obţinerea creditului;

2) calcularea şi înregistrarea în contabilitate a dobânzii cuvenite instituţiei care a acordat creditul;

3) plata anuală (sau, după caz, lunară, trimestrială, semestrială) a dobânzii către instituţia finanţatoare;

4) rambursarea, după expirarea perioadei de contractare, a creditului bancar.

Urmărirea în contabilitate a creditelor bancare pe termen lung şi mediu se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

- 162 *Credite bancare pe termen lung şi mediu*
- 1682 *Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung şi mediu*
- 666 *Cheltuieli privind dobânzile*
- 5121 *Conturi la bănci în lei*

Contul 162 *Credite bancare pe termen lung şi mediu* se utilizează pentru a reflecta în contabilitate valoarea creditelor contractate şi obţinute de la bănci şi alte instituţii financiare, din ţară şi din străinătate, pe o perioadă mai mare de un an. După conţinutul economic, este un cont de datorii financiare pe termen lung. După funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea creditelor contractate şi obţinute de la bănci şi alte instituţii financiare şi *se debitează* cu valoarea creditelor rambursate, la o anumită dată (scadenţă) sau eşalonat, în mai multe tranşe.

Prezintă sold creditor, care reprezintă valoarea creditelor bancare, pe termen lung şi mediu, nerambursate încă.

Tranzacția 11

O întreprindere contractează și obține de la o bancă un credit bancar, pe o perioadă de 3 ani, în valoare de 60.000.000 lei, cu o dobândă anuală de 50% pe an.

1.1. *Se înregistrează contractarea și obținerea creditului, prin următoarea formulă contabilă:*

(+A)		(+P)	
5121 *Conturi la bănci în lei*	=	162 *Credite bancare pe termen lung și mediu*	60.000.000 lei

1.2. *Se calculează (după formula dobânzii simple) și se înregistrează în contabilitate, la sfârșitul primului an, dobânda datorată băncii.*

$$\text{Dobânda} = \frac{60.000.000 \times 50}{100} = 30.000.000 \text{ lei}$$

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
666 *Cheltuieli privind dobânzile*	=	1682 *Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung și mediu*	30.000.000 lei

Formula contabilă se repetă și în următorii 2 ani.

1.3. *La sfârșitul primului an, se virează băncii dobânda din contul deschis la bancă.*

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
1682 *Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung și mediu*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	30.000.000 lei

Formula contabilă se repetă și în următorii 2 ani.

1.4. *Rambursarea creditului, la sfârșitul celui de-al treilea an, din contul deschis la bancă.*

Formula contabilă :

(-P)		(-A)		
162 *Credite bancare pe termen lung şi mediu*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	60.000.000 lei	

6.6. *Exerciţii, probleme*

1) Ce structuri de capitaluri proprii există?

2) Cum se formează capitalul propriu?

3) Ce este capitalul permanent şi cum se calculează?

4) Ce ştiţi despre acţiuni? Dar despre acţionari?

5) Care sunt valorile pe care le pot îmbrăca acţiunile/părţile sociale?

6) Din ce poate fi alcătuit capitalul?

7) Cum se calculează valoarea primelor de capital?

8) Ce tranzacţii au loc cu ocazia constituirii unei întreprinderi şi a formării capitalului acesteia?

9) Care sunt conturile utilizate pentru evidenţierea acţiunilor subscrise, a aporturilor în bani şi în natură şi a capitalului constituit?

10) Ce fel de cont este contul *Decontări cu asociaţii privind capitalul*?

11) Care sunt căile de creştere şi de micşorare a capitalului?

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 7

DELIMITĂRI ŞI CONTURI DE IMOBILIZĂRI CORPORALE

7.1. *Delimitări privind imobilizările corporale*

Existenţa, funcţionarea şi dezvoltarea unei întreprinderi presupun consumuri de mijloace băneşti concretizate în bunuri sau servicii achiziţionate, denumite imobilizări corporale.

Beneficiile aşteptate de pe urma exploatării acestora se obţin fie în perioada curentă, fie în perioadele următoare. Dacă beneficiile se obţin în perioada curentă, contravaloarea bunurilor şi serviciilor consumate devine cheltuială în aceeaşi perioadă. Dacă beneficiile se aşteaptă în perioade viitoare, atunci valorile bunurilor şi serviciilor vor fi considerate active imobilizate în perioada curentă, iar plăţile efectuate pentru procurarea lor vor fi capitalizate (valorificate în perioadele următoare).

Imobilizările corporale aparţin grupei de active imobilizate.

Activele imobilizate reprezintă bunuri mobile, imobile şi importante valori economice de investiţii, dobândite de la terţi sau create în întreprindere, destinate să servească în activitatea economico-financiară pe o durată mai mare de un an şi care nu se consumă la prima utilizare.

Cu excepţia terenurilor, activele imobilizate au o existenţă limitată în timp. Ele se consumă în procesul obţinerii veniturilor întreprinderii. Amortizarea este, de altfel, o modalitate prin care costul activelor imobilizate este desfăşurat pe parcursul perioadei de viaţă utilă a acestora.

În contabilitate, ca şi în viaţă, toate veniturile şi cheltuielile legate de o anumită perioadă sunt recunoscute pentru determinarea profitului sau pierderii acelei perioade. *Cheltuiala cu amortizarea reprezintă, aşadar, fracţiunea din costul activelor imobilizate folosită în cursul unei perioade contabile.*

Totodată, amortizarea este un element de determinare a valorii rămase a activelor imobilizate.

Ținând seama de conținutul, forma și destinația lor, activele imobilizate sunt grupate pe următoarele structuri:

- imobilizări necorporale
- imobilizări corporale
- imobilizări financiare

De toate aceste structuri ne-am ocupat pe larg în capitolul privind structurile patrimoniale de activ.

Din punct de vedere contabil, prezintă interes, pentru anul I de studiu, la disciplina ***Contabilitate-baze***, structura de imobilizări corporale.

Imobilizările corporale, denumite și active „tangibile", sunt active cu formă materială concretă, se regăsesc în întreprindere sub formă de *terenuri* și *mijloace fixe* (mașini, instalații și utilaje de lucru; aparate și instalații de măsurare, control și reglare; mijloace de transport; animale și plantații). Pentru ca un bun să fie încadrat în categoria mijloace fixe, el trebuie să îndeplinească, cumulativ, condiția de valoare (mai mare de 8 milioane lei) și de durată de utilizare (mai mare de un an).

În conformitate cu *Standardul Internațional de Contabilitate IAS 16 Imobilizările corporale*, imobilizările corporale:

(1) sunt deținute de o întreprindere pentru a fi utilizate în producția de bunuri sau în prestarea de servicii, pentru a fi închiriate terților sau pentru a fi folosite în scopuri administrative, și

(2) este posibil a fi utilizate pe parcursul mai multor perioade.

Terenurile și mijloacele fixe **sunt recunoscute** în activ, atunci când:

(1) este posibilă generarea către întreprindere de beneficii economice viitoare aferente activului, și

(2) costul activului poate fi evaluat în mod credibil.

6.2. *Evaluarea imobilizărilor corporale*

Pentru recunoașterea în contabilitate, este necesară exprimarea în unități monetare a fiecărei structuri patrimoniale. Această operație se numește *evaluare* și are loc în mod diferit, în funcție de elementul la care se referă și de momentul la care se efectuează.

În funcție de ultimul criteriu, distingem:

- evaluarea imobilizărilor în momentul intrării în întreprindere (la data recunoașterii în contabilitate);
- evaluarea imobilizărilor la data inventarierii;
- evaluarea imobilizărilor în momentul închiderii exercițiului financiar;
- evaluarea imobilizărilor în momentul ieșirii din întreprindere (în momentul încetării recunoașterii în contabilitate).

1. **Evaluarea imobilizărilor corporale în momentul intrării în întreprindere** poate îmbrăca următoarele forme:

a) *Cost de achiziție* pentru imobilizările corporale intrate în patrimoniu prin achiziție de la terți, format din următoarele elemente:

• **preț de achiziție** sau cumpărare (înscris în factura furnizorului) (+);

• **cheltuieli de transport aprovizionare** (+);

• **alte cheltuieli accesorii, directe**, pentru punerea în funcțiune a imobilizărilor (exemplu: construirea de fundații) (+);

• **taxele și impozitele nedeductibile** (+);

• **reducerile comerciale primite** (-)

b) *Cost de producție* pentru imobilizările obținute prin producție sau construcție proprie, format din:

• costuri directe de producție (materii prime, materiale, salarii directe etc.);

• costuri indirecte de producție (cheltuieli cu întreținerea și funcționarea utilajelor), imputate rațional asupra costului de producție, în funcție de gradul de activitate a mijlocului fix (exemplu: dacă cheltuielile indirecte sunt de 100.000 lei și gradul de activitate este de 70%, se includ în costul de producție 70.000 lei);

• opțional, costurile cu dobânzile, diferențele de curs valutar și alte cheltuieli bancare aferente creditelor de finanțare a imobilizărilor obținute prin producție *proprie*.

c) *Valoarea actuală* pentru imobilizările primite cu titlu gratuit (donații, subvenții) estimată în funcție de prețul pieței, starea bunului (uzat sau nou) și utilitatea sa.

d) *Valoarea de aport sau de utilitate* pentru imobilizările primite ca aport în natură la capitalul social, estimată de către evaluatori potrivit prețului pieței.

Indiferent de forma sub care se prezintă, valoarea stabilită în momentul primei recunoașteri se numește *valoare de intrare (valoare contabilă sau valoare la cost istoric).*

Imobilizările corporale rămân înregistrate în contabilitate la această valoare pe toată durata existenței lor în întreprindere, cu excepția cazurilor de reevaluare, când valoarea reevaluată devine noua valoare de intrare.

2. Evaluarea imobilizărilor la data inventarierii

Momentul inventarierii este, de fapt, momentul în care activele unei întreprinderi sunt măsurate și exprimate atât în unități de măsură fizice, cât și în unități monetare.

Pentru imobilizările corporale supuse amortizării, se calculează *valoarea netă contabilă,* scăzând din valoarea contabilă de intrare amortizarea calculată și înregistrată până la data inventarului. În momentul inventarierii se determină și valoarea de inventar, adică o valoare actuală sau de utilitate a imobilizării.

3. Evaluarea imobilizărilor în momentul închiderii exercițiului

Momentul închiderii exercițiului financiar se concretizează, din punct de vedere contabil, în întocmirea bilanțului contabil, ca document contabil de sinteză.

În bilanț, elementele entității sunt înscrise la valoarea bilanțieră. În vederea determinării ei, se compară valoarea contabilă netă cu valoarea de inventar. Rezultatul acestei comparații poate conduce la :

- un plus de valoare care, conform principiului prudenței, nu se înregistrează în contabilitate. În această situație, valoarea bilanțieră a imobilizării este egală cu valoarea netă contabilă;
- un minus de valoare care, conform principiului prudenței, se consemnează într-un supliment de amortizare în cazul deprecierii ireversibile (de exemplu, mijloace fixe inutilizabile, propuse pentru casare) sau provizioane (reduceri) pentru deprecierea imobilizărilor dacă deprecierea este reversibilă (de exemplu, lipsa de utilitate a acestora pentru întreprindere în momentul inventarierii).

4. Evaluarea imobilizărilor în momentul încetării recunoaşterii

Încetarea recunoaşterii în contabilitate a imobilizărilor are drept valoare de referinţă valoarea de intrare a imobilizărilor. Este important de precizat dacă imobilizarea a fost sau nu integral amortizată.

În cazul unei imobilizări integral amortizate (a cărei valoare a fost integral suportată pe cheltuieli), amortizarea este egală cu valoarea contabilă.

În cazul unei imobilizări incomplet amortizate, este necesară suportarea pe cheltuieli a valorii rămase neamortizată. În această situaţie, amortizarea înregistrată plus cheltuiala (reprezentând partea neamortizată) egalează valoarea contabilă de intrare, care reprezintă *valoarea de ieşire* a respectivei imobilizări.

7.3. *Reevaluarea imobilizărilor*

În condiţiile evoluţiei crescătoare a preţurilor bunurilor, periodic au loc reevaluări ale activelor imobilizate. Reevaluarea se aplică acestor active întrucât durata lor de viaţă utilă este mai îndelungată şi sunt afectate în mai mare măsură activele circulante.

Până în prezent, reevaluarea a avut la bază prevederi legale exprese şi a vizat, în special, imobilizările corporale. Aşadar, reevaluarea nu este aplicabilă unui singur component al activelor imobilizate, ci uneia sau mai multor categorii de active imobilizate (de exemplu, terenurile şi clădirile) sau tuturor activelor imobilizate.

Din punct de vedere contabil, reevaluarea imobilizărilor are drept rezultat constituirea rezervei din reevaluare, element de pasiv înscris în categoria capitalurilor proprii.

Concluzie: evaluarea imobilizărilor are loc cu ocazia primei recunoaşteri în contabilitate, la data inventarierii, în momentul întocmirii bilanţului şi la încetarea recunoaşterii în contabilitate.

7.3.1. Amortizarea: semnificaţie, durată de viaţă utilă

Pe parcursul funcţionării lor, imobilizările corporale îşi pierd treptat din valoare, datorită uzurii lor fizice şi morale.

Aşa cum arătam pe parcursul acestui capitol, amortizarea este reflectarea monetară a părţii din costul imobilizărilor transferată

asupra rezultatelor procesului productiv (produselor obținute). Aceasta este ***semnificația economică*** a amortizării.

Dacă mergem în profunzime, putem spune că, din punct de vedere economic, amortizarea este includerea unei cote din costul imobilizărilor în cheltuielile perioadei în care s-a folosit activul imobilizat.

După cum am precizat, viața unei imobilizări este mai mare de un an. Deci, se întinde pe mai multe exerciții financiare. Este important atunci de determinat cât din valoarea activelor imobilizate se va regăsi în cheltuielile fiecărui exercițiu financiar care intră în durata de viață utilă a respectivei imobilizări,

Semnificația contabilă a amortizării este legată de corectarea valorii imobilizărilor ca urmare a utilizării lor, a acțiunii unor factori externi (naturali, de progres tehnic).

Trebuie precizat că din categoria imobilizărilor corporale sunt excluse din sfera amortizării bunurile a căror folosință nu este limitată în timp, precum: terenuri, lacuri, păduri etc.

Un element indispensabil determinării amortizării îl constituie durata de funcționare, durata de viață a unei imobilizări. Ca regulă, putem spune că sunt supuse amortizării imobilizările cu durata de viață determinată în timp.

Durata de viață utilă este perioada pe parcursul căreia se estimează că întreprinderea va utiliza activul supus amortizării. Datorită faptului că în țara noastră există , încă, o strânsă legătură între contabilitate și fiscalitate, durata de viață utilă a imobilizărilor este reglementată prin lege. Baza de calcul al amortizării o constituie costul activului sau, dacă acesta a fost reevaluat, valoarea rezultată în urma ultimei reevaluări.

7.3.2. Metode de amortizare

Reglementările contabile actuale recunosc trei metode de amortizare, și anume: metoda amortizării lineare, metoda amortizării degresive și metoda amortizării accelerate.

• **Metoda amortizării lineare** constă în calcularea și alocarea uniformă a valorii contabile de intrare a activelor imobilizate pe toată durata normală de funcționare, exprimată în ani.

Relațiile de calcul al amortizării proprii acestei metode sunt:

$A = VCI \times Ra$, unde:

A = Anuitatea amortizării (amortizarea anuală)
VCI = Valoarea contabilă de intrare
Ra = Rata anuală a amortizării

$$Ra = \frac{100}{\text{Durata normală de utilizare (ani)}}$$

Exemplu:

Presupunem că o întreprindere achiziționează un utilaj în valoare de 100.000.000 lei cu o durată de viață utilă de 4 ani.

Calculul ratei de amortizare:

Ra = 100/4 = 25%

Calculul anuității amortizării (A):

A = 25% x 100.000.000 = 25.000.000 lei

Eşalonarea valorii contabile a imobilizărilor corporale pe parcursul duratei de funcționare se sintetizează într-un **tablou al amortizării** cu următoarea machetă:

Anul	Valoare de intrare	Anuitate	Amortizare cumulată	Valoare netă contabilă
2001	100.000.000	25.000.000	25.000.000	75.000.000
2002	100.000.000	25.000.000	50.000.000	50.000.000
2003	100.000.000	25.000.000	75.000.000	25.000.000
2004	100.000.000	25.000.000	100.000.000	0

Metoda amortizării lineare este cel mai uşor de utilizat şi, din acest motiv, este adoptată de multe întreprinderi. Trebuie menționat, însă, că această eşalonare uniformă a valorii nu concordă, de cele mai multe ori, cu ritmul de uzură a unei imobilizări.

• **Metoda amortizării degresive** constă în multiplicarea ratei anuale lineare cu unul din coeficienții:

1,5 – pentru mijloacele fixe cu durata de utilizare de până la 5 ani inclusiv;

2 – pentru mijloacele fixe cu durată de utilizare cuprinsă între 5 şi 10 ani;

2,5 – pentru mijloacele fixe cu durată de utilizare de peste 10 ani.

Metoda conduce la anuităţi mai mari în primii ani ai duratei de viaţă utilă şi mai mici în ultimii ani, când oricum cresc cheltuielile de întreţinere a activelor imobilizate. Este, deci, o modalitate mai apropiată de condiţiile reale, dar care necesită un sistem de calcul mai complex.

• **Metoda amortizării accelerate** constă în calcularea şi includerea în cheltuieli a unei cote de amortizare de până la 50%, în primul an de utilizare, din valoarea de intrare a respectivei imobilizări. Amortizarea pentru anii rămaşi din durata normată de utilizare se va calcula după metoda lineară de amortizare, în raport cu durata rămasă de utilizare a mijlocului fix.

7.4. *Contabilitatea tranzacţiilor privind imobilizările corporale*

Principalele tranzacţii ce au loc într-o întreprindere în legătură cu imobilizările corporale vizează: intrarea în întreprindere a acestora, utilizarea imobilizărilor corporale în activitatea întreprinderii şi ieşirea din întreprindere.

• **Intrarea în întreprindere a imobilizărilor corporale** poate avea loc pe următoarele căi:

– ca aport în natură la capital;

– prin achiziţionare (cumpărare) de la terţi;

– prin producţie (construcţie) proprie;

– prin donaţii.

• **Ieşirea din întreprindere a imobilizărilor corporale** se poate face pe următoarele căi:

– prin restituire în natură de capital către acţionari / asociaţi;

– prin casare sau scoatere din folosinţă, ca urmare a uzurii şi amortizării lor integrale;

– prin vânzare către terţi;

– prin donaţii.

Principalele conturi utilizate pentru înregistrarea în contabilitate a tranzacţiilor privind imobilizările corporale sunt:

211 *Terenuri şi amenajări de terenuri*
212 *Construcţii*
213 *Mijloace fixe*
281 *Amortizări privind imobilizările corporale*
404 *Furnizori de imobilizări*
461 *Debitori diverşi*
6583 *Cheltuieli privind activele cedate şi alte operaţii de capital*
681 *Cheltuieli de exploatare privind amortizările şi provizioanele*
722 *Venituri din producţia de imobilizări corporale*
7583 *Venituri din vânzarea activelor şi alte operaţii de capital*

Contul 213 *Mijloace fixe* reflectă valoarea mijloacelor fixe existente în întreprindere la începutul perioadei de gestiune, operaţiile de intrare şi ieşire în şi din întreprindere a mijloacelor fixe în timpul perioadei de gestiune (lună, trimestru, an), dar şi existentul de mijloace fixe rămas în întreprindere la sfârşitul perioadei de gestiune. După conţinutul economic, este un cont de imobilizări corporale. După funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu existentul iniţial (soldul iniţial) de mijloace fixe şi cu operaţiile de intrare în întreprindere de mijloace fixe pe parcursul perioadei de gestiune, pe căile mai sus menţionate.

Se creditează cu operaţiile de ieşire din întreprindere de mijloace fixe, pe parcursul perioadei de gestiune.

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă valoarea mijloacelor fixe existente în întreprindere, la sfârşitul perioadei de gestiune, la valoarea contabilă de intrare.

Contul 404 *Furnizori de imobilizări* reflectă relaţiile întreprinderii cu terţii, în calitate de furnizori de imobilizări. După conţinutul economic, este un cont de datorii comerciale, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea mijloacelor fixe achiziţionate (cumpărate) de la furnizori, la preţul de achiziţie înscris în factura furnizorului de imobilizări şi cu taxa pe valoarea adăugată.

Se debitează cu valoarea operațiilor de plată a datoriilor, la termenul convenit cu furnizorii de imobilizări.

Prezintă *sold creditor,* care reprezintă valoarea datoriilor față de furnizorii de imobilizări, neachitată încă.

Contul 281 *Amortizarea imobilizărilor corporale* se utilizează pentru rectificarea valorii inițiale a imobilizărilor corporale, ca urmare a pierderii de valoare pe durata de utilizare, în scopul recuperării acesteia, în mod treptat, în cheltuielile de exploatare. După conținutul economic, este un cont rectificativ al valorii imobilizărilor corporale, iar după funcția contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea amortizării calculate și incluse treptat în cheltuielile de exploatare și *se debitează,* cu ocazia ieșirii din întreprindere a imobilizărilor corporale, cu valoarea amortizării cumulate.

Prezintă *sold creditor,* care reprezintă valoarea amortizării calculate și înregistrate în contabilitate, aferentă imobilizărilor corporale existente în patrimoniu la un moment dat.

De remarcat: contul 281 *Amortizări privind imobilizările corporale* suplinește creditul contului 213 *Mijloace fixe*, cu valoarea amortizării calculată și înregistrată asupra cheltuielilor de exploatare ale exercițiului. Normal ar fi fost ca amortizarea să se înregistreze în creditul contului 213 *Mijloace fixe*. Dar mijloacele fixe trebuie să rămână înscrise în contabilitate la valoarea lor de intrare, pe toată durata normală de utilizare, până în momentul ieșirii din întreprindere. Pentru a respecta acest principiu, se utilizează contul 281 *Amortizări privind imobilizările corporale,* care suplinește, de fapt, creditul contului 213 *Mijloace fixe*.

Utilizând contul 213 *Mijloace fixe*, mecanismul de funcționare al conturilor utilizate pentru înregistrarea operațiilor privind imobilizările corporal se prezintă astfel:

404 *Furnizori de imobilizări*		213 *Mijloace fixe*		281 *Amortizări privind imobilizări corporale*	
D	C	D	C	D	C
	• Valoarea mijloacelor fixe achiziționate de la furnizori	• Valoarea amortizării mijloacelor fixe cedate sau scoase din activ			• Valoarea amortizării cumulate a mijl. fixe

7583 *Venituri din vânzarea activelor*	
D	C
	• Valoarea veniturilor obținute în urma vânzării mijloacelor fixe către terți

461 *Debitori diverși*	
D	C

681 *Cheltuieli de exploatare privind amortizările și provizioanele*	
D	C
• Valoarea amortizării cumulate a mijl. fixe inclusă în costuri	

6583 *Cheltuielile privind operațiile de capital*	
D	C
• Valoarea rămasă de amortizat a mijl. fixe cedate sau scoase din activ	

Tranzacția 1

Întreprinderea „OLIMP SA" achiziționează utilaje de la furnizorul „BETA SA". Prețul de achiziție înscris în factura furnizorului este de 50.000.000 lei, TVA 19% , astfel:

- valoarea utilajelor 50.000.000 lei
- taxa pe valoare adăugată 9.500.000 lei (5.000.000 ×19%)

Analiza: tranzacția determină o creștere a valorii utilajelor (+A) cu suma de 50.000.000 lei care se evidențiază în debitul contului 213 *Mijloace fixe*, o creștere a taxei pe valoarea adăugată deductibilă (+A) cu suma de 9.500.000 lei, care se evidențiază în debitul contului 4426 *Taxa pe valoarea adăugată deductibilă*, și, concomitent, o creștere a datoriei față de furnizor (+P), care se evidențiază în creditul contului 404 *Furnizori de imobilizări*.

Formula contabilă:

		(+P)
%	= 404 *Furnizori de imobilizări*	59.500.000 lei
(+A) 213 *Mijloace fixe*		50.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		9.500.000 lei

Tranzacția 2

Se aportează la capital un mijloc fix, valoarea de aport estimată fiind de 50.000.000 lei.

Analiza: tranzacția determină o creștere a valorii mijloacelor fixe (+A) cu suma de 50.000.000 lei, evidențiată în debitul contului 213 *Mijloace fixe,* și, concomitent, o scădere a creanței față de acționar (-A) cu aceeași sumă, înregistrată în creditul contului 456 *Decontări cu asociații privind capitalul.*

Formula contabilă:

	(+A)	(- A)	
213 *Mijloace fixe*	=	456 *Decontări cu asociații privind capitalul*	50.000.000 lei

Tranzacția 3

Se achită contravaloarea mijlocului fix achiziționat de la furnizorul „BETA S.A.", în valoare de 59.500.000 lei, prin bancă.

Analiza: tranzacția produce o scădere a datoriei față de furnizori (-P) cu suma de 59.500.000 lei, evidențiată în debitul contului 404 *Furnizori de imobilizări,* și, concomitent și cu aceeași sumă, o scădere a disponibilităților din cont (-A), înregistrată în creditul contului 5121 *Conturi la bănci lei.*

Formula contabilă:

	(-P)	(- A)	
404 *Furnizori de imobilizări*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	59.500.000 lei

Tranzacția 4

Se recepționează și se dă în folosință o clădire obținută prin producție proprie, cheltuielile de construcție fiind de 500.000.000 lei.

Analiza: tranzacția produce o creștere a valorii clădirilor (+A) cu suma de 500.000.000 lei, evidențiată în debitul contului 212 *Construcții,* și, concomitent și cu aceeași sumă, o creștere a veniturilor (+P), înregistrată în creditul contului 722 *Venituri din producția de imobilizări corporale.*

Formula contabilă:

	(+A)	(+ P)	
212 *Construcții*	=	722 *Venituri din producția de imobilizări corporale*	500.000.000 lei

BCU ... CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tranzacția 5

Se calculează și se înregistrează, conform metodei lineare, amortizarea, după primul an de funcțiune, a unui mijloc fix, în următoarele condiții:

- valoarea contabilă de intrare a mijlocului fix 100.000.000 lei
- durata normală de utilizare 5 ani

$$\text{Rata anuală a amortizării} = \frac{100}{\text{Durata normală de utilizare (în ani)}}$$

$$\text{Anuitatea amortizării} = \text{Valoarea contabilă de intrare} \times \text{Rata anuală a amortizării}$$

Calculul amortizării anuale (anuitatea amortizării), conform metodei lineare:

Înlocuind în exemplul nostru, obținem:

$$\text{Rata anuală a amortizării} = \frac{100}{5} = 20\%$$

Anuitatea amortizării = 100.000.000 lei × 20 % = 20.000.000 lei

Analiza: operația determină o creștere a cheltuielilor cu amortizarea (+ A) cu suma de 20.000.000 lei, înregistrate în debitul contului 681 *Cheltuieli de exploatare privind amortizările și provizioanele*, și, concomitent și cu aceeași sumă, o creștere a valorii amortizării (+P), înregistrată în creditul contului 281 *Amortizări privind imobilizările corporale.*

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
681 *Cheltuieli de exploatare privind amortizările și provizioanele*	=	281 *Amortizări privind imobilizările corporale*	20.000.000 lei

Tranzacția 6

Se scoate din gestiune un mijloc fix complet amortizat, a cărui valoare contabilă de intrare este de 60.000.000 lei.

Analiza: tranzacția produce o diminuare a valorii amortizate a mijlocului fix cu suma de 60.000.000 lei, înregistrată în debitul contului 281 *Amortizări privind imobilizările corporale*, și, concomitent și cu aceeași sumă, o diminuare a valorii mijloacelor fixe (-A), înregistrată în creditul contului 213 *Mijloace fixe*.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
281 *Amortizări privind imobilizările corporale*	=	213 *Mijloace fixe*	60.000.000 lei

În cazul în care scoaterea din funcțiune a mijlocului fix se efectuează înainte de recuperarea întregii valori pe calea amortizării, diferența neamortizată se reflectă în debitul contului 6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital.*

În acest caz, formula contabilă standard va fi:

%		(+A)
(-P) 281 *Amortizări privind imobilizările corporale* (cu valoarea amortizată a mijlocului fix) (+A) 6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital* (cu valoarea neamortizată a mijlocului fix)	=	213 *Mijloace fixe* (cu valoarea contabilă de intrare)

Exemplu: Presupunem că mijlocul fix a cărui valoare contabilă de intrare este de 60.000.000 lei, în momentul scoaterii din funcțiune, avea o amortizare calculată și înregistrată în contabilitate de numai 40.000.000 lei.

Formula contabilă:

		(-A)	
%		213 *Mijloace fixe*	60.000.000 lei
(-P) 281 *Amortizări privind imobilizările corporale*	=		40.000.000 lei
(+A) 6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital*			20.000.000 lei

Tranzacția 7

Se restituie, unui acționar, un mijloc fix, a cărui valoare contabilă de intrare este de 8.000.000 lei.

Analiza: tranzacția determină o scădere a datoriei față de acționar (-P) în valoare de 8.000.000 lei, înregistrată în debitul

contului 456 *Decontări cu asociații privind capitalul*, și, concomitent și cu aceeași sumă, o diminuare a valorii mijloacelor fixe (-A), înregistrată în creditul contului 213 *Mijloace fixe*.

Formula contabilă:

(-P)	=	(-A)	
456 *Decontări cu asociații privind capitalul*		213 *Mijloace fixe*	8.000.000 lei

Tranzacția 8

Întreprinderea vinde un teren unui terț, în următoarele condiții:
- prețul negociat cu cumpărătorul 100.000.000 lei
- taxa pe valoarea adăugată colectată 19.000.000 lei
- valoarea contabilă de intrare a terenului 70.000.000 lei

Analiza: tranzacția de mai sus prezintă un dublu raționament, și anume:

a) se înregistrează, mai întâi, scoaterea din gestiune a terenului, la valoarea contabilă de intrare, adică 70.000.000 lei;

b) concomitent, se procedează la înregistrarea în contabilitate a vânzării propriu-zise a terenului către terț, la prețul negociat cu acesta de 100.000.000 lei, plus taxa pe valoarea adăugată colectată în valoare de 19.000.000 lei.

a) Scoaterea din gestiune a terenului

Analiza: tranzacția produce o creștere a cheltuielilor cu achiziționarea terenului (+A) cu valoarea de 70.000.000 lei, înregistrată în debitul contului 6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital*, și, concomitent și cu aceeași sumă, scăderea valorii terenurilor (-A), înregistrată în creditul contului 211 *Terenuri și amenajări de terenuri*.

Formula contabilă:

(+A)	=	(-A)	
6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital*		211 *Terenuri și amenajări de terenuri*	70.000.000 lei

b) Vânzarea propriu-zisă a terenului, la prețul de 100.000.000 lei, plus taxa pe valoarea adăugată colectată de 19.000.000 lei (100.000.000 lei x 19%).

Analiza: tranzacția determină o creștere a creanței față de un terț (+A) cu valoarea de 119.000.000 lei, înregistrată în contabilitate în debitul contului *461 Debitori diverși*, și, concomitent și cu aceeași sumă, o creștere a veniturilor din vânzarea terenurilor (+P), înregistrată în creditul contului 7583 *Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital.*

Formula contabilă:

(+A)	=	%	119.000.000 lei
461 *Debitori diverși*		(+P) 7583 *Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital*	100.000.000 lei
		(+P) 4427 *TVA colectată*	19. 000.000 lei

Tranzacția 9

Se încasează contravaloarea terenului vândut, prin contul de la bancă.

Analiza: tranzacția produce o creștere a disponibilităților în lei din contul deschis la bancă (+A) în valoare de 119.000.000 lei, înregistrată în debitul contului 5121 *Conturi la bănci în lei,* și, concomitent, o scădere a creanței față de terț (cumpărător) (-A) cu aceeași sumă, înregistrată în creditul contului 461 *Debitori diverși.*

Formula contabilă:

(+A)		(-A)	
5121 Conturi la bănci în lei	=	461 Debitori diverși	119.000.000 lei

De reținut: în legătură cu scoaterea din funcțiune a mijloacelor fixe incomplet amortizate, față de înregistrarea standard, prezentată la tranzacția 6, legislația românească în vigoare prevede că valoarea neamortizată a mijloacelor fixe scoase din funcțiune se înregistrează, mai întâi, în debitul contului 471 *Cheltuieli înregistrate în avans.* Aceasta se recuperează, apoi, pe o perioadă de maximum 5 ani, după cum hotărăște Adunarea Generală a Acționarilor /asociaților.

În această situație, înregistrările contabile vor fi:

a) **ieșirea din gestiune a mijlocului fix incomplet amortizat**

%	=	213 *Mijloace fixe*	– cu valoarea contabilă
281 *Amortizări privind imobilizări corporale*			de intrare
			– cu valoare amortizată
471 *Cheltuieli înregistrate în avans*			– cu valoare neamortizată

b) **eșalonarea în timp a valorii neamortizate**

6583 *Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital*	=	471 *Cheltuieli înregistrate în avans*	cu valoarea de amortizat (max. 5 ani)

7.5. *Exerciții, probleme*

1. Răspundeți la următoarele întrebări:

a) *Ce sunt activele imobilizate?*
b) *Ce este amortizarea?*
c) *Care sunt momentele evaluării activelor imobilizate?*
d) *Ce este reevaluarea?*
e) *Care sunt regimurile de amortizare reglementate în țara noastră?*
f) *În ce constă amortizarea lineară?*
g) *Ce funcții contabile au conturile de imobilizări corporale? Dar contul Amortizarea imobilizărilor corporale?*

2. Determinați rata amortizării pentru un utilaj care are o durată de funcționare de 5 ani.

3. Întocmiți tabloul de amortizare pentru un autoturism cu valoarea contabilă de intrare de 80.000.000 lei și o durată de funcționare de 5 ani, conform metodei lineare de amortizare.

4. Înregistrați în contabilitate următoarele tranzacții:

a) *achiziționarea unui tractor a cărui valoare este de 100 milioane lei;*
b) *vânzarea unui utilaj integral amortizat. Prețul de vânzare este de 150.000.000 lei, iar valoarea de intrare 120.000.000 lei;*
c) *obținerea unui utilaj din producție proprie cu un cost de producție de 10.000.000 lei;*
d) *evidențierea amortizării calculate pentru imobilizările existente în întreprindere, care este de 30.000.000 lei;*
e) *casarea (scoaterea din folosință) a unei linii de fabricație a cărei durată de funcționare s-a încheiat și care are o valoare la cost istoric de 60.000.000 lei*

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 8

DELIMITĂRI ŞI CONTURI DE STOCURI

8.1. *Delimitări privind stocurile şi producţia în curs de execuţie*

Stocurile de valori materiale şi comenzile în curs de execuţie cuprind totalitatea bunurilor şi serviciilor din cadrul unei întreprinderi, utilizate în scopul consumării lor în procesul de producţie sau pentru a fi vândute în aceeaşi stare, ori după ce au suferit o prelucrare ulterioară.

De regulă, stocurile participă la un singur ciclu de producţie şi îşi transmit dintr-o dată, integral, valoarea în costuri.

Cele mai reprezentative stocuri sunt: materiile prime, materialele consumabile, produsele finite, semifabricatele, produsele reziduale, mărfurile, ambalajele, materialele de natura obiectelor de inventar şi producţia în curs de execuţie.

• **Materiile prime** sunt bunuri care participă la fabricarea noilor produse. Se caracterizează prin faptul că îşi transmit direct atât valoarea, cât şi conţinutul lor material asupra acestora, căpătând o nouă formă şi o nouă destinaţie.

• **Materialele consumabile** sunt bunuri materiale care, fie participă direct la procesul de producţie, fie ajută procesul de fabricaţie fără a se regăsi, de regulă, în conţinutul noului produs obţinut. Exemplu: materiale auxiliare, combustibili, materiale pentru ambalat, piese de schimb, seminţe şi materiale de plantat, furaje, alte materiale consumabile.

• **Produsele finite** sunt acele bunuri care au parcurs în întregime fazele procesului de fabricaţie şi nu mai au nevoie de prelucrări ulterioare, putând fi depozitate în vederea vânzării.

• **Semifabricatele** sunt produse al căror proces tehnologic a fost terminat într-o secţie (fază de fabricaţie) şi trec, în continuare, în procesul tehnologic al altei secţii sau se livrează ca atare altor întreprinderi.

• **Produsele reziduale** sunt bunuri care se obţin ca şi produsele finite, fără a îndeplini însă condiţiile de calitate ale produselor finite. Acestea pot fi utilizate sub forma rebuturilor, a materialelor recuperabile sau a deşeurilor.

• **Mărfurile** sunt bunuri pe care întreprinderea le cumpără, le stochează şi le vinde, de obicei în aceeaşi stare, fără prelucrare.

• **Ambalajele** sunt bunuri care servesc la ambalarea în vederea transportului şi a păstrării produselor şi mărfurilor. Ambalajele pot fi refolosibile, achiziţionate goale sau o dată cu bunurile aprovizionate şi ambalajele confecţionate de către întreprindere, în scopul utilizării sau vânzării.

• **Materialele de natura obiectelor de inventar** sunt bunuri care nu îndeplinesc cumulativ cele două condiţii pentru a fi considerate mijloace fixe, adică, fie au o valoare mai mică decât limita prevăzută de lege pentru a fi mijloace fixe, indiferent de durata lor de utilizare, fie au o durată de utilizare mai mică de un an, indiferent de valoarea lor.

• **Producţia în curs de execuţie** cuprinde producţia care nu a parcurs toate fazele procesului de fabricaţie, prevăzute de procesul tehnologic sau căreia nu i s-a efectuat încă recepţia tehnică, fiind considerată producţie neterminată.

Cu excepţia producţiei în curs de execuţie, stocurile de bunuri materiale se pot afla, la un moment dat, fie în întreprindere, fie în păstrare sau spre prelucrare la terţi (la alte întreprinderi). Totodată, în cadrul întreprinderii se pot afla, la un moment dat, bunuri aparţinând altor întreprinderi, în scopul păstrării sau prelucrării. Acestea vor fi evidenţiate separat.

Reglementările din Standardul Internaţional de Contabilitate IAS 2 *Stocurile* **definesc** stocurile astfel: Stocurile sunt active:

- deţinute pentru a fi vândute pe parcursul desfăşurării normale a activităţii;
- în curs de producţie în vederea unei vânzării
- sub formă de materii prime, materiale şi alte consumabile ce urmează a fi folosite în procesul de producţie sau pentru prestarea de servicii.

8.2. *Evaluarea stocurilor şi a producţiei în curs de execuţie*

Evaluarea stocurilor se bazează pe principiul costului istoric, ceea ce implică recunoaşterea stocurilor în contabilitate la costul de achiziţie sau la costul de producţie.

Se pot identifica patru momente ale evaluării stocurilor: (1) cu ocazia achiziţiei sau producţiei (prima recunoaştere în contabilitate); (2) la inventariere; (3) la întocmirea bilanţului; (4) cu ocazia vânzării sau consumului (încetarea recunoaşterii în contabilitate).

Cu ocazia primei recunoaşteri în contabilitate, stocurile achiziţionate de la terţi sunt evaluate la cost de achiziţie, iar stocurile fabricate sunt evaluate la cost de producţie. Prin convenţie, preţul este expresia monetară a valorii unei tranzacţii, iar costul, o sumă de cheltuieli identificate, calculate sau repartizate în raport cu un criteriu precizat, cunoscut, determinat.

Cu ocazia inventarierii generale, stocurile se evaluează la valoarea de piaţă.

La închiderea exerciţiului financiar, stocurile sunt evaluate la minimum dintre cost şi valoarea de piaţă.

La vânzarea sau la darea în consum, adică **la încetarea recunoaşterii în contabilitate**, stocurile, în principiu, se evaluează la valoarea la cost istoric.

Dificultăţi în stabilirea valorii stocurilor la ieşirea din întreprindere apar în condiţiile în care acelaşi sortiment de stocuri are valori contabile de intrare diferite, în raport de momentul intrării şi sursa de achiziţionare. În acest caz, pentru evaluarea stocurilor la ieşire se pot folosi, mai multe metode, şi anume: metoda identificării specifice, metoda costului mediu ponderat, metoda epuizării loturilor, metoda preţului standard.

a) **Metoda identificării specifice**, prin care se identifică valoarea contabilă de intrare pentru lotul de stocuri ieşite spre vânzare sau consum.

b) **Metoda costului mediu ponderat (CMP).**

Costul mediu ponderat se calculează ca un raport între valoarea totală a stocului iniţial plus valoarea intrărilor şi stocul iniţial plus valoarea stocurilor intrate.

Costul mediu ponderat se poate calcula fie după fiecare intrare, fie la sfârşitul perioadei de gestiune.

Valoarea stocului ieşit din întreprindere se stabileşte, apoi, înmulţind cantitatea stocului ieşit cu valoarea CMP.

b1) **Varianta costului mediu ponderat, calculat după fiecare intrare:**

Pentru exemplificare, presupunem următoarea situaţie:

- Stoc iniţial: 10 Kg × 10.000 lei
- Intrări în cursul perioadei de gestiune
  - 15.03.99: 100 Kg × 11.000 lei
  - 20.03.99: 50 Kg × 12.000 lei
- Ieşiri în cursul perioadei de gestiune
  - 17.03.99: 80 Kg
  - 25.03.99: 60 Kg

$$CMP_{15.03.99} = \frac{10\,kg \times 10.000\,lei + 100\,kg \times 11.000\,lei}{10\,kg + 100\,kg} = \frac{1.200.000}{110} = 10.909\,lei$$

$$IEŞIREA_{17.03.99} = 80\,kg \times 10.909\,lei = 872.720\,lei$$

$$STOC\ RĂMAS = (110\,kg - 80kg) \times 10.909\,lei = 327.270\,lei$$

$$CMP_{20.03.99} = \frac{30\,kg \times 10.909\,lei + 50\,kg \times 12.000\,lei}{30\,kg + 50\,kg} = \frac{327.270\,lei + 600.000\,lei}{80\,kg} =$$

$$= \frac{927.270}{80} = 11.590\,lei$$

$$IEŞIREA_{25.03.99} = 60\,kg \times 11.590\,lei = 695.400\,lei$$

$$STOC\ RĂMAS = [(30\,kg + 50\,kg) - 60\,kg] \times 11.590\,lei = 231.800\,lei$$

b2) *Varianta CMP calculat la sfârşitul perioadei:*

$$\text{CMP/lună} = \frac{10\text{kg} \times 10.000\text{ lei} + 100\text{kg} \times 11.000\text{ lei} + 50\text{kg} \times 12.000\text{ lei}}{10\text{kg} + 100\text{ kg} + 50\text{ kg}} =$$

$$= \frac{1.800.000\text{lei}}{160\text{kg}} = 11.250\text{lei}$$

IEŞIREA = (80 kg + 60 kg) × 11.250 lei = 140 kg × 11.250 lei =
= 1.575.000 lei

c) **Metoda epuizării loturilor**, aplicată în două variante:

*** Metoda „primului lot intrat – primului lot ieşit" (FIFO)**

Potrivit acestei metode, stocurile ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie sau de producţie (după caz) al primului lot intrat. Pe măsura epuizării lotului, stocurile ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie sau de producţie al lotului următor intrat, în ordine cronologică.

Referindu-ne la exemplul de la metoda CMP, valoarea ieşirilor de stocuri se va calcula astfel:

IEŞIREA I 17.03.99
10 Kg × 10.000 lei = 100.000 lei
70 Kg × 11.000 lei = 770.000 lei
870.000 lei

STOC RĂMAS = 100 Kg – 70 Kg = 30 Kg;
30 kg × 11.000 lei = 330.000 lei

IEŞIREA a II-a 25. 03. 99
30 Kg × 11.000 lei = 330.000 lei
30 Kg × 12.000 lei = 360.000 lei
690.000 lei

TOTAL IEŞIRI = 870.000 lei + 690.000 lei = 1.560.000 lei

*** Metoda „ultimului lot intrat – primului lot ieşit" (LIFO)**

Potrivit acestei metode, stocurile ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie sau la costul de producţie (după caz) al ultimului lot intrat. Pe măsura epuizării lotului, stocurile ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie sau de producţie al lotului anterior intrat şi se continuă în ordine invers cronologică, pe măsura epuizării loturilor disponibile.

Pentru exemplificare, plecăm de la datele din exemplul anterior:

IEŞIREA I
17. 03. 99: 80 Kg × 11.000 lei = 880.000 lei
80 Kg

STOC RĂMAS: { 10 Kg × 10.000 lei = 100.000 lei
20 Kg × 11.000 lei = 220.000 lei
330.000 lei

IEŞIREA a II-a { 50 Kg × 12.000 lei = 600.000 lei
25. 03.99 10 Kg × 11.000 lei = 110.000 lei
60 Kg 770.000 lei

TOTAL IEŞIRI: 880.000 lei + 770.000 lei = 1.590.000 lei

d) **Metoda preţului standard (prestabilit)**

Preţul standard este un preţ prestabilit, ce constă în evaluarea şi înregistrarea stocurilor la preţuri fixe, stabilite anterior pe baza preţurilor medii ale stocurilor respective, realizate în perioada precedentă. Preţul standard devine preţ de înregistrare în contabilitate, cu condiţia evidenţierii distincte a diferenţelor de preţ faţă de costul de achiziţie.

Preţurile standard se actualizează periodic, cel puţin o dată pe an, în funcţie de evoluţia preţurilor şi rata inflaţiei.

Diferenţele de preţ pot fi:

• favorabile, când preţul standard este mai mare decât costul efectiv. Aceste diferenţe se înscriu în roşu;

• nefavorabile, când preţul standard este mai mic decât costul efectiv. Aceste diferenţe se înscriu în negru.

Repartizarea diferenţelor de preţ se face atât asupra bunurilor ieşite, cât şi asupra stocurilor, cu ajutorul unui coeficient de repartizare, care se calculează astfel:

$$\text{Coeficient de repartizare (R)} = \frac{\text{Soldul iniţial al diferenţelor de preţ} + \text{Diferenţa de preţ aferentă intrărilor în cursul anului, cumulat de la începutul anului}}{\text{Soldul iniţial al stocurilor la preţ} + \text{Valoarea intrărilor în cursul perioadei la preţ de înregistrare, cumulat de la începutul anului}}$$

Acest coeficient se înmulțește cu valoarea stocurilor ieșite din gestiune la preț de înregistrare, iar suma rezultată se înregistrează în conturile corespunzătoare în care au fost înregistrate bunurile ieșite.

La finele perioadei, soldurile conturilor de diferențe se cumulează cu soldurile conturilor de stocuri, evaluate la preț de înregistrare, astfel încât aceste conturi să reflecte valoarea stocurilor la cost de achiziție.

Utilizarea uneia sau alteia dintre metodele de evaluare a stocurilor la ieșire conduce la obținerea de rezultate diferite. Se ridică astfel problema opțiunii pentru o metodă sau alta.

Pentru a răspunde la această problemă, intră în rol principiul prudenței, potrivit căruia trebuie reținută metoda care nu conduce la supraevaluarea rezultatului. În cazul ieșirilor de stocuri într-o economie inflaționistă, respectarea principiului prudenței impune alegerea acelei metode de evaluare care să asigure o supraevaluare a valorii contabile de ieșire. Rațiunea este aceea că valoarea contabilă de ieșire mărită se impută rezultatului exercițiului, micșorându-l în mod corespunzător.

8.3. *Documente primare utilizate referitoare la stocuri*

Tranzacțiile referitoare la mișcarea stocurilor sunt consemnate în documente primare (justificative), dintre care menționăm:

Pentru intrările de stocuri se pot folosi:

• **Avizul de însoțire al mărfii.**

Se emite la livrarea stocurilor și servește ca document pentru eliberarea și scăderea din depozit a stocurilor, ca document de însoțire a bunurilor pe timpul transportului, ca document pentru întocmirea facturii și ca document de încărcare a gestiunii întreprinderii.

• **Factura** se întocmește în momentul livrării bunurilor, cu sau fără existența avizului de însoțire a mărfii. Factura îndeplinește, pe lângă funcțiile avizului de însoțire a mărfii, și funcția de act justificativ pentru decontarea livrărilor. Ea atestă trecerea proprietății mărfii de la vânzător la cumpărător.

• **Nota de recepție și constatare de diferențe** se întocmește la primirea și recepția bunurilor, în cazurile când există diferențe la

recepție, când bunurile sunt depozitate în mai multe locuri și când sunt refuzate la plată, fiind preluate doar în păstrare. În restul cazurilor, atunci când la recepție nu se constată diferențe față de documentele furnizorului, semnăturile de recepție se consemnează pe factura furnizorului.

• **Bon de predare – transfer – restituire**, folosit atât pentru depozitarea unor bunuri provenite din producția proprie, cât și pentru transferul lor între magazii sau pentru restituirea lor la locurile de depozitare inițiale.

Pentru ieșirile de stocuri se pot folosi:

• **Avizele de însoțire a mărfii** și **Factura**, pentru ieșirile în afara întreprinderii.

• **Bonul de consum**, pentru materiile prime și materialele date în consumul productiv care au o frecvență mai redusă la eliberarea din magazie. Acesta poate fi individual sau colectiv.

• **Fișa limită de consum**, utilizată la consumul materiilor prime cu o frecvență mare la eliberarea din magazii.

• **Bon de vânzare**, utilizat pentru vânzarea de mărfuri prin unitățile cu amănuntul.

8.4. *Contabilitatea principalelor tranzacții privind stocurile*

Stocurile sunt urmărite în contabilitate cu ajutorul clasei a 3-a de conturi din Planul de Conturi General, numită *Conturi de stocuri.* După conținutul economic, conturile de stocuri sunt conturi de active circulante materiale.

Pentru reflectarea în contabilitate a tranzacțiilor privind **stocurile**, se utilizează următoarele conturi:

• **Conturi de stocuri:**

301 *Materii prime*
302 *Materiale consumabile*
308 *Diferențe de preț la materii prime și materiale*
303 *Materiale de natura obiectelor de inventar*
371 *Mărfuri*
381 *Ambalaje*

• **Conturi de terți:**
401 *Furnizori*
403 *Efecte de plătit*
409 *Furnizori – debitori*
• **Conturi de trezorerie:**
5121 *Conturi la bănci în lei*
5124 *Conturi la bănci în devize*
5311 *Casa în lei*
541 *Acreditive*
542 *Avansuri de trezorerie*

Contul 301 *Materii prime* se utilizează pentru a reflecta stocurile procurate de la furnizori, destinate consumului propriu pentru fabricarea de produse finite, executării de lucrări și prestări de servicii. După conținutul economic, este un cont de active circulante materiale, iar după funcția contabilă, este un cont de activ. Începe, deci, să funcționeze prin a se debita.

Se debitează cu valoarea materiilor prime aprovizionate de la furnizori, înregistrate la costul de achiziție înscris în factura furnizorului sau la un preț fix (standard, prestabilit).

Se creditează cu valoarea materiilor prime ieșite din gestiune, prin vânzare sau dare în consum, la prețul de intrare în gestiune (la cost efectiv sau fix).

Prezintă *sold debitor,* care reprezintă valoarea stocurilor de materii prime existente în gestiune, la prețul de înregistrare (efectiv sau fix).

Contul 302 *Materiale consumabile* se utilizează pentru a reflecta în contabilitate alte stocuri de materiale, care ajută în procesul de fabricație. După conținutul economic, este un cont de active circulante materiale, iar după funcția contabilă este un cont de activ.

Funcționalitatea sa este identică cu cea a contului 301 *Materii prime.*

Contul 308 *Diferențe de preț la materii prime și materiale* se utilizează în cazul stocurilor de materii prime și materiale consumabile aprovizionate care se înregistrează la intrare la un preț fix, prestabilit. Practic, contul ține evidența diferențelor, în plus sau în minus, între prețul de înregistrare și costul de achiziție, aferente materiilor prime și

materialelor consumabile. După conținutul economic, este un cont rectificativ al valorii de înregistrare a materiilor prime și al materialelor consumabile, iar după funcția contabilă este un cont de activ.

Se debitează cu:

– diferențele de preț în plus (costul de achiziție este mai mare decât prețul prestabilit), aferente materiilor prime și materialelor consumabile intrate în gestiune, prin achiziționare de la furnizori;

– diferențele de preț în minus, aferente materiilor prime și materialelor consumabile ieșite din gestiune.

Se creditează cu diferențele de preț în minus, aferente materiilor prime și materialelor consumabile achiziționate de la furnizori, precum și cu diferențele de preț în plus, aferente materiilor prime și materialelor consumabile ieșite din gestiune.

Soldul contului reprezintă diferențele de preț aferente materiilor prime și materialelor consumabile existente în stoc.

Contul 303 *Materiale de natura obiectelor de inventar* ține evidența existenței și mișcării stocurilor de obiecte de inventar. După conținutul economic, este un cont de active circulante materiale, iar după funcția contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu valoarea materialelor de natura obiectelor de inventar aprovizionate de la furnizori, achiziționate din avansuri de trezerorie, aduse de la terți, primite cu titlu gratuit, primite ca aport la capital sau constatate în plus la inventariere;

Se creditează cu valoarea la preț de înregistrare a materialelor de natura obiectelor de inventar scoase din folosință, constatate lipsă la inventar, vândute către terți, donate sau retrase ca aport la capital.

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă valoarea la preț de înregistrare a obiectelor de inventar existente în stoc.

Contul 401 *Furnizori* reflectă relațiile cu terții, în calitate de furnizori, ocazionate de operațiile de aprovizionare cu stocuri, precum și pentru lucrările executate și serviciile prestate de aceștia. După conținutul economic, este un cont de datorii comerciale, iar după funcția contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea datoriilor față de furnizori, reprezentând contravaloarea stocurilor aprovizionate, a lucrărilor efectuate și a

serviciilor prestate de furnizori şi cu taxa pe valoarea adăugată aferentă aprovizionărilor de bunuri, lucrări, servicii.

Se debitează cu operaţiile de stingere a datoriilor faţă de furnizori, prin plăţile efectuate în numerar, din conturile de disponibilităţi în lei sau în devize ori din acreditivele deschise la dispoziţia furnizorilor respectivi.

Soldul său creditor reprezintă valoarea datoriilor faţă de furnizori, neachitată încă.

Contul 403 *Efecte de plătit* reflectă datoriile faţă de furnizorii de bunuri, lucrări, servicii procurate de la aceştia, care, prin acceptul părţilor, urmează să se deconteze prin intermediul unor efecte de comerţ (trată, cambie, bilet de ordin etc.). După conţinutul economic, este un cont de datorii comerciale, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu valoarea datoriilor faţă de furnizori, preluată din creditul contului 401 *Furnizori,* reprezentând valoarea acceptată a efectelor de comerţ subscrise.

Se debitează cu ocazia achitării datoriei la termen şi în condiţiile prevăzute în efectul de comerţ respectiv.

Prezintă *sold creditor*, care reprezintă valoarea datoriei faţă de furnizor al cărei termen nu este scadent.

Contul 409 *Furnizori unor furnizori – debitori* serveşte la înregistrarea sumelor acordate drept avans, din casieria unităţii sau din disponibilităţile existente în conturi la bănci, în contul aprovizionărilor ulterioare cu stocuri, lucrări sau servicii. După conţinutul economic, este un cont de creanţe, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu sumele acordate drept avans furnizorilor, în contul unor aprovizionări ulterioare cu bunuri, lucrări sau servicii.

Se creditează în momentul decontării sumelor acordate iniţial drept avans, cu ocazia achitării contravalorii factorilor către furnizorii respectivi.

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă valoarea avansurilor acordate furnizorilor, nedecontată încă.

Contul 541 *Acreditive.*

Acreditivele, ca instrumente de plată, se utilizează în decontările cu furnizorii externi sau interni de bunuri, lucrări, servicii, prin crearea

de depozite (în lei sau valută) la dispoziția furnizorilor respectivi și la băncile indicate de aceștia.

Un acreditiv se deschide la dispoziția unui furnizor, pentru o operație de aprovizionare cu bunuri, lucrări sau servicii. Aceasta presupune scoaterea din contul de disponibilități a unei sume, în lei sau în valută, și crearea unui depozit sub forma unui acreditiv, deschis la dispoziția furnizorului.

Acreditivul poate fi utilizat de către furnizor (adică acesta își poate primi contravaloarea bunurilor, lucrărilor, serviciilor) numai după ce probează, cu documente, că a livrat marfa.

În cazul neutilizării integrale a acreditivului, diferența neutilizată se reintegrează în contul curent din care acreditivul a provenit.

După conținutul economic, este un cont de active circulante în decontare, iar după funcția contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu sumele deschise, sub formă de acreditiv, la dispoziția unui furnizor.

Se creditează cu sumele privind utilizarea acreditivului, în momentul decontării contravalorii bunurilor, lucrărilor, serviciilor livrate de către furnizor, precum și cu sumele privind diminuarea acreditivului (diferența de acreditiv neutilizată, care se reintegrează în contul curent din care a provenit).

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă valoarea acreditivului deschis, neutilizat încă.

Contul 542 *Avansuri de trezorerie* ține evidența avansurilor acordate în numerar administratorului întreprinderii sau altor persoane împuternicite să efectueze plăți pentru cumpărarea de materiale sau mărfuri, plata unor servicii executate de terți, plata unor datorii fiscale etc. Plățile efectuate din avansul de trezorerie acordat se decontează periodic, prin prezentarea documentelor justificative corespunzătoare.

În cazul în care există diferențe, în plus sau în minus, între valoarea avansului acordat și valoarea plăților efectuate, acestea se regularizează, prin restituirea către casierie a avansului de trezorerie neutilizat, respectiv, prin acordarea unui avans de trezorerie suplimentar.

După conținutul economic, este un cont de active circulante în decontare, iar după funcția contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu avansul acordat, în numerar, din casieria întreprinderii.

Se creditează cu ocazia decontării avansului acordat, cu sumele reprezentând plăţile efectuate.

Prezintă *sold debitor*, care reprezintă valoarea avansurilor de trezorerie acordate, nedecontate încă.

Tranzacţia 1

a) Se primesc materii prime de la furnizori. Valoarea înscrisă în factura furnizorului este de 5.000.000 lei , TVA 19%.

Analiza: tranzacţia determină o creştere a valorii stocurilor de materii prime (+A) înregistrată în debitul contului 301 *Materii prime* cu suma de 5.000.000 lei, o creştere a TVA deductibilă (+A) înregistrată în debitul contului 4426 *TVA deductibilă* cu suma de 950.000 lei, pe de o parte, şi o creştere a datoriei faţă de furnizorul de materii prime (+P) înregistrată în creditul contului 401 *Furnizori* cu suma de 5.950.000 lei, pe de altă parte.

Formula contabilă:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	5.950.000 lei
(+A) 301 *Materii prime*		5.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		950.000 lei

b) În situaţia în care materiile aprovizionate se înregistrează în contabilitate la un preţ fix (standard) de 5.500 000, plus TVA aferentă, formula contabilă va fi:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	5.950.000 lei
(+A) 301 *Materii prime*		5.500.000 lei
(+A) 308 *Diferenţe de preţ la materii prime şi materiale*		500.000 lei
(+ A) 4426 *TVA deductibilă*		950.000 lei

Tranzacţia 2

Se achită, din contul deschis la bancă, contravaloarea facturii furnizorului, reprezentând aprovizionarea cu materii prime, în valoare de 5.950.000 lei.

Analiza: tranzacția determină o scădere a datoriei față de furnizorul de materii prime (-P) înregistrată în debitul contului 401 *Furnizori*, cu suma de 5.950.000 lei, și, concomitent și cu aceeași sumă, o scădere a disponibilului din contul deschis la bancă (-A) înregistrată în creditul contului 5121 *Conturi la bănci în lei*.

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
401 *Furnizori*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	5.950.000 lei

Tranzacția 3

Se acordă, din disponibilul din cont, un avans, unui furnizor, în valoare de 500.000 lei, în contul unor aprovizionări ulterioare cu materiale consumabile.

Analiza: tranzacția determină o creștere a creanței asupra furnizorului (+A) înregistrată în debitul contului 409 *Furnizori-debitori* cu suma de 500.000, și, concomitent, o diminuare cu aceeași sumă a disponibilului din cont (-A), înregistrată în creditul contului 5121 *Conturi la bănci în lei*.

Formula contabilă:

(+ A)		(-A)	
409 *Furnizori debitori*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	500.000 lei

Tranzacția 4

Se recepționează materialele consumabile de la furnizorul căruia i s-a acordat anterior avansul, prețul de cumpărare din factură 2.000.000, TVA 19 %.

Analiza: tranzacția determină o creștere a valorii stocurilor de materiale consumabile (+A) cu suma de 2.000.000 lei înregistrată în debitul contului 302 *Materiale consumabile*, o creștere a TVA aferentă (+A) cu suma de 380.000 lei înregistrată în debitul contului 442.6 *TVA deductibilă* și, concomitent, o creștere a datoriei față de furnizori (+P) cu suma de 2.380.000 lei înregistrată în creditul contului 401 *Furnizori*.

Formula contabilă va fi:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	2.380.000 lei
(+A) 301 *Materiale consumabile*		2.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		380.000 lei

Tranzacția 5

Se achită contravaloarea facturii furnizorului privind materialele consumabile aprovizionate de la acesta, în valoare de 2.380.000 lei, din contul de la bancă, și se decontează avansul acordat anterior, în valoare de 2.000.000 lei.

Analiza: tranzacția determină o diminuare a datoriei față de furnizorul de materiale consumabile (-P) cu suma de 2.380.000 lei, înregistrată în debitul contului 401 *Furnizori*, și, concomitent, o diminuare a creanței asupra furnizorului cu valoarea avansului acordat anterior (-A), adică de 500 000 lei, înregistrată în creditul contului 409 *Furnizori – debitori* și o diminuare a disponibilului din cont (-A) cu suma de 1.880.000 lei, înregistrată în creditul contului 5121 *Conturi la bănci în lei.*

Formula contabilă va fi:

(-P)	=	%	2.380.000 lei
401 *Furnizori*		(-A) 409 *Furnizori-debitori*	500.000 lei
		(-A) 5121 *Conturi la bănci în lei*	1.880.000 lei

Tranzacția 6

Se deschide un acreditiv, la dispoziția unui furnizor, în valoare de 5.000.000 lei, în vederea aprovizionării de la acesta cu mărfuri.

Analiza: tranzacția determină o creștere a valorii acreditivului deschis (+A), cu suma de 5.000.000 lei, înregistrată în debitul contului 5411 *Acreditive în lei,* și, concomitent, o diminuare a disponibilităților din contul deschis la bancă (-A), cu aceeași sumă, înregistrată în creditul contului 5121 *Conturi la bănci în lei.*

Formula contabilă va fi:

(+A)	=	(-A)	
5411 *Acreditive în lei*		5121 *Conturi la bănci în lei*	5.000.000 lei

Tranzacția 7

Se primesc mărfurile de la furnizorul în favoarea căruia s-a deschis acreditivul. Prețul înscris în factura acestuia este de 4.000.000 lei, TVA 19%.

Analiza: tranzacția determină o creștere a valorii stocului de mărfuri (+A) cu suma de 4.000.000 lei înregistrată în debitul contului 371 *Mărfuri*, o creștere a valorii TVA deductibile (+A) cu suma de 760.000 lei înregistrată în debitul contului 4426 *TVA deductibilă* și, concomitent, o creștere a datoriei față de furnizorul de mărfuri (+P) cu suma de 4.760.000 lei înregistrată în creditul contului 401 *Furnizori*.

Formula contabilă va fi:

%		(+P) 401 *Furnizori*	4.760.000 lei
(+A) 371 *Mărfuri*	=		4.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			760.000 lei

Tranzacția 8

Se achită contravaloarea mărfurilor primite de la furnizor, în valoare de 4.760.000 lei, din acreditivul deschis la dispoziția acestuia.

Analiza: tranzacția determină o diminuare a datoriei față de furnizori (-P) cu suma de 4.760.000 lei înregistrată în debitul contului 401 *Furnizori*, și, concomitent, și cu aceeași sumă, o diminuare a valorii acreditivului (-A) înregistrată în creditul contului 5411 *Acreditive în lei*.

Formula contabilă va fi:

(-P)		(-A)	
401 *Furnizori*	=	5411 *Acreditive în lei*	4.760.000 lei

Tranzacția 9

Diferența de acreditiv neutilizată, în valoare de 240.000 lei (5.000.000 lei – 4.760.000 lei), se reintegrează în contul curent, din care a provenit.

Analiza: tranzacția produce o creștere a disponibilităților din contul curent (+A) cu suma de 240 000 lei înregistrată în debitul contului 5121 *Conturi la bănci în lei*, și, concomitent și cu aceeași

sumă, o diminuare a valorii acreditivului deschis (-A) înregistrată în creditul contului 5411 *Acreditive în lei*.

Formula contabilă va fi:

(+A)		(-A)	
5121 *Conturi la bănci în lei*	=	5411 *Acreditive în lei*	240.000 lei

Schema de înregistrare sistematică a operațiilor privind aprovizionarea cu mărfuri, folosind ca instrument de plată acreditivul, este următoarea:

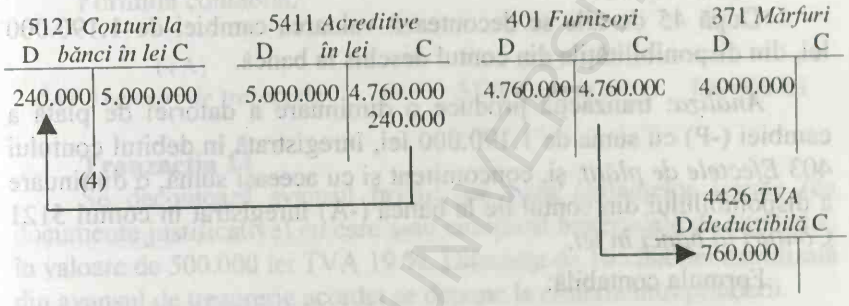

Tranzacția 10

Se recepționează obiecte de inventar de la un furnizor. Prețul de cumpărare înscris în factură este de 1.000.000 lei, TVA 190.000 lei (1.000.000 × 19%).

Analiza: conform raționamentului anterior, formula contabilă va fi:

%	=	(+P) 401 *Furnizori*	1.190.000 lei
(+A) 303 *Materiale de natura obiectelor de inventar*			1.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			190.000 lei

Tranzacția 11

Pentru decontarea contravalorii obiectelor de inventar, furnizorul (trăgătorul) emite o cambie, care se acceptă de cumpărător (tras), termenul de decontare fiind de 45 de zile.

Analiza: tranzacția produce o scădere a datoriei față de furnizor (-P) cu suma de 1.190.000 lei înregistrată în debitul contului 401 *Furnizori,* și, concomitent și cu aceeași sumă, o creștere a datoriei de a onora cambia trasă de vânzător (+P) înregistrată în creditul contului 403 *Efecte de plătit.*

Formula contabilă va fi:

(-P)		(+P)	
401 *Furnizori*	=	403 *Efecte de plătit*	1.190.000 lei

Tranzacția 12

După 45 de zile se decontează valoarea cambiei de 1.190.000 lei, din disponibilitățile din contul deschis la bancă.

Analiza: tranzacția produce o diminuare a datoriei de plată a cambiei (-P) cu suma de 1.190.000 lei, înregistrată în debitul contului 403 *Efectele de plătit,* și, concomitent și cu aceeași sumă, o diminuare a disponibilului din contul de la bancă (-A) înregistrat în contul 5121 *Conturi la bănci în lei.*

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
403 *Efecte de plătit*	=	5121 *Conturi la bănci în lei*	1.190. 000 lei

Schema de înregistrare sistematică a operațiilor privind aprovizionarea cu obiecte de inventar, plata efectuându-se prin intermediul prin intermediul unui efect de comerț (cambie), este următoarea:

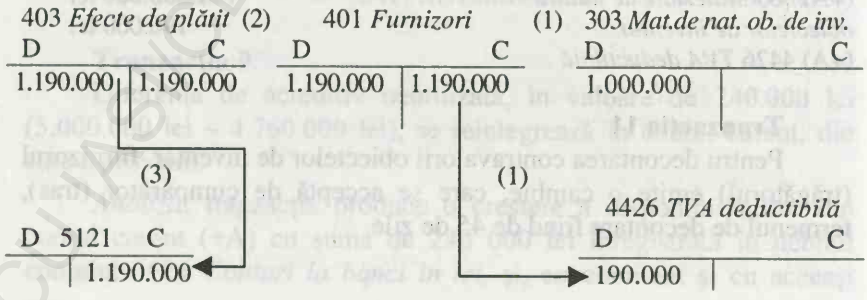

Tranzacţia 13

Se acordă un avans în numerar , în valoare de 700 000 lei, unei persoane împuternicite din întreprindere, pentru a cumpăra materiale de curăţenie.

Analiza: tranzacţia determină creşterea creanţei faţă de persoana împuternicită de a cumpăra materiale consumabile (+A) cu suma de 700 000 lei înregistrată în debitul contului 542 *Avansuri de trezorerie,* şi, concomitent şi cu aceeaşi sumă scăderea lichidităţilor din casierie (- A) înregistrate în creditul contului 5311 *Casa în lei.*

Formula contabilă:

(+A)		(-A)	
542 *Avansuri de trezorerie*	=	5311 *Casa în lei*	700.000 lei

Tranzacţia 14

Se decontează avansul primit, pe baza chitanţelor fiscale (ca documente justificative) cu care s-au cumpărat materialele de curăţenie, în valoare de 500.000 lei TVA 19 %. Diferenţa de 105.000 lei neutilizată din avansul de trezorerie acordat se depune la casieria întreprinderii.

Analiza: tranzacţia determină o creştere a stocului de materiale consumabile (+A) cu suma de 500 000 lei, înregistrată în debitul contului 302 *Materiale consumabile*, o creştere a TVA deductibilă (+A) cu suma de 95.000 lei, înregistrată în debitul contului 4426 *TVA deductibilă*, o creştere a lichidităţilor din casieria întreprinderii (+A) cu suma de 105.000 lei, înregistrată în debitul contului 5311 *Casa în lei*, pe de o parte, şi, concomitent, o scădere a creanţei faţă de persoana împuternicită să cumpere materiale consumabile (-A) cu suma de 700.000 lei înregistrată în creditul contului 542 *Avansuri de trezorerie, pe de altă parte.*

Formula contabilă:

%			
(+A) 302 *Materiale consumabile*	=	(-A) *542 Avansuri de trezorerie*	700 000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			500 000 lei
(+A) 5311 *Casa în lei*			95 000 lei
			105 000 lei

Schema de înregistrare sistematică a operațiilor privind aprovizionarea cu materiale consumabile dintr-un avans de trezorerie este următoarea:

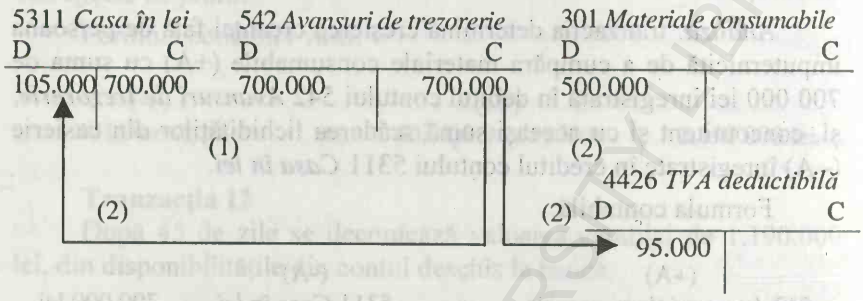

8.5. *Deprecierea stocurilor*

La sfârșitul exercițiului financiar, cu ocazia inventarierii, se determină valoarea actuală a stocurilor, în funcție de utilitatea bunului pentru întreprindere, și prețul pieței.

Valoarea de inventar poate fi inferioară costului stocurilor, datorită unor cauze ca:

- o reducere a prețului de vânzare sau o creștere a costurilor;
- o deteriorare fizică a stocurilor;
- demodarea stocurilor;
- erori de producție sau de achiziție.

Atunci când valoarea actuală este inferioară valorii contabile de o manieră reversibilă, se recunoaște în contabilitate un provizion pentru depreciere. În acest scop, se utilizează conturi din grupa *Provizioane pentru deprecierea stocurilor și a producției în curs de execuție.*

Conținutul economic al acestor conturi este de rectificare (corectare) a valorii activelor și ele au funcție contabilă de pasiv. Se creditează cu reducerea valorii stocurilor și se debitează cu anularea acestor reduceri. Soldul conturilor este creditor, reflectând reducerea de valoare aferentă stocurilor existente în întreprindere.

Tranzacția 15

Întreprinderea „ABC S.A." deține un stoc de cafea achiziționat în valoare de 40.000.000 lei. La sfârșitul exercițiului financiar valoarea de piață a acestui stoc este de numai 38.000.000 lei.

Analiza: întreprinderea recunoaște pierderea datorată diminuării valorii stocului de cafea de 2.000.000 lei, sub forma unei cheltuieli de exploatare (+A), concomitent cu constituirea unui provizion pentru depreciere (+P).

Contul 6814 *Cheltuieli de exploatare privind provizioane pentru deprecierea activelor circulante*, cont de activ, se debitează cu creșterea cheltuielii, iar contul 397 *Provizioane pentru deprecierea mărfurilor*, cont rectificativ de active, cu funcție contabilă de pasiv, se creditează cu reducerea valorii stocurilor de mărfuri.

Formula contabilă:

6814 *Cheltuieli de exploatare privind provizioane pentru deprecierea activelor circulante*	=	397 *Provizioane pentru deprecierea mărfurilor*	2.000.000 lei

8.6. ***Exerciții, probleme***

1) Definiți stocurile, în conformitate cu **Standardul Internațional de Contabilitate, IAS 2 *Stocurile*.**

2) Dați zece exemple de bunuri de natura stocurilor, clasificate după natura lor.

3) Menționați care sunt momentele în care are loc evaluarea stocurilor.

4) Menționați ce semnificații au:
- rulajul debitor al contului ***Mărfuri***;
- soldul final al contului ***Produse finite***;
- rulajul creditor al contului ***Materii prime***;
- rulajul creditor al contului ***Diferențe de preț la materii prime și materiale.***

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5) La magazinul „Unirea", pentru sortimentul de marfă A, se cunosc următoarele date corespunzătoare lunii aprilie 2004:

- 1 aprilie: stoc inițial 600 de bucăți a 10.000 lei bucata;
- 8 aprilie: recepție, cumpărări 3.000 bucăți a 11.000 lei bucata;
- 10 aprilie: vânzare, 2.400 de bucăți;
- 20 aprilie: recepție, cumpărări 1.800 bucăți a 14.000 lei bucata;
- 30 aprilie: vânzare, 2.500 de bucăți.

Se cere:

a) Analizați operațiile comerciale și stabiliți corespondențele contului ***Mărfuri.***
b) Întocmiți situația cantitativă și valorică a contului ***Mărfuri***, punând în ordine cronologică succesiunea de operații.
c) Calculați rulajul, totalul sumelor și soldul final al contului ***Mărfuri.***
d) Aplicați selectiv procedeele FIFO, LIFO, CMP.
e) Verificați cu argument de calcul corelația de control cantitativ și valoric:
Stoc inițial + Intrări = ieșiri + Stoc final

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 9

DELIMITĂRI ŞI CONTURI DE CHELTUIELI

9.1. *Delimitări privind cheltuielile*

Într-o accepţie generală, cheltuielile desemnează, în expresie valorică, raporturi patrimoniale cu privire la angajarea şi utilizarea resurselor economice în cadrul activităţilor desfăşurate de o întreprindere.

Cadrul privind întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare, elaborat de IASB, defineşte cheltuielile astfel:

Cheltuielile constituie diminuări de avantaje economice în cursul perioadei contabile, sub formă de ieşiri sau diminuări ale valorilor activelor sau de creare de datorii, care au ca efect diminuarea capitalurilor proprii, sub alte forme decât distribuirile în beneficiul proprietarilor capitalului.

Conform aceluiaşi cadru conceptual, **cheltuielile sunt recunoscute** în contul de rezultate (contul de profit şi pierdere) atunci când a avut loc o scădere a beneficiilor economice viitoare, aferente diminuării unui activ sau creşterii unei datorii, modificare ce poate fi evaluată în mod credibil.

În raport cu natura lor, cheltuielile care se efectuează în cadrul unei întreprinderi pot fi grupate pe feluri de activităţi – de exploatare, financiare şi extraordinare.

O pondere importantă în cadrul cheltuielilor o reprezintă cheltuielile din activitatea de exploatare (activitatea propriu-zisă a unei întreprinderi), numite cheltuieli de exploatare, pe care le tratăm în cele ce urmează.

Cheltuielile de exploatare sunt urmărite în contabilitate cu clasa a 6-a de conturi „Conturi de cheltuieli", dezvoltată pe următoarele grupe de conturi:

- grupa 60– Cheltuieli privind stocurile
- grupa 61– Cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terţi
- grupa 62– Cheltuieli cu alte servicii executate de terţi
- grupa 63 –Cheltuieli cu impozitele, taxele şi vărsămintele asimilate
- grupa 64 – Cheltuieli cu personalul
- grupa 65– Alte cheltuieli de exploatare

În activitatea de exploatare a unei întreprinderi sunt implicaţi mai mulţi factori. Corespunzător acestor factori, cheltuielile de exploatare pot fi reflectate în contabilitate pe trei grupe, şi anume:

1. Cheltuieli de exploatare privind consumul de stocuri aprovizionate de la terţi, lucrări şi servicii prestate la terţi.
2. Cheltuieli de exploatare privind salariile personalului.
3. Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor.

9.2. *Cheltuieli de exploatare privind consumul de stocuri aprovizionate de la terţi, lucrări şi servicii prestate de terţi*

Stocurile pe care întreprinderea le procură de la furnizori (stocuri de materii prime, materiale consumabile, mărfuri etc.) se înregistrează mai întâi în gestiunea întreprinderii. Pe măsură ce se emit documentele de eliberare spre consum, aceste stocuri sunt reflectate în contabilitate sub formă de cheltuieli cu consumul de stocuri.

Pentru buna desfăşurare a activităţii de exploatare, întreprinderea apelează la terţi (furnizori) şi pentru executarea unor lucrări sau prestarea unor servicii (exemplu: prestarea unor activităţi de transport, alimentarea cu energie electrică etc.). Aceste lucrări executate sau servicii prestate de terţi se reflectă în contabilitate **direct** în cheltuielile de exploatare privind lucrările sau serviciile respective, deoarece nu au caracter stocabil.

Pentru înregistrarea în contabilitate a operaţiilor privind cheltuielile de exploatare vizând consumul de stocuri aprovizionate de la terţi, lucrări şi servicii prestate de terţi, se utilizează următoarele conturi:

- **Conturi de cheltuieli de exploatare:**
  601 *Cheltuieli cu materiile prime*
  602 *Cheltuieli cu materialele consumabile*
  603 *Cheltuieli privind materialele de natura obiectelor de inventar*

605 *Cheltuieli privind energia şi apa*
607 *Cheltuieli privind mărfurile*
608 *Cheltuieli privind ambalajele*
611 *Cheltuieli de întreţinere şi reparaţii*

- **Conturi de stocuri:**
  301 *Materii prime*
  302 *Materiale consumabile*
  308 *Diferenţe de preţ la materii prime şi materiale*
  303 *Materiale de natura obiectelor de inventar*
  371 *Mărfuri*

- **Conturi de terţi:**
  401 *Furnizori*
  403 *Efecte de plătit*
  409 *Furnizori-debitori*

Conturile de cheltuieli de exploatare, după conţinutul economic, sunt conturi de gestiune, iar după funcţia contabilă, sunt conturi de activ.

Se debitează cu cheltuielile privind consumul de stocuri, lucrări executate şi servicii prestate de terţi, în cursul perioadei de gestiune.

Se creditează, la sfârşitul perioadei de gestiune, prin repartizarea acestor cheltuieli asupra rezultatului exerciţiului. După repartizare, conturile de cheltuieli de exploatare *nu mai prezintă sold.*

Repartizarea cheltuielilor asupra rezultatului exerciţiului se mai numeşte şi închiderea conturilor de cheltuieli prin contul de profit şi pierdere.

Funcţionalitatea conturilor de stocuri şi a conturilor de terţi a fost tratată în capitolele anterioare.

Tranzacţia 1

Se recepţionează materii prime şi materiale consumabile aprovizionate de la furnizori. Preţul efectiv înscris în factura furnizorului este de 10.000.000 lei (6.000.000 lei materii prime, 4.000.000 lei materiale consumabile), TVA 19%.

Formula contabilă:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	11.900.000 lei
(+A) 301 *Materii prime*		6.000.000 lei
(+A) 302 *Materiale consumabile*		4.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		1.900.000 lei

Tranzacția 2

Se eliberează spre consum materiale consumabile, a căror valoare la preț efectiv de aprovizionare este de 3.000.000 lei.

Formula contabilă:

(+A)	=	(-A)	
602 *Cheltuieli cu materialele consumabile*		302 *Materiale consumabile*	3.000.000 lei

Tranzacția 3

Se eliberează spre consum materii prime, a căror valoare la preț fix de înregistrare este de 1.000.000 lei, diferențele de preț aferente 100.000 lei.

Formula contabilă:

(+A) 601 *Cheltuieli cu materiile prime*	=	%	
		(-A) 301 *Materii prime*	1.100.000 lei
		(-A) 308 *Diferențe de preț la materii prime și materiale*	1.000.000 lei 100.000 lei

Tranzacția 4

Se înregistrează factura privind consumul de energie electrică; valoarea înscrisă în factura furnizorului 2.000.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	2.380.000 lei
(+A) 605 *Cheltuieli privind energia și apa*		2.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		380.000 lei

Tranzacția 5

Se recepționează lucrările de reparații efectuate de un terț. Valoarea înscrisă în factura furnizorului 4.000.000 lei, TVA 19%.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

Formula contabilă:

%	=	(+P) 401 *Furnizori*	4.760.000 lei
(+A) 611 *Cheltuieli de întreţinere şi reparaţii*			4.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			760.000 lei

Tranzacţia 6

Se achită factura de energie electrică furnizorului, în valoare de 2.380.000 lei, din contul curent deschis la bancă.

Formula contabilă:

(-P)	=	(-A)	
401 *Furnizori*		5121 *Conturi la bănci în lei*	2.380.000 lei

Tranzacţia 7

Se achită unui terţ factura privind lucrările de reparaţii executate, în valoare de 4.760.000 lei, în numerar..

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
401 *Furnizori*	=	5311 *Casa în lei*	4.760.000 lei

Tranzacţia 8

La sfârşitul perioadei de gestiune, se procedează la închiderea conturilor de cheltuieli prin contul de profit şi pierdere.

Formula contabilă:

		%	10.100.000 lei
121 *Profit şi pierdere*	=	602 *Cheltuieli cu materiale consumabile*	3.000.000 lei
		601 *Cheltuieli cu materiile prime*	1.100.000 lei
		605 *Cheltuieli privind energia şi apa*	2.000.000 lei
		611 *Cheltuieli de întreţinere şi reparaţii*	4.000.000 lei

BCU IASI - CAROL I UNIVERSITY LIBRARY

9.3. *Cheltuieli de exploatare privind salariile personalului*

Consumul de muncă vie în procesul de producție al întreprinderii, ca principal factor de producție, poartă denumirea de cheltuieli cu munca vie și constau din:

- cheltuieli referitoare la drepturile de salarii cuvenite personalului (salariaților);
- cheltuieli privind contribuția întreprinderii la asigurările sociale și la constituirea fondului de șomaj.

a) ***Cheltuielile referitoare la drepturile de salarii cuvenite personalului*** cuprind salariile calculate și cuvenite lunar personalului pentru activitatea desfășurată, precum și sporurile, indexările, indemnizațiile de conducere și indemnizațiile pentru concediul de odihnă, calculate anual.

Salariile personalului se plătesc astfel:

- sub forma unui *avans chenzinal* în cursul lunii, în contul drepturilor salariale calculate și cuvenite salariaților la sfârșitul lunii;
- *chenzina a II-a* se plătește, de regulă, la sfârșitul lunii, pe baza statelor de salarii.

Statul de plată al salariilor este documentul justificativ în care se determină drepturile salariale cuvenite salariaților pentru munca prestată, formate din salariile de încadrare, sporurile de vechime, sporurile de condiții deosebite în muncă, sporurile de noapte etc.

Din salariile brute astfel calculate se efectuează anumite *rețineri*, sub formă de:

- impozitul pe salarii;
- contribuția salariaților la asigurările sociale;
- contribuția salariaților la fondul de șomaj;
- contribuția la fondul pentru asigurările sociale de sănătate;
- avansul chenzinal (chenzina I);
- alte rețineri în favoarea terțelor persoane: rate, chirii, amenzi, prime de asigurare, debite, diverse imputații etc.

După scăderea reținerilor de mai sus din salariul brut, se obține restul de plată sau **salariul net.**

Impozitul pe salarii este partea ce se cuvine bugetului de stat din drepturile cuvenite salariaților. Acesta este inclus în valoarea salariului

brut. Mărimea impozitului pe salarii se determină pe baza unor cote procentuale stabilite prin lege şi se scade din salariile brute lunare, cuvenite salariaţilor.

Contribuţia salariaţilor la asigurările sociale (CAS) se calculează prin aplicarea unui procent asupra salariului brut lunar (9,5%) şi se scade din salariul brut al fiecărui salariat.

Contribuţia la constituirea fondului de ajutor de şomaj se calculează prin aplicarea unui procent asupra salariului brut lunar al fiecărui salariat (1%) şi se scade din salariul brut.

Contribuţia la fondul pentru asigurările sociale de sănătate (CAS_s) se calculează prin aplicarea unui procent (6,5%) asupra salariului brut lunar şi se scade din acesta.

b) ***Cheltuieli privind contribuţia întreprinderii la asigurările sociale şi la constituirea fondului de şomaj***

Pentru drepturile de salarii cuvenite personalului, întreprinderea este obligată să constituie şi să plătească bugetului asigurărilor sociale de Stat şi altor instituţii ale statului anumite datorii:

Contribuţia unităţii la asigurările sociale (CAS).

Aceasta se calculează prin aplicarea unui procent asupra salariului brut lunar şi se suportă de întreprindere. Procentul variază în funcţie de grupa de muncă în care este încadrată fiecare întreprindere (exemplu: pentru grupa a III-a de muncă, procentul este de 22%).

Contribuţia unităţii la constituirea fondului de ajutor de şomaj.

Se determină prin aplicarea procentului de 3% asupra salariului brut lunar.

Contribuţia unităţii la fondul de sănătate se determină prin aplicarea procentului de 7% asupra salariului brut lunar şi se suportă de întreprindere.

Principalele **conturi utilizate** pentru înregistrarea în contabilitate a operaţiilor privind cheltuielile de exploatare vizând personalul sunt:

- **Conturi de cheltuieli de exploatare:**
  641 *Cheltuieli cu salariile personalului*
  645 *Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială*

- **Conturi privind relaţiile cu personalul şi alţi terţi:**
  421 *Personal – salarii datorate*
  425 *Avansuri acordate personalului*

427 *Reţineri din salarii datorate terţilor*
431 *Asigurări sociale*
444 *Impozitul pe salarii*
437 *Ajutor de şomaj*

- **Conturi de trezorerie:**
  5311 *Casa în lei*
  5121 *Conturi la bănci în lei*

Contul 641 *Cheltuieli cu salariile personalului* ţine evidenţa cheltuielilor cu salariile personalului. După conţinutul economic, este cont de procese, iar după funcţia contabilă, este cont de activ.

Se debitează cu valoarea salariilor şi a altor drepturi cuvenite personalului.

Se creditează, la sfârşitul lunii, în corespondenţă cu contul 121 *Profit şi pierdere*, când contul nu mai prezintă sold.

Contul 645 *Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială* ţine evidenţa cheltuielilor privind asigurările şi protecţia socială. Contul 645 se împarte în două subconturi:

- 6451 *Contribuţia unităţii la asigurările sociale,* care ţine evidenţa cheltuielilor privind contribuţia întreprinderii la asigurările sociale (22%) şi a fondului de sănătate (7%);
- 6452 *Contribuţia unităţii pentru ajutorul de şomaj* ţine evidenţa cheltuielilor privind contribuţia unităţii la constituirea fondului de ajutor de şomaj (3%).

După conţinutul economic, contul 645 este un cont de procese economice, iar după funcţia contabilă, un cont de activ.

Se debitează cu sumele privind contribuţia unităţii la asigurările sociale (CAS) şi cu fondul de sănătate.

Se creditează, la sfârşitul lunii, în corespondenţă cu contul 121 *Profit şi pierdere,* când contul *nu mai prezintă sold.*

Contul 421 *Personal – salarii datorate* este utilizat pentru evidenţierea decontărilor cu personalul pentru salariile cuvenite, inclusiv adaosurile şi premiile. După conţinutul economic, este cont de datorii salariale, iar după funcţia contabilă, este cont de pasiv.

Se creditează cu sumele reprezentând salariile şi alte drepturi cuvenite salariaţilor.

Se debitează cu reţinerile din salarii, sub formă de avansuri acordate, sume datorate de salariaţi terţilor, contribuţia salariaţilor pentru asigurările sociale, impozitul pe salarii, contribuţia salariaţilor pentru fondul de ajutor de şomaj, sumele neridicate de salariaţi în termen legal şi salariile nete plătite salariaţilor.

Soldul contului este creditor şi reflectă sumele datorate salariaţilor şi neachitate încă.

Contul 425 *Avansuri acordate personalului* se utilizează pentru a reflecta în contabilitate sumele acordate drept avans salariaţilor în cursul lunii, în contul drepturilor salariale care se calculează şi care revin salariaţilor la sfârşitul lunii. După conţinutul economic, este cont de creanţe în relaţiile cu personalul, iar după funcţia contabilă, este cont de activ.

Se debitează cu avansul acordat salariaţilor în cursul lunii, în numerar.

Se creditează la sfârşitul lunii, prin decontarea avansului acordat în timpul lunii.

Soldul său debitor reflectă avansurile acordate personalului şi nedecontate încă.

Contul 427 *Reţineri din salarii datorate terţilor* se utilizează pentru evidenţierea reţinerilor şi popririlor instituite asupra personalului, datorate terţilor. După conţinutul economic este un cont de datorii faţă de terţi, iar după funcţia contabilă este un cont de pasiv.

Se creditează cu sumele reţinute salariaţilor pe statele de salarii sau de ajutoare materiale, datorate terţilor, reprezentând chirii, cumpărări cu plata în rate etc.

Se debitează cu sumele plătite terţilor, reprezentând reţineri sau opriri din salarii.

Soldul contului este creditor şi reflectă sumele reţinute din salarii în favoarea terţilor, nevirate încă.

Contul 431 *Asigurări sociale* reflectă relaţiile întreprinderii cu bugetul asigurărilor sociale privind contribuţiile calculate şi datorate

de către aceasta, prin aplicarea procentului legal asupra fondului de salarii efectiv lunar (22% CAS şi 7% fond pentru asigurările sociale de sănătate), precum şi cu contribuţia la asigurările sociale (9,5%) şi cu fondul pentru asigurările sociale de sănătate (6,5%) din salariile brute cuvenite salariaţilor.

După conţinutul economic, este un cont de datorii sociale, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează, la sfârşitul lunii, cu contribuţiile calculate şi suportate de întreprindere asupra cheltuielilor de exploatare şi cu contribuţiile reţinute din salariile personalului.

Se debitează cu sumele privind plata acestor contribuţii (22% CAS, 7% fond pentru asigurările sociale de sănătate) către bugetul asigurărilor sociale de stat, cu ocazia plăţii chenzinei a II-a.

Prezintă *sold creditor,* care reprezintă contribuţia la asigurările sociale datorată bugetului asigurărilor sociale de stat, neachitată încă.

Contul 437 *Ajutor de şomaj* reflectă relaţiile cu bugetul asigurărilor sociale de stat privind contribuţia întreprinderii la fondul de şomaj (3% asupra salariului brut lunar) şi contribuţia personalului în favoarea ajutorului de şomaj (1% asupra salariului brut lunar al fiecărui salariat). După conţinutul economic, este un cont de datorii sociale, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu contribuţia calculată de unitate pentru ajutorul de şomaj (3%) şi contribuţia reţinută din salariile personalului (1%), în favoarea ajutorului de şomaj.

Se debitează cu plata contribuţiilor la ajutorul de şomaj.

Prezintă *sold creditor,* ce reprezintă contribuţia la ajutorul de şomaj datorată, neachitată încă.

Contul 444 *Impozitul pe salarii* reflectă relaţiile cu bugetul statului privind impozitul calculat şi reţinut din salariile personalului. După conţinutul economic, este un cont de datorii fiscale, iar după funcţia contabilă este un cont de pasiv.

Se creditează cu impozitul pe salarii calculat şi reţinut din salariul brut lunar al salariaţilor şi *se debitează* în momentul plăţii impozitului pe salarii către bugetul statului, cu ocazia plăţii chenzinei a II-a.

Soldul său creditor reprezintă impozitul pe salarii datorat bugetului de stat, neachitat încă.

Operația 1

Se achită, în numerar, avansul chenzinal salariaților în valoare de 8.000.000 lei.

Formula contabilă:

(+A)		(-A)	
425 *Avansuri acordate personalului*	=	5311 *Casa în lei*	8.000.000 lei

Operația 2

La sfârșitul lunii, se calculează drepturile de salarii brute cuvenite personalului care, conform statului de plată al salariilor, sunt de 20.000.000 lei.

- **Se înregistrează, în contabilitate, statul de plată al salariilor**

Formula contabilă:

(+A)	=	(+P)	
641 *Cheltuieli cu salariile personalului*		421 *Personal-salarii datorate*	20.000.000 lei

- **Se înregistrează reținerile din salariile personalului**

– Impozit pe salarii	3.600.000 lei
– Contribuția la asigurările sociale (CAS) (20.000.000 × 9,5%)	1.900.000 lei
– Ajutor de șomaj (20.000.000 × 1%)	200.000 lei
– Fond pentru asigurările sociale de sănătate (CAS_s) (20.000.000 × 6,5%)	1.300.000 lei
– Avans acordat în timpul lunii	8.000.000 lei
– Chirii	500.000 lei

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Formula contabilă:

(-P)		%	15.500.000 lei
421	=		
Personal- salarii datorate			
		(+P)	
		444	3.600.000 lei
		Impozitul pe salarii	
		(+P)	
		431	1.900.000 lei
		Asigurări sociale(CAS)	
		(+P)	200.000 lei
		4372	
		Contribuția personalului la fondul de șomaj	
		(+P)	1.300.000 lei
		431	
		Asigurări sociale (CASs)	
		(-A)	8.000.000 lei
		425	
		Avansuri acordate personalului	
		(+P)	
		427	500.000 lei
		Reținere din salarii datorate terților	

Operația 3

Se achită salariile nete personalului, din casieria întreprinderii, în valoare de 4.500.000 lei (20.000.000 lei – 15.500.000 lei).

Formula contabilă:

(-P)		(-A)	
421	=	5311	4.500.000 lei
Personal-salarii datorate		*Casa în lei*	

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Operația 4

Se calculează și se înregistrează contribuția întreprinderii la asigurările sociale și contribuția la fondul de șomaj.

• Calculul contribuției întreprinderii la asigurările sociale (CAS):

20.000.000 lei × 22% = 4.400.000 lei

• Calculul fondului pentru asigurările sociale de sănătate (CASs):

20.000.000 lei × 7% = 1.400.000 lei

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
6451	=	4311	5.800.000 lei
Cheltuieli privind contribuția unității la asigurările sociale		*Contribuția unității la asigurările sociale*	

• Calculul contribuției unității la fondul de șomaj:

20.000.000 lei × 3% = 600.000 lei

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
6452	=	4371	600.000 lei
Cheltuieli privind contribuția unității pentru ajutorul șomaj		*Contribuția unității la fondul de șomaj*	

Operația 5

Se închid, la sfârșitul perioadei de gestiune, conturile de cheltuieli prin contul *121 Profit și pierdere.*

BCU IAȘI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

Formula contabilă:

121	=	%	26.400.000 lei
Profit și pierdere		(-A) 641 *Cheltuieli cu salariile personalului*	20.000.000 lei
		(-A) 6451 *Cheltuieli privind contribuția unității la asigurările sociale*	5.800.000 lei
		(-A) 6452 *Cheltuieli privind contribuția unității pentru ajutorul de șomaj*	600.000 lei

9.4. ***Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor***

Contabilitatea cheltuielilor privind amortizarea imobilizărilor a fost tratată la capitolul privind contabilitatea imobilizărilor corporale.

9.5. ***Exerciții, probleme***

Întreprinderea „BETA S.A." este producătoare de mobilier de grădină. În cursul lunii decembrie a anului 2003, efectuează următoarele cheltuieli:

1) Consumă materii prime (scândură de brad) în valoare de 20.000.000 lei și materiale auxiliare (cuie) în valoare de 2.000.000 lei.

2) Înregistrează o reparație la un utilaj, prin intermediul unei firme specializate, în valoare de 1.000.000 lei.

BCU IAȘI CONTROL UNIVERSITY LIBRARY

3) Plăteşte dobânda pentru un împrumut pe termen lung, la bancă, în valoare de 2.000.000 lei.

4) Înregistrează factura de telefon, în valoare de 1.500.000 lei, TVA 19%.

5) Plăteşte chiria pentru un autocamion, în valoare de 1.600.000 lei, din care suma de 800.000 lei reprezintă chiria pentru prima lună a anului următor.

6) Plăteşte comisioane bancare în valoare de 500.000 lei.

7) Înregistrează o pierdere de 3.000.000 lei pentru un stoc de cherestea deteriorată, din cauza unei calamităţi naturale.

8) Înregistrează facturile pentru energie electrică şi apă consumate, în valoare de 2.500.000 lei TVA 19%.

9) Înregistrează salariile celor nouă angajaţi, în sumă de 60.000.000 lei.

10) Înregistrează reţinerile din salariile angajaţilor (procentul de impozit pe salarii fiind de 28%), precum şi reţinerile din întreprindere cu salariile.

11) Achită salariile nete salariaţilor, în numerar.

Se cere:

a) Să se înregistreze prin formule contabile tranzacţiile de mai sus.

b) Să se închidă conturile de cheltuieli.

BCU IASI - BIBLIOTECA UNIVERSITARA

CAPITOLUL 10

DELIMITĂRI ŞI CONTURI PRIVIND VENITURILE

10.1. *Delimitări privind veniturile*

În general, veniturile reprezintă sume de bani sau bunuri materiale ce revin unei persoane fizice sau juridice în procesul repartiţiei şi care sunt generate de desfăşurarea unei activităţi.

Cadrul privind întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare al IASB defineşte veniturile astfel:

Veniturile constituie creşteri de avantaje economice în cursul perioadei contabile sub formă de intrări sau creşteri ale activelor sau diminuări ale datoriilor, care se concretizează în creşteri ale capitalului propriu, altele decât cele rezultate din contribuţii ale acţionarilor.

În acelaşi cadru conceptual sunt prezentate şi criteriile de recunoaştere a veniturilor, şi anume:

Veniturile sunt recunoscute în contul de rezultate (contul de profit şi pierdere) atunci când are loc o creştere a beneficiilor economice viitoare aferente creşterii unui activ sau diminuării unei datorii, modificare ce poate fi evaluată în mod credibil.

Contabilitatea veniturilor se ţine pe feluri de venituri, după natura lor, şi se grupează în:

- venituri din activitatea de exploatare (venituri din exploatare);
- venituri din activitatea financiară (venituri financiare);
- venituri din activitatea extraordinară (venituri extraordinare).

Veniturile din exploatare sunt acele venituri strict legate de activitatea normală, curentă a întreprinderii. Pentru înţelegerea

noțiunii de venituri de exploatare, se impune delimitarea noțiunii de activitate curentă.

Toate operațiile legate de activitatea principală sau de exploatare, care se identifică cu obiectul de activitate al unei întreprinderi, sunt considerate **operațiuni curente (obișnuite).**

Operațiunile curente prezintă în cadrul fiecărei întreprinderi un caracter specific, legat de activitatea acesteia. Aceste operațiuni au un caracter ordinar, obișnuit și repetitiv. *Activitatea curentă* este activitatea desfășurată de o întreprindere potrivit obiectului său de activitate, inclusiv activitățile derivate din realizarea acestuia. Prin urmare, ea cuprinde, pe lângă activitatea de exploatare, și alte activități accesorii, care se caracterizează printr-un anumit grad de permanență.

Repetitivitatea unei anumite operații este esențială pentru a o clasifica în categoria operațiilor curente sau extraordinare.

În categoria veniturilor din exploatare sunt incluse:

- venituri din vânzarea produselor, mărfurilor, lucrărilor și serviciilor prestate;
- venituri din producția stocată;
- venituri din producția imobilizată;
- venituri din subvenții de exploatare;
- alte venituri din exploatare.

Veniturile financiare sunt formate din următoarele categorii de venituri:

- venituri din imobilizări financiare;
- venituri din investiții financiare pe termen scurt;
- venituri din creanțe imobilizate;
- venituri din investiții financiare cedate;
- venituri din diferențe de curs valutar;
- venituri din dobânzi;
- venituri din sconturi obținute.

O întreprindere poate să desfășoare operațiuni financiare care includ atât operațiuni obișnuite, cât și operațiuni cu caracter extraordinar. Datorită faptului că natura financiară a unei operațiuni primează asupra caracterului ei extraordinar, operațiunile extraordinare care au caracter financiar vor fi considerate operațiuni financiare.

Veniturile extraordinare sunt acele venituri care nu sunt legate de activitatea normală, curentă a întreprinderii, ci rezultă în urma activității extraordinare a acesteia.

Activitatea extraordinară se referă la evenimente sau tranzacții diferite de activitatea curentă a întreprinderii. Operațiunile extraordinare au un caracter nerepetitiv, accidental. Ele nu apar în mod frecvent sau cu regularitate. În procesul de separare a veniturilor, în funcție de caracterul lor curent sau extraordinar, este necesară analizarea atentă a naturii și activității întreprinderii. Operațiuni și evenimente care pentru unele întreprinderi fac parte din activitatea curentă pot reprezenta în cazul altor întreprinderi activități extraordinare.

Veniturile extraordinare includ veniturile din subvenții pentru evenimente extraordinare și altele similare.

10.2. *Contabilitatea principalelor tranzacții privind veniturile*

Contabilitatea veniturilor se realizează cu ajutorul conturilor din clasa a 7-a de conturi, *Conturi de venituri,* dezvoltată pe grupe și subgrupe, în funcție de nevoia de informare, astfel:

grupa 70 – Cifra de afaceri
grupa 71 – Variația stocurilor
grupa 72 – Venituri din producția de imobilizări
grupa 74 – Venituri din subvenții de exploatare
grupa 75 – Alte venituri din exploatare
grupa 76 – Venituri financiare
grupa 77 – Venituri extraordinare
grupa 78 – Venituri din provizioane și ajustarea la inflație
grupa 79 – Venituri din impozitul pe profit amânat

Prin compararea între cheltuieli și venituri, prin efectuarea diferențelor dintre soldul debitor și soldul creditor al contului de rezultate, se stabilesc rezultatele financiare (profit sau pierdere).

Rezultatele financiare, la rândul lor, pot fi:

- rezultate din activitatea de exploatare;
- rezultate din activitatea financiară;
- rezultate din activitatea extraordinară.

Rezultatul exercițiului financiar se reflectă în contabilitate cu ajutorul contului 121 *Profit și pierdere* și cu ajutorul contului 129 *Repartizarea profitului*.

Contul 121 *Profit și pierdere* ține evidența profitului sau pierderii realizate în cursul exercițiului financiar. Este un cont bifuncțional.

Se creditează la sfârșitul perioadei de gestiune (lunar, cu sumele reprezentând veniturile înregistrate în timpul perioadei de gestiune, cu pierderile realizate în exercițiile financiare precedente, care reduc capitalul, și cu pierderile realizate în exercițiile precedente, care nu au fost repartizate încă).

Se debitează la sfârșitul lunii, cu cheltuielile înregistrate și colectate în timpul lunii, cu profitul net realizat în exercițiile precedente, nerepartizat, precum și cu pierderea reportată din exercițiul financiar anterior, acoperită din profitul realizat în perioada curentă.

Soldul creditor reprezintă profitul realizat, dacă veniturile depășesc cheltuielile, iar *soldul debitor*, pierderea realizată, dacă cheltuielile depășesc veniturile.

Contul 129 *Repartizarea profitului* ține evidența repartizării profitului pe destinațiile prevăzute de lege.

Se debitează cu repartizările din profitul net, obținute pe destinațiile prevăzute de lege (pentru rezerve, dividende datorate acționarilor sau asociaților etc.).

Se creditează cu profitul net realizat în exercițiul precedent, destinat repartizării.

Soldul debitor al contului reprezintă repartizările din profit efectuate în cursul anului.

10.2.1. Conturi de venituri privind producția obținută și realizarea acesteia pe piață

Întreprinderea poate obține, în conformitate cu obiectul ei de activitate prevăzut în statut, **din activitatea de exploatare**, o producție destinată vânzării pe piață, sub formă de bunuri, lucrări și servicii.

În contabilitate, producția rezultată din activitatea de exploatare se reflectă ca venituri. În funcție de caracterul producției, veniturile pot fi:

• *venituri provenite din producție cu caracter stocabil* (venituri sub formă de produse finite, semifabricate, produse reziduale, ambalaje etc.);

• *venituri provenite din producția cu caracter nestocabil* (venituri din lucrări executate și servicii prestate).

a) ***Veniturile provenite din producția cu caracter stocabil*** se reflectă în contabilitate, pe măsura obținerii și depozitării lor, ca venituri din producția stocată. Aceste venituri se înregistrează în contabilitate la costul de producție standard (fix, prestabilit) sau la costul efectiv. Pe măsura livrării și facturării produselor cu caracter stocabil către clienți, o dată cu diminuarea stocurilor de produse se diminuează și veniturile din producția stocată (la preț de producție standard sau la costul efectiv) și se reflectă, în contabilitate ca venituri realizate, reprezentând prețul de vânzare.

b) ***Producția cu caracter nestocabil,*** concretizată în lucrări executate și servicii prestate, se reflectă în contabilitate, pe măsura terminării, recepționării și facturării către clienți, direct ca venituri realizate din lucrări executate și servicii prestate.

Principalele conturi folosite pentru înregistrarea în contabilitate a operațiilor referitoare la venituri din producția obținută și vândută sunt următoarele:

• **Conturi de venituri:**

701 *Venituri din vânzarea produselor finite*
702 *Venituri din vânzarea semifabricatelor*
703 *Venituri din vânzarea produselor reziduale*
704 *Venituri din lucrări executate și servicii prestate*
707 *Venituri din vânzarea mărfurilor*
711 *Variația stocurilor*

• **Conturi de stocuri:**

341 *Semifabricate*
345 *Produse finite*
346 *Produse reziduale*
348 *Diferențe de preț la produse*
371 *Mărfuri*

- **Conturi de terți:**
  411 *Clienți*
  413 *Efecte de primit*
  419 *Clienți-creditori*

- **Conturi de trezorerie:**
  531 *Casa*
  5121 *Conturi la bănci în lei*
  5124 *Conturi la bănci în devize*
  511 *Valori de încasat*

Conturile de venituri:

După conținutul economic, conturile de venituri sunt conturi de procese economice, iar după funcția contabilă, sunt conturi de pasiv.

Se creditează cu veniturile înregistrate în cursul perioadei de gestiune la prețul de vânzare al bunurilor, lucrărilor și serviciilor.

Se debitează la sfârșitul perioadei de gestiune cu operația de repartizare (închidere a veniturilor) prin contul 121 *Profit și pierdere*, când conturile de venituri **nu mai prezintă sold**.

Conturile de stocuri:

După conținutul economic, sunt conturi de active circulante materiale (bunuri din producție sub formă de produse finite, semifabricate etc.), care se înregistrează, în contabilitate, la prețul de producție standard (fix, prestabilit), iar după funcția contabilă, sunt conturi de activ.

Se debitează cu valoarea produselor obținute din producția proprie, înregistrate la costul de producție standard, în cursul perioadei de gestiune.

La sfârșitul perioadei de gestiune, după calcularea costului efectiv de producție, se înregistrează diferențele de preț dintre costul standard și costul de producție efectiv, cu ajutorul contului 348 *Diferențe de preț la produse*.

Se creditează cu valoarea produselor ieșite din gestiune, ca urmare a facturării și livrării către clienți, la cost de producție standard, concomitent cu diminuarea proporțională a diferențelor de preț.

Prezintă *sold debitor*, ce exprimă valoarea stocurilor existente în gestiune la costul de producție standard.

Contul 411 *Clienţi* ţine evidenţa drepturilor de încasat de la clienţi, reprezentând contravaloarea bunurilor, lucrărilor sau serviciilor facturate acestora. După conţinutul economic, contul 411 este un cont de creanţe comerciale, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu valoarea creanţelor de încasat de la clienţi, plus taxa pe valoarea adăugată.

Se creditează cu sumele reprezentând încasarea creanţei de la clienţi, la termenele convenite cu aceştia.

Prezintă *sold debitor,* care exprimă valoarea creanţelor comerciale neîncasate încă de la clienţi.

Contul 413 *Efecte de primit* se utilizează pentru a ţine evidenţa creanţelor comerciale pentru bunuri, lucrări sau servicii livrate şi facturate clienţilor, a căror decontare urmează să se efectueze prin intermediul instrumentelor de plată, sub formă de efecte de comerţ (cambie, trată, bilet la ordin etc.). După conţinutul economic, este un cont de creanţe comerciale, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu valoarea efectelor de comerţ încasată pentru bunurile, lucrările şi serviciile facturate clienţilor, la termenele prevăzute în efectele de comerţ respective.

Se creditează, în momentul depunerii la bancă a efectelor respective, spre încasare.

Soldul său debitor reflectă valoarea efectelor de comerţ primite şi acceptate de clienţi, nedepuse încă spre încasare sau scontare în bancă.

Contul 419 *Clienţi-creditori* reflectă relaţiile cu clienţii, sub formă de avansuri primite de la aceştia în contul livrărilor ulterioare de bunuri, lucrări, servicii. După conţinutul economic, este un cont de datorii comerciale, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu sumele primite drept avans de la clienţi, în contul livrărilor ulterioare de bunuri, lucrări, servicii.

Se debitează cu sumele reprezentând decontarea avansurilor respective (prin reţinere) în momentul încasării contravalorii bunurilor, lucrărilor, serviciilor livrate şi facturate clienţilor.

Prezintă *sold creditor* şi reprezintă valoarea avansurilor primite de la clienţi, nedecontată încă.

Contul 511 *Valori de încasat* reflectă valorile de încasat prin bancă pe baza cecurilor sau efectelor de comerț primite de la clienți și depuse spre încasare în bancă.

După conținutul economic, este un cont de trezorerie, iar după funcția contabilă este un cont de activ.

Se debitează cu valorile de încasat prin bancă, reprezentând contravaloarea bunurilor, lucrărilor, serviciilor livrate și facturate clienților pe baza cecurilor sau a efectelor de comerț depuse spre încasare în bancă.

Se creditează cu sumele reprezentând încasarea contravalorii cecului sau efectelor de comerț, pe baza extrasului de cont.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea efectelor depuse în bancă spre încasare, neîncasate încă.

Tranzacția 1

În cursul lunii se obțin, din producție proprie, produse finite a căror valoare la preț de producție standard este de 5.000.000 lei.

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
345	=	711	5.000.000 lei
Produse finite		*Variația stocurilor*	

Tranzacția 2

La sfârșitul lunii, costul efectiv al producției obținute este de 5.300.000 lei.

Formula contabilă:

(+A)		(+P)	
348	=	711	300.000 lei
Diferențe de preț la produse		*Variația stocurilor*	

Tranzacția 3

Se livrează și se facturează produse finite unui client. Prețul de vânzare 2.000.000 lei, TVA 19%.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Formula contabilă:

(+A) 411 *Clienți*	=	%	2.380.000 lei
		(+P) 701 *Venituri din vânzarea produselor finite*	2.000.000 lei
		(+P) 4427 *TVA colectată*	380.000 lei

Tranzacția 4

Se descarcă gestiunea cu produsele finite vândute. Costul de înregistrare standard 2.000.000 lei, diferențele de preț aferente 100.000 lei.

Formula contabilă:

(-P)711 *Variația stocurilor*	=	%	2.100.000 lei
		(-A) 345 *Produse finite*	2.000.000 lei
		(+P) 348 *Diferențe de preț la produse*	100.000 lei

Tranzacția 5

Se încasează contravaloarea facturii privind produsele finite livrate prin contul deschis la bancă.

Formula contabilă:

(+A) 5121 *Conturi la bănci în lei*	=	(-A) 411 *Clienți*	2.380.000 lei

Tranzacția 6

La sfârșitul perioadei de gestiune, se procedează la închiderea conturilor de venituri prin Contul 121 *Profit și pierdere*.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Formula contabilă:

%	=	(+P) 121	5.200.000 lei
(-P)		*Profit și pierdere*	
711			3.200.000 lei
Variația stocurilor			
(-P)			
701			2.000.000 lei
Venituri din vânzarea produselor finite			

10.2.2. Conturi de venituri privind vânzarea mărfurilor, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor

O pondere importantă în cadrul veniturilor de exploatare o reprezintă veniturile din vânzarea mărfurilor, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor. Aceste venituri sunt reflectate în contabilitate cu conturi din grupa 70 *Cifra de afaceri*.

O atenție deosebită, în contabilitate, trebuie acordată mecanismului de creare a veniturilor. Crearea veniturilor are la bază principiul independenței exercițiilor, care, în esență, precizează că venitul trebuie creat în momentul vânzării bunurilor, lucrărilor, serviciilor către terți (adică în momentul emiterii facturii către client), indiferent de momentul încasării contravalorii facturii.

În general, vânzarea de bunuri, lucrări și servicii, comportă efectuarea a două înregistrări contabile, și anume:

a) înregistrarea vânzării propriu-zise, la prețul de vânzare negociat cu cumpărătorul, plus taxa pe valoarea adăugată colectată, în momentul emiterii facturii către client (când se creează venitul din vânzare), și, concomitent,

b) descărcarea gestiunii de bunurile vândute, la costul efectiv de aprovizionare (altfel spus, cât au costat bunurile vândute în momentul aprovizionării), etapă în care se constituie cheltuiala cu bunurile vândute.

Pentru înțelegerea mecanismului înregistrării în contabilitate a operațiilor privind vânzarea mărfurilor, lucrărilor, serviciilor, redăm următoarele exemple:

Tranzacția 7

Întreprinderea se aprovizionează cu mărfuri de la furnizori; prețul înscris în factura furnizorului este de 5.000.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

%	=	(+P) 401 *Furnizori*	5.950.000 lei
(+A) 371 *Mărfuri*			5.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			950.000 lei

Tranzacția 8

Întreprinderea vinde mărfurile unui client. Prețul negociat cu acesta este de 7.000.000 lei, TVA 19%.

a) *Vânzarea propriu-zisă*, la prețul negociat cu cumpărătorul plus TVA colectată.

Formula contabilă:

(+A) 411 *Clienți*	=	%	8.330.000 lei
		(+P)707 *Venituri din vânzarea mărfurilor*	7.000.000 lei
		(+P) 4427 *TVA colectată*	1.330.000 lei

b) *Descărcarea gestiunii de mărfurile vândute*, la prețul efectiv de aprovizionare este de 5.000.000 lei.

Formula contabilă:

(+A) 607 *Cheltuieli privind mărfurile* = (-A) 371 *Mărfuri* 5.000.000 lei

Tranzacția 9

Încasarea contravalorii mărfurilor vândute, în valoare de 8.330.000 lei, în numerar.

Formula contabilă:

(+A) 5311 *Casa în lei* = (-A) *Clienți* 8.330.000 lei

Tranzacția 10

Întreprinderea prestează servicii de transport unui client. Prețul negociat cu acesta și înscris în factura emisă este de 2.000.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

(+A) 411 *Clienți*	=	%	2.380.000 lei
		(+P)704 *Venituri din lucrări executate și servicii prestate*	2.000.000 lei
		(+P) 4427 *TVA colectată*	380.000 lei

Tranzacția 11

Se încasează factura privind serviciile de transport efectuate prin contul deschis la bancă.

Formula contabilă:

(+A) 5121 *Conturi la bănci în lei* = (-A) 411 *Clienți* 2.380.000 lei

Tranzacția 12

La sfârșitul perioadei de gestiune se procedează la închiderea conturilor de cheltuieli și venituri prin contul de profit și pierdere.

a) *Închiderea conturilor de cheltuieli*

(-P) 121 *Profit și pierdere*	=	(-A) 607 *Cheltuieli privind mărfurile*	5.000.000 lei

b) *Închiderea conturilor de venituri*

%	=	(+P) 121 *Profit și pierdere*	9.000.000 lei
(-P) 704 *Venituri din lucrări executate și servicii prestate*			2.000.000 lei
(-P) 707 *Venituri din vânzarea mărfurilor*			7.000.000 lei

10.3. *Exerciţii, probleme*

În cursul lunii decembrie a anului 2003, Întreprinderea „BETA S.A." efectuează următoarele tranzacţii:

1) Obţine din procesul de producţie mobilier de grădină în valoare de 15.000.000 lei.

2) Înregistrează vânzarea produselor finite obţinute. Preţul negociat cu cumpărătorul este de 20.000.000 lei, TVA 19%. Descarcă gestiunea cu produsele finite vândute.

3) Înregistrează chiria pentru un depozit reprezentând 1.000.000 lei, TVA 19%.

4) Vinde un utilaj complect amortizat. Preţul obţinut este de 5.000.000 lei, TVA 19%. Descarcă gestiunea cu utilajul vândut la valoarea la cost istoric de 8.000.000 lei.

5) Efectuează un serviciu de transport, pentru un terţ, în valoare de 4.000.000, TVA 19%.

Se cere:

a) Să se înregistreze prin formule contabile tranzacţiile de mai sus.

b) Să se închidă conturile de venituri şi cheltuieli şi să se determine rezultatul.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 11

DELIMITĂRI ŞI CONTURI PRIVIND TAXA PE VALOAREA ADĂUGATĂ

11.1. *Delimitări privind taxa pe valoarea adăugată*

În structura conturilor de datorii şi creanţe, un loc aparte îl ocupă contul 442 *Taxa pe valoarea adăugată.*

Nu întâmplător, s-a convenit tratarea acestui subiect după abordarea problemelor legate de cheltuieli şi venituri şi aceasta, pentru o mai bună înţelegere a mecanismului calculării, înregistrării şi decontării taxei pe valoarea adăugată.

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) este un impozit indirect ataşat consumului. Ea este aferentă transferului de proprietate asupra bu-nurilor, prestărilor de servicii şi executărilor de lucrări. Trebuie reţinut faptul că TVA nu afectează cheltuielile sau veniturile întreprinderii. Întreprinderea face doar oficiul de a plăti sau de a primi TVA de la stat. Consumatorul final este persoana care suportă acest impozit. Cum se explică acest lucru?

Exemplu: un comerciant angrosist cumpără bunuri, lucrări sau servicii de la furnizori, contabilizând separat costul bunului achiziţionat de taxa pe valoarea adăugată aferentă. El revinde bunurile unui client, comerciant en detail, înregistrând separat preţul de vânzare (ca un venit) de TVA aferentă preţului. Diferenţa dintre TVA primită de la client (TVA colectată) şi TVA plătită furnizorilor (TVA deductibilă) o plăteşte statului, în cazul în care prima este mai mare, sau o primeşte de la stat, în situaţia inversă.

În România se practică două cote de TVA, 19% şi 9%, cu excepţia unor operaţii scutite de TVA. Plătitorii de TVA sunt persoanele juridice şi fizice, înregistrate ca agenţi economici sau autorizate să desfăşoare activităţi economice independente, având o cifră de afaceri declarată de peste 50 milioane lei.

Baza de calcul a TVA o constituie contravaloarea bunurilor livrate sau serviciilor prestate, fiind determinată de următoarele elemente: preţurile negociate între vânzători şi cumpărători; tarifele negociate pentru serviciile prestate; suma rezultată prin aplicarea cotei de comision, în cazul operaţiilor de intermediere; preţurile de piaţă sau costurile bunurilor executate de agenţii economici pentru ei înşişi; valoarea în vamă, determinată potrivit legii, la care se adaugă taxa vamală şi alte taxe şi accize datorate pentru bunurile importate.

Termenul de plată este de până la data de 25 a lunii următoare pentru luna în curs, iar pentru bunurile importate momentul plăţii coincide cu momentul vămuirii bunurilor şi plăţii taxelor vamale.

TVA calculată la facturile de vânzare către clienţi se adaugă la valoarea bunurilor, lucrărilor, serviciilor facturate şi se încasează de la aceştia o dată cu contravaloarea facturii, fapt pentru care se numeşte *TVA colectată* (TVA_c).

Taxa pe valoarea adăugată calculată la facturile de cumpărare primite de la furnizori se adaugă la valoarea facturii şi se plăteşte o dată cu contravaloarea facturii, urmând a fi recuperată de întreprinderea plătitoare, deci trebuie scăzută din TVA colectată, fapt pentru care se numeşte *TVA deductibilă* (TVA_d).

Diferenţa dintre TVA colectată (cuvenită statului) şi TVA deductibilă (recuperată de întreprindere) se cuvine statului, fapt pentru care se numeşte *TVA de plată*. Diferenţa dintre TVA deductibilă (mai mare) şi TVA colectată (mai mică) trebuie recuperată de la stat, fapt pentru care se numeşte *TVA de recuperat*.

11.2. *Sistemul conturilor privind taxa pe valoarea adăugată*

Pentru înregistrarea în contabilitate a operaţiilor privind TVA, se utilizează contul sintetic 442 *Taxa pe valoarea adăugată*, divizat în următoarele subconturi:

- 4423 *TVA de plată*
- 4424 *TVA de recuperat*
- 4426 *TVA deductibilă*
- 4427 *TVA colectată*
- 4428 *TVA neexigibilă*

Contul 4423 *TVA de plată* se utilizează pentru evidenţierea obligaţiilor de plată faţă de stat privind taxa pe valoarea adăugată. După conţinutul economic, este un cont de datorii faţă de stat, iar după funcţia contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu diferenţele rezultate la sfârşitul lunii dintre TVA colectată (mai mare) şi TVA deductibilă (mai mică).

Se debitează cu plăţile efectuate către bugetul de stat privind taxa pe valoarea adăugată.

Prezintă *sold creditor,* care reflectă TVA exigibilă la plată.

Contul 4424 *TVA de recuperat* reflectă creanţele faţă de stat privind taxa pe valoarea adăugată. După conţinutul economic, este un cont de creanţe faţă de stat, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu diferenţele rezultate la sfârşitul lunii între TVA colectată (mai mică) şi TVA deductibilă (mai mare).

Se creditează cu valoarea încasărilor de taxă pe valoarea adăugată de la bugetul statului, pe baza cererii de rambursare, şi cu taxa pe valoarea adăugată de recuperat, compensată în perioadele următoare cu TVA de plată.

Prezintă *sold debitor,* care reflectă TVA de recuperat de la bugetul statului.

Contul 4426 *TVA deductibilă* se utilizează pentru evidenţierea taxei pe valoarea adăugată, înscrisă în facturile primite de la furnizori pentru bunurile, lucrările, serviciile achiziţionate de la aceştia, plătită acestora şi deductibilă din punct de vedere fiscal. După conţinutul economic, este un cont de creanţe, iar după funcţia contabilă, este un cont de activ.

Se debitează cu sumele reprezentând TVA deductibilă.

Se creditează cu sumele deduse din TVA colectată şi sumele reprezentând TVA deductibilă ce depăşeşte TVA colectată, ce urmează a se recupera de la bugetul statului.

Contul *nu prezintă sold* la sfârşitul lunii.

Contul 4427 *TVA colectată* este utilizat pentru evidenţierea sumelor datorate de întreprindere bugetului de stat, reprezentând taxa pe valoarea adăugată aferentă vânzărilor de bunuri, lucrări, servicii.

După conținutul economic, este un cont de datorii, iar după funcția contabilă, este un cont de pasiv.

Se creditează cu taxa pe valoarea adăugată înscrisă în facturile emise către clienți și cu taxa pe valoarea adăugată neexigibilă, devenită exigibilă în timpul lunii.

Se debitează cu sumele reprezentând TVA deductibilă și TVA de plată.

Contul *nu prezintă sold* la sfârșitul lunii.

Contul 4428 *TVA neexigibilă* este utilizat pentru evidențierea taxei pe valoarea adăugată neexigibilă, rezultată din vânzările și cumpărările de bunuri, lucrări și servicii executate cu plata în rate, precum și a celei aferente facturilor nesosite sau pentru livrările pentru care nu s-au întocmit facturi. După funcția contabilă, este un cont bifuncțional.

Se creditează cu TVA aferentă livrărilor de bunuri, lucrări, servicii cu plata în rate; cu TVA aferentă facturilor de întocmit; cu TVA aferentă cumpărărilor cu plata în rate, devenită deductibilă, și TVA deductibilă aferentă facturilor sosite de la furnizori, evidențiate anterior ca facturi nesosite.

Se debitează cu TVA aferentă cumpărărilor efectuate cu plata în rate; cu TVA deductibilă aferentă facturilor nesosite de la furnizori; cu TVA colectată aferentă facturilor întocmite evidențiate anterior ca facturi de întocmit; cu TVA aferentă livrărilor de bunuri cu plata în rate, ce urmează a se evidenția ca TVA colectată.

Soldul contului reflectă TVA neexigibilă la plată.

Tranzacția 1

Se înregistrează factura furnizorului privind aprovizionarea cu materii prime în valoare de 10.000.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

%	= (+P) 401 *Furnizori*	11.900.000 lei
(+A) 301 *Materii prime*		10.000.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*		1.900.000 lei

Tranzacția 2

Se înregistrează cheltuielile cu transportul materiilor prime în valoare de 2.500.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

%	=	(+P) 401 *Furnizori*	2.975.000 lei
(+A) 624 *Cheltuieli cu transportul de bunuri și persoane*			2.500.000 lei
(+A) 4426 *TVA deductibilă*			475.000 lei

Tranzacția 3

Se vând produse finite către clienți. Prețul negociat cu aceștia 5.000.000 lei, TVA 19%.

Formula contabilă:

(+A) 411*Clienți*	=	%	5.950.000 lei
		(+P) 701 *Venituri din vânzarea produselor finite*	5.000.000 lei
		(+P) 4427 *TVA colectată*	950.000 lei

Tranzacția 4

Regularizarea TVA la sfârșitul lunii. Aceasta presupune închiderea conturilor 4426 *TVA deductibilă* și 4427 *TVA colectată*.

$TVA_d = 2.375.000$ lei

$TVA_c = 950.000$ lei

Ne aflăm în situația:

$TVA_d > TVA_c \Rightarrow$ TVAr

$TVA_d - TVA_c = 1.425.000$ lei (2.375.000 lei – 950.000 lei)

Rezultă, deci, TVA de recuperat în valoare de 1.425.000 lei

Formula contabilă:

%	=	(-A) 4426 *TVA deductibilă*	2.375.000 lei
(-P) 4427 *TVA colectată*			950.000 lei
(+A) 4424 *TVA de recuperat*			1.425.000 lei

BCU IAȘI UNIVERSITY LIBRARY

În situația în care am fi avut TVA_d = 950.000 lei și TVA_c = 2.375.000 lei, regularizarea TVA la sfârșitul lunii ar fi fost următoarea:

	%		
(-P) 4427 *TVA colectată*	=	%	2.375.000 lei
		(-A) 4426 *TVA deductibilă*	950.000 lei
		(+P) 4423 *TVA de plată*	1.425.000 lei

Se poate observa faptul că, după operația de regularizare a taxei pe valoarea adăugată la sfârșitul lunii, conturile 4426 *TVA deductibilă* și 4427 *TVA colectată* se închid, adică nu mai prezintă sold, rezultând fie TVA de recuperat (când $TVA_d > TVA_c$), fie TVA de plată (când $TVA_d < TVA_c$).

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 12

BALANȚA DE VERIFICARE

12.1. *Noțiunea, importanța și funcțiile balanței de verificare*

Pentru a reliefa importanța balanței de verificare, ca procedeu specific prin care contabilitatea își îndeplinește menirea în cadrul unei întreprinderi, să ne imaginăm ce s-ar întâmpla dacă, la sfârșitul unei perioade de gestiune, ar trebui să întocmim o listă a tuturor conturilor soldate sau nesoldate utilizate, cu informații privind soldurile, rulajele, total sumele.

Fiecărei sume debitoare din Cartea-mare trebuie să-i corespundă o sumă creditoare identică. Astfel, totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare din Cartea-mare trebuie să fie egale. Pentru a verifica această egalitate, contabilul întocmește periodic o balanță de verificare.

Balanța de verificare se prezintă ca un tablou enumerativ al tuturor conturilor din Cartea-mare, care furnizează informații în legătură cu soldurile inițiale, mișcările sau rulajele intervenite într-o anumită perioadă de gestiune (lună, trimestru, semestru, an) și soldurile finale, la data întocmirii ei. Prin însumarea pe categorii a informațiilor respective se obține punctul de plecare al controlului aritmetic oferit de contabilitate asupra înregistrărilor efectuate, în scopul menținerii egalității patrimoniale.

În procesul muncii practice de contabilitate, balanța de verificare îndeplinește mai multe **funcții.**

1. Cea mai importantă funcție, de la care își trage și denumirea, este aceea de **verificare a exactității înregistrărilor efectuate în conturi**.

Întrucât fiecare eveniment, tranzacție se înregistrează concomitent și cu aceeași sumă în debitul unui cont și în creditul altui cont, ceea ce

face să rezulte o egalitate permanentă între totalul sumelor debitoare şi totalul sumelor creditoare, se atribuie tabloului prin care se constată această egalitate, acest echilibru stabil, denumirea de balanţă.

Înregistrarea greşită a unor tranzacţii, operaţii, ca urmare a nerespectării dublei înregistrări, trecerea eronată a sumelor din jurnal în Cartea-mare şi de aici în balanţă, efectuarea unor calcule greşite în formulele contabile compuse, stabilirea eronată a rulajelor sau a soldurilor determină inegalităţi între totalurile balanţei, care se semnalează cu ajutorul ei, fapt ce îi conferă caracterul unui **instrument de verificare, de control.**

Drept urmare, prin acest tablou se constată şi se verifică exactitatea înregistrărilor din contabilitatea curentă, existenţa egalităţii permanente dintre totalurile sale, ceea ce îi justifică şi denumirea. Se poate spune că balanţa de verificare îndeplineşte rolul unui instrument de reglare a înregistrării operaţiilor economice şi financiare în conturi.

Deşi, în condiţiile utilizării calculatoarelor electronice, creşte exactitatea calculelor, funcţia de control a balanţei de verificare se menţine, iar corelaţiile pe care se bazează ea servesc la prevederea unor chei de control în programele de lucru ale calculatoarelor.

2. O altă funcţie a balanţei de verificare este aceea **de a realiza concordanţa dintre conturile analitice şi cele sintetice.**

Înfăptuirea acestei funcţii devine posibilă prin aceea că pentru fiecare cont sintetic care se desfăşoară pe conturi analitice se întocmeşte câte o balanţă de verificare a conturilor analitice, cu ajutorul căreia se controlează exactitatea înregistrărilor efectuate în conturile sintetice, prin concordanţele care trebuie să existe între conturile analitice şi contul sintetic la care se referă, cu privire la soldurile iniţiale, rulaje şi soldurile finale. Astfel, balanţele de verificare analitice fac legătura între conturile analitice şi cele sintetice.

3. Stând la baza întocmirii bilanţului (ca document contabil de sinteză), balanţa de verificare face legătura dintre cont, care furnizează informaţii de detaliu asupra fiecărui element patrimonial de activ şi pasiv, şi bilanţ, care furnizează informaţii generalizatoare asupra activităţii de ansamblu a întreprinderii. Această legătură se concretizează în faptul că datele din bilanţ reprezintă soldurile finale

ale conturilor de activ şi de pasiv, preluate din balanţa de verificare şi apoi prelucrate şi grupate, conform necesităţilor de întocmire a bilanţului. Se poate conchide că balanţa de verificare **reprezintă puntea de legătură dintre conturile analitice şi cele sintetice şi dintre acestea din urmă şi bilanţ.**

4. Pentru a servi necesităţilor de generalizare periodică a datelor, balanţa de verificare îndeplineşte şi o **funcţie de grupare şi centralizare a datelor înregistrate în conturi.**

Compararea şi centralizarea datelor contabile cu ajutorul balanţei de verificare oferă conducerii întreprinderii posibilitatea de a cunoaşte volumul şi natura modificărilor intervenite în structura elementelor patrimoniale, atât pe perioada curentă de gestiune, cât şi pe perioadele precedente, situaţia debitorilor şi creditorilor, a cheltuielilor şi rezultatelor financiare ale întreprinderii la un moment dat şi în dinamica lor etc., în vederea elaborării previziunilor necesare luării deciziilor pentru perioadele viitoare. Prin urmare, cu ajutorul balanţei de verificare **se centralizează întreaga activitate economico-financiară a întreprinderilor**, care a fost reflectată pe conturi distincte, oferindu-se astfel informaţii de ansamblu asupra tuturor bunurilor economice aflate în administrarea operativă a acestora şi asupra activităţii dintr-o anumită perioadă de gestiune.

5. Ca urmare a grupării datelor contabilităţii curente, balanţa de verificare îndeplineşte şi funcţia de **instrument de analiză a activităţii economice.**

Această funcţie se realizează prin compararea, pe fiecare cont în parte, pe grupe de conturi şi pe total, a datelor de la începutul unei perioade de gestiune cu cele de la sfârşitul ei. Astfel, se pot stabili schimbările produse în mărimea şi structura elementelor patrimoniale, justeţea plasării elementelor respective după natura şi destinaţia lor, se pot urmări mişcarea tuturor elementelor patrimoniale, precum şi îndeplinirea indicatorilor programaţi prin confruntarea datelor efective cu cele prestabilite. În felul acesta, balanţa de verificare are un rol deosebit de important în analiza situaţiei economice şi financiare pe perioade scurte de timp, şi în intervalul dintre două bilanţuri, fiind astfel singurul instrument care furnizează informaţiile necesare conducerii operative a unităţilor patrimoniale.

Rezultă, din toate acestea, că balanța de verificare îndeplinește nu numai o funcție de control, ci și funcțiile de grupare și centralizare a datelor înregistrate în conturi și de analiză a activității economice, realizând concordanța dintre conturile analitice și cele sintetice, precum și legătura dintre cont și bilanț.

12.2. *Clasificarea balanțelor de verificare*

Balanțele de verificare se clasifică după mai multe criterii, și anume: după felul conturilor pentru care se întocmesc, după numărul egalităților pe care le cuprind, după conținutul și forma grafică de prezentare etc.

1. **După felul conturilor pentru care se întocmesc**, balanțele de verificare se împart în:

• ***balanțe de verificare a conturilor sintetice***, sau generale. Acestea se întocmesc pe baza datelor preluate din conturile sintetice;

• ***balanțe de verificare a conturilor analitice.***

Acestea se întocmesc pe baza datelor preluate din conturile analitice, pentru fiecare cont sintetic care a fost desfășurat pe conturi analitice, înainte de a se întocmi balanța de verificare generală, și au drept scop verificarea exactității înregistrărilor din conturile sintetice și cele analitice prin concordanțele care trebuie să existe cu privire la soldurile inițiale, rulaje, sume totale și soldurile finale; pentru acest motiv, se mai numesc și balanțe de verificare auxiliare sau secundare.

2. **După numărul egalităților pe care le cuprind**, balanțele de verificare sintetice sau generale se împart, la rândul lor, în balanțe de verificare cu o serie, cu două serii, cu trei serii și cu patru serii de egalități.

3. **După conținutul și forma grafică de prezentare**, unele dintre aceste balanțe pot fi întocmite într-o singură variantă, iar altele, în două variante, astfel:

• ***balanța de verificare cu o serie de egalități*** se întocmește grafic sub formă tabelară și se prezintă, din punct de vedere al conținutului, în două variante, și anume:

– fie ca balanță de sume, cuprinzând două coloane de sume, debitoare și creditoare, al căror total trebuie să fie egal;

– fie ca balanță de solduri, cuprinzând două coloane de solduri, debitoare și creditoare, care, de asemenea, trebuie să fie egale între ele;

• ***balanța de verificare cu două serii de egalități***, care mai poartă denumirea și de ***balanță de verificare a sumelor și soldurilor***; se întocmește grafic, sub formă tabelară și se prezintă, din punct de vedere al conținutului, într-o singură variantă, rezultată din combinarea de sume cu balanța de solduri. Ea cuprinde patru coloane, două de sume, debitoare și creditoare, și două de solduri, debitoare și creditoare, ceea ce permite stabilirea a două serii de egalități între totalul coloanelor-perechi (de sume și, respectiv, de solduri);

• ***balanța de verificare cu trei serii de egalități*** se prezintă, din punct de vedere al conținutului, într-o singură variantă, ca balanță de rulaje cu solduri inițiale și finale, motiv pentru care mai poartă și această denumire, iar din punct de vedere grafic, se prezintă sub formă tabelară, cu șase coloane, din care două pentru solduri inițiale, debitoare și creditoare, două pentru rulaje lunare, debitoare și creditoare, și două pentru solduri finale, debitoare și creditoare, ceea ce permite stabilirea a trei serii de egalități între totalurile coloanelor-perechi (de solduri inițiale, de rulaje și de solduri finale);

• ***balanța de verificare cu patru serii de egalități***, denumită și ***balanță de rulaje lunare,*** cu sume precedente și solduri finale. Sub aspectul conținutului și al formei grafice de întocmire, aceasta există într-o singură variantă, și anume, sub forma unui tabel cu opt coloane, din care două pentru sumele din lunile precedente, debitoare și creditoare, două pentru rulajele lunii curente, debitoare și creditoare, două pentru sumele totale, debitoare și creditoare, și două pentru soldurile finale, debitoare și creditoare, ceea ce permite stabilirea a patru serii de egalități între totalurile coloanelor-perechi (de sume din lunile precedente, de rulaje ale lunii curente, de sume totale și de solduri finale).

În ceea ce privește balanțele de verificare sau auxiliare, acestea se clasifică, la rândul lor, după felul soldului pe care îl prezintă conturile pentru care se întocmesc la sfârșitul perioadei, în: *balanțe de verificare analitice pentru conturi monofuncționale și balanțe de verificare analitice pentru conturi bifuncționale*. În continuare, balanțele de verificare analitice, pentru conturi monofuncționale se clasifică, după numărul etaloanelor de evidență utilizate, în: balanțe de

verificare analitice, pentru conturi cu un singur etalon de evidență (bănesc), și balanțe de verificare analitice, pentru conturi cu două etaloane de evidență (natural și bănesc).

12.3. *Întocmirea balanțelor de verificare*

Balanțele de verificare se întocmesc, de regulă, la sfârșitul unei perioade de gestiune (lună, trimestru sau an) și ori de câte ori necesitățile impun acest lucru, în scopul verificării exactității înregistrărilor în conturi.

Pentru **întocmirea** unei balanțe de verificare se procedează astfel:

- se trec operațiile din Jurnale în Cartea-mare până la data când urmează să se întocmească balanța de verificare;
- se totalizează sumele din debitul și creditul fiecărui cont deschis în Cartea-mare și se stabilește soldul acestora;
- se trec datele din conturile deschise în Cartea-mare (solduri inițiale, rulaje, sume totale, solduri finale) în formularul de balanță de verificare;
- se adună coloanele balanței de verificare, iar totalurile stabilite în cadrul fiecărei perechi de coloane (debitoare-creditoare) trebuie să fie egale între ele. De asemenea, totalul rulajelor stabilite în cadrul balanței de verificare trebuie să fie egal cu totalul rulajelor din Registrul-jurnal.

Pentru exemplificarea modului de întocmire a balanțelor de verificare și elucidarea funcțiilor acestora, se pornește de la o situație patrimonială inițială (tabelul 12.1.) și se presupun câteva tranzacții din cadrul unui trimestru, care se înregistrează în ordine cronologică și sistematică.

Tabelul 12.1

Situație patrimonială inițială

Activ			Pasiv	
Denumirea elementelor	**Sume**		**Denumirea elementelor**	**Sume**
Mijloace fixe	10.000.000		Capital	19.100.000
Materii prime	500.000		Furnizori	600.000
Conturi la bănci în lei	11.000.000		Creditori diverși	400.000
Casa în lei	10.000		Credite bancare pe termen scurt	1.410.000
Total activ	**21.510.000**		**Total pasiv**	**21.510.000**

Tranzacții:

*** În luna ianuarie:**

1) Se achiziționează, de la furnizori, mijloace fixe în valoare de 5.000.000 lei.
2) Se înregistrează statul de plată al salariilor cuvenite personalului întreprinderii, în sumă de 6.000.000 lei.
3) Se înregistrează impozitul pe salarii cuvenit bugetului statului, în valoare de 1.820.000 lei, și contribuția la asigurările sociale, în sumă de 180.000 lei.
4) Se ridică din disponibilul de la bancă suma de 4.000.000 lei, necesară pentru plata salariilor.
5) Se plătesc salariile cuvenite personalului întreprinderii, în sumă de 4.000.000 lei.
6) Se virează la bugetul statului și la bugetul asigurărilor sociale sumele datorate.

*** În luna februarie:**

7) Se achită, din disponibilul întreprinderii de la bancă, datoria față de furnizor, în sumă de 1.000.000 lei.
8) Se recepționează materiile prime primite de la furnizor la preț de facturare de 2.000.000 lei, pentru care se înmânează un efect comercial de plătit în sumă de 1.000.000 lei.
9) Se achită, din disponibilul întreprinderii de la bancă, cheltuielile de transport pentru materiile prime aprovizionate, în sumă de 80.000 lei. Contabilitatea materialelor este organizată la costul efectiv de aprovizionare.
10) Se achită la termenul stabilit, din disponibilul întreprinderii de la bancă, efectul comercial de plătit în sumă de 1.000.000 lei.
11) Se obține de la bancă un credit pe termen scurt, în sumă de 1.500.000 lei.

Notă: Întreprinderea ipotetică, făcând obiectul exemplificărilor, este scutită de plata TVA.

*** În luna martie:**

12) Se reduce capitalul cu suma de 2.000.000 lei, care se va rambursa acționarilor.

13) Se restituie, din disponibilul de la bancă, un credit pe termen scurt, în valoare de 1.300.000 lei.

14) Se ridică din disponibilul de la bancă suma de 80.000 lei, necesară pentru acordarea unor avansuri spre decontare.

15) Se acordă unui salariat al întreprinderii un avans spre decontare, în sumă de 50.000 lei.

16) Se depune, din casierie, la bancă suma de 30.000 lei.

17) Se achită unui creditor suma de 1.000.000 lei, din disponibilul întreprinderii de la bancă.

Tabelul 12.2. redă înregistrarea tranzacțiilor în ordine cronologică în *Registrul-Jurnal*, sub formă de articole contabile.

Tabelul 12.2

Înregistrarea tranzacțiilor în **Registrul-Jurnal**

			Debit	Credit
1.	8 ianuarie			
	Mijloace fixe	*Furnizări de imobilizări*	5.000.000	5.000.000
2.	19 ianuarie			
	Cheltuieli cu salariile personalului	*Personal-salarii datorate*	6.000.000	6.000.000
3.	19 ianuarie			
	Personal-salarii datorate	*Impozitul pe salarii* *Asigurări sociale*	2.000.000	1.820.000 180.000
4.	20 ianuarie			
	Casa în lei	*Conturi la bănci în lei*	4.000.000	4.000.000
5.	23 ianuarie			
	Personal-salarii datorate	*Casa în lei*	4.000.000	4.000.000

	24 ianuarie			
6.	*Impozitul pe salarii* *Asigurări sociale*	*Conturi la bănci în lei*	1.820.000 180. 000	2.000.000
	7 februarie			
7.	*Furnizori*	*Conturi la bănci în lei*	1.000.000	1.000.000
	17 februarie			
8.	*Materii prime*	*Efecte de plătit* *Furnizori*	2.000.000	1.000.000 1.000.000
	20 februarie			
9.	*Materii prime*	*Conturi la bănci în lei*	80.000	80.000
	23 februarie			
10.	*Efecte de plătit*	*Conturi la bănci în lei*	1.000.000	1.000.000
	26 februarie			
11.	*Conturi la bănci în lei*	*Credite bancare pe termen scurt*	1.500.000	1.500.000
	6 martie			
12.	*Capital*	*Decontări cu asociații privind capitalul*	2.000.000	2.000.000
	14 martie			
13.	*Credite bancare pe termen scurt*	*Conturi la bănci în lei*	1.300.000	1.300.000
	20 martie			
14.	*Casa în lei*	*Conturi la bănci în lei*	80.000	80.000
	21 martie			
15.	*Avansuri de trezorerie*	*Casa în lei*	50.000	50.000
	22 martie			
16.	*Conturi la bănci în lei*	*Casa în lei*	30.000	30.000
	25 martie			
17.	*Creditori diverși*	*Conturi la bănci în lei*	1.000.000	1.000.000
	Total 31 martie		**33.040.000**	**33.040.000**

După înregistrarea tranzacțiilor în Registrul-jurnal, acesta se totalizează filă cu filă și prin reportare, pe total perioadă de gestiune. Sumele din coloanele debitoare și creditoare ale jurnalului, obținute în urma totalizării, trebuie să fie egale între ele.

Din Registrul-jurnal, operațiile respective se reportează formulă cu formulă și se grupează după natura și conținutul lor economic în

ordine sistematică, pe conturi distincte, în Cartea-mare, unde sunt trecute şi sumele din situaţia patrimonială iniţială, ca solduri iniţiale (tabelul 12.3).

După efectuarea acestor înregistrări, se totalizează sumele din debitul şi creditul conturilor deschise în Cartea-mare şi se stabileşte soldul final, care reprezintă existentul de bunuri economice şi surse de finanţare la un moment dat.

Tabelul 12.3

Înregistrarea tranzacţiilor în **Cartea-mare**

	1. *Capital*		**Debit**	**Credit**
1.I.	Sold iniţial	-	-	19.100.000
6.III.	Decontări cu asociaţii privind capitalul	12	2.000.000	-
31.III.	Sold final creditor	-	17.100.000	-
			19.100.000	19.100.000

	2. *Mijloace fixe*		**Debit**	**Credit**
1.I.	Sold iniţial	-	10.000.000	-
8.I.	Furnizori de imobilizări	1	5.000.000	-
31.III.	Sold final debitor	-	-	15.000.000
			15.000.000	15.000.000

	3. *Materii prime*		**Debit**	**Credit**
1.I.	Sold iniţial	-	500 000	-
17.II.	Efecte de plătit	8	1.000.000	-
17.II.	Furnizori	8	1.000.00	-
20.II.	Conturi la bănci în lei	9	80.000	-
31.III	Sold final debitor	-	-	-
			2.580.000	2.580.000

	4. *Furnizori*		**Debit**	**Credit**
1.I.	Sold iniţial	-	-	600 000
7.II	Conturi curente la bănci	7	1.000.000	-
17.II.	Materii prime	8	-	1.000.000
31.III.	Sold final creditor	-	600 000	-
			1.600.000	1.600.000

5. *Efecte de plătit*			Debit	Credit
17.II.	Materii prime	8	-	1.000.000
23.II.	Conturi la bănci în lei	10	1.000.000	-
			1.000.000	1.000.000

6. *Furnizori de imobilizări*			Debit	Credit
8.I.	Mijloace fixe	1	-	5.000.000
31.III.	Sold final creditor	-	5.000.000	-
			5.000.000	5.000.000

7. *Personal-salarii datorate*			Debit	Credit
19.I	Cheltuieli cu salariile personalului	2	-	6.000.000
19.I.	Impozitul pe salarii	3	1.820.000	-
19.I.	Asigurări sociale	3	180.000	-
23.I.	Casa în lei	5	4.000.000	-
			6.000.000	6.000.000

8. *Asigurări sociale*			Debit	Credit
19.I.	Personal-salarii datorate	3	-	180.000
24.I.	Conturi la bănci în lei	6	180.000	-
			180.000	180.000

9. *Impozitul pe salarii*			Debit	Credit
19.I.	Personal-salarii datorate	3	-	1.820.000
24.I.	Conturi la bănci în lei	6	1.820.000	-
			1.820.000	1.820.000

10. *Decontări cu asociații privind capitalul*			Debit	Credit
6.III	Capital	12	-	2.000.000
31.III.	Sold final creditor	-	2.000.000	-
			2.000.000	2.000.000

11. *Avansuri de trezorerie*			Debit	Credit
21.III	Casa în lei	15	50.000	-
31.III.	Sold final debitor	-	-	50.000
			50.000	50.000

12. *Creditori diverşi*			Debit	Credit
1.I.	Sold iniţial	-	-	1.400.000
25.III	Conturi la bănci în lei	17	1.000.000	-
31.III.	Sold creditor	-	400.000	-
			1.400.000	1.400.000

13. *Conturi la bănci în lei*			Debit	Credit
1.I.	Sold iniţial	-	11.000.000	-
20.I.	Casa în lei	4	-	4.000.000
24.I.	Impozitul pe salarii	6	-	1.820.000
24.I.	Asigurări sociale	6	-	180.000
7.II.	Furnizori	7	-	1.000.000
20.II.	Materii prime	9	-	80.000
23.II.	Efecte de plătit	10	-	1.000.000
26.II.	Credite bancare pe termen scurt	11	1.500.000	-
14.III	Credite bancare pe termen scurt	13	-	1.300.000
20.III.	Casa în lei	14	-	80.000
22.III.	Casa în lei	16	30.000	-
25.III	Creditori diverşi	17	-	100 000
31.III	Sold final debitor	-	-	2.070.000
			12.530.000	12.530.000

14. *Credite bancare pe termen scurt*			Debit	Credit
1.I.	Sold iniţial	-	-	410.000
26.II	Conturi la bănci în lei	11	-	1.500.000
14.III.	Conturi la bănci în lei	13	1.300.000	-
31.III.	Sold final creditor	-	610.000	-
			1.910.000	1.910.000

15. *Casa în lei*			Debit	Credit
1.I.	Sold iniţial	-	10.000	-
20.I.	Conturi la bănci în lei	4	4.000.000	-
23.I.	Personal-salarii datorate	5	-	4.000.000
20.III.	Conturi la bănci în lei	14	80.000	-
21.III.	Avansuri de trezorerie	15	-	50.000
22.III.	Conturi la bănci în lei	16	-	30.000
31.III.	Sold final debitor	-	-	10.000
			4.090.000	4.090.000

16. *Cheltuieli cu salariile personalului*			Debit	Credit
19.I.	Personal-salarii datorate	2	6.000.000	-
31.III.	Sold final debitor	-	-	6.000.000
			6.000.000	6.000.000

În continuare, pe baza datelor din Cartea-mare stabilite după închiderea tuturor conturilor, se întocmeşte balanţa de verificare, al cărei formular cuprinde două coloane comune pentru orice tip de balanţă (numărul paginii din Cartea-mare şi denumirea conturilor) şi mai multe coloane-pereche specifice, în funcţie de numărul egalităţilor.

12.4. *Balanţele de verificare a conturilor sintetice*

12.4.1. Balanţa de verificare cu o serie de egalităţi

O întâlnim în practică sub două forme: balanţa de verificare a sumelor şi balanţa de verificare a soldurilor.

a) **Balanţa de verificare a sumelor** cuprinde, pe cele două coloane pereche, totalul sumelor debitoare şi creditoare ale conturilor din Cartea-mare, la data întocmirii ei, între care trebuie să existe egalitatea:

Totalul sumelor debitoare ∑TSD = Totalul sumelor creditoare ∑TSC

Schematic, modelul unei astfel de balanţe este redat astfel:

Simbolul conturilor	Denumirea conturilor	Total sume	
		Debitoare	Creditoare
	TOTAL	ΣTSD	ΣTSC

Totalul sumelor debitoare se compune din soldurile iniţiale debitoare de la începutul anului, plus rulajele debitoare ale conturilor de la începutul anului şi până la data întocmirii balanţei de verificare. Totalul sumelor creditoare se compune din soldurile iniţiale de la

începutul anului, plus rulajele creditoare ale conturilor de la începutul anului şi până la data întocmirii balanţei de verificare. Înscrierea elementelor respective se face separat, pentru fiecare cont.

Cu ajutorul acestei balanţe de verificare se poate stabili şi a doua corelaţie, potrivit conturilor din Cartea-mare, adică totalurile balanţei de verificare a sumelor trebuie să fie egale cu totalurile din coloanele de sume debitoare şi creditoare ale jurnalului, la care s-au adăugat soldurile iniţiale luate din situaţia patrimonială iniţială. Dacă aceste corelaţii nu sunt satisfăcute, înseamnă că există o eroare de înregistrare a operaţiilor economice, de raportare a înregistrărilor din Registrul-Jurnal în Cartea-mare sau chiar eventuale greşeli de calcul.

Modelul balanţei de verificare a sumelor, întocmită la data de 31 martie 2004, pe baza înregistrărilor de mai sus, este prezentat în tabelul 12.4.

Tabelul 12.4

Balanţă de verificare
întocmită la 31 martie 2004

Nr.pag. din Cartea-mare	Denumirea conturilor	Sumele totale	
		Debitoare	Creditoare
1.	Capital	2.000.000	19.100.000
2.	Mijloace fixe	1.500.000	-
3.	Materii prime	2.580.000	-
4.	Furnizori	1.000.000	1.600.000
5.	Efecte de plătit	1.000.000	1.000.000
6.	Furnizori de imobilizări	-	5.000.000
7.	Personal-salarii datorate	6.000.000	6.000.000
8.	Asigurări sociale	180.000	180.000
9.	Impozitul pe salarii	1.820.000	1.820.000
10.	Decontări cu asociaţii privind capitalul	-	2.000.000
11.	Avansuri de trezorerie	50.000	-
12.	Creditori diverşi	1.000.000	1.400.000
13.	Conturi la bănci în lei	12.530.000	10.460.000
14.	Credite bancare pe termen scurt	1.300.000	1.910.000
15.	Casa în lei	4.090.000	4.080.000
16.	Cheltuieli cu salariile personalului	6.000.000	-
	TOTAL	**54.550.000**	**54.550.000**

b) **Balanța de verificare a soldurilor** este asemănătoare cu balanța de verificare a sumelor, cu deosebirea că, în locul celor două coloane-perechi de sume, cuprinde două coloane-perechi de solduri, una pentru soldurile finale debitoare și cealaltă pentru soldurile finale creditoare, între care, prin totalizare, trebuie să rezulte egalitatea:

Total solduri finale debitoare =	**Total solduri finale creditoare**
∑SFD	**∑SFC**

Și această balanță de verificare, prin egalitatea respectivă, satisface cerințele funcției de control al exactității datelor înregistrate în conturi. Totodată, prezentând situația economico-financiară a întreprinderii la un moment dat, prin soldurile finale debitoare și creditoare ale conturilor, această balanță stă la baza întocmirii bilanțului și permite conducerii să cunoască rezultatele sale la perioade scurte de timp, respectiv, în intervalul dintre două bilanțuri.

Modelul unei astfel de balanțe de verificare, întocmită la data de 31 martie 2004, pe baza acelorași înregistrări, se prezintă în tabelul 12.5.

Tabelul 12.5

Balanță de verificare
întocmită la 31 martie 2004

Nr.pag. din Cartea-mare	Denumirea conturilor	Solduri finale	
		Debitoare	Creditoare
1.	Capital	-	17.100.000
2.	Mijloace fixe	15.000.000	-
3.	Materii prime	2.580.000	-
4.	Furnizori	-	600.000
5.	Furn0izori de imobilizări	-	5.000.000
6.	Decontări cu asociații privind capitalul	-	2 000 000
7.	Avansuri de trezorerie	50.000	-
8.	Creditori diverși	-	400.000
9.	Conturi la bănci în lei	2.070.000	-
10.	Credite bancare pe termen scurt	-	610.000
11.	Casa în lei	10.000	-
12.	Cheltuieli cu salariile personalului	6.000.000	-
	TOTAL	**25.710.000**	**25.710.000**

12.4.2. Balanța de verificare cu două serii de egalități

Acest tip de balanță de verificare este rezultatul combinării balanței de sume cu balanța de solduri, motiv pentru care se mai numește **și balanță de verificare a sumelor și soldurilor;** are la bază egalitățile:

Totalul sumelor debitoare = Totalul sumelor creditoare
∑TSD ∑TSC

Totalul soldurilor finale debitoare = Totalul soldurilor finale creditoare
∑SFD ∑SFC

Modelul acestei balanțe de verificare, întocmit la 31 martie 2004, pe baza înregistrărilor din exemplul prezentat, este cel din tabelul 12.6.

Tabelul 12.6

Balanță de verificare
întocmită la 31 martie 2004

Nr. pag. din Cartea -mare	Denumirea conturilor	Sume totale		Solduri finale	
		Debitoare	Creditoare	Debitoare	Creditoare
0	1	2	3	4	5
1.	Capital	2.000.000	10.100.000	-	8.100.000
2.	Mijloace fixe	15.000.000	-	15.000.000	-
3.	Materii prime	780.000	-	780.000	-
4.	Furnizori	1.000.000	1.600.000	-	600.000
5.	Efecte de plătit	1.000.000	1.000.000	-	-
6.	Furnizori de imobilizări	-	5.000.000	-	5.000.000
7.	Personal-salarii datorate	6.000.000	6.000.000	-	-
8.	Asigurări sociale	180.000	180.000	-	-
9.	Impozitul pe salarii	1.820.000	1.820.000	-	-
10.	Decontări cu asociații privind capitalul	-	2.000.000	-	2.000.000
11.	Avansuri de trezorerie	50.000	-	50.000	-

12.	Creditori diverşi	1.000.000	4.000.000	-	3.000.000
13.	Conturi la bănci în lei	11.530.000	10.460.000	1.070.000	-
14.	Credite bancare pe termen scurt	1.300.000	5.600.000	-	4.300.000
15.	Casa în lei	4.180.000	4.080.000	100.000	-
16.	Cheltuieli cu salariile personalului	6.000.000	-	6.000.000	-
Total		**51.840.000**	**51.840.000**	**23.000.000**	**23.000.000**
		Egalitatea I		**Egalitatea a II-a**	

12.4.3. Balanţa de verificare cu trei serii de egalităţi

Pentru sporirea proprietăţilor informative ale balanţelor de verificare şi pentru a satisface cerinţele muncii de analiză şi conducere la un nivel superior, s-a creat balanţa de verificare cu trei serii de egalităţi. Faptul că această balanţă cuprinde pe coloane distincte soldurile iniţiale, rulajele perioadei curente şi soldurile finale ale conturilor este un motiv pentru care ea se mai numeşte şi **balanţă de rulaje cu solduri iniţiale şi finale**.

Această balanţă exprimă, cu ajutorul rulajelor, bunurile economice şi sursele de finanţare în dinamica lor, adică volumul valoric al activităţii desfăşurate pe o anumită perioadă, iar cu ajutorul soldurilor, existenţele de bunuri şi surse de finanţare la un moment dat. Astfel, se înlătură neajunsurile balanţei de verificare cu două serii de egalităţi.

Acest tip de balanţă cuprinde următoarele trei serii de egalităţi:

Totalul soldurilor iniţiale debitoare $\sum SID$	=	**Totalul soldurilor iniţiale creditoare** $\sum SIC$

Totalul rulajelor debitoare $\sum RD$	=	**Totalul rulajelor creditoare** $\sum RC$

Totalul soldurilor finale debitoare $\sum SFD$	=	**Totalul soldurilor finale creditoare** $\sum SFC$

Cu ajutorul balanţei de verificare cu trei serii de egalităţi se satisfac atât funcţiile balanţelor precedente, cât şi funcţia de analiză a

activității economice la un nivel superior. Totodată, pe baza acestei balanțe se pot stabili, în plus, următoarele corelații:

- egalitatea dintre totalul rulajului din balanță și totalul rulajului din Registrul jurnal;
- identitatea soldurilor finale cu soldurile inițiale din balanța perioadei curente;
- identitatea soldurilor finale din balanța perioadei curente cu soldurile inițiale din balanța de verificare a perioadei viitoare.

Modelul balanței de verificare cu trei serii de egalități în varianta tabelară, întocmit la data de 31 martie 2004, pe baza înregistrărilor din Cartea-mare, este prezentat în tabelul 12.7.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabelul 12.7

Societatea comercială _____

Balanţă de verificare
întocmită la 31 martie 2004

Nr. pag. din Cartea-mare	Denumirea conturilor	Solduri iniţiale		Rulaje ale perioadei curente		Solduri finale	
		D	C	D	C	D	C
1.	Capital social	-	19.100.000	2.000.000	-	-	17.100.000
2.	Mijloace fixe	10.000.000	-	5.000.000	-	15.000.000	-
3.	Materii prime	500.000	-	2.080.000	-	2.580.000	-
4.	Furnizori	-	600.000	1.000.000	1.000.000	-	600.000
5.	Efecte de plătit	-	-	1.000.000	1.000.000	-	-
6.	Furnizări de imobilizări	-	-	-	5.000.000	-	5.000.000
7.	Personal-salarii datorate	-	-	6.000.000	6.000.000	-	-
8.	Asigurări sociale	-	-	180.000	180.000	-	-
9.	Impozitul pe salarii	-	-	1.820.000	1.820.000	-	-
10.	Decontări cu asociaţii privind capitalul	-	-	-	2.000.000	-	2.000.000
11.	Avansuri de trezorerie	-	-	50.000	-	50.000	-
12.	Creditori diverşi	-	1.400.000	1.000.000	-	-	3.000.000
13.	Conturi curente la bănci	11.000.000	-	1.530.000	10.460.000	2.070.000	-
14.	Credite bancare pe termen scurt	-	410.000	1.300.000	11.500.000	-	4.300.000
15	Casa	10.000	-	4.080.000	4.080.000	100.000	-
16.	Cheltuieli cu salariile personalului	-	-	6.000.000	-	6.000.000	-
Total		**21.510.000**	**21.510.000**	**33.040.000**	**33.040.000**	**25.710.000**	**25.710.000**
		Egalitatea I		Egalitatea a II-a		Egalitatea a III-a	

12.4.4. *Balanța de verificare cu patru serii de egalități*

Acest tip de balanță de verificare se prezintă într-o singură variantă sub formă tabelară, fiind rezultatul combinării balanței de sume și solduri cu balanța de rulaje cu solduri inițiale. Ea mai poartă denumirea de **balanță de rulaje lunare cu sume precedente** și a fost impusă de necesitatea comparării rulajelor de la sfârșitul lunii curente cu sumele de la sfârșitul lunii precedente, în vederea urmăririi în dinamică a activității întreprinderii și a stabilirii schimbărilor care s-au produs în starea și structura bunurilor și proceselor ei economice.

Cele patru serii de egalități care se stabilesc cu acest tip de balanță sunt următoarele:

Totalul sumelor debitoare din perioada precedentă $\sum TSDP$	**= Totalul sumelor creditoare din perioada precedentă** $\sum TSCP$

Totalul rulajelor debitoare ale perioadei curente $\sum RD$	**= Totalul rulajelor creditoare ale perioadei curente** $\sum RC$

Totalul sumelor debitoare $\sum TSD$	**= Totalul sumelor creditoare** $\sum TSC$

Totalul soldurilor finale debitoare $\sum SFD$	**= Totalul soldurilor finale creditoare** $\sum SFC$

Modelul de principiu al unei astfel de balanțe se prezintă după cum urmează:

Simbolul conturilor	Denumirea conturilor	Total sume precedente		Rulaje		Total sume		Solduri finale	
		D	C	D	C	D	C	D	C
	TOTAL	$\sum TSDP$	$\sum TSCP$	$\sum RD$	$\sum RC$	$\sum TSD$	$\sum TSC$	$\sum SFD$	$\sum SFC$

După cum se observă, balanța de verificare cu patru serii de egalități reprezintă modelul de balanță tabelară, întrucât satisface funcțiile tuturor celorlalte balanțe de aceeași formă și, în plus, oferă informații pentru efectuarea analizei în dinamică a situației economico-financiare a întreprinderii. Totodată, dă posibilitatea stabilirii următoarelor corelații: egalitatea dintre sumele totale din balanța de verificare întocmită la sfârșitul perioadei precedente și sumele totale la sfârșitul perioadei precedente, din balanța de verificare a perioadei curente; identitatea dintre sumele totale din balanța perioadei curente; și sumele totale la sfârșitul perioadei precedente, din balanța de verificare a perioadei viitoare.

Modelul de balanță de verificare cu patru serii de egalități, întocmită la data de 31 martie 2004, pe baza înregistrărilor din exemplul dat, este prezentat în tabelul 12.8.

12.5. *Balanțele de verificare a conturilor analitice*

În afară de balanța de verificare a conturilor sintetice, întocmită după Cartea-mare, în situația în care anumite conturi sintetice se dezvoltă pe analitice, este necesar să se întocmească și balanțe de verificare a conturilor analitice. Ele se întocmesc după registrele dezvoltătoare ale Cărții-mari și numărul lor este egal cu acela al conturilor sintetice care se dezvoltă pe conturi analitice.

Întocmirea acestor balanțe de verificare este impusă de necesitatea efectuării controlului asupra datelor reflectate în conturile analitice, întrucât cu ocazia dezvoltării înregistrărilor din conturile sintetice se pot comite diverse erori. În acest sens, balanțele de verificare analitice constituie un mijloc eficient pentru stabilirea legăturii dintre evidența analitică și evidența sintetică, motiv pentru care ele mai poartă denumirea de **balanțe auxiliare sau secundare**.

Totodată, balanțele de verificare analitice sunt necesare și pentru conducerea întreprinderii, întrucât prin ele se obțin informații detaliate în legătură cu existența și mișcarea elementelor patrimoniale ale întreprinderii.

Tehnica de întocmire a balanțelor de verificare analitice constă în preluarea din registrul Cartea-mare dezvoltătoare a sumelor totale și a soldurilor tuturor conturilor analitice, deschise în cadrul aceluiași cont sintetic. Cu ajutorul lor se stabilesc apoi o serie de corelații și indicatori, care diferă în funcție de modul de funcționare a conturilor și de numărul de etaloane utilizate în cadrul conturilor analitice.

Tabelul 12.8

Societatea comercială _____

Balanță de verificare la 31 martie 2004

Nr. pg. Cartea-mare	Denumirea conturilor	Solduri inițiale		Rulaje ale perioadei curente		Sume totale		Solduri finale	
		Debitoare	Creditoare	Debitoare	Creditoare	Debitoare	Creditoare	Debitoare	Creditoare
1.	Capital social	-	19.000.000	2.000.000	-	2.000.000	19.100.000	-	17.100.000
2.	Mijloace fixe	10.000.000	-	5.000.000	-	15.000.000	-	15.000.000	-
3.	Materii prime	500.000	-	2.080.000	-	2.580.000	-	2.580.000	-
4.	Furnizori	-	600.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	-	600.000
5.	Efecte de plătit	-	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	-	-
6.	Furnizări de imobilizări	-	-	-	5.000.000	-	5.000.000	-	5.000.000
7.	Personal- salarii datorate	-	-	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	-	-
8.	Asigurări sociale	-	-	180.000	180.000	180.000	180.000	-	-
9.	Impozitul pe salarii	-	-	1.820.000	1.820.000	1.820.000	1.820.000	-	-
10.	Decontări cu asociații privind capitalul	-	-	-	2.000.000	-	2.000.000	-	2.000.000
11.	Avansuri de trezorerie	-	-	50.000	-	50.000	-	50.000	-
12.	Creditori diverși	-	1.400.000	1.000.000	-	1.000.000	1.400.000	-	400.000
13.	Conturi curente la bănci	11.000.000	-	1.530.000	10.460.000	12.530.000	10.460.000	2.070.000	-
14.	Credite bancare pe termen scurt	-	410.000	1.300.000	1.500.000	1.300.000	1.910.000	-	610.000
15.	Casa	10.000	-	4.080.000	4.080.000	4.090.000	4.080.000	10.000	-
16.	Cheltuieli cu salariile personalului	-	-	6.000	-	6.000.000	-	6.000.000	-
	Total	**21.510.000**	**21.510.000**	**33.040.000**	**33.040.000**	**54.550.000**	**54.550.000**	**25.710.000**	**25.710.000**
		Egalitatea I		Egalitatea a II-a		Egalitatea a III-a		Egalitatea a IV-a	

12.6. *Tipuri de erori relevate şi nerelevate de balanţa de verificare*

Cu ajutorul balanţei de verificare ***se pot identifica***:

• **Erori de întocmire a balanţei de verificare,** determinate de:
1) preluarea greşită a informaţiilor din conturi (Cartea –mare) şi
2) calcule eronate ale coloanelor din balanşă etc.

Identificarea erorilor de calcul se face prin repetarea calculelor, iar a celor de transcriere, prin punctare, adică prin confruntarea tuturor sumelor transcrise din registrul Cartea-mare în formularul de balanţă de verificare.

• **Erori de întocmire a conturilor pentru stabilirea soldurilor finale,** determinate de calcule greşite efectuate cu ocazia adunării sumelor debitoare sau creditoare din conturi, ori cu ocazia stabilirii soldurilor finale ale acestora. Identificarea lor se face prin repetarea calculelor din cadrul fiecărui cont în parte.

• **Erori de înregistrare în Cartea-mare,** datorate reportării greşite a sumelor din Registrul - jurnal în Cartea-mare sau de la o pagină la alta a registrului Cartea-mare, ca, de exemplu:

➢ omiterea reportării în Cartea-mare a sumei unui cont din articolele contabile întocmite în jurnal;

➢ reportarea de două ori a aceleiaşi sume din Registrul-jurnal în Cartea-mare;

➢ înregistrarea în Cartea-mare a altei sume decât cea din Registrul-jurnal, fie datorită inversării cifrelor, fie datorită omiterii unor cifre din suma respectivă, fie datorită reportării altei sume decât cea în cauză etc.;

➢ reportarea sumei care trebuie făcută în debitul unui cont din Cartea-mare, în credit, şi invers;

➢ reportarea greşită a totalului de pe o filă din Cartea-mare pe altă filă etc.

Identificarea acestor erori se face prin punctare, adică prin confruntarea sumelor transcrise din Registrul- jurnal în Cartea-mare sau a reportărilor de la o pagină la alta a registrului Cartea-mare.

• **Erori în stabilirea sumelor din formulele contabile compuse,** datorate adunării greşite a sumelor în aceste formule contabile.

Identificarea unor astfel de erori se asigură prin refacerea calculelor la formulele contabile compuse şi prin punctarea unor astfel de înregistrări cu documentele care au stat la baza lor.

Din cele de mai sus se observă că posibilităţile de descoperire a erorilor cu ajutorul balanţelor de verificare sintetice, prin intermediul egalităţilor dintre coloane, sunt foarte limitate, deoarece cu ajutorul lor se pot descoperi numai erorile care se bazează pe inegalităţi, nu şi cele care denaturează însuşi sensul înregistrărilor contabile.

Din categoria erorilor care nu se pot descoperi cu ajutorul balanţelor de verificare sintetice fac parte următoarele: omisiunile de înregistrare a operaţiilor, erorile de compensaţie, erorile de imputaţie şi erorile de înregistrare în Registrul jurnal.

• **Omisiunile de înregistrare** constau în faptul că tranzacţia nu a fost înregistrată deloc, nici în contul debitor şi nici în cel creditor.

Identificarea unor astfel de erori este posibilă fie în urma verificării documentelor prin punctare, pentru a se vedea dacă acestea au fost înregistrate în totalitate, fie în urma descoperirii unor documente care nu poartă pe ele menţiunea de înregistrare, fie ca urmare a reclamaţiilor primite de la corespondenţi în legătură cu operaţiile respective.

• **Erorile de compensaţie** se datorează reportării greşite a sumelor din documentele justificative în Registrul-jurnal sau din Registrul-jurnal în Cartea-mare, în sensul că s-a trecut o sumă în plus într-o parte a unui cont sau a mai multor conturi şi altă sumă în minus, egală cu aceea trecută în plus, în aceeaşi parte a unuia sau mai multor conturi, astfel încât pe total cele două categorii de erori se compensează.

Identificarea acestor erori este posibilă datorită apariţiei de solduri finale nefireşti la unele conturi, cu ajutorul balanţelor de verificare analitice sau în urma reclamaţiilor primite de la terţi.

• **Erorile de imputaţie** se datoresc reportării unei sume exacte ca mărime din Registrul-jurnal în Cartea-mare, atât la debit, cât şi la credit, însă nu în conturile la care trebuia să fie trecută, ci în alte

conturi, care nu corespund conținutului economic al tranzacției respective. Identificarea acestor erori se face ca în cazul precedent.

• **Erorile de înregistrare în Registrul-jurnal** se pot datora stabilirii greșite a conturilor corespondente, înregistrării unei operații de două ori, atât în debit, cât și în credit, inversării formulei contabile sau întocmirii unei formule contabile corecte, dar cu altă sumă, mai mare sau mai mică, atât la debit, cât și la credit.

Identificarea acestor erori se face ca în cazul erorilor de compensație.

12.7. *Exerciții, probleme*

1) Ce este balanța de verificare și care este necesitatea acesteia pentru munca de contabilitate?

2) Care sunt funcțiile balanței de verificare?

3) Câte tipuri de balanțe de verificare cunoașteți?

4) Care sunt erorile ce pot fi descoperite cu ajutorul balanței de verificare?

5) Ce tipuri de erori nu pot fi descoperite cu ajutorul balanței de verificare?

6) Alegeți un număr rezonabil de exemple de tranzacții. Înregistrați-le cronologic și sistematic. Întocmiți, apoi, balanța de verificare cu patru serii de egalități și încercați să descoperiți eventualele erori.

BCU IASI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOGRAFIE

1. Octavian Bojian, *Bazele Contabilității 2003*, Editura Economică, București, 2003

2. Chiraţa Caraiani, Lavinia Olimid, *Bazele Contabilității*, Editura A.S.E., Bucureşti, 2002

3. C.G.Demetrescu, L. Possler, V. Puchiță, V. Voica, *Contabilitatea – Știință Fundamentală şi Aplicativă*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1979

4. Ion Ionaşcu., *Epistemologia Contabilității*, Editura Economică, Bucureşti, 1997

5. Cicilia Ionescu, *Bazele Contabilității*, Editura Fundației *România de Mâine*, Bucureşti, 2002

6. Cicilia Ionescu, *Informarea Financiară în Contextul Internaționalizării Contabilității*, Editura Economică, Bucureşti, 2003

7. Cicilia Ionescu, Mioara Udrică, *Prelucrarea Datelor Financiar-Contabile*, Editura Eden 78, Bucureşti, 1998

8. Niculae Feleagă, Liliana Malciu, Ştefan Bunea, *Bazele Contabilității – O Abordare Europeană şi Internațională*, Editura Economică, Bucureşti, 2002

9. Niculae Feleagă, Liliana Malciu, *Politici şi Opțiuni Contabile – Fair Accounting versus Bad Accounting*, Editura Economică, Bucureşti, 2002

10. Niculae Feleagă, *Sisteme Contabile Comparate, Vol. II, Norme Contabile Internaționale*, Editura Economică, Bucureşti, 2000

11. Feleagă Niculae, Ionaşcu Ion, *Tratat de Contabilitate Financiară*, Editura Economică, Bucureşti, 1999

BCU "ASCET" UNIVERSITY LIBRARY

27961

12. Mihai Ristea, Corina Dumitru Cucu, *Contabilitate Financiară*, Editura Mărgăritar, Bucureşti, 2003

13. Ministerul Finanţelor Publice, *Ghid Practic de Aplicare a Standardelor Internaţionale de Contabilitate,* Partea I, Editura Economică, Bucureşti, 2001

14. B.E.Needles, J.R. Anderson, J.C. Caldwell, *Principiile de Bază ale Contabilităţii,* ediţia a cincea, Editura Arc, 2000

15. Iacob Pântea Petre, *Managementul Contabilităţii Româneşti*, Editura Intelcredo, Deva, 1999

16. *Standardele Internaţionale de Contabilitate 2000 (2002)*

17. *** *Ordinul Ministrului Finanţelor nr. 94/2001 privind aprobarea Reglementărilor contabile armonizate cu prevederile Directivei a IV-a a CEE şi cu Standardele Internaţionale de Contabilitate*

18. *** *Ordinul Ministrului Finanţelor nr. 306/2002 „Reglementări contabile simplificate armonizate cu prevederile Directivei a IV-a a U.E."*

19. *** Legea Contabilităţii nr. 82/1991, republicată, apărută în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 629/26.08.2002

*** **Colecţia literaturii de specialitate:**

- „Contabilitatea, expertiza şi auditul afacerilor"
- „Gestiunea şi contabilitatea firmei"
- „Economistul"
- „Adevărul economic"
- „Monitorul Oficial al României"

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LUCRĂRI APĂRUTE
ÎN EDITURA FUNDAȚIEI *ROMÂNIA DE MÂINE*

Constantin Enache, Constantin Mecu (coordonatori)
ECONOMIE POLITICĂ. Vol. I şi II

Constantin Mecu, Cristina Barna,
Nedelea Părăluță, Cristian Uță, Raluca Zorzoliu
ECONOMIE POLITICĂ. Aplicații practice

Elena Doina Leonte
GESTIUNEA DATORIEI PUBLICE

Gheorghe Manolescu
FINANȚELE ÎNTREPRINDERII

Marin Dumitru, Eduard Ionescu,
Lăcrămioara Haiduc, Bianca Preda
IMPOZITUL PE VENITUL GLOBAL

Florin Coman
CONTABILITATE FINANCIARĂ

Luminița Ionescu
CONTABILITATE APROFUNDATĂ

Marin Țole
ANALIZA ECONOMICO-FINANCIARĂ
A SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI

***** TESTE GRILĂ PENTRU EXAMENUL DE LICENȚĂ**
(specializarea Management financiar-contabil)

I.S.B.N.: 973-582-974-6

96.000 Lei

EDITURA FUNDAȚIEI *ROMÂNIA DE MÂINE*